యద్దనపూడి సులోచనారాణి

మీనా-1

తల్లి చెల్లెళ్ళు - తమ్ముళ్ళ కోసం అహర్నిశలూ శ్రమిస్తూ కుటుంబ బాధ్యత తీసుకున్న ఉత్తమ వ్యక్తిత్వం గల హీరో కృష్ణ - మీనాకే కాదు, మనందరికీ ఇష్టం అవుతాడు. నవలలో అతని వ్యక్తిత్వానికి అతని నేపథ్యానికే ప్రాధాన్యం.

దాదాపు 45 సంవత్సరాల క్రితం ఈతిబాధలతో, నలుగుతున్న విలువలకి ప్రాణంయిస్తూ గడిపే కుటుంబాలు, వారు పడే కష్టాలు - వేదనలు చేసే నిశబ్ద యుద్ధాలు, పట్నం - పల్లె ఆకర్షణ - వికర్షణ మీనా నవలకి అద్దంపడ్తయి.

నాకు చాలా ఆశ్యర్యం వేసేది ఒక్కటే, విలువలు నశించాయి. మార్పులు వచ్చేశాయి. అవి అందరూ తల్లడిల్లుతున్న ఈ దశాబ్దంలో 45 సంవత్సరాల నాటి మన కుటుంబాలు, కోపతాపాలు, పట్టుదలలు, త్యాగాలు ప్రతిబింబించే! 'మీనా' నవలని అభిమానిస్తున్నారు అంటే ఆ విలువల్ని ప్రేమించే వారు మనలో యింకా చాలా మంది వున్నారన్న మాట వాస్తవం.

ఇది ఎన్నో పునర్ముద్రణో కూడా గుర్తులేకుండా పోయింది. దాదాపు ప్రతి సంవత్సరం 'మీనా' నవల పునర్ముద్రణ చేయల్సిన అవసరం పబ్లిషర్స్‌కి వస్తూనే వుంది. ఇన్ని దశాబ్దాల తర్వాత కూడా, ఇన్ని తరాలు మారినా, పాఠకులు యీ నవలని అభిమానంతో గుండెలకి హత్తుకోవటం నాకు చాలా ఆనందంగా వుంది. నా అభిమాన పాఠకులైన మీకు, క్వాలిటీ పబ్లిషర్స్ వారికి యివే నా నమస్సుమాంజలి.

ఇప్పటి నా కల

ఇప్పటి యువకులు మీనాలో కృష్ణలాగా పల్లెటూళ్ళకి తిరిగి వెళతారని గ్రామీణ భారతాన్ని సస్యశ్యామలం చేస్తారనేది నా మధురస్వప్నం. కొన్ని సంవత్సరాల తర్వాత ఇది సాదరస్యంగా మనమందరం చూడగలమని నేను ఆశిస్తున్నాను.

- యద్దనపూడి సులోచనారాణి

మీనా - 1

రెండు గంటలపాటు అవిరామంగా, సుదీర్ఘంగా ఆలోచించిన నేను చివరికి ఒక నిశ్చయానికి వచ్చాను.

"ఏమైనా సరే, అమ్మను అడిగి తీరతాను. వెంట తీసుకువెళ్ళమని పట్టుబట్టి తీరతాను. అవసరం అయితే ఏడవను కూడా ఏడుస్తాను. అనుకుంటూ లేచి నా గదిలోంచి సరాసరి అమ్మ గదిలోకి వెళ్ళాను.

గదిలో అమ్మ మెత్తటి తోలుపెట్టె మంచంమీద పెట్టి, దానిలో బట్టలు సర్దుకుంటోంది. ఆవిడ చుట్టూ రకరకాలైన, రంగురంగుల చీరలు వున్నాయి. వంటమనిషి తాయారమ్మ అమ్మ ప్రక్కనే నిలబడి ఏ చీరకి సరిపోయే ఆ జాకెట్ అందులో పెట్టి భద్రంగా అమ్మ చేతికి అందిస్తోంది.

నేను గదిలోకి అడుగుపెట్టగానే యిద్దరూ ఒక్కసారి తలతిప్పి నా వైపు చూసి మళ్ళీ వెంటనే వాళ్ళ పనిలో మునిగిపోయారు.

"మమ్మీ!" గుమ్మం దగ్గిర నిలబడే పిలిచాను.

"ఊఁ!"

"..............."

"చెప్పు."

"నేను," సందేహంగా ఆగిపోయాను.

"నువ్వు..."

"నేను...నేను...."

"అలా మాటలు నమిలివేయవద్దని ఎన్నిసార్లు చెప్పాను నీకు! చెప్పదల్చుకున్నదేదో సూటిగా గబగబా చెప్పేయాలి."

"మమ్మీ!"

"చెప్పమంటుంటే."

"నేను- నేను కూడా నీతో వస్తాను మమ్మీ!" ప్రాణం అంతా బిగబట్టుకుని ఎలాగో అనేశాను. అమ్మ చేస్తున్న పని ఆపి వెనక్కు తిరిగి క్షణంసేపు నావైపు సూటిగా, రెప్పవాల్చకుండా చూసింది.

నేనింత వరకూ కూడగట్టుకుని, నా వెంట తెచ్చుకున్న ధైర్యం, చొరవా ఆ ఒక్క చూపుతో గాలిలో కలిసిపోయినాయి.

"ఏమిటీ" అంది. ఏమంటున్నావు నువ్వు అన్నంత తీక్షణంగా.

"నేనుకూడా నీతో వస్తాను, ఇక్కడ నాకేం తోచదు." చీర కొంగు వేళ్ళతో లాక్కుంటూ నసిగాను.

"తోచదా? నువ్వు కూడా నాతో వస్తావా?" నమ్మలేనట్టు చూస్తూ అడిగింది.

అక్షరాలా ఔను అన్నట్టు తలూపాను. మమ్మీ కనుబొమ్మలు ముడిపడ్డాయి.

"నాలుగైదు రోజుల్లో ఢిల్లీనుంచి సారధి యిక్కడికి వస్తున్నాడన్న సంగతి నీకు తెలుసా?" అంది.

"తెలుసు."

"తెలిసే అడుగుతున్నావా?"

మాట్లాడలేదు నేను.

"నీకు బుద్ధిలేదూ?" సింపుల్‌గా ఫాక్ట్ చెబుతున్నట్టుగా అంది.

"నాకు-నాకు డార్జిలింగ్ చూడాలని వుంది" కుంటిగా అన్నాను.

అమ్మ కళ్ళల్లో నా మనసులోని భావం యిట్టే గ్రహించేసిన ఆలోచన తళుక్కుమంది.

"నీకంత చూడాలని వుంటే – పెళ్లి అయిపోగానే సరాసరి ముందు డార్జిలింగే తీసుకెళ్ళమని సారధికి చెబుతాలే" అంది అమ్మ పరిహాసంగా.

అమ్మ ఆశించినట్టు నాకు సిగ్గుగాని, సంతోషంగాని కలగలేదు.

"సారధి వస్తుంటే – తాయారమ్మ వుందిగా! ఇక్కడ నేనుండి మాత్రం చేసేది ఏముంది?" అన్నాను మొండిగా.

నేనన్న మాటల్లో అపహాస్యం యేముందో ఏమో! అమ్మా – తాయారమ్మా ముఖముఖాలు చూసుకున్నారు.

"ఈ ఒక్కసారి వస్తాను. ఇంకెప్పుడూ అడగనులే" అంటూ వాగ్దానం చేశాను.

అమ్మ నా వైపు రెప్పవాల్చకుండా చూసింది. ఆవిడ ముఖంలో నవ్వు ఎగిరిపోయింది.

"ఇలారా" అంది.

నేను దూరంగా నిలబడి వున్నాను.

"రా! దగ్గరకి."

మెల్లగా భయపడుతూ భయపడుతూ అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ దగ్గరగా వెళ్ళాను.

"ముఖం ఎత్తు."

ఎత్తాను.

"నే నొకమాట చెబుతాను, వింటావా?"

వింటానన్నట్టు తలూపాను.

అమ్మ నా చేయి పట్టుకుంది. నా కళ్ళల్లోకి చూస్తూ అంది. "నీకు వయసు వచ్చింది, బుద్ధి తెలిసింది. పెద్దదానివి అయ్యావు, ఇదివరకులా నిన్ను ఓ చెంపదెబ్బ వేసి నీచేత పనిచేయించే స్థితి దాటిపోయింది. ఒక విషయం పదిసార్లు చెప్పే అలవాటు నాకెప్పుడూలేదని నీకు బాగా తెలుసు. తెలిసికూడా యిలా నన్నెందుకు విసిగిస్తున్నావు? సారధి వస్తున్నాడు. నువ్వు ఇక్కడ వుండి తీరాలి. ఊరికే వుండటం కాదు. ఆనందంగా, హాయిగా సారధి మనసు ఆకర్షించుకునేలా వుండాలి. తెలిసిందా?"

మాటలు చెప్పటం మృదువుగానే చెప్పినా, వాటిలో వున్న తీవ్రమైన పదునుకి తట్టుకోలేకపోయిన నేను, వెంటనే 'తెలిసింది' అన్నట్టు తలూపాను. ఆ క్షణంలో నాకు నేనసలు ఈ గదిలోకి యెందుకు వచ్చానా అనిపించింది. చప్పున ఏదో ఒక వంకతో అక్కడ నుంచి పారిపోతే బాగుండుననిపించింది.

"నేను నా గాద్రెజ్ బీరువాలో చీరెలని సర్దిపెట్టాను. వాటికి తగిన నగలు కూడా వాటిల్లో పెట్టాను. ఆ చీరెలు కట్టుకుని, ఆ నగలు పెట్టుకుని ముస్తాబు చేసుకో. హుషారుగా వుండు. ఉసూరుమంటూ వుండకు. అతన్ని నీ ఏడుపు ముఖంతో పిచ్చెక్కించి మూడోరోజునే పారిపోయేలా చేయకు. మంచి సంబంధం మనకి మళ్ళీ జన్మలో అలాటి అవకాశం రాదు. ఇప్పటికే ఇదేమయినా కాస్త బెడిసికొడుతుందా, మన అమ్మాయిలని యిద్దాము అని నలుగురయిదుగురు నక్కల్లా కాచుకుని కూర్చున్నారు. వెధవది, ఈ దరిద్రపు ప్రయాణం కూడా నాకిప్పుడే

వచ్చింది. అతడు వస్తాడని కనీసం ఒకటి రెండు రోజులు ముందు తెలిసినా, నేను దీన్ని కాన్సిల్‌చేసి వుండేదాన్ని. తప్పనిసరి అయిపోయింది" అంటూ అమ్మ నా చేయి వదిలేసింది.

యుద్ధాన్ని గురించి సంధి చేయడానికి వచ్చి, జరగదని, సంభవం కాదని తెలుసుకున్న మధ్యవర్తిలా ముఖం దించుకుని వెళ్ళిపోబోయాను నేను.

"ఇదిగో చూడు!" వెనక నుంచి అమ్మ కేకవేసింది. ఆగాను, కానీ వెనక్కు తిరగలేదు.

"నేను తాయారమ్మకి అంతా వివరంగా చెప్పి వెళుతున్నాను. నువ్వేం పిచ్చి వేషాలు వేసినా నాకు తెలిసిపోతుంది. ఈ విషయంలో మాత్రం ఏ కాస్త అస్తవ్యస్తంగా జరిగినా క్షమించను నేను. ఇది నీ భవిష్యత్‌కి సంబంధించినది. ముందు ముందు ఒక రోజున అమ్మ ఎందుకింత గట్టిగా పట్టుబట్టిందో నీకే తెలిసివస్తుంది. ప్రయత్నం నాదీ, ఫలితం నీది అన్న సంగతి మర్చిపోకు".

ఆపైన యిక వినాల్సిందేమీ లేదన్నట్టు నేను చటుక్కున గదిలోంచి యివతలకు వచ్చేశాను. సరాసరి నా గదిలోకి వచ్చి దభీమని తలుపులు మూసుకుని మంచంమీద కూలబడ్డాను. అమ్మముందు ఓడిపోయిన ప్రతిసారీ ఏం జరిగిందో, ఈ సారి కూడా అదే జరిగింది. నా కళ్ళనిండా గిర్రున నీళ్ళు తిరిగాయి. ఏం చేయాలో తోచని విపత్కర స్థితి యెదురయినప్పుడు గోళ్ళు కొరకడం నాకు అలవాటు. ఇప్పుడుకూడా అదే చేయటం ప్రారంభించాను. నా చేత గోళ్ళు కొరకడం మాన్పించాలని అమ్మ ఎంత ప్రయత్నించిందో దేవుడికే తెలుసు. పెన్సిల్ తీసుకుని చిన్నప్పుడు నాలుగైదుసార్లు వేళ్ళ మీద వాతలు తేలేట్టు కొట్టింది కూడా. అయినా సరే అలవాటు నాకు పోలేదు. నాకు తెలియకుండానే నేను చిటికెన వేలి గోరునో, చూపుడు వేలి గోరునో నోట్లో పెట్టుకుని గంటలు గంటలు కూర్చోవటం బాగా అభ్యాసం అయిపోయింది. నలుగురిలో కూర్చోవాల్సి వచ్చినప్పుడు కాని, ఒక్కదాన్ని కూర్చున్నప్పుడు గాని నా ఈ అలవాటు నాకు తోడుగా, హాయిగా అన్పిస్తుంది.

గదిలో మంచం మీద నిస్సహాయంగా! ఆశాభంగంతో కూర్చుని వున్న నాకు అమ్మమీద చెప్పలేని ఆగ్రహంగా వుంది. అది పేదవాడి కోపం,బలవంతుడి ముందు ఏం చేయలేని బలహీనుడి అసమర్థత, అధికుడి ముందు ఏం అనలేక చాటున యీసడించుకుని కసి తీర్చుకునే అల్పుల తక్కువ భావం. మా అమ్మ యిప్పుడే కాదు, నేను పుట్టిన ఈ యిరవైరెండు సంవత్సరాలలోనూ నేను కోరినది జరిపించలేదు. అడిగినది యివ్వలేదు. అలా చేస్తే అతిగారాబం అయిపోయి అసలే మొండిదాన్ని అయిన నేను యింకా రణపెంకిగా తయారవుతానేమోనని ఆవిడ భయం. తానసలు ఇంత జగమొండి అవటానికి కారణం అమ్మేనని నాన్న ఎప్పుడూ

అంటూనే వుంటారు. రాను రాను నాకు వయసు పెరిగి, నేను పెద్దదాన్ని అయినకొద్దీ అమ్మ చెప్పింది నేను కాదనటం నేను చెప్పింది అమ్మ ఖండించటం బాగా అలవాటయిపోయింది. మా ఇద్దరి మధ్యా సృష్టికంతా అత్యంత మధురమైన తల్లీ కూతుళ్ళ బాంధవ్యం లేనేలేదు. ఎన్నో స్వతంత్ర భావాలు కల అమ్మ బైట ప్రపంచంలో ఎంతో సరళ హృదయురాలు అనిపించుకునే అమ్మ, తనకి ఏకైక సంతానం అయిన నా విషయంలో ఇలా నియంతగా ఎందుకు ప్రవర్తిస్తుందో నాకు అర్థం కానేకాదు. మా అమ్మలాంటి వ్యక్తికి కూతురుగా పుట్టటం చాలా అదృష్టం అని నా సాటి వాళ్ళంతా ఏకగ్రీవంగా అంటూ వుంటే నా కది దూరపు కొండలు నునుపు అనే సామెతగా కన్పిస్తుంది. ఎన్ని సంవత్సరాలు గడిచినా, నేనెంత పెద్దగా పెరిగినా అమ్మకి నేను ఒక వయసు వచ్చిన వ్యక్తిగా, కొన్ని భావాలున్న మనిషిగా, నావి అన్న ఆలోచనలు అమలుపరచుకోవాలనే తహతహ నాకున్నట్లుగా ఆవిడ గుర్తించనే గుర్తించదు. ఇప్పటికీ నాకేం తెలియదనీ, నేనొక వెర్రిబాగులదాన్ననీ అమ్మ ఉద్దేశ్యం. ఆ ఉద్దేశ్యం మార్చడానికీ, ఖండించడానికీ సమయం దొరికినప్పుడల్లా నేను స్పష్టంగా ఇలా చెబుతూనే వున్నా ఆవిడ నమ్మకపోగా ఇంకా తన అభిప్రాయాన్ని బలపరచుకోసాగింది. దీనికి కారణం అమ్మ నన్ను ఏదేదో చేయాలనీ, ఎంతో గొప్ప వ్యక్తిగా మలిచి ఫలానా వారి అమ్మాయి అని గుర్తింపబడేలా చేయాలని ప్రయత్నించి ఆశాభంగం పొందటమేనేమో.

ఆ ఆశాభంగాలు ఒకటి కాదు, అనేకంగా వున్నాయి. వాటిల్లో మొట్ట మొదటిది నన్ను డాన్సర్ చేయాలని ఆవిడ అనుకోవటం, అది నాకు వంట పట్టకపోవడం. నాకు 10-12 సంవత్సరాల వయసప్పుడు అమ్మ ఓ రోజు మధ్యాహ్నం వేళ "మీనా! ఇలా రామ్మా' అంటూ పిలిచి అమ్మ కెదురుగా అతి వినయంగా కూర్చునివున్న ఒక వ్యక్తికి "మా అమ్మాయండీ" అంటూ పరిచయం చేసింది. ఆయన్ని చూపిస్తూ .నాకు, వీరు డాన్స్ మాష్టరుగారు, రేపటి నుంచీ నీకు డాన్స్ నేర్పుతారు అంది. వచ్చినాయన్ని నేను తీక్షణంగా చూశాను, గిరజాల జుట్టు, దిష్టిబొమ్మ కోసం కర్రపుల్లలకి తగిలించినట్టు వదులుగా వేళ్ళాడే పైజామా, లాల్చీ, ముఖంలోంచి ముందుకు పొడుచుకువచ్చినట్లు పొడుగ్గా, బలంగా వున్న ముక్కు. ఆడవాళ్ళలా కులికే శరీరం ఇలా వున్న ఆ నాట్యాచారుడ్ని చూసీచూడగానే నాకు ఆపుకోలేనంత నవ్వు వచ్చింది.

ఆయన నాకు డాన్స్ నేర్పటం ప్రారంభించాడు.

ఆ జులపాల జుట్టేసుకుని ఆయన తటిత, తాం ధీం అని ఎగురుతుంటే నేను నవ్వు ఆపుకోలేక చచ్చిపోయేదాన్ని. అంతెత్తు మగాడు అలా కుప్పిగంతులు వేస్తున్నట్టు ఎగురుతుంటే, నాకేమిటో మహా అసహ్యంగా వుండేది.

ఆయన నా దగ్గరగా వచ్చి నా రెండు చేతులూ పట్టుకుని, అలా, ఇలా అని చూపిస్తుంటే నేను అభినయం మాని ముక్కు మూసుకునేదాన్ని.

ఏమిటది అని అడిగితే, నేను ముఖం వికృతంగా పెట్టి అబ్బ! చెమట కంపు అనేదాన్ని.

ఇది వినగానే మా అమ్మ, నా రెండు చెవులూ గట్టిగా మెలిపెట్టి "పెద్ద వాళ్ళని అలా అనవచ్చునా? అందులో గురువుగార్ని" అంటూ పెద్ద వాళ్ళ ముందు ఎలా ప్రవర్తించాలో గంట లెక్చర్ ఇచ్చింది. నేను నాకిష్టం లేని అమ్మ మాటల్లానే అవి ఆ చెవిలోనుంచి విని, యీ చెవిలోంచి వదిలేశాను.

నాట్యాచార్యులవారు మొదటి జీతం అందుకుని జేబులో వేసుకోగానే అమ్మకు సవినయంగా రెండు చేతులూ జోడించి నమస్కరించి శలవు తీసుకుంటూ, "అమ్మా! మీ అమ్మాయికి నాట్యం నేర్పడం నా వల్ల కాదు. ఇంకెవరివల్లనైనా అవుతుందని కూడా నేను అనుకోను. చిన్న పిల్ల అయినా ఆ పిల్ల కళ్ళల్లో కంపరం, నవ్వులో అపహాస్యం చూస్తే అవి మా ప్రాణాలు తినేసి మాకున్న విద్య కూడా అంతరించేలా చేస్తాయి. అమ్మా! కాబట్టి మన్నించండి శలవు" అని వెళ్ళిపోయాడు.

అమ్మకు నా మీద పట్టరానంత కోపం వచ్చింది.

ఆ కోపంతో రెండు సంవత్సరాలు నన్ను తీసుకువెళ్ళి బోర్డింగ్‌లో పారేసింది.

ఈ బోర్డింగ్ స్కూల్లో జాయినవడం నాకు ఒక్కసారి పక్షికి పంజరం తలుపులు తెరిచినట్టయింది. అక్కడ టీచర్స్ చాలా మంచివాళ్ళు. క్రమశిక్షణకి క్రమశిక్షణ వుండేది. మళ్ళీ పిల్లల ఆంతర్యాలు కనిపెట్టి వాటి ద్వారా వాళ్ళ మనస్తత్వాలు మృదువుగా, సునిశితంగా మలచడానికి ప్రయత్నించేవారు. నా కయితే ఆజన్మాంతం ఆ స్కూలులోనే వుండాలనిపించింది. కాని అమ్మ నన్ను వదిలిపెట్టి వుండలేకనో లేక నలుగురూ, వున్న ఒక్క పిల్లని బోర్డింగ్‌లో పారేసింది, ఈవిడ క్లబ్‌లకి, షికార్లకీ అడ్డువస్తుందని కాబోలు అని విమర్శించడం ప్రారంభించినందువల్లనో, యింటికి తీసుకువచ్చేసింది. బోర్డింగ్‌నుంచి వచ్చిన తర్వాత ఇంటి జీవితం, అమ్మతో సాన్నిహిత్యం నాకు మరీ దుర్భరంగా అన్పించసాగింది. అమ్మ ముందు నోరెత్తలేని నేను నా అయిష్టతని ఏదో రకంగా వెల్లడిస్తూనే వుండేదాన్ని. ఉదాహరణకి అమ్మ నన్ను నీట్‌గా డ్రెస్ చేసుకోమనీ, ఎవరైనా వస్తారనీ హెచ్చరించేదనుకోండి నేను డ్రెస్ చేసుకున్నట్టే చేసుకుని, దానికి బొట్టో, కాటుకో పులిమేదాన్ని. అమ్మ నా తిండి విషయంలో మహాతూకం చూపించేది. నే నసలే మెత్తటివంటిదాన్ననీ, నాన్నలా కాలుబారుదాన్ని అవటంవల్ల ఆ పొడుక్కి ఈ లావువస్తే యిట్టే వయసుగల దానిలా అయిపోతాననీ అమ్మ భయం. ఇంట్లో అమ్మ ఎంత తూకంగా పెట్టినా, ఎంత

తేలిక పదార్థాలు, ఆకుకూరలు తినిపించినా, నేను బైటికి వెళ్ళి ఏ స్నేహితురాలింట్లోనో దోసెలు, గారెలు, ఇడ్లీలు సుష్టుగా తిని వచ్చేదాన్ని. ఒక్కొక్కసారి స్వయంగా నాన్నే నన్ను అమ్మకు తెలియకుండా రహస్యంగా హోటల్‌కి తీసుకెళ్ళి కడుపునిండా తినిపించేవారు.

క్లబ్‌లో చాలా మందికి అమ్మకి అసలు నా అంత కూతురు వున్నట్టే తెలియదు. దానికి కారణాలు రెండు. ఒకటి! ఆవిడ వస్త్రధారణ, శరీరాన్ని క్రమపద్ధతిలో వుంచుకోవటానికి వ్యాయామం చేసే తీరు. రెండోది-నేను ఎప్పుడో తప్ప క్లబ్‌కి వెళ్ళేదాన్ని కాదు. నా ప్రపంచం చాలా వరకూ మా నాన్న చుట్టూ అల్లుకుని వుండేది.

నాలుగు సంవత్సరాల నుంచి అమ్మ లేడీస్ క్లబ్‌కి ప్రెసిడెంట్‌గా ఏకగ్రీవంగా ఎన్నిక అవుతోంది. అంటే కేవలం మిసెస్ లింగంగారి పలుకుబడి, అభిమానం కారణం అని అందరికీ తెలుసు. మిస్టర్ లింగం సుప్రీంకోర్టు జడ్జిగా చేసి రిటైర్ అయ్యారు. వాళ్ళకి బిడ్డా పాపాలేరు. మిసెస్ లింగం, అమ్మా యిద్దరూ చాలా మంచి స్నేహితులు. వాళ్ళను స్నేహితులు అనే కంటే ఒక ప్రాణం, రెండు శరీరాలను ఆశ్రయించిందేమో అంటే బావుంటుంది. ఇద్దరూ ఏకజాతి పక్షులు. అభిప్రాయాలు పాలు - నీళ్ళలా కలిసిపోయినాయి. ఆవిడ మాటంటే అమ్మకు భక్తి శ్రద్ధలు ఎక్కువ. అమ్మ మాటంటే ఆవిడకి ఎక్కడలేని గురి, ఒకరికి ఒకరు సలహా సంప్రదింపులు పాటించందే ఎవరూ ఏం చేయరు.

అమ్మ క్లబ్‌కి ప్రెసిడెంట్ అయిన ఈ నాలుగేళ్ళలో మెంబర్స్ చాలా ప్రదేశాలు చూశారు. ఒక్కోసారి క్లబ్‌లో ఏదయినా ఫంక్షను జరుగుతున్నప్పుడు వాళ్ళందరి మధ్యా తిరుగుతూ, ఎన్నో విధాలుగా ఎంతో చాకచక్యంతో పనులు పురమాయిస్తూ, దగ్గరుండి చేయిస్తున్నప్పుడు చూస్తే పొట్టిగా సన్నగా పిట్టలా ఉండే ఈ మనిషిలో యింత ధీశక్తి ఎక్కడుందా అన్పిస్తుంది. నిజంగా అంతమందిలో ఏకధాటిగా అలా మెప్పు సంపాయించుకోవడం పెద్ద నేర్పే. అలాటి సమయాల్లో అమ్మని చూస్తుంటే నా గుండెల్లో గర్వం లాటిది రెపరెపలాడుతుంది. ఇంత మంది మనస్తత్వాలని యింత సులభంగా అర్థం చేసుకోగలిగిన అమ్మ ఇంట్లో వున్న నన్నూ, మా నాన్ననీ ఎందుకు అర్థం చేసుకోలేదు. లేక మేమే ఆవిడని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోలేకపోతున్నామా అన్పిస్తుంది అప్పుడప్పుడూ.

అమ్మ చాలా సమర్థురాలు. నే నెప్పుడూ కాదనను నా మీద ఆవిడకి ఆపేక్షలేదని కూడా నేను అనను, కానీ అమ్మ చూపించే ఆపేక్ష కేవలం మాకు బాధ్యతగా కన్పిస్తుంది. మా నాన్న అలాకాదు. ఆయనకి యావత్ ప్రపంచం నేనే నేమో అన్పించే సమయాలు చాలా వున్నాయి.

నాకు జ్వరం లాంటిది వచ్చి ఏదయినా సుస్తీ చేస్తే మా అమ్మ వెంటనే మంచి డాక్టర్‌ని పిలిపించి నాకు సరైన మందు తెప్పించి అది ఏ వేళకు వేయాలో తాయారమ్మకు అప్పగించేసేది. అంతటితో ఆవిడ బాధ్యత తీరిపోయేది. కానీ నాన్న అలా కాదు. నాకు కాస్త ప్రక్కలు వెచ్చబడగానే తన పనంతా మానుకుని దగ్గరకు వచ్చి కూర్చునేవారు. మాటిమాటికీ నా నుదుటిని తాకి చూస్తూ, జ్వర తీవ్రత ఎలా వుందో తెలుసుకునేవారు. క్షణక్షణానికి మీనా! ఏం కావాలమ్మా! గ్లూకోజ్ యివ్వనా? హార్లిక్స్ తాగుతావా? ఎలావుందిప్పుడు అని అడుగుతూ ఉండేవారు. ఒక్కోసారి జ్వర తీవ్రతకి నేను తట్టుకోలేక అటు ఇటు చేప పిల్లలా కొట్టుకొంటూ వుంటే ఎత్తుకుని భుజాన వేసుకుని, రాత్రంతా అటు యిటు తిప్పుతూ మేలుకుని గడిపేవారు. అమ్మో! మా నాన్న లేకపోతే నేనేమైపోయేదాన్ని! అన్పించే క్షణాలు నా జీవితంలో లక్షలూ, కోట్లూ వున్నాయి. నా బాల్య స్మృతులన్నీ మా నాన్న జ్ఞాపకాలతో జతచేసి బంధింపబడి వున్నాయి. మా నాన్న ప్రక్కన లేకుండా నాకు ఒక్కదానికి ప్రత్యేకంగా గుర్తుపెట్టుకోవాల్సిన సంఘటన ఏదీ లేదు.

అప్పుడప్పుడూ అమ్మ, నన్ను నాన్న మరీ గారాబంచేసి పాడు చేస్తున్నారనీ, నేను ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతానని ఆయనతో కలహానికి దిగుతూ ఉండేది. నాకు ఇంటర్‌లో క్లాస్ వచ్చేలా చేసి నన్ను మెడిసన్‌లో చేర్పించి, మా అమ్మాయి డాక్టర్ చదువుతోంది అని చెప్పుకోవాలని మా అమ్మ ఎంతగానో సరదా పడింది. నాకసలు కప్పలన్నా, వానపాములన్నా చెడ్డ భయం, భరించలేనంత కంపరం. అమ్మకు ఎదురు చెప్పలేని నేను నాన్న దగ్గర చేరి సణుగుడు ప్రారంభించాను. నాన్న నా చేత యిష్టం లేని పని చేయించడానికి వీల్లేదని పట్టుబట్టారు. ఈ విషయం మీద అమ్మా నాన్నా ఘర్షణ పడ్డారు. నేను చివరికి మెడిసన్‌లో చేరనేలేదు. నాలుగు సంవత్సరాలకి ఎలాగో అలా కుంటిగుర్రం నడకలా బి.ఏ. అయిందీ అన్పించాను.

ఈ మధ్య అమ్మా నాన్నల మధ్య పోట్లాటలు, చికాకులు బాగా తగ్గిపోయినాయి. ఆఖరిసారి, దాదాపు సంవత్సరం క్రితం యిద్దరూ, చాలా తీవ్రంగా ఘర్షణపడ్డారు. దానికి కూడా కారణం నేనే. స్థానికంగా వున్న అమ్మ పరిచయస్థులు కొంతమంది మెద్రాస్‌నుంచి సినిమా ప్రొడ్యూసర్ని తీసుకువచ్చి అమ్మకు పరిచయం చేశారు. అతను నన్ను కూర్చోమని, నడవమని, అటు తిరగమని, ఇటు తిరగమని సంతలో పశువుని పరీక్షించినట్టు పరీక్షించి, నేను సినిమాకి బాగా పనికివస్తాననీ, నాకు ఉజ్జ్వలమైన భవిష్యత్ వుందనీ నా జీవితం ఇంద్రధనస్సులా కీర్తి ప్రతిష్టలతో మిలమిలా మెరిసి పోతుందనీ ఏమిటేమిటో చెప్పాడు. అమ్మ ముఖం ఆయన మాటలతో వికసించింది. నాకు బుద్ధి తెలిసిన తర్వాత మొట్టమొదటిసారిగా నావైపు

ఆపేక్షగా, అపురూపంగా చూసింది. వచ్చినాయనకి కృతజ్ఞతతో నమస్కరిస్తూ, ఆయన వెళ్ళేటప్పుడు నన్ను సినిమాల్లో చేర్పించటానికి తప్పక మెద్రాస్ పంపుతానని వాగ్దానం చేసింది. కన్న సంతానం గొప్పవారవుతుంటే ఏ కన్నతల్లి మాత్రం సంతోషించదు. అందులో మా అమ్మ-నేనెందుకూ పనికిరానని నా మీద అన్ని విధాల ఆశలకి నీళ్లు వదులుకున్న ఆవిడ కిది కేవలం తన అదృష్టంగానే అన్పించింది. అన్ని విషయాలూ మాట్లాడేసుకున్నారు. రేపు సాయంత్రం కాగితాల మీద ఒక్క సంతకాలు పెట్టడమే తరువాయి.

ఆ సాయంత్రం కోర్టు నుంచి నాన్నగారు రాగానే అమ్మ తనే స్వయంగా కాఫీ తీసుకువెళ్ళింది. ఆ సమయంలో నేను కూడా అక్కడే వున్నాను. అమ్మ మధ్యాహ్నం జరిగిందంతా చెప్పడం ప్రారంభించింది. ఆవిడ ఈ విషయం మొదలు పెట్టగానే నాన్న సగం తాగిన కాఫీ కప్పు క్రింద పెట్టేసి - శ్రద్ధగా వినసాగారు.

అమ్మ చెప్పటం పూర్తి చేసేసరికి నాన్నగారి ముఖం కందగడ్డలా తయారైంది. ఆయన కళ్లు అగ్నిగోళాల్లా అయినాయి. "నువ్వేమని జవాబు యిచ్చావు" అన్నారు.

"ఏమంటాను! సిరిరా ఏవరైనా మోకాలు అడ్డుపెడతానంటారా?"

"ఉన్న సిరి చాలదా మనకి?"

"డబ్బుకి మితం ఏముంది?"

"ఎందుకులేదు! ఉన్నదానితో తృప్తిగా, సుఖంగా బ్రతకటం నేర్చుకోగలిగితే డబ్బుకి తప్పకుండా మితం ఏర్పడుతుంది."

"ఇంతకీ మీరేమంటారు?"

"దాన్ని సినిమాల్లో చేర్పించకు."

అమ్మ తృళ్ళిపడినదానిలా చూసింది. "ఇప్పుడా? అన్ని మాటలు జరిగిపోయిన తర్వాతనా!"

"ఎన్ని మాటలు జరిగిపోయినా ఇంకా కాగితాల మీద సంతకాలు కాలేదుగా?"

"కాకపోతే మాత్రమేం? మాట ఇచ్చేసిన తర్వాత?"

"నీ మాటకోసం దాని భవిష్యత్ పాడుచేస్తావా? అసలు నీకు బుద్ధి యెలా లేకపోయింది? నోట్లో నాలుకలేని వెర్రిమొహందే అది. నీ స్నేహితులు ఆడవాళ్ళే నలుగురు వచ్చి కూర్చున్నప్పుడు వాళ్ళ దగ్గరకి రావటానికే వెనకాముందూ తారట్లాడుతుంది కదా? అలాంటిది క్షణక్షణం గిరగిరా తిరిగే బంగారు బంతులమీద నడకలాటి ఆ జీవితం దానికి ఎలా సరిపడుతుందనుకున్నావు? కన్నతల్లివేనా నువ్వు" అన్నారు.

అమ్మ కస్సుమని లేచింది. "నా కూతురు-నా యిష్టం."

"అది నా కూతురు కూడా అన్న విషయం మర్చిపోకు" అంటూనే ఆయన హఠాత్తుగా రెండు చేతులూ జోడించాడు. ఎంతో దీనంగా, అర్థిస్తున్నట్టుగా అన్నారు. "కృష్ణవేణీ! మనిద్దరం పెళ్లి చేసుకుని, జీవితాలు కలుపుకుని, కలిసి జీవించటం మొదలు పెట్టి ఇన్ని సంవత్సరాలయింది. ఇన్ని ఏళ్ళలో నే నెప్పుడూ నీ నుంచి ఏదీ కోరలేదు. ఇది మాత్రం అడుగుతున్నాను. నువ్వు దాని జీవితం నాశనం చెయ్యకు!" అన్నారు.

అమ్మ విచిత్రంగా చూస్తూ నిలబడిపోయింది.

"దాన్ని దాన్నిలా చూసి, విలువ యిచ్చి అంతో యింతో ప్రేమను పంచి యిచ్చే వ్యక్తిని చూసి పెళ్ళి చేసేద్దాం. మీనా మంచి గృహిణిగా తప్ప ఇంకెందుకూ పనికిరాదు. భగవంతుడు మనకి ఇచ్చిన డబ్బు చాలు. అది ప్రత్యేకంగా సంపాయించుకోవాల్సిన అవసరం లేదు మనకి" అన్నారు నాన్న.

"మీరు- మీ పిరికితనమూనూ! నాకు ఒళ్ళు మండుతుంది, మీలా భయం వున్నవాళ్ళు జీవితంలో ఏదీ సంపాయించుకోలేరు" కఠినంగా అంది అమ్మ.

"సంపాదించుకోకపోయినా ఫర్వాలేదు, ఉన్నది వూడగొట్టుకోకుండా వుంటే చాలు. అందలం ఎక్కుదాం అనే ఆశతో ఎగిరి, అందక క్రిందపడేకంటే మన రెండుకాళ్ళతో మనం నింపాదిగా నడిచి వెళ్ళటం చాలా వుత్తమం.

"ఇలాంటి వెధవ వేదాంతం చెప్పి మీరు దాన్ని ఎందుకూ పనికి రాకుండా చేసేస్తున్నారు." రెచ్చిపోతూ అంది అమ్మ.

"దానికున్న విచక్షణాజ్ఞానంలో వెయ్యో వంతయినా నీకుంటే నువ్వు దాన్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోగలిగే దానివి".

అమ్మ గఁయ్‌మని లేచింది. ఇద్దరి మధ్యా మాటామాటా పెరిగింది. నేను మెల్లిగా అక్కడ నుంచి జారుకుని బయటికి వచ్చేశాను.

"నేను బలవంతంగా దాన్ని చేర్పించేస్తే ఏం చేస్తారు మీరు?" చివరికి మొండిగా అంది అమ్మ.

"చూడు, ఏం చేస్తానో!"

"ఏం చేస్తారు?" రెట్టిస్తున్నట్టుగా అంది.

"నీకు విడాకులు యిస్తాను."

"నాకు విడాకులా?"

"ఔను, దాని చేత యిష్టంలేని పనులు చేయిస్తున్నావని, దాన్ని బాధిస్తున్నావనీ, నుంచి విడిపోతే తప్ప మా ఇద్దరి జీవితాలకి శాంతి లేదని కేసు పెడతాను! నా ఎవరివైపు పలుకుతుందో నీకు తెలుసు."

"మీరు - మీరు నన్ను బెదిరిస్తున్నారా?"

"సవ్యంగా చెబితే వినకపోతే యేదయినా చేస్తాను. నీ ఆశలకి, ఆలోచనలకీ జీవితం ఆహుతి చేశాను. అది చాలు, దాని బ్రతుకుమీద నీ నీడ కూడా డనివ్వను నేను. నిజం చెబుతున్నాను కృష్ణవేణీ దానికోసం నే నేదయినా చేస్తాను. ఖరికి-ఆఖరికి నిన్ను చంపటానికి కాని, నేను చావటానికి కానీ దేనికైనా ద్ధమే."

అమ్మ హఠాత్తుగా ఏడవడం ప్రారంభించింది.

నాన్న కంఠం మళ్ళీ అదోలా అయిపోయింది. "నీ ఏడుపు నన్నేం కరిగించదు. ఈ ప్రపంచంలో నాకున్నది మీనా ఒక్కత్తే. దానికెలాంటి హాని జరిగినా నేను రించలేను" దృఢంగా చెప్పారాయన.

బైటికి వచ్చేసి గుమ్మం ప్రక్కన పొంచి నిలబడి లోపల నుంచి విన్పిస్తున్న ంభాషణంతా తు.చ. తప్పకుండా వింటున్న నాకు నాన్నగారి మాటల వినగానే క్కసారి పరుగెట్టుకు వెళ్ళి ఆయన్ని బలంగా హత్తుకుపోవాలన్నంత ఆనందం సింది. ఎప్పుడుచూసినా, పరధ్యానంగా, నిద్రమత్తుగా, విసుగ్గా వుండే నాన్నలో యింత ఆవేశం వుందని నాకింత వరకూ తెలియదు.

"దానికి, దానికి నేనంటే పడకపోవటానికి మీరు మీరే కారణం!" ఏడుస్తూనే ంది అమ్మ.

"నువ్వు తల్లిలా ప్రవర్తిస్తే అది నిన్ను కూతురిలానే చూస్తుంది" అంటూ యటికి వచ్చేశారు నాన్న.

గదిబైట గుమ్మం ప్రక్కగా గోడవారగా ఆనుకుని సంభ్రమాశ్చర్యాలతో లబడిపోయిన నన్ను చూడగానే నాన్న తెల్లబోతూ, మీనా! అన్నారు.

ఒక్క నిముషం ఏం చేయాలో నాకు తోచలేదు. తర్వాత వెంటనే చటుక్కున ంగి ఆయన రెండుపాదాలు కళ్ళకద్దుకుని మెరుపులా అక్కడినుంచి పారిపోయి చ్చేశాను. ఆ విధంగా నేను సినిమాలో చేరలేదు. లేకపోతే నా మొహం - నేను నిమాల్లో చేరడం ఏమిటి?

ఈ సంఘటన జరిగిన తర్వాత అమ్మా-నాన్న మరి దేనికీ ఘర్షణ పడలేదు. నుంచి యిద్దరూ ఒకరి మాటకి ఇంకొకరు విలువ ఇస్తున్నట్టు, అభిమానం ట్టిపడుతున్నట్టు ప్రవర్తించసాగారు. ఇది నటనేనని నాకు తెలుసు. మళ్ళీ ఏ

మాత్రం గాలి విసిరినా అభిప్రాయ భేదం నివురు తొలగించిన నిప్పుల బయటపడుతుంది. అమ్మ ప్రవర్తనలో హఠాత్తుగా నా పట్ల చాలా మార్పు వచ్చింది ప్రతిదానికీ నా అభిప్రాయం అడుగుతోంది. నాతో ఇంటి విషయంలో కూడా సలహా సంప్రదింపులు ప్రారంభించింది. ప్రతి దానికీ నీ ఇష్టం, మీ నాన్న ఇష్టం అంటూండటం వల్ల నాపని ఇరకాటాన పడింది. అలా మెత్తగా, మృదువుగా మాట్లాడేవాళ్ళని నిరాశపరచటం ఎలా?

క్రిందటి వేసవిలో ఢిల్లీ నుంచి మిసెస్ లింగంగారి తమ్ముడి కొడుకు సారధి వచ్చాడు. అతను ఫారిన్ వెళ్ళి వచ్చాడు, ప్రస్తుతం ఏదో ప్రయివేటు సంస్థలో పనిచేస్తున్నాడు. ఆ సంస్థతరపునే కొద్దిరోజులకు నాలుగు సంవత్సరాలపాటు ఏదో ట్రెయినింగుకోసం మళ్ళీ చికాగో వెళ్తాడట. మా అమ్మ అమ్మే. ఆవిడ ఆవిడే ఇంట్లో పిల్లికి పిల్లలు పుట్టినా వూరంతా చాటింపు వేయాల్సిందే! మిసెస్ లింగం తన మేనల్లుడు ఇంకో నెలకి వస్తాడనగానే ముందునుంచే పబ్లిసిటీ మొదలుపెట్టింది మా వాడు వస్తున్నాడు, వాడికి అది ఇష్టం, ఇది ఇష్టం, వాడికది చూపించాలి ఇది చూపించాలి. అంటూ యింట్లో వున్నా, క్లబ్‌కి వెళ్ళినా యిదే టాపిక్కు మాట్లాడేది అప్పటికే మేమంతా అతని ఫోటో చూసి వున్నాం. మా అమ్మ ఎందుకో తెలియద కాని ఆ ఫోటో అడిగి తీసుకుని నా ఫోటోలున్న ఆల్బంలో భద్రపరిచింది.

సారధి రాగానే అతన్ని ఎంగేజ్ చేయడం కోసం మా అమ్మ తను కూడ కొన్ని ప్లానులు తయారు చేసి పెట్టుకుంది.

సారధి వచ్చాడు. మా అమ్మ కూడా మిసెస్ లింగంతో యెరోడ్రోమ్‌కి వెళ్ళింది వచ్చిన రోజు సాయంత్రమే మా యింటికి వచ్చాడు. 5 గంటలకి అతను మ ఇంటికి వస్తాడనగా మా అమ్మ చేసిన హడావుడి అంతా ఇంతా కాదు.

అతనికి గ్రీన్ అంటే చాలా యిష్టమట. అంటూ లేతాకుపచ్చ చీరె, జాకెట్‌తో స్వయంగా తనే ముస్తాబు చేసింది. నగలు అలంకరించింది. వంట ఇంట్లోకె తాయారమ్మ దగ్గరుండి ఫలహారాలు సరిగా వున్నాయో లేదో చూసింది. ప్రతి చిన్న పనిలోనూ ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ తీసుకుంది.

సారధీ, మిసెస్ లింగం వచ్చారు. నాన్నగారు, అమ్మా ఎదురువెళ్ళారు.

నేను హాలులో బొమ్మలా నిలబడి వున్నాను. వాళ్ళు లోపలకు వచ్చారు.

పరిచయాలు జరిగాయి. అమ్మా, మిసెస్ లింగం సారధికి చెరో ప్రక్కనా అతని కెదురుగా నాన్న, నేను కూర్చున్నాం.

అతను కూర్చున్న ఆ రెండు గంటల్లో ప్రపంచంలో వున్న ప్రతి విషయ మీదా సంభాషణ జరిగింది. అన్ని విషయాలూ అనర్గళంగా మాట్లాడి అన్నింటిలోన

తనకి ప్రవేశం వుందనీ నిరూపించుకున్నాడు. అతను ఏ సంభాషణ ఎత్తినా అమ్మా, మిసెస్ లింగం వెంటనే అందుకుని దాని లోతు రీతులు గురించి మాట్లాడారు. ప్రసంగం ఎక్కువగా వారి ముగ్గురి మధ్యనే నడిచింది. నాన్న అప్పుడప్పుడూ మర్యాదకోసం ఒకటీ అరా మాట్లాడారు, నాకెమో కూర్చుని, కూర్చుని నడుంనొప్పి పుడుతోంది.

నాకు వాళ్ళ సంభాషణ చిరాగ్గా వుంది. పరధ్యానంగా నా ఆలోచనలోకి జారిపోయిన నేను అలవాటు చొప్పున ఎండంచేయి చిటికెనవేలు నోట్లోపెట్టుకుని కొరకసాగాను. అలా ఎంత సేపటి నుంచీ కొరుకుతున్నానో నాకు గుర్తులేదు. మధ్యలో అమ్మ ఒక మారు అందరికీ ఐస్‌క్రీమ్ కప్పులు అందిస్తూ నా దగ్గరికి వచ్చినపుడు నావైపు, నా వేలివైపు ఉరిమి చూసింది. నేను చటుక్కున తీసేశాను.

వీళ్ళు యెప్పుడు వెళ్ళిపోతారా భగవంతుడా అనుకుంటూ, క్షణాలు లెక్కపెడుతూ గదిలో గుమ్మాలని, వాటికున్న పరదాలని, కుర్చీలని క్రిందపరచివున్న కార్పెట్‌ని మార్చి మార్చి చూస్తూ కూర్చున్నాను. ప్రతి రోజూ మనిషి నిత్యజీవితంలో యిలా యిష్టంలేని పనులు తప్పనిసరిగా చేస్తూ చిన్న చిన్న నరకాలని ఎన్ని అనుభవిస్తారో కదా!

సారధి లేచి వెళ్ళేటప్పుడు టైమ్ చూసుకున్నాడు. వెంటనే కనుబొమ్మలెత్తి ఆశ్చర్యంగా, “అరే! చాలా టైమయిందే! గంటలు నిముషాల్లాగ గడచిపోయినాయి” అన్నాడు.

అమ్మ సుతారంగా, తన అందమైన నవ్వు నవ్వింది.

అతను అమ్మవైపు గౌరవాభిమానాలతో చూశాడు.

వెళ్ళేటప్పుడు నాతో కూడా చెప్పాడు. కానీ అందులో ప్రత్యేకత ఏమీ లేదు. కృష్ణవేణమ్మగారి కూతుర్ని కాబట్టి చెప్పాలనుకుని చెప్పినట్టుంది.

కానీ, క్షణంల్లో సగంసేపు నా వైపు చూసిన ఆ చూపుల్లో ఒక విధమైన ఆకలి వున్నట్టు నేను పసిగట్టాను. స్త్రీ ఇతని ముందు స్త్రీ కాదు. ఓ జిలేబిముక్కలానో, మైసూరుపాక్‌లానో కన్పిస్తుంది. ఆ చూపు తన మీద పడగానే ప్రతి ఆడదాని ఒళ్ళూ ఝల్లుమంటుంది. ఆడపిల్లని తినుబండారంగా భావించి, అందితే అమాంతం కొరుక్కుతినేయాలనే మనస్తత్వం, ఆశా, ఆకలీ గల మనిషిలా వున్నాడతను.

మొత్తానికి అమ్మకి సారధి చాలా నచ్చాడు. అతను వెళ్ళిపోయిన తర్వాత అమ్మ అతని ఫోటోని వివిధ కోణాల్లో పరిశీలిస్తూ, మనిషిలో ఠీవి, దర్పం వున్నాయి. రాజసం వుట్టిపడుతోంది అని వర్ణించసాగింది.

నాకేమో అతను అసలు నచ్చలేదు. మెళ్ళో టై, జబ్బలకి బిగువు
అంటిపెట్టుకుని వున్న టెర్లిన్ షర్ట్, పక్కపాపిడితో జాగ్రత్తగా దువ్వుకున్నట్టు జు
(వెనక బట్టతల అవుతుందేమోనని అనుమానం) వీటన్నిటినీ చూస్తే అతను
విషయంలో చాలా శ్రద్ధ తీసుకుంటాడని అన్పించింది. ఆ నవ్వు మరీను, అ
ముఖంలో నవ్వు గోడకి మేకుకొట్టి తగిలించినట్టు వుంటుందే తప్ప సహజం
వుండనే వుండదు. పై పెదవిని బిగపట్టి, క్రిందపెదవిని కుడివైపుకు సాగలాగుతా
పూర్తిగా నవ్వేస్తే ఆయన సొమ్ము ఏం పోతుందోమరి. కళ్ళు మాత్రం ఎదుటివా
మీద పడగానే అదేదో లోతులు కొలిచే యంత్రంలా వున్నాయి. మనిషిని చూడగా
వారి మనస్తత్వాలు కనిపెట్టేయగల నేర్పున్నట్టుంది.

సారథి వున్న వారంరోజులూ యిట్టే గడిచిపోయినాయి. అమ్మ సూచనమీ
మిసెస్ లింగం బలవంతం చేయగా అతను మరో వారం సెలవు పొడిగించా
అతను వున్నన్ని రోజులూ మేము అతన్ని నీడలా అంటి పెట్టుకునే తిరిగాం. అ
కోసం మా అమ్మ ఆ పదిహేను రోజుల్లోనూ చాలా డబ్బు ఖర్చు పెట్టింది. సారథి
నాకు వివాహం ఖాయమవబోతోంది అన్న వార్త ఎవరినోటినుంచి యె
వెలువడిందోగాని, యిట్టే ప్రచారంలోకి వచ్చేసింది. ఎవరి నోటినుంచి విన్నా యి
క్లబ్‌కి వెళ్ళినా బజార్లో ఎవరు కలిసినా, మేం ఎవరింటికి వెళ్ళినా, ఎవరయినా
యింటికి వచ్చినా అందరూ నాకు అభినందనలు తెలపటం ప్రారంభించారు.
అంత అదృష్టవంతురాలు లేదని పొగడసాగారు. ఇదంతా నీ అదృష్టం అనేకం
మీ అమ్మ ప్రయోజకత్వమని ద్వంద్వార్థం వచ్చేట్టు కొంతమంది మాట్లాడారు.

సారథి వెళ్ళిపోయే రోజు వచ్చింది. మా అమ్మ ఆర్భాటంగా విందు
యేర్పాటు చేసింది. ఆ రోజు నన్ను షోకేస్‌లో పెట్టే బొమ్మలా అలంకరించింది.
రాత్రి భోజనాలు అయిన తర్వాత అందరం కూర్చున్నప్పుడు, సారథి నన్ను వివాహ
చేసుకోవడానికి సుముఖంగా వున్నట్టు మాటలద్వారా వ్యక్తపరిచాడు. అమ్మ ము
వెయ్యి ఓల్టుల బల్బ్‌లా వెలిగిపోయింది. అతను వెళ్ళే ముందు నా దగ్గరకు వచ్చా
నా చీర బాగుంది అని మెచ్చుకున్నాడు. నా నగలు అలంకరించుకొనే వి
కొత్తగా వుందని ప్రశంసించాడు. ఇదంతా అమ్మ ప్రతిభే - నాకేంరాదు అన్నా
అతడ్ని క్రీగంట కనిపెడుతూ.

అచ్చు నేను అనుకున్నట్టే అయింది. అతని కళ్ళు అప్రయత్నం
ప్రశంసాపూర్వకంగా అమ్మవైపు తిరిగినాయి. వాటిల్లో అభిమానం తొణికిసలాడిం
సారథి అమ్మ దగ్గిర అరగంట నిలబడి శలవు తీసుకోవటం నేను గమనించకపోలే

వాళ్ళు వెళ్ళిపోగానే అమ్మ అమాంతం నా దగ్గరకు వచ్చి గట్టిగా గు
కౌగిలించుకుంది. ఎంతో ఆనందంగా, "నువ్వు చాలా అదృష్టవంతురాలివే మీన

నువ్వు కాదు నేను, అలాటి అల్లుడు దొరకాలంటే యెంత భాగ్యం చేసుకుని పుట్టాలి" అంది అమ్మ. చివరిమాటలకి నేను ముఖం ముడుచుకోవటం అంత ఆనందంలో వున్న ఆవిడ గుర్తించనేలేదు.

"అతను అడుగు పెట్టగానే నా యింటికే కొత్త కళ వచ్చింది" అంది అమ్మ, నాకది నచ్చలేదు.

అమ్మ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది. నేను చాలా సేపు అక్కడే నిలబడి వున్నాను.

2

ఇల్లు మాటుమణిగింది. ఉదయం నుంచి విశ్రాంతి లేకుండా, గిలికలా గిరగిరా తిరిగిన అమ్మ అలసిపోయినదానిలా త్వరగా నిద్రపోయింది. తాయారమ్మ యింకా ఇల్లు సర్దుతూనే వుంది. నేను మెల్లగా పైకి వెళ్లి చప్పుడు కాకుండా నాన్న గది తలుపు తోశాను. గదిలో టేబిల్ లైట్ వెలుగుతూనే వుంది. నాన్న ఇంకా మేలుకునే వున్నారు. నేను తులపు తెరిచి లోపలకు తొంగిచూడగానే ఆయన,

"ఏం మీనా?" అన్నారు.

"లోపలకు వస్తాను నాన్నగారూ."

"రా!"

లోపలకు వెళ్ళాను.

ఆయన మంచం మీద పడుకుని వున్నారు, నిద్ర రావటం కోసం కాబోలు చేతిలో పుస్తకం వుంది.

నేను వచ్చి మంచం ప్రక్కన వున్న టేబిల్‌ని ఆనుకుని నిలబడ్డాను.

ఆయన వెంటనే ఏం కావాలి అని అడగలేదు నన్ను.

నేను కూడా ఎందుకు వచ్చానో చెప్పలేదు.

కొద్ది సేపయ్యింతర్వాత మెల్లగా పిల్చాను.

"నాన్నా!"

"ఏమ్మా!"

"ఇవాళ-ఇవాళ మీకు చాలా సంతోషంగా వుందా నాన్నా?"

ఆయన వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు. కళ్ళజోడు తీసి, తలెత్తి నావైపు చూశారు.

రెప్పవాల్చకుండా నా ముఖంలోకి చూస్తూ నా ముఖం ద్వారా నా మనసులోని ఆలోచన పసిగట్టాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు.

"అమ్మ-ఈ రోజు అంత సంతోషంగా వుందేం నాన్నా?" చీర అంచున
లాగుతూ అన్నాను.

"అల్లుడు వస్తున్నాడని కావచ్చు" నాన్న నవ్వబోయారు, కానీ నవ్వు రాలేదు

"మరి మీకు లేదా? మీరు మామూలుగానే వున్నారేం?"

"నాకూ సంతోషంగానే వుంది మీనా, కొంత మంది మనసులోని భావాల
పైకి బాహాటంగా ప్రదర్శిస్తారు. కొంతమంది ప్రదర్శించలేరు. అంతే తేడా!"

నేను నిట్టూర్పు విడిచాను.

"సారథి గురించి మీ ఉద్దేశ్యం ఏమిటి నాన్నా?"

"చాలా తెలివికలవాడు, కదు సమర్థుడు."

మంచి వాడు అనే మాట నాన్న నోటినుంచి రాలేదు. ఆ విషయం నేను
వెంటనే పసిగట్టేశాను.

"తెలివికలవాడూ, సమర్థుడూ అయినవాడిని భర్తగా పొందిన స్త్రీ జీవిత
ఎలా వుంటుంది నాన్నా?"

"నాన్న మళ్ళీ నా వైపు చూశారు, తర్వాత నిదానంగా అన్నారు.

"ఆ రెండింటికి మంచితనం, మమతా తోడు అయితే స్వర్గం అవుతుం
స్త్రీ జీవితం."

"లేకపోతే?"

"లేకపోతే! చెప్పలేం. అలాటి వాడిని పంచుకున్న స్త్రీ మనస్తత్వం మీ
ఆధారపడి వుంటుంది. భార్య కూడా తెలివితేటలు గలదై, నేర్పరి అయితే ఇద్దరు
యుద్ధంలో ప్రత్యర్థుల్లా అవుతారు. వారి జీవితాలు రణరంగమే అవుతుంది. అ
కాకుండా భార్య కాస్త నమ్రత కలది, వినయ విధేయతలు కలది అయితే యజమా
సేవకుల బాంధవ్యం ఉపమానం అవుతుంది. ఇదంతా ఇప్పుడెందుకమ్మా?"

"సారథితో నాకు వివాహం అయితే యెలా వుంటుందో నేను ఆలోచిం
చూసుకుంటున్నాను."

నాన్న నా వైపు చూశారు, మా యిద్దరి కళ్ళూ కలుసుకున్నాయి. ఆయ
నయనాల్లో ఆపేక్ష ఆదరణ తొంగిచూసింది. నా కళ్ళల్లో కృతజ్ఞత తొణికిసలాడింది

ఆయన మెల్లగా నా చేయి అందుకుంటూ అన్నారు. "చూడు మీన
ఇంతవరకూ నే నెప్పుడూ అడగలేదు. ఇలా అడిగే అవసరం వస్తుందని ఎన్నడు
అనుకోలేదు కూడా. ఇలాంటి విషయాల్లో నీ అభిప్రాయం గుర్తించాలనే తెలివితేట

గాని, నేర్పుగాని మీ అమ్మకి లేవు అన్న సంగతి నాకు తెలుసు, చెప్పమ్మా! నీ
వూహల్లో భర్తంటే ఎలా వుండాలని చిత్రించుకుంటున్నావు?"

అనుకోకుండా హఠాత్తుగా ఎదురైన యీ ప్రశ్నకి వెంటనే సమాధానం
చెప్పలేకపోయాను నేను.

"చెప్పమ్మా సంకోచించకు."

"నా కిప్పటివరకూ ఎలాటి వూహలూ లేనేలేవు నాన్నా!"

మా ఇద్దరిమధ్యా నిశ్శబ్ధం ఏర్పడింది.

"సారథి గురించి నీ కెలాంటి అభిప్రాయం ఏర్పడిందమ్మా?" మెల్లగా, ఎంతో
మృదువుగా అడిగారాయన.

"మీరన్నట్టు అతను చాలా తెలివి కలవాడు. అతనలా అన్ని విషయాల్లోనూ
ఏకధాటిగా మాట్లాడేస్తుంటే అందులో ఒకటికూడా నాకు సరిగ్గా తెలియనే
తెలియలేదు. నాకు నేనే చాలా అల్పురాలిని అన్పించాను. అదే కాదు, ఇంకోటి
కూడా నాకు బాగా తెలిసింది. అతని ప్రవర్తనలో కన్పిస్తున్న ఆ అణుకువ, ఆ
నిదానం, ఆ అతి వినయం, మర్యాద ఇవి స్వతఃసిద్ధంగా వచ్చినవి కావనీ
తెచ్చిపెట్టుకున్నవి అని బాగా తెలుస్తోంది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే అవన్నీ
అమ్మ లక్షణాలు, అమ్మ వ్యక్తిత్వం లాంటి వ్యక్తిని నేను చస్తే భర్తగా స్వీకరించను.
నా జీవితానికి ఒక నియంత చాలు.

"మీనా!"

"మీరు అమ్మతో చెప్పండి. మొదటి చూపులోనే సారథి అంటే నాకు బోర్
కొట్టింది. అతని సమక్షంలోనే నేను గొంగళిపురుగులా ముడుచుకు పోతాను.
హాయిగా నవ్వలేను, నిర్భయంగా మాట్లాడలేను. నేను అల్పురాలిననే భావం నన్ను
వదలదు" అనేసి వడివడిగా గుమ్మంవైపు వచ్చేశాను.

"మీనా!" వెనకనుంచి పిల్చారు.

గుమ్మం దగ్గర క్షణం ఆగాను. వెనక్కు తిరిగి నాన్నవైపు చూస్తూ మళ్ళీ
అన్నాను.

"నన్ను పెళ్ళి చేసుకుని నా యింట్లో స్థానం కావాలి అనుకునేవాడు నా
కవసరం లేదు. తన యింట్లో స్థానం యివ్వగలవాడు నాకు కావాలి. నా పరువు
ప్రతిష్టల కోసం ఆరాటపడే మనిషి నాకు వద్దేవద్దు. అతనికి డబ్బు లేకపోయినా
ఫర్వాలేదు. నన్ను ఆత్మీయంగా చూడగలిగితే చాలు. మీకు వార్ధక్యంలో నా యింట్లో
భర్త పిల్లాజెల్లా మధ్య ప్రశాంత వాతావరణం కల్పించాలని కలలుకంటున్న నాకు

తోడుగా నిల్చి నా ఆలోచనలు సక్రమంగా ఆచరణలో పెట్టటానికి సాయపడేవాడు నాకు కావాలి. నా అందాన్ని పూజించేవాడు మా అమ్మ గుణగణాలు కీర్తించేవాడు వద్దు నాకు. మా అమ్మని నా తల్లిగా మాత్రమే గుర్తించి గౌరవించగలిగిన వాడు నాకు కావాలి మీరు చెప్పండి అమ్మకి."

"మీనా- మీనా" నాన్నగారు లేచి కూర్చుని ఆదుర్దాగా పిల్చారు.

నేను గది వైపు పరుగెత్తేను. నా గదికి వచ్చి పడ్డాను. ఇప్పుడు నా గుండెలు తేలికపడ్డాయి. నాన్న నన్ను తప్పక అర్థం చేసుకోగలరు. మేమిద్దరం ఏకమైతే అమ్మ మమ్మల్ని ఏమీ చేయలేదు అనే భావం నాకు గుడ్డి నమ్మకంగా ఏర్పడి, ధైర్యం యివ్వసాగింది.

సారథి వూరు వెళ్ళినప్పటినుంచీ అతని దగ్గర నుంచి తరచుగా ఉత్తరాలు వస్తూనే వున్నాయి. అన్నింటికీ అమ్మ సమాధానం వ్రాస్తూనే వుంది. ఒకటి రెండు సార్లుమాత్రం కవరు తెచ్చి నన్ను వ్రాయమంది. "నాకు రాదు. నువ్వే వ్రాయి" అన్నాను. ఒకసారి అమ్మ సారథికి వ్రాసిన ఉత్తరం నేను బజారుకు వెళుతుంటే నాకు పోస్టు చేయమని ఇచ్చింది. నేను వీధిలోకి రాగానే అది విప్పి చూశాను. ఉత్తరం పెద్దదే. ఇక్కడ అమ్మ క్లబ్ తరపున చేసే అన్ని పనులూ, విశేషాలూ అందులో వివరంగా వున్నాయి. అమ్మ ఇంత మంచి భాష వ్రాయగలదని నాకింత వరకూ తెలియదు. చివరలో నా గురించి ఒక పేరా వుంది. అందులో నేను సారథికి ఉత్తరం వ్రాయనందుకు నా తరపున తను క్షమార్పణ కోరుతూ తర్వాత ఇలా వ్రాసింది. "సారథీ! మీనా నాకున్నది ఒక్కగానొక్క కూతురు. అది నా జీవితానికి వెలుగు అంటే అతిశయోక్తి కాదేమో. మేము చిన్నప్పటి నుంచీ దాన్ని అతి గారాబం చేసి పాడుచేశాం. దాని వయసు వికసించినా మనసు వికసించలేదు. అదెంత మూర్ఖురాలంటే కనీసం నీకు ఉత్తరం వ్రాయడం కూడా తెలియదు. దాన్ని నీ చేతుల్లో పెడితే నాక్కూడా తృప్తీ, ఆనందం కలుగుతాయి. దాని భవిష్యత్తు గురించి నిశ్చింత లభిస్తుంది. నీలాటివాడు అల్లుడుగా దొరకటం నాకు చాలా అదృష్టం. దానికి రాబోయే భర్త గురించి నేనెంత బెంగపడ్డానో దేవుడికే తెలుసు.

భగవంతుడు నిజంగా చాలా కరుణామయుడు. నాకు నిన్ను ప్రసాదించాడు...." నా బుగ్గల్లోకి వేడిరక్తం పొంగుకు వచ్చింది. అమ్మ నన్ను గారాబం చేసిందా! నేను వట్టి మూర్ఖురాలినా! సారథికి ఉత్తరం వ్రాయాలన్న సంగతి నేను తెలుసుకోలేక మానేశానా! నిజంగా చాలా చాలా మండిపోయింది. ఆ ఉత్తరం చించి ముక్కలుచేసి వీధి చివర వున్న చెత్త కుండీలో పారేసి నా పనిమీద వెళ్ళిపోయాను. అప్పుడు ఆవేశంతో ఆ పనిచేశాను కానీ, తర్వాత తర్వాత నా గుండెలు పీచుమంటూనే వున్నాయి.

సారథికి ఆ ఉత్తరం అందలేదని నాకు తెలుసు. మరి దాని జవాబు రాదని తెలుసు. నేను చేసిన పని మాత్రం బైటికి రాలేదు.

అమ్మ అతన్ని అల్లుడుగా చేసుకోవాలనే ఆరాటం గమనించిన తర్వాత నేను సమయం దొరికినపుడల్లా సారథిని వెక్కిరిస్తూనే వచ్చాను. అతని కళ్ళల్లో మెల్ల వుందన్నాను. అతను రెండు కాళ్లమీద స్థిరంగా పావుగంట సేపయినా నిలవలేడు. మాటిమాటికీ శరీరం బరువు ఆ కాలు మీద నుంచి యీ కాలుమీదికి మార్చుకుంటూ వుంటాడు. అతని జుట్టు మరీ పల్చగా వుంది. రెండు సంవత్సారాలలో బోడిగుండు అవుతుంది. బట్టతల వాళ్ళంటే నాకు అసహ్యంలేదు కానీ, సారథి బట్టతల అయితే, చాలా వికృతంగా వుంటాడని చెప్పడం ప్రారంభించాను.

నేను నవ్వుతూ, నవ్వుతూ కాస్త కాస్తగా పైకి కనబరుస్తున్న ఈ అయిష్టాన్ని అమ్మ నాది పైపైన నటన అని భావిస్తోందని చాలా రోజుల వరకూ గ్రహించలేకపోయాను. అది తెలిసేసరికి మూర్ఛవచ్చినంతపనైంది. చమటలు పట్టాయి. అమ్మతో యీ విషయం ఎలా చెప్పాలా అని ఉపాయాలు వెతకసాగాను.

ఓ రోజు చివరికి ధైర్యం తెచ్చుకుని అమ్మ పడుకోబోయేటప్పుడు రాత్రిపూట గదిలోకి వెళ్ళాను. అమ్మ మంచం మీద కూర్చుని వుంది. ప్రక్కనే చేతినిండా రశీదులు పట్టుకుని తాయారమ్మ నిలబడివుంది. ఆ రోజు శనివారం అన్న సంగతి నాకు హఠాత్తుగా గుర్తుకువచ్చింది. ప్రతి శనివారం రాత్రి అమ్మ ఆ వారం అంతా యింట్లో ఖర్చయిన డబ్బుకి జాబితాలు, లెక్కలు సరిచూస్తుంది. ఆ లెక్క రాత్రి పది పదకొండు గంటలకుక్కానీ తెమలదు. లాభం లేదనుకున్న నేను విరమించుకుని వచ్చేశాను.

రాత్రంతా ఆలోచించి ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాను. ఒక కాగితం మీద ఇలా వ్రాసాను. "మమ్మీ! నాకు సారథి అంటే యిష్టం లేదు. అసహ్యం అనిపిస్తుంది కూడా."

ఈ కాగితాన్ని పొద్దున్నే తాయారమ్మ చేతికిచ్చి అమ్మకి బెడ్‌కాఫీ ఇచ్చేటప్పుడు అందివ్వమని ట్రేలో పెట్టాను. తాయారమ్మ అమ్మ గదిలోకి వెళ్ళింది.

వంటయింట్లో నిలిచివున్న నాకు గుండెల్లో గుండెలు లేవు. ఆ చిన్న కాగితం అమ్మ గుండెలో బాంబు పేలుస్తుంది. దాంతో ఆవేశంతో వూగిపోతున్న అమ్మ "ఎక్కడిది? ఏదీ?" అంటూ శివంగిలా లేచి నేనున్నచోటికి వస్తుంది. అప్పుడు నేను దూరంగా నిల్చుని నిర్భయంగా మనసులో సారథిపట్ల వున్న కంపరం అంతా కక్కేస్తానుకుంటూ నిలబడ్డాను.

ఎంతో సేపయింది.

ఆ పీడిత మొహం తాయారమ్మ రానేలేదు. ఆలస్యం అయిన కొద్దీ నాలో ఆత్రుత హెచ్చిపోతోంది. చివరకి తాయారమ్మ వచ్చింది.

ఆవిడకి ఎదురుగా వెళ్ళి ఆదుర్దాగా అడిగాను. "ఇచ్చావా అమ్మకి?"

"ఇచ్చాను"

"ఏమంది?"

"ఏమనలేదు. ఇదిగో యిది యిచ్చేయమన్నారు" అంటూ చేతిలో వుండలా పట్టుకున్న కాగితం తీసి ఇచ్చింది.

"అదేమిటి? తిప్పి తెచ్చాశావేం? అమ్మ చదవనేలేదా?"

"ఏమో నాకు తెలియదు" ఆవిడ వంటింట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

నేను కాగితం అవతల పారేద్దామనుకున్నా, అంతలోనే ఎందుకో అప్రయత్నంగా విప్పి చూశాను. దానిమీద అమ్మ జవాబు వుంది. నేను వ్రాసిన దానికి సరిగ్గా క్రింద వ్రాసింది.

"సారధిని నువ్వు యిష్టపడి తీరాలి. అతను నీకు కాబోయే భర్త అన్న సంగతి మర్చిపోకు" టపాకాయలా పేలింది జవాబు. అదేదో మిలటరీ జనరల్, క్రింది ఆఫీసర్‌కి యిచ్చే ఆర్డరులా వుంది. నా ముఖంలోకి వేడి రక్తం సర్రున దూసుకువచ్చింది.

"సారధిని యిష్టపడి తీరాలి" అది ఆజ్ఞా? నా యిష్టాయిష్టాలతో పనిలేదా? నేను చేసుకోబోయేవాడు నాకు నచ్చొద్దా? అమ్మ నియంతృత్వం యీ యింట్లో ఎప్పుడు నశిస్తుందో! ఎప్పటికీ నశించదు. రాజు పతనం అయితేకదా, రాజ్యం శిథిలమయేది. అమ్మలాటి వ్యక్తుల కంఠంలో వూపిరి వుండగా అలా జరగనివ్వరు. ఇందుకు ఒకటే మార్గం. నేను ఇంట్లోంచి వెళ్లిపోవాలి.

ఆ సాయంత్రం నాన్నకి నేను జరిగిందంతా చెప్పాను. "సారధి అంటే నీకిష్టం లేకపోతే నువ్వు చేసుకోవాల్సిన అవసరం నీకేం లేదు. బలవంతంగా చేసే అధికారం మీ అమ్మకి అసలే లేదు" అన్నారాయన గంభీరంగా.

అమ్మవాళ్ళ క్లబ్ తరఫున మెంబర్లందరినీ యీసారి డార్జిలింగ్, నైనిటాల్ మొదలైనవి చూసిరావటానికి తీసుకెళ్ళే ఏర్పాట్లు జరిగాయి. అమ్మ ఇలా తామంతా వెడుతున్నట్లు సారధికి ఉత్తరం వ్రాసింది. ఆ వుత్తరం అందినట్టు జవాబు రాలేదు కానీ, సరిగ్గా వాళ్ళ ప్రయాణం రేపు రాత్రి అనగా సారది దగ్గర నుంచి వుత్తరం వచ్చింది. అందులో తను వాళ్ల కంపెనీ పనిమీద యిక్కడికి వస్తున్నట్టు, ఒక వారం రోజులు వుంటున్నట్లూ వ్రాశాడు. సరిగ్గా రేపే ప్రయాణం అమ్మ నీళ్ళు కారిపోయింది.

మిసెస్ లింగం తన ప్రయాణం కాన్సిల్ చేసుకుంటానంది. అమ్మ వెళ్లకపోతే ప్రయాణం సాగదు. తీరా యింతమందిని బయలుదేరతీసి అన్ని ఏర్పాట్లూ చేసి మానేస్తే బాగుండదు. అమ్మ తప్పనిసరిగా బైలుదేరింది. మిసెస్ లింగాన్ని కూడా తనతో బయలుదేరతీసింది. సారధి ఇక్కడున్న వారం రోజులూ, మా యింట్లోనే వుండేట్టు చకచకా ఏర్పాట్లు జరిగినాయి. అమ్మ తాయారమ్మని పిలిచి ఏదేది ఎప్పుడెప్పుడు ఎలా చేయాలో ఒకటికి రెండుసార్లు కంఠోపాఠంగా చెప్పింది. అజమాయిషీ తాయారమ్మ చేతికి యిస్తే ఆవిడ హనుమంతుస్వామిలా తు.చ. తప్పకుండా ఆచరిస్తుందని అమ్మకి తెలుసు.

అమ్మ లేకుండా యిక్కడ సారధితో గడపాలంటే నాకు గుండె దడ పట్టుకుంది. అందులో అమ్మ రాత్రి భోజనాల దగ్గర నాన్నతో, "అతను వస్తున్నాడు. మనింట్లోనే వుంటాడు. వాళ్ళిద్దర్నీ సరదాగా కలిసి తిరగనివ్వండి. ఒంటరిగా గడపనివ్వండి. మధ్యమధ్యలో మీరు మీ వెధవ రాజకీయాలతో తలదూరుస్తూ ఉండకండి" అని గట్టిగా వార్నింగ్ యిచ్చేసింది.

"అలాగే" అన్నారు నాన్న రెడీగా ఒప్పేసుకుంటూ

"నాకిక్కడ వంటరిగా వుండి అతనితో గడపడం ఏ మాత్రం యిష్టంలేదు. అందుకే ధైర్యంచేసి అమ్మను తనతో వస్తానని అడిగాను. అది విఫలం అవుతుందనీ సాగే ప్రయత్నం కాదనీ నాకు మనసులో పీకుతూనే వుంది. అయినాసరే, అమ్మ నాలోని యీ కలవరాన్ని కాస్తయినా గుర్తించకపోతుందా అనే ఆశతో వెళ్ళి ఆశాభంగం పొందివచ్చాను. అమ్మ నన్ను తీసుకువెళ్ళదు. ఆ సారధితో కలిసి గడపక తప్పదు. ఈ వూహతో నాకళ్ళల్లో గిర్రున నీళ్ళు తిరిగాయి. నా స్వభావమే అంత. ఏదయినా విషయం అనుకుంటే పట్టుదలగా ప్రయత్నిస్తాను. ఎంతో కష్టపడతాను చివరికి ఫలితం దక్కకపోతే అనవసరంగా శ్రమపడ్డాననే బాధ విపరీతంగా కలుగుతుంది. అపజయం పొందాననే వుక్రోషం నాలో రోషాన్ని రెచ్చగొట్టి నన్ను శివంగిలా తయారుచేస్తుంది.

అమ్మ దగ్గర నుంచి వచ్చేసిన తర్వాత అలా గది తలుపులు బిగించుకుని నేనెంత సేపు కూర్చున్నానో నాకే తెలియదు. ఎంత టైము గడిచిపోయిందో స్పృహే లేకపోయింది.

ఎప్పటికో అమ్మ వచ్చి నా గది తలుపులు తట్టి, "మీనా-మీనా" అని పిలవటంతో యీ లోకంలోకి వచ్చిపడ్డాను.

"నిన్నే, తలుపు తియ్."

నేను పలకలేదు. తలుపు తీయలేదు.

"మాట్లాడవా నాతో" అసహనంగా అడిగింది అమ్మ.

విన్పించనట్టే వూరుకున్నాను.

"సరేలే, నీ అలుకంతా సారధి వచ్చి తీరుస్తాడులే" అనేసి వెళ్ళి పోయింది. కన్న కూతురుతో అలా పరాచికాలు ఆడతారా ఎవరన్నా? అలా ఆడేవాళ్ళని తల్లులు అంటారా.

అమ్మ వెళ్ళిపోయినట్టు పాదాల సవ్వడి విన్పించింది. పావుగంట గడిచింది. మళ్ళీ అమ్మ తప్పక యిక్కడికి వస్తుందనే ఆశతో, నమ్మకంతో నేను వెళ్ళి తులుపులు తెరచి వచ్చి మంచం మీద కూర్చున్నాను.

కానీ ఎంత సేపు చూసినా అమ్మ రానేలేదు. క్రింద కారు బయటికి తీసిన చప్పుడు విన్పించింది. కిటికీదగ్గరగా వెళ్ళి గోళ్ళు కొరుకుతూ క్రిందికి చూస్తూ నిలబడ్డాను.

కారులో డ్రైవర్, తాయారమ్మ సామాను సర్దుతున్నారు. నాన్నగారు కూడా అక్కడే నిలబడి వున్నారు. అమ్మ లేత నీలంరంగు జరీ అంచు చీరతో, దాని మాచ్ అయ్యే జాకెట్‌తో, ఆవిడకి ఎంతో అందంగా కన్పించే సిగతో, చంకన బాగ్ తగిలించుకుని, కళ్ళకి కూలింగ్ గ్లాసెస్ పెట్టుకుని బైటకి వచ్చింది. ఆ సమయంలో అమ్మను చూసిన వాళ్ళెవరూ నా అంతటి కూతురుంది అని రుజువు చూపించినా సరే నమ్మరు. అమ్మ మనుష్యులందర్నీ గుప్పెట్లో పెట్టుకున్నట్లే వయస్సుని కూడా పెట్టుకుందేమో అన్పిస్తుంది.

ఎంత బిగపట్టుకుందామన్నా సాధ్యంకాని నిట్టూర్పు ఒకటి నా గుండెల్ని చీల్చుకుంటూ బయటికి వచ్చింది. అమ్మ అక్కడ హాయిగా స్నేహితులతో, సుందర దృశ్యాలు చూస్తూ, షికారు తిరుగుతూ గడుపుతూ వుంటుంది.

ఇక్కడ నేను రాక్షసునిలాటి ఈ సారధితో.... అతన్నుంచి ఎలా తప్పించుకోవాలా అని అహర్నిశలూ యాతనపడుతూ, క్షణమొక యుగంగా గడుపుతూ వుండాలి కాబోలు.

క్రిందకి చూస్తున్నాను. అమ్మ హఠాత్తుగా తలెత్తింది. కిటికీ దగ్గర నిలబడివున్న నన్ను చూసి నవ్వింది. చెయ్యెత్తి వీడ్కోలు ఇస్తున్నట్లు గాలిలో అటుయిటు వూపింది.

నేను చటుక్కున ఇవతలకి వచ్చేశాను. కారు కదిలిన చప్పుడు విన్పించింది. కదిలిన ఆ కారు గుండెల మీద నుంచే దూసుకుపోయినట్టు అన్పించింది.

కిటికీ రెక్కకి తల ఆనించి, పెదవి గట్టిగా బిగపట్టి నిలబడిపోయిన నాలో రోషం, దుఃఖం రెండూ పోటీపడి ఆక్రమించుకోవాలని చూస్తున్నాయి. చివరికి దుఃఖాన్ని రోషం జయించి.

ఏం చెయ్యాలో తోచనిదానిలా మంచం మీద కూర్చున్నాను.

మంచం మీద వున్న దిండు తీసుకుని అందులో ముఖం దాచు కున్నాను. అంతలోనే మెరుపులా గుర్తుకువచ్చింది. ఆ దిండు కవరుకూడా అమ్మ కొన్నదే. అది తీసుకురాగానే ఆ రంగు నాకు నచ్చలేదని చెబితే, సుతారంగా నవ్వి "నీ మొహం. నీకు రంగుల సెలక్షన్ కూడా తెలుసా!" అంటూ అదే తొడిగింది.

దిండుని కంపరంగా చూసిన నేను రెండు చేతులతో ఎత్తి సాధ్యమైనంత దూరంగా విసిరేసాను. నా కసి అంతా ఎలాగో అలా తీర్చుకోలేకపోతే నాకు ఊపిరి ఆడనట్టుగా వుంది. కానీ దగ్గర వున్న టీపాయ్‌ని బలంగా తన్నేశాను. లేచి మళ్ళీ కిటికీ దగ్గరగా వచ్చి నిలబడ్డాను.

"జాను! నువ్వు నాకు అమ్మవి కానేకావు. నా పాలిట దెయ్యం, భూతం అయిన రాక్షసిలాటి ఓ కృష్ణవేణమ్మా! అక్షరాలా నీ స్వభావం అంతా నాలోనూ ఉంది. నీకెంత పట్టుదల వుందో అంతకు వేయిరెట్లు మొండితనం నాకూ వుంది. నన్ను సారధిని ఆకర్షించుకోమని కదూ వదిలేసి వెళ్ళావు. నేను చస్తే ఆ పని చెయ్యను. క్రిందపడ్డ పాదరసంలా అతని చేతికి దొరకను. నువ్వు నీ వెంట నన్ను తీసుకెళ్ళనంతమాత్రాన అతని నుంచి తప్పించుకునే ఉపాయం నాకు తెలియదనుకోకు. నేను నివురుగప్పిన నిప్పుని, లాయర్ హనుమంతరావుగారి అమ్మాయిని, అని నా ముందు లేని అమ్మతో శపథం చేస్తూ, కసిగా ప్రతినబూనాను.

3

చాలా సేపు అయింతర్వాత గది గుమ్మం ముందు అలికిడి అయింది. నేను తలెత్తి చూసేలోపలే హఠాత్తుగా నాన్నగారి కంఠస్వరం విన్పించింది. "అమ్మా! మీనా!" ఎంతో ఆత్మీయంగా, ఎంతో ఆర్ద్రతతో పిలిచారాయన.

ఉలిక్కి పడిన నేను చప్పున పయటకొంగు తీసి, ఎర్రబడి కొద్దిగా వాచివున్న కళ్ళని గట్టిగా తుడ్చుకొని లేచి సరిగా కూచున్నాను.

నాన్నగారు గుమ్మంలోకి వచ్చి నిలబడ్డారు. క్షణం సేపు మా ఇద్దరి కళ్ళూ కలుసుకున్నాయి.

పితృవాత్సల్యం నిండిన ఆ ముఖంలో జాలీ, బాధా, కరుణా ఇవి కూడా కూడగట్టుకుని ఉండటం గమనించలేకపోలేదు నేను.

నా కళ్ళల్లో నీళ్ళు కన్పిస్తే ఆయన గుండెలు బరువైపోతాయి. ఇది తెలుసుకున్న నేను చిరునవ్వు నవ్వటానికి ప్రయత్నించి విఫలురాలినయ్యాను. నా పెదవులు నవ్వబోయి, చేతకాక వూరుకున్నాయి. ఎంత ఆపుకుందామన్నా ఆగక కళ్ళల్లో నీళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి. చప్పున తల వంచుకున్నాను.

ఆయన దీర్ఘంగా దేన్నిగురించో ఆలోచిస్తున్నట్టు కొద్దిసేపు అలాగే నిలబడిపోయారు. తర్వాత మెల్లగా అన్నారు. "నేను పనిమీద అలా బజారులోకి వెళుతున్నాను, నువ్వు కూడా వస్తావా నాతో?"

"మీరు రమ్మంటే వస్తాను."

"రా! త్వరగా ఐదు నిముషాల్లో తయారుకావాలి. చప్పున బట్టలు మార్చుకొని ముఖం కడుక్కోమరి. రెండు నిముషాల్లో జడవేసుకోవడం అయిపోవాలి?" చేతి వాచి చూసుకుంటూ అన్నారాయన.

"తలా, బట్టలు బాగానే వున్నాయి. ముఖం కడుక్కోవటానికి మూడు నిముషాలు చాలు. ఇప్పుడే వస్తాను." అని లేచి లోపలకు పరుగెత్తాను.

నేను కావాలనే తల దువ్వుకోలేదు. చీర మార్చుకోలేదు. మా అమ్మే గనుక ఇప్పుడు ఇక్కడ వుంటే పాతబడిన ఈ సాదా వాయిల్ చీరెతో, రేగిన జుట్టుతో ముఖానికి కనీసం పౌడర్ అయినా లేకుండా బజారు బయలుదేరిన నన్ను చూసి మూర్ఛ అయినా పోయివుండేది. లేకపోతే నా కాళ్ళు రెండూ విరక్కొట్టి నన్ను ఓ మూలనైనా పారేసి వుండేది. ఇంట్లో వున్నప్పుడు మనం ఎలా వున్నా, బజారుల్లో వెళ్ళేటప్పుడు పదిమంది కళ్ళూ మనమీద పడే సమయాల్లో, ఇష్టం వున్నా లేకపోయినా, తప్పనిసరిగా, నీట్‌గా, అందంగా, అద్భుతంగా వుండితీరాలి అంటుంది అమ్మ. నువ్వు హుషారుగా వుండు. నీతో పాటు పదిమందీ కలిసి ఆ హుషారు పంచుకోవాలని చూస్తారు. నువ్వు వుసూరుమంటూ వున్నావంటే నీ దరిదాపులోకి కూడా ఎవరూ రారు అనే వాక్యాన్ని అక్షరాలా జీర్ణించుకున్న అమ్మ క్లబ్‌కి వచ్చే ఆడవాళ్ళందరినీ ఉత్సాహంగా వుండమని ఎన్నో విధాలుగా ప్రోత్సహిస్తూ వుండేది. దుస్తులు ధరించే తీరులో, వేషభాషల్లో వాళ్ళు కనపరిచే నిర్లక్ష్యానికి మహా విసుక్కునేది. ఎదుటివారి దగ్గర ఏ మాత్రం చనువున్నా ముఖం వాచేట్లు చీవాట్లు వేస్తూ వుండేది. ఏ కాస్త సమయం దొరికినా వాళ్ళకి ఇలాటి జాగ్రత్తలను గురించి హెచ్చరిస్తూ-వారి అభిప్రాయాలని సంస్కరించాలని తాపత్రయపడేది. నాకేమో ఇంటాబైటా ఎల్ల వేళలా ఒకే రీతిగా వుండాలనిపిస్తుంది.

బైటకి వెళ్ళినప్పుడు అప్సరసల్లా తయారై, ఇంట్లో వున్నప్పుడు హిడింబిల్లా వుండే ఆడవాళ్ళని నేను చాలమందిని చూశాను. అద్దం ముందు గంటలు గంటలు టాయిలెట్ అయి, తీరా బైటకి వచ్చిన తర్వాత ఏ కాస్త అజాగ్రత్తగా ప్రవర్తిస్తే, ఆ అలంకరణ యెక్కడ చెడిపోతుందోననే భయంతో, ప్రాణాలు బిగపట్టుకుని, కొయ్యబొమ్మలా కూర్చోవటం కృత్రిమంగా నవ్వుతూ, కులాసాగా వున్నట్టు నటించటం. ఇవికూడా నేను చాలా మందిలో చూశాను. అలాటి ఆడవాళ్ళని

చూచినప్పుడల్లా నాకు జాలితో అయ్యో అనిపిస్తుంది. పాపం! ఫాషన్ పేరుతో ఎన్నో అవస్థలు పడతారు కదా వీళ్ళు! కాని యీ ఫాషన్స్ అనేవి వున్నాయే-అవి మహా చెడ్డవి. దూరం నుంచి మనల్ని మురిపించి అయస్కాంతాల్లా ఆకర్షించి దగ్గరకు రాగానే మన జుట్టు చేత్తో పట్టుకుని, మనల్ని బానిసల్ని చేసుకుంటాయి. అలంకరణ అనేది మన సరదాకోసం మనం సృష్టించుకున్నదే తప్ప,వాటి విలాసం కోసం మనం పుట్టలేదన్న సంగతి అందరూ, ముఖ్యంగా ఆడవాళ్ళు తెలుసుకోవాలి. నువ్వెలాంటి అలంకరణ అయినా చేసుకో-నీ కాళ్ళూ చేతులూ నిరాటంకంగా కదులాడాలి. నీ ముఖంలో చిరునవ్వు సహజంగా వుండాలి. నువ్వు కూర్చోవటంలో, నిలబడటంలో, మాట్లాడటంలో నిజమైన ఆనందం కన్పించాలి. నా మొహంలో నవ్వు యెలా వుందో, అసలు వుందో లేదో చూసుకోవటానికి అద్దం ముందుకు వెళ్ళి నా ప్రతిబింబం చూసుకున్నాను. కళ్ళు ఎర్రబడి రెప్పలు కొద్దిగా వాచి వున్నాయి. ఇంత క్రితం చాలాసేపు పదే పదే చీదటం వల్ల, ముక్కు కొన అదోరకమైన ఎరుపుతో మెరుస్తోంది. చెవులకి, మెడకి ఎలాటి నగా లేకపోవటం వల్ల ముఖం అంతా బోసిగా, ఏదో పెట్టి తీసేసినట్టుగా వుంది. అద్దంలోంచి తదేకంగా నావైపు రెప్ప వాల్చకుండా చూస్తున్న నా ప్రతిబింబానికి నేను చూపుడు వేలికేసి చూపించి బెదిరిస్తూ, పెదవులు బిగపట్టి మనసులో యిలా అనుకున్నాను, "చూడమ్మాయి! ఈరోజు, ఈ క్షణం నుంచీ అంతా నా యిష్టం. నే నెవరి మాటా వినను. నా బుద్ధికి తోచినట్టుగా నేను ప్రవర్తిస్తాను. నా కేది మంచి అనుకుంటే అది చేస్తాను. అమ్మ తిరిగి రాగానే నాలో కలిగిన ఈ మార్పు చూసి గంగవెఱ్ఱులెత్తిపోవాలి. ఆవిడ నాకు యెన్నోసార్లు వెర్రెత్తించింది. ఇక నుంచి ఆవిడకి నేను వెర్రెక్కిస్తాను.

"మీనా!" బైటనుంచి నాన్నగారి కంఠం విన్పించింది.

"వస్తున్నా" చప్పున బయటకి పరుగెత్తాను.

వరండాలో నిలబడి క్రిందికి రోడ్డువైపుకి చూస్తున్న నాన్నగారు నా చెప్పులు చప్పుడు వినగానే వెనక్కు తిరిగి చూసి ఆశాభంగం చెందిన మనిషిలా "ఇదేమిటి? మళ్ళీ మనసు మార్చుకున్నావా? రావా నాతో?" అన్నారు.

"వస్తున్నాను. పదండి వెళదాం" అన్నాను.

"వస్తున్నావా? బట్టలు మార్చుకోవా?" కాస్త విస్మయంగా అడిగారు.

"ఉఁహు" ఈ చీరే బాగానే వుంది.

నా కళ్ళల్లో పెంకితనం ఆయన సరిగ్గానే గ్రహించినట్టున్నారు. చిరునవ్వుతో "సరే, నీ యిష్టం, పద. మన సంతృప్తే మన భాగ్యం అన్నారు పెద్దలు."

ఇద్దరం క్రిందికి దిగి వచ్చాం.

హాలు దాటి బయట వరండాలో అడుగు పెడుతుండగా వెనుక నుంచి తాయారమ్మ గబగబా పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి అడిగింది.

"అమ్మాయిగారూ! ఎక్కడికి వెడుతున్నారు?"

"నేను వెనక్కి తిరిగాను. సూటిగా ఆవిడ ముఖంలోకి చూశాను. దర్పంగా అన్నాను; "చూడండి తాయారమ్మగారూ! మొదటిసారిగా, ఆఖరిసారిగా కూడా మీకు యిదే చెప్పటం. మేం యెక్కడికయినా వెడుతుంటే ఇలా వెన్నంటివచ్చి యెక్కడికి వెడుతున్నారు? ఎప్పుడు వస్తున్నారు? ఏం పనిమీద వెడుతున్నారు? అంటూ యిలాటి చెత్తప్రశ్నలు యెప్పుడూ వేయవద్దు. ఎక్కడికి వెళ్లినా, ఎప్పుడు తిరిగి వచ్చినా మీ కనవసరం. మీ పని మీరు చూసుకోండి."

తాయారమ్మ మొదట తెల్లపోయినట్టు చూసింది. ఆ వెంటనే ముఖం మాడ్చేసుకుంటూ అంది "బాగుందమ్మా మీరనేది. ఒక్క చిన్న మాటకి యిన్ని పెడార్థాలు తీస్తారని తెలిస్తే అడిగేదాన్నికాదు. మీరు ఎక్కడికి వెడితే నాకెందుకు? ఎప్పుడు వస్తే నాకెందుకు? ముందుగా వంటచేసి కూర్చుంటే చల్లారిపోతుందేమోనని అడిగాను" అంది.

"మీ వంట చల్లారకముందు తినాలనిపిస్తే ముందుగా వచ్చేస్తాం. ఒకవేళ రావటం ఆలస్యం అయితే చల్లారిపోయింది తింటాం. మిమ్మల్నేమీ అనం. మళ్ళీ వేడిచేయమని మిమ్మల్ని విసిగించం, సరేనా?"

తాయారమ్మ సమాధానం చెప్పలేని అశక్తురాలిగా నిలబడి గుడ్లప్పచెప్పి నావేపు చూడసాగింది.

నేను గిర్రుక్కున వెనక్కు తిరిగి, చెప్పులు చప్పుడయ్యేలా నడుస్తూ గబగబా వచ్చి కారులో కూర్చున్నాను.

"బాబుగారూ!" తాయారమ్మ నాన్నగారి వెనుక రాబోయింది.

"అమ్మాయి చెప్పిందిగా!" ముభావంగా అనేసిన నాన్నగారు కూడా నా వెనకే వచ్చేశారు. నేను వూహించినట్టుగాని, ఆశించినట్టుగాని ఆయన తాయారమ్మతో నా తరపున నచ్చచెప్పడంకాని, అనునయంగా మాట్లాడకపోవటం గాని, జరగకపోవడంతో నాకు కాస్త చిత్రమేసింది.

వీధుల్లో తిరుగుతున్న జనాన్ని, ఆ సందడినీ, ఆ కోలాహలాన్నీ చూస్తున్న కొద్దీ నా మనసంతా ఆవరించుకున్న చికాకు మెల్లమెల్లగా, కొద్ది కొద్దిగా, అంతమై శాంతి చిక్కసాగింది. ఎంతమంది జనం! వీధులలో నవ్వుతూ, త్రుళ్ళుతూ నిదానంగా, హుషారుగా తిరుగుతున్న వీళ్ళలో ప్రతి ఒక్కడికి ఏదో ఒక సమస్య ఉండి తీరుతుంది. అసలు సమస్యలు లేని జీవితం జీవితం కానేకాదు. అందులో

రుచి లేనేలేదు. కానీ ఈ సమస్యలనేవి మనచేత అదుపుతప్పి పోనేకూడదు. వాటిలో చిక్కుకున్న మనం వాటికి లోబడిపోయి నిస్పృహచెందే సమయం రాకూడదు. ఏనాటికైనా సరే వాటిని జయించితీరాలి కానీ, అవి మనల్ని కబళించకూడదు. ఈత వచ్చిన వాడికి లోతు నీళ్ళలో దిగినప్పుడు వుండే నిర్భయత్వం, తెగింపు, ధైర్యం మనిషికి కూడా జీవితంలో యీ సమస్యల పట్ల ఉండి తీరాలి. సారథితో వివాహం నాకిష్టంలేదు. అతన్ని నాకు భర్తగా చేసి తీరాలని అమ్మ పట్టుపట్టి కూర్చుంది. అమ్మ నిశ్చయం చేసుకుందని నేను నీరసపడి కూర్చుంటే కలిగే ప్రయోజనం? ఏదో ఒకటి చేయాలి. నాకున్న తెలివితేటలకి పదును బెట్టుకుని ఏలాగో అలా తప్పించుకునే మార్గం వెతుక్కోవాలి. ఎంత విషమం కన్న తల్లితో వైరం రావడం అనేది ఎంత దౌర్భాగ్యం.

నా ఆలోచన్ల వాసన నాన్నగారి మనస్సుకి సోకిందో యేమో మెల్లిగా తన చేయి జాచి నా చేతి మీద ఆనిస్తూ ఎంతో మృదువుగా అడిగారు.

"మీనా! నీకు ఒకటి చెప్పనా తల్లీ?"

"చెప్పండి. ఒకటి కాదు, వెయ్యి లక్ష చెప్పాలి మీరు. నా మనసుని కొత్తరకమైన ఆలోచనలో కుత్తుకవరకూ దించేస్తే తప్ప ఈ రోజు నేను పొందిన ఆశాభంగం నుంచి తేరుకోలేను చెప్పండి. మొట్టమొదటది. యేమిటది?"

"ఈ ప్రపంచంలో నీ క్షేమం కోరేవాళ్ళు కాని, నీ సుఖం కాంక్షించే వాళ్ళు కాని మీ అమ్మకి మించిన వ్యక్తి మరొకరు లేరని నువ్వు నమ్మాలి."

నేను చప్పున తలతిప్పి ఆయనవైపు చూశాను.

సందడిగా రద్దీగా వున్న రోడ్డుమీద జాగ్రత్తగా డ్రైవ్ చేస్తున్న ఆయన నావైపు తిరక్కుండానే నిదానంగా, స్పష్టంగా అన్నారు. "ఒక విధంగా ఆలోచిస్తే మీ అమ్మ మూర్ఖురాలే, నీ మనసును సరిగా గ్రహించటంలేదు. అది నేనూ ఒప్పుకుంటాను కానీ అంతమాత్రంచేత మీ అమ్మపట్ల గౌరవాభిమానాలు చెక్కు చెదరకూడదని నా కోర్కె."

నేను వెంటనే సమాధానం ఏమీ చెప్పలేదు. చెప్పటానికేమీ తోచలేదు. తల తిప్పుకుని సందడిని గమనిస్తూ కూర్చున్నాను. హఠాత్తుగా మళ్ళీ నా మనసంతా వెలాసో అయిపోయింది. నాన్నగారు యెప్పుడూ యింతే నా వైపు అమ్మతో పోట్లాడుతూనే వుంటారు. మళ్ళీ నేను కాస్త యేమాత్రం ఆవిడపట్ల వ్యతిరిక్తత ప్రదర్శించినా నా ఆలోచన్లని యిట్టే పసిగట్టేసి నన్ను మందలిస్తూ, కూతురుగా నా కర్తవ్యాన్ని హెచ్చరిస్తూ వుంటారు.

"ఏమంటావ్ మీనా!" రెట్టిస్తున్నట్టుగా మళ్ళీ అడిగారు.

"ఏమంటాను నేను, ప్రేమ పేరుతో యెల్లవేళలా హృదయంలో అంకు
గుచ్చుతూ వుంటే భరించటం కష్టం కదండీ!" అన్నాను.

"కాదనటంలేదు నేను, కానీ ఆ బాధని సహించటానికి అలవాటు పడట
లేక తప్పించుకోవటానికి ప్రయత్నమో చేయాలని అంటున్నాను. ఈ ప్రపంచం
తల్లికి మించిన అద్భుతమైన సృష్టి యింకోటి ఏదీ లేనేలేదు మీనా! ము
ముందు ఒకనాడు నీకూ తెలుస్తుంది. తొమ్మిది నెలలు తన గర్భంలో మో
మరణయాతనకి గురి అయి, స్త్రీ సంతానానికి జన్మ యిస్తుంది. ఆ తల్లిని తప్పు
హక్కు కాని, కించపరిచే అధికారంగాని, ఏ సంతానానికి ఎప్పుడూ లేదు. సంతా
పట్ల తల్లి ఎలాగైనా ప్రవర్తించనీ ఆమెని గౌరవించాల్సిన బాధ్యత మాత్రం ఎల్లవే
వీళ్లమీద వుంటూనే వుంటుంది."

నాన్నగారిలా పూర్తిగా అమ్మవైపు మాట్లాడటంతో నాకు చాలా విరక్తీ, విసు
కలగటం ప్రారంభించాయి. నాన్నగారి దగ్గర నాకున్న చనువుబట్టి కాస్త దురుసు
అన్నాను.

"తల్లిని పూజించాలి, తండ్రిని గౌరవించాలి, భర్తని ప్రేమించ
స్నేహితులపట్ల నిజాయితీతో ప్రవర్తించాలి. ఈ హక్కులూ, ఈ అధికారాలూ
బాధ్యతలూ, ఈ సంబంధ బాంధవ్యాలన్నీ మనిషి కృత్రిమంగా కల్పించుకున్న
సృష్టికి ఆదిలో యివేవీ లేవని ఏ కాస్త ఆలోచించినా యిట్టే అర్థం అవుతు
తల్లికి పిల్లమీద లేని మమత పిల్లకి తల్లిమీద ఎలా వస్తుంది? ఎక్కడ న
వస్తుంది? అసలెందుకు రావాలి? ఈ వూరికి ఆ వూరు ఎంత దూరమో
వూరికి ఈ వూరుకూడా అంతే దూరం అనే సామెత ఎందుకు వర్తించకూడ

"అది వట్టి స్వార్థపరులు చేసే వితండవాదన. నిన్ను ప్రేమించిన వా
నువ్వు తిరిగి ప్రేమించటంలో నీ గొప్పేమీలేదు. నీ వాళ్ళు అనుకున్న వా
తెలిసో తెలియకో మూర్ఖత్వంలో నిన్ను గుర్తించలేకపోతే నీ తెలివితేటలతో వా
చైతన్యం తెప్పించి నిన్ను అర్థం చేసుకునేలా చేయాల్సిన బాధ్యత నీమీద వు

"ఆ తెలివితేటలూ, ఓపికా, లేనివాళ్ళు ఏం చెయ్యాలి?"

"ఓపిక అనేది ప్రయత్నించి తెచ్చుకుంటే వస్తుంది. తెలివితేటలు అంట
అసలవి లేనివాళ్ళ దగ్గర యింత లోతుగా ప్రసంగం చేసే అవసరమే రాదు

నాన్నగార్కి బజారులో వేరే పని ఏదీ లేదని, నన్నిలా కొద్దిసేపు గాలికి
నన్ను ఉల్లాసపరచటం కోసమే యిలా తీసుకువచ్చారని నాకు అన్పించసా
సరిగ్గా నా ఉద్దేశ్యమే యిలా నిజమన్నట్లు కారు సరాసరి టాయిస్ ఎంపో
దగ్గరకి తీసుకువచ్చి ఆపారు. ఆ బొమ్మల షాపు నాకు చాలా చిరపరిచితమై

నాకు బుద్ధి తెలిసిన తర్వాత ఇక్కడ ఎన్నో బొమ్మలు కొనుక్కున్నాను. అదేం చిత్రమోగాని, ఇంత వయసు వచ్చినా నాకు బొమ్మల మీద ఆసక్తి పోలేదు. ఇప్పటికి కూడా ఒక్కోసారి నాకేం తోచకపోతే బీరువా తెరచి నాకున్న బొమ్మలన్నీ తెచ్చి చుట్టూ పెట్టుకుని కూర్చుంటాను. అవి నాకు ప్రాణంలేని బొమ్మలుగా కన్పించవు. నా ప్రపంచంలో ఏదో వాటిమధ్య వున్నట్టే అన్పిస్తుంది. నాకున్న బొమ్మల్లో ఎప్పుడు ఎవరు ఏది యిచ్చిందీ యిప్పటికీ నాకు క్షుణ్ణంగా జ్ఞాపకమే. బొమ్మలపట్ల నాకు గల ఆసక్తిని గుర్తించిన నాన్నగారు అడపాదడపా ఎప్పుడో ఒకసారి ఏదో ఒకటి కొత్తరకమైన బొమ్మ తెప్పించి, అది చూడగానే నేను ఆశ్చర్యానందాలతో ఎగిరెగిరి పడుతుంటే చూసి ముచ్చటపడటం ఆయనకి సరదా.

"పద! ఈ షాపుకి వచ్చి చాలా రోజులైంది. కొత్త బొమ్మలేమైనా [illegible]ఏమో చూద్దాం" అన్నారు నాన్నగారు.

ఎప్పుడూ రకరకాలైన రంగురంగుల బొమ్మలతో, వాటిని కొనటానికి వచ్చిన మనుష్యులతో కిటకిటలాడుతూ వుండే షాపు ఈ రోజు నిర్జీవంగా వుంది.

షాపులో మేనేజర్ వున్న చోట యింకెవరో కొత్తాయన వున్నాడు.

మమ్మల్ని చూడగానే నల్లగా, సన్నగా, వంగదీసిన చువ్వలావున్న గుమస్తా పరుగెత్తుకు వచ్చాడు.

"రండి, రండి. చాలా రోజులకి దయచేశారు" అంటూ అప్యాయంగా ఆహ్వానించాడు. ఆహ్వానిస్తూనే జేబులోంచి రుమాలు తీసి రెండు బల్లలు దులిపి, "కూర్చోండి" అన్నాడు.

"ఏమిటి? షాపు ఇలా వుందీ? అమ్మకం తగ్గిపోయిందా?" చుట్టూ చూస్తూ విస్మయంగా అడిగారు నాన్న.

నాక్కూడా యెలాగో వుంది. ఎప్పుడు చూసినా కళకళలాడుతూ వుండేది. ఈ రోజు ఎందోకో దుమ్ము ధూళితో, మూలపారేసి మర్చిపోయిన పాత వస్తువులా వుంది.

సన్నగావున్న అతను నాన్నగారికి షాపును గురించి గంటసేపు సోదిలాటిది చెప్పాడు. అతను చెప్పే వివరాలు నాన్నగారు చాలా ఆసక్తిగా వినసాగారు. ఆ చెప్పే అతని కంఠం కాస్త మృదుగంభీరంగా, వినసొంపుగా వుంటే నాకూ వినాలనిపించేదేమో. తారా స్థాయిలో మాట్లాడితే కీచుగా, ఆడదాని గొంతులా, మందర స్థాయిలోకి వచ్చి బొంగురుగా, బోదురు కప్పలా వున్న ఆ స్వరం వినటానికి రెండు నిముషాలకే విసుగేసింది. లేచి వెళ్ళి అద్దాల బీరువాలో వున్న బొమ్మలు పరీక్షగా చూడటం ప్రారంభించాను. అన్నీ పాతవే-ఏనాటివో. ఈ మధ్య కొత్తవి తెప్పించినట్టే లేదు. నాన్నతో ఒక చెంప మాట్లాడుతూనే అతను మధ్యమధ్యలో

చటుక్కున వచ్చి బొమ్మలు తీసి, అవి నడిచే విధానం చూపెట్టడం ప్రారంభించా
అతని మాటలను బట్టి నాకర్థమైంది ఏమిటంటే ఆ షాపు యజమానులు అ
అన్నదమ్ములిద్దరూ లాభం పంచుకోవటంలో తగాదాపడి కోర్టుకెక్కారనీ, ఒకప్పు
బాగా కలిసిమెలిసి వుండి, అచ్చు రామలక్ష్మణులే అన్పించేట్టున్న ఇద్దరూ ఇప్పు
డబ్బు మూలంగా బద్ధశత్రువులయ్యారనీ, ఒకళ్ళని ఒకళ్లు చంపుకోవటానికి కూ
చూస్తున్నారనీ తెలిసింది.

అంతా శ్రద్ధగా విన్న నాన్నగారు నిట్టూర్పు విడుస్తూ అన్నారు.

అంతే మరి ఈ రోజుల్లో డబ్బు ప్రభావం అలాగే వుంది. దేవుడు సృష్టించి
మనిషి దేవుడిని మించిపోవాలని చూస్తున్నాట్టే మనిషి సృష్టించుకున్న డబ్బు మని
మింగాలని చూస్తోంది." అన్నారు.

"ఏం డబ్బో బాబూ! వెధవ డబ్బు రాకుండా వున్నా బాగుండేది ఇద్ద
హాయిగా వుండేవారు. ఇద్దరిమధ్యా ఆ ఆత్మీయత ఏమైపోయిందో ఇప్పుడు చూస్తు
నిజంగా చిత్రమనిపిస్తోంది" నడ్డిన ఒక చేయి పెట్టుకుని మరో చేయి బుగ్గ
ఆనించుకుంటూ అన్నాడు గుమాస్తా.

"ఆత్మీయత వుంది, అదెక్కడికీ పోదు. కాకపోతే ఈ డబ్బు ప్రభావం
కలుషితమైపోయింది అంతే" అన్నారు నాన్న.

"డబ్బు పాపిష్టిది అన్నారు ఇందుకే కాబోలు."

"ఈ డబ్బు అనే నిచ్చెన" దొరికితే దాని మీద అలాగ్గా పైకి ఎక్కి కీ
ప్రతిష్టలు స్వర్గసౌఖ్యాలు అందుకోవచ్చని చాలామంది ఆశపడుతారు కానీ ఆ
నిచ్చెనకి దుఃఖము, అశాంతి అనే రెండు విషసర్పాలు పెనువేసుకుని వున్నాయ
వాటి బారి నుంచి తప్పించుకోవటం చాలా కష్టం అనీ అంతమందికీ తెలియదు.

గుమాస్తా రెండు చేతులూ ఎత్తి నమస్కరించాడు.

"నిజం చెప్పారు బాబూ - నిజం చెప్పారు. ఈ డబ్బు అనేది వున్న
చూశారూ! ఇది ఇవ్వని సుఖం లేదు, పెట్టని బాధకూడా లేదు" అన్నాడు.

"నాన్నగారూ! ఇక వెళదామా?" మెల్లగా అన్నాను.

ఉన్న ఆ పాతబొమ్మలలోనే ఒకటి కొనుక్కొని బైటపడ్డాం.

4

ఇద్దరం ఇంటికి తిరిగి వచ్చేసరికి వీధి వాకిట్లోనే ఎదురైయింది తాయారమ్మ
కారు దిగి లోపలకు వచ్చిన నేను ఆవిడని సరిగ్గా చూడనట్టే నటిస్తూ నా గదిలో
వెళ్ళిపోబోయాను.

ఆవిడ నా వెనుకేవస్తూ, "అమ్మాయిగారూ!" అని పిల్చింది.

"ఏం!" అన్నాను తిరిగివస్తూ.

మరుక్షణమే నాగుండె నీరయింది.

చేతిలో కాగితం చూపిస్తూ ఒక్కసారి బావురుమంది ఆవిడ.

"ఏమిటది!" ఏమయింది!

నాన్నగారూ, నేనూ చప్పున ఒకేసారి అడిగేశాం.

నేను ఆవిడ చేతిలో కాగితం లాక్కుని చూశాను. అది ఆవిడ అల్లుడు ఇచ్చిన టెలిగ్రాం.

"వెంకటి సీరియస్, స్టార్ట్ ఇమిడియట్లీ" అని వుంది.

వెంకటి అంటే తాయారమ్మ గారి ఏకైక కుమార్తె వెంకట సూర్య సీతారత్నం, ముద్దుగా అంతా వెంకటీ అని పిలుస్తారు.

ఆ అమ్మాయికి ఇద్దరు పిల్లలు-కాశీలో వుంటున్నారు. భర్త అక్కడ దేవాలయంలో అర్చకుడుగా పనిచేస్తున్నాడు.

"పది రోజుల క్రితం జ్వరం వస్తోంది. బొత్తిగా లేవటంలేదని ఉత్తరం వ్రాశాడమ్మా! నా ప్రాణం అప్పుడే రెపరెపలాడింది. వెళతానంటే అమ్మగారు ఒప్పుకోలేదు. 'ఇబ్బంది అవుతుంది, వద్దు' అన్నారు. ఇప్పుడు నేనేం చెయ్యను? అఖరి చూపు కూడా దక్కుతుందో లేదో నాకు" తాయారమ్మ మరోసారి ఘొల్లుమంది

నాన్నగారూ, నేనూ మొహమొహాలు చూసుకున్నాం.

నేను చప్పున ఆవిడ దగ్గరకు వెళ్ళి భుజంమీద చేయి వేసి ఓదార్పుగా అన్నాను.

"ఏమీ కాదు మీరేం కంగారు పడకండి, మీరు ఒకసారి వస్తే బాగుంటుందేమోనని అలా ఇచ్చేరేమో."

"లేదమ్మా లేదు, వెంకటికి అమ్మగారి సంగతి బాగా తెలుసు, ఎంతో తప్పనిసరి అయితే తప్ప అలా ఇవ్వటానికి ఒప్పుకోదు."

నాన్నగారు వాచి చూసుకుంటూ, మీరు ఆలస్యం చేయకుండా వెంటనే బయలుదేరండి. ట్రెయిన్‌కి టైమయింది. నేను స్టేషన్‌కి కారులో తీసుకువెళ్ళి దింపుతాను" అన్నారు.

తాయారమ్మ నాన్నని దేవుడిని చూసినట్టుగా చూసి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

నేనక్కడే అలాగే బొమ్మలా నిలబడిపోయాను. నా మెదడు చురుగ్గా పనిచేస్తోంది. మెరుపులాటి ఆలోచన వచ్చింది నాకు. తాయారమ్మతో నేను కూడా

వెడితే, సారధి వచ్చిన తర్వాత అతనినుంచి తప్పించుకోచూసుకొని దాగుడుమూతలు అడేకంటే, అతను వచ్చే సరికి అసలు లేకుండా పోవడం యెంతో ఉత్తమం కదా. ఆలోచన రావటం ఏమిటి? ఆ వెంటనే నాన్నగార్కి చెప్పేయటం యేమిటీ? రెండూ ఒకేసారి జరిగిపోయాయి. నాన్నగారు తెల్లబోయారు. కొద్దిసేపటి వరకూ నేను అసలు మతివుండే మాట్లాడుతున్నానోలేదో అనుమానం కలిగినట్టుగా నా వైపు చూడటం ప్రారంభించారు.

"పాపం! ఆవిడసలే కూతుర్ని గురించి కంగారులో వుంది. పెద్దది వెంట ఎవరూ లేకపోతే అంతదూరం ఒంటరిగా ఒక్కత్తీ యెలా వెళ్ళగలదు! మనింట్లో ఎన్ని రోజుల నుంచి వుంటుంది. మనకి యెంతో చాకిరీ చేస్తోంది. ఈ కాస్త సాయం మనం చేయకపోతే యెలా? నేను కూడా వెళతాను ఆవిడతో" అన్నాను.

నాన్నగారు నవ్వారు. "భలే యింతక్రితం మనం బజారు వెళ్ళేటప్పుడు ఆవిడతో మాట్లాడిన మీనావేనా నువ్వు యింతలో ఇంతమార్పు ఎలా వచ్చేసింది. చిత్రంగా వుందే" అన్నారు. అసలేం తెలియనట్టు అమాయకత్వం నటిస్తూ.

"నేను వెళతాను నాన్నగారూ! సారధి నుంచి తప్పించుకోవటానికి యింతకంటే సువర్ణావకాశం యింకేం వుంటుంది?" మనసులో అసలు మాట తేల్చి చెప్పాను.

నాన్నగారి ముఖం గంభీరం అయింది. "మీ అమ్మకి తెలిస్తే".

"తెలియనీయండి. రెండు తిడుతుంది-అంతేగా. ముందు ఈ ప్రమాదం అయితే తప్పిపోతుంది."

"ఇలా చాటుదోవలు వెతుకుతూ దూరంగా పారిపోయేకంటే సారధితో ముఖాముఖి నిలబడి నీ అయిష్టాన్ని స్పష్టంగా చెప్పేయటం చాలా మంచిది మీనా!"

"ఎలా చెప్పగలను నాన్నగారూ, అతన్ని చూస్తేనే నాకు నోట్లోంచి మాట రాదు. అందులో యిలాంటి అప్రియమైన సంగతి యెలా చెప్పేను? అయినా ఎందుకు చెప్పాలి, అతన్ని ఆఖరి క్షణం వరకూ అందినట్టే మభ్యపెట్టి వూరించి, ఆఖరి క్షణంలో అవతలికి తోస్తాను, అలాంటి వాళ్ళకి పాఠం ఆ విధంగా నేర్పాలి."

"ఇంతకీ తాయారమ్మతో వెళ్ళి తీరుతాననంటావు?"

"ఔను" అన్నట్టు తలూపాను.

"సరే, నీ యిష్టం"

"నేను ఎంతో ఆనందంతో చప్పున లోపలకు పరుగెత్తాను."

తాయారమ్మగారు నన్ను చూడగానే "అయిపోయిందమ్మగారూ" అంది.

"ఆగండి, ఒక్క నిమిషం నేను కూడా మీతో వస్తున్నాను" నేను గబగబా నా గదిలోకి వెళ్ళి అల్మైరా తెరచి సూట్‌కేస్ తీసి నా బట్టలు సర్దసాగాను.

నేను చేస్తున్న పని చప్పుడు వినిపించింది కాబోలు-తాయారమ్మ గదిలోకి తొంగి చూసింది.

నేను పెట్టె సర్దుకోవడం చూస్తూ, ఆశ్చర్యంగా "అదేమిటి? మీరు కూడా ఏదయినా వూరు వెళుతున్నారా?" అంది.

"మీతో కాశీ వస్తున్నాను నేను. అంత దూరం పాపం మీరొక్కరూ ఎలా వెళ్ళగలరు? నాన్నగారు నన్ను మీ వెంట వెళ్ళమని చెప్పారు?" అన్నాను.

తాయారమ్మ క్షణం సేపు కళ్ళు వెడల్పుచేసుకుని చూసింది. ఆ వెంటనే రెండంగల్లో నా దగ్గరికి వచ్చి, నా చేయి గట్టిగా పట్టుకుంటూ, "ఇదేమిటి? మీరు నాతో వస్తున్నారా? మీకు మతిపోయిందా ఏమిటి? రేపటెల్లుండిలో అల్లుడిగారిక్కడకు వస్తున్నారన్న సంగతి మర్చిపోయారా?" అంది.

"వస్తే రానీండి, మీకంటే ఎక్కువా?" అన్నాను.

తాయారమ్మ చప్పున లెంపలు వేసుకుంది.

"అమ్మమ్మ, ఎంత మాట! అలా ఎప్పుడూ అనకండి" ఆవిడ కళ్ళలో గిర్రున నీళ్ళు తిరిగాయి.

నా చెయ్యి పట్టుకుంటూ ఏడుపు గొంతుకతో అంది. "అమ్మాయి గారు మీరింత మంచివారని నేను కలలో కూడా అనుకోలేదు. నా మీద మీకు ఆపేక్ష వుందని యింతవరకూ తెలియదు. నన్ను క్షమించండి. మీచల్లటి చూపు ఆదరాభిమానాలు యివి చాలు నాకు. వాటి బలంతో నేనెంత దూరం అయినా ప్రయాణం చేయగలను". పావుగంట సేపు నేనెంత వారించినా ఆవిడ నా మాట వినలేదు. ఆవిడతో నేను రావటానికి ససేమిరా ఒప్పు కోలేదు.

చివరికి వెంట నేను వచ్చి తీరుతానంటే తను ప్రయాణమే మానుకుంటానని కూర్చుంది. నాకు ఒళ్ళు మండిపోయింది. పిడత మొహం తాయారమ్మ.........? కసిదీరా రెండు వాయించా లన్నంత కోపం వచ్చింది.

నాన్నగారు ట్రెయిన్ టైమ్ అయిపోతోందని హెచ్చరించసాగారు.

ముగ్గురం స్టేషన్‌కి వెళ్ళాం.

నాన్నగారు గబగబా వెళ్ళి, టికెట్ కొని తెచ్చి తాయారమ్మ చేతిలో పెట్టారు. పర్సు తెరిచి మరికొంత డబ్బు ఆవిడ చేతిలో పెట్టి ఇంకా అవసరం అయితే వెంటనే ఉత్తరం వ్రాయమని చెప్పారు.

తాయారమ్మ ప్రతి దానికీ అలాగే-అలాగే అని తల గబగబా వూపి ఆదరా బాదరా రైల్లో కెళ్ళి కూర్చుంది.

నేను చూస్తుండగానే రైలు చెవులు చిల్లులు పడేలా కూతవేస్తూ బయలుదేరింది. నా ప్రాణం ఉసూరుమంది.

అనుకోకుండా భగవంతుడు నాకు ప్రసాదించిన అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకోలేని అసమర్థురాలినయాను కదా అన్పించసాగింది.

అసలయినా ఇంత భయం దేనికి? ఇంత గుంజాటన నేను ఎందుకు పడాలి సారథి రాగానే అతని ముఖంమీద చెప్పేస్తే! నువ్వంటే నాకిష్టం లేదు అని స్పష్టంగా సూటిగా అతనికే తెలియచేస్తే! ఉహుఁ లాభంలేదు. అతని సమక్షంలో గొంతు తడారిపోతుంది. మనసు పిల్లిలా ముడుచుకుపోతుంది. ఈ చొరవా, ధైర్యం, అప్పుడసలు ఆ పరిసరాల్లో కూడా వుండవు. ఎందుకో గాని నా అయిష్టాన్ని అతడు లక్ష్యపెట్టడు అన్న సంగతి నాకు బాగా తెలిసిపోయింది. మౌనంగా సీరియస్‌గా, ఓడిపోయిన దానిలా కూర్చున్న నన్ను నాన్నగారు మీనా అంటూ పిల్చారు.

నేను యాంత్రికంగా ఆయన వైపు తిరిగాను.

"నువ్వు నిజంగా ఎక్కడికైనా వెళ్ళాలని అనుకుంటున్నావమ్మా?"

"వచ్చిన అవకాశం నేల జారిపోయింది. ఇంకెక్కడికి వెళతాను?" అన్నాను నిస్పృహగా.

"నువ్వంతగా వెళ్ళాలని కోరుకుంటే ఒకచోటు వుంది. నేను నిన్ను పంపించగలను" నాగుండెల్లో కొండెక్కబోతున్న ఆశ మళ్ళీ రెపరెపలాడింది.

"ఎక్కడికి పంపిస్తారు నన్ను? ఎవరున్నారు నాకు? అన్నాను."

"నువ్వు కమలత్తయ్య దగ్గరకెళ్ళు."

"కమలత్తా!"

"ఔను, కమలా పిల్లలు నిన్ను చూడాలని యెన్ని రోజులనుంచో అనుకుంటున్నారు. ఇటు నీ అవసరం తీరినట్టూ వుంటుంది, అటు వాళ్ళకి నిన్ను చూసిన తృప్తీ దక్కుతుంది.

"కమలత్తయ్య అంటే.... నిమ్మలూరు...." సందేహంగా ఆగిపోయను.

నేను తల తిప్పుకున్నాను. ఈ కమలత్తయ్య అనే ఆవిడ గురించి ఆవిడ కుటుంబ పరిస్థితుల గురించి అమ్మానాన్నల మధ్య అప్పుడప్పుడూ కాస్త కాస్తగా ప్రసంగం రావటం నేను చాలా సార్లు విన్నాను. ఆవిడ నాన్నకి వరసకి చెల్లెలు అవుతుంది. ఆవిడన్నా, ఆవిడ కుటుంబం అన్నా మా అమ్మకి సదభిప్రాయం లేదు. మా రెండు కుటుంబాల మధ్యా యెన్నడూ రాకపోకలుగానీ, ఒకరి క్షేమం గురించి మరొకరు తెలుసుకోవాలనే ఆసక్తి గానీ ఏదీ లేదు.

"ఏం మీనా? ఏమంటావ్?"

"ముక్కూ మొహం ఎరగని వాళ్ళ దగ్గరికి యెలా వెళ్ళగలనండీ! అందులో ఇలాటి సమయంలో" నుదురు చిట్లిస్తూ అన్నాను. మా అమ్మ మాటలద్వారా నాకు వాళ్ళంటే ఒక తేలిక రకమైన అభిప్రాయం యిప్పటికే ఏర్పడి వుంది. వాళ్ళు చదువూ,సంధ్యారాని శుద్ధ పల్లెటూరి మొద్దులు. మర్యాద, మన్నన తెలియని మూర్ఖులు, డబ్బంటే పడిచచ్చే మనుషులు-ఒకరు పచ్చగా వుంటే చూసి ఓర్వలేని నికృష్టులు, మాకుటుంబం కాస్త హాయిగా తిండికీ, బట్టకీ లోటు లేకుండా వుందని చూసి ఓర్వలేక మాతో తగాదా పెట్టుకుని మా ఇంటికి రావటం మానేశారు. అలాంటివాళ్ల ఇంటికి యెలా వెళతాను నేను. అక్కడ ఒక్క రోజు కాదుకదా ఒక్క క్షణం కూడా గడపలేను.

"నువ్వు వెళ్ళు మీనా, నా మాట కాదనకు" అన్నారు నాన్న.

"బొత్తిగా తెలియనివాళ్ళ మధ్యకి వెళ్ళాలంటే ఎలాగో వుంటుందండీ" నసిగాను.

"వాళ్ళు నీకు పరాయివాళ్ళు కాదు మీనా, వెళ్ళిచూడు నీకే తెలుస్తుంది. నువ్వు వాళ్ళని చూడలేదు, కానీ వాళ్ళకి నీ గురించి అంతా తెలుసు."

నాన్నగారి ముఖం గంభీరంగా మారింది.

"మీనా! వాళ్ళు మీ అమ్మ చిత్రించి చెప్పినంత ఛాదస్తపు మనుష్యులు కానీ, చెడ్డవాళ్ళు కానీ కానేకాదు."

నాన్నగారి కంఠం పలికిన తీరుబట్టి అది కేవలం స్వాభిమానం అని తెలుస్తూనే వుంది. "అక్కడెవరెవరు వుంటారో యేమో!" జంకుగా అన్నాను.

"నీ వయసుదే రాజేశ్వరీ వుంది. దాన్ని అంతా రాజూ అని పిలుస్తారు. తర్వాత పిల్లపేరు కామేశ్వరి. కామేశ్వరి తర్వాత ఒక మగపిల్లవాడు. వాడు మధూ, తర్వాత మళ్ళీ ఒక ఆడపిల్ల, దాని పేరు కమల. వాళ్ళ అత్తగారి పేరు పెట్టారు మాణిక్యం అని. అంతా మణి అని పిలుస్తారు. వీళ్ళంతా నిన్ను చూడాలని ఎప్పటినుంచో తహతహలాడుతున్నారు. నే నెప్పుడు వెళ్ళినా "వదినని తీసుకురా మామయ్యా" అంటూ నా చుట్టూ చేరి నా ప్రాణాలు తీసేస్తారు.

"మీ చుట్టూనా? మీ రక్కడికి వెడుతూ వుంటారా?" నమ్మలేనంత ఆశ్చర్యంగా అడిగాను.

నాన్నగారి ముఖం ఎర్రబడింది.

"అవును మీనా, ఒక్కోసారి నా యీ దొంగతనానికి నాకే సిగ్గువేస్తూ వుంటుంది. నేను అక్కడికి వెళ్లానని తెలిస్తే మీ అమ్మ చేసే గొడవ భరించడం

కష్టం. అందుకని చెప్పను. ఎప్పుడైనా ఎంతో బెజవాడపై కదిలి వెళ్ళటం తటస్థిస్తే ఓ సారి అక్కడక్కూడా వెళ్ళి వస్తాను. ఈ మధ్య వెళ్ళి చాలా రోజులైంది."

"వాళ్ళు మనింటికి ఎందుకు రారండీ?"

నాన్నగారు వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు.

పరధ్యానంగా ఆలోచిస్తూ కూర్చుండిపోయారు.

నేను ముఖం తిప్పి చూశాను.

ఆయన కళ్ళు దీర్ఘాలోచనతో దూరంగా చూస్తున్నాయి. ముఖంలో బాధ, వేదన తొంగి చూస్తున్నాయి. ఆయన మనసులో సుళ్ళు తిరుగుతున్న జ్ఞాపకాలు అంత ఆనందకరమైనవికావని గ్రహించాను. నాన్నగారు అన్నారు.

"ఒకసారి చాలా సంవత్సరాల క్రితం అంటే నా పెళ్ళి అయిన కొత్తలో అన్నమాట. కమలం, మా అమ్మమ్మ యిక్కడకు వచ్చారు. వాళ్ళకసలు నేనిలా ఇల్లరికం రావటం యిష్టం లేనేలేద. కానీ అప్పట్లో నాకు మీ అమ్మమీద వుండే కోర్కెతోనో, లేక మోజువల్లనో వాళ్ళ ఇష్టాన్ని అంతగా లక్ష్యపెట్టలేదు. నాకు వాళ్ళు, మీ అమ్మ యిద్దరూ కావాలనిపించింది. ఎవరిని ఒదులుకోవాలన్నా ఎంతో బాధగా అన్పించేది. ఓ సారి నేను ఎంతో బలవంతం చేయగా వాళ్ళు ఇక్కడకు వచ్చి పదిరోజులు వున్నారు. ఆ పదిరోజుల్లో మీ అమ్మకి, వాళ్ళకీ మధ్య ఏం జరిగిందో నాకు తెలియదు. ఓ రోజు సాయంత్రం నేను యింటికి వచ్చేసరికి హఠాత్తుగా వాళ్ళు పెట్టేబేడా సర్దుకుని ప్రయాణం అయికూర్చున్నారు. కారణం ఏమిటని ఎంత అడిగినా చెప్పలేదు. వాళ్ళతోపాటు నేనుకూడా బైలుదేరి నిమ్మలూరు వెళ్ళాను. దోవలో అమ్మ చెప్పేసింది, నేను ఎదురుగాలేని సమయంలో మీ అమ్మ వాళ్లని చాలా చులకనగా మాట్లాడింది! ఒట్టి వెర్రిబాగులవాళ్ళు అంటూ స్నేహితులతో అంటుండగా విన్నారట. ప్రతిదానికీ పల్లెటూరి రకాలు అంటూ ఈసడిస్తూ విదిలించి పారేసిందట.

చివరికి ఆఖరిరోజున, "ఇల్లు సత్రంలా అయింది వెధవమూక, వెధవ చాకిరి, కొత్తగా పెళ్ళయినవాళ్ళం అని ఒక సరదాలేదు, చట్టుబండాలేదు, దరిద్రపుజన్మ అయిపోయింది నాది" అందిట.

అమ్మమ్మా వాళ్ళు యిక భరించలేక, నాకేం చెప్పలేక యింటికి ప్రయాణం అయ్యారు.

ఆ వెళ్ళటం కమల మళ్ళీ నా గుమ్మం ఎక్కలేదు. చాలామంది బ్రతుకుల్లో ఆశించినది కనీసం ఒకటి, రెండయినా జరుగుతాయి. నేను ఆశించింది ఏ చిన్నదీ కాకపోవటం నా జీవితంలో విశేషం. నేను చదువుకునే టప్పుడు, ఉద్యోగం చేసి,

డబ్బు సంపాయించి, కమలకి కాస్త మంచి సంబంధం తీసుకురావాలని, దాన్ని పెళ్లి నా చేతులమీద నేను స్వయంగా చేయాలని ఎన్నెన్నో అనుకున్నాను. నేను ఇల్లరికం రావటంతో యేదీ కాలేదు. పెళ్ళి అయిన తర్వాత, ప్రాక్టీసు పెట్టగానే నాకు పల్లెటూరు వెళ్ళటానికి అసలు తీరిక చిక్కేది కాదు. నేను ఎప్పటికప్పుడు వస్తాననీ నమ్మకంగా ఉత్తరాలు వ్రాసి వెళ్ళకపోవటంతో అమ్మమ్మ చాలా విరక్తి చెందింది.

చివరికి కమలానికి ఆ వూళ్ళోనే మున్సబు చేస్తున్న ఒక నడివయసు ఆయనకి మొదటిభార్య చనిపోవటంతో, పిల్ల వూళ్ళో కళ్ళ ఎదురుగా వుంటుందని అతనికి ఇచ్చి చేసింది. ఆ సంబంధం గురించి నాకు ఉత్తరాలు వ్రాసిందట. అవి నాకు అందలేదు. అమ్మమ్మకి కోపం వచ్చి శుభలేఖ పంపి వూరుకుంది. అదీ నాకు అందలేదు. నేను పెళ్లికి వెళ్ళనేలేదు. తర్వాత ఎప్పుడో నాకు వీలయి వెళితే అప్పటికి పెళ్ళయి నెల కావస్తుంది. నన్ను చూడగానే అమ్మమ్మ చడామడా తిట్టింది. నా గుమ్మం ఎక్కద్దు నడు అవతలకి అంది. నేను మీ ఉత్తరాలు నాకు అందలేదంటే వాళ్ళెవరూ నా మాటలు నమ్మనేలేదు. అభిమానంతో కళ్ళనీళ్ళు నిండివున్న కమలం నాతో మాట్లాడలేదు. నావైపు కన్నెత్తి చూడలేదు.

ఇంటికి రాగానే మీ అమ్మని పిలిచి నిగ్గదీసి అడిగితే వచ్చిన ఉత్తరాలు తీసి దాచినమాట నిజమేనని ఒప్పుకుంది. కారణం ఏమిటని ప్రశ్నిస్తే "మీరు యీ పెళ్లి పేరుతో ప్రాక్టీసు చెడగొట్టుకుని అక్కడకు వెళ్ళి కూర్చుంటారేమో నని భయం వేసింది. ఇప్పుడిప్పుడే కాస్త బాగా కేసులు వస్తున్నాయి" అంది.

తర్వాత ఎప్పుడన్నా ఒకసారి వెడుతూ వుండేవాడిని. అమ్మమ్మ చనిపోయింది. కమలం బాధ్యతగల ఇల్లాలు అయింది. పిల్లలు పుట్టారు. నేనేంసాయం చేయలేకపోయినా, కమలం నేను ఆశించినట్టుగానే సుఖంగానే వుంది.

నాకిక్కడ ప్రాక్టీస్ పెరిగింది. ఊపిరిసలుపని పనులతో సతమత మయ్యేవాడిని. క్షణంకూడా తీరిక చిక్కేదికాదు. ఎప్పుడో ఉత్తరం వ్రాయమని కమలం ఓ సారి ఉత్తరం వ్రాసింది. దాంట్లో భర్తకి ఒంట్లో ఏమాత్రం బాగుండటంలేదని, డాక్టర్లకి చూపిస్తే కాన్సర్ అంటున్నారని తనకు కాలు ఆడటం లేదని ఏం చెయ్యాలో చెప్పమంటూ వ్రాసింది.

నేను తక్షణం బైలుదేరి వెళ్ళాను.

మంచి డాక్టర్‌కి చూపించాను.

ఫలితం లేకపోయింది. అప్పటికే ముదిరిపోయింది. నేను నీళ్ళలా వాడిన డబ్బు కమలకి భర్తని దక్కించలేకపోయింది.

నడివయసు అయినా రాకముందే వైధవ్యం పొంది, జీవితంలో అన్ని సుఖాలకీ దూరం అయిన కమలని చూస్తే నా గుండెలు చెరువయ్యేవి.

నా సంపాదనలో రూపు తెలియకుండా మాయమవుతున్న డబ్బును గురించి మీ అమ్మ సవాలక్ష ఆరాలు తీయటం ప్రారంభించింది. చివరికి పట్టుబడిపోయి జరిగిందంతా చెప్పేశాను. అప్పుడు ఆ సమయంలో మీ అమ్మ నన్ను ఏమీ అనలేదు.

కానీ పదిరోజుల తర్వాత కమల దగ్గర నుంచి పిడుగులాంటి ఉత్తరం వచ్చింది. అందులో, "ఇన్నాళ్ళూ నువ్వుచేస్తున్న సహాయం వదినకు తెలియదని నేను కలలో కూడా అనుకోలేదు, అనుకునివుంటే చిల్లి గవ్వకూడా ముట్టుకునేదాన్ని కాదు. నీ డబ్బు మీద నాకు స్వతంత్రంలేదని, నువ్విలా చాటుగా సాయం చేయాలనుకోవడంలోనే తెలిసిపోయింది. భగవంతుడి దయవల్ల నాకు పిల్లలున్నారు. వాళ్ళు కాస్తపెరిగి పెద్దయితే నాకేలోటూ లేదు. నేనసలే చాలా బాధలో వున్నాను. నువ్వు నా మీద ఏమాత్రం అభిమానం వున్నా డబ్బు పంపవద్దు. ఎవరి చేత ఎలాటి అవమానం పడే శక్తి నాకు లేదు. నీకు కమల అనే చెల్లెలు వుందనే సంగతి మర్చిపో" అంటూ వ్రాసింది. ఆ ఉత్తరం చూసిం తర్వాత దాదాపు ఆరు నెలలు నేను మీ అమ్మతో మాట్లాడలేదు."

నాన్నగారు నిట్టూర్పు విడిచారు.

ఆయన ముఖం అంతా వ్యధాపూరితమైన గతంలో మరింత ముడతలుపడి ఇంకా వయసు చెల్లినట్లు కన్పించసాగింది.

"నేను ఎప్పుడు వెనక్కి తిరిగి చూసుకున్నా, మీ అమ్మతో సవ్యంగా గడిపిన క్షణాలకంటే, పోట్లాడిన సంఘటనలే ఎక్కువగా గుర్తుకువస్తాయి" అన్నారు.

ఆ రాత్రి-మేము స్టేషన్ నుంచి ఇంటికి వచ్చేసి, భోజనం ముగించుకుని పడుకోబోయేవరకూ నాన్నగారు ఎన్నెన్నో విషయాలు చెప్ప సాగారు. నాకు బుద్ధి తెలిసిన తర్వాత ఆయన ఇలా నిస్సంకోచంగా, ఇన్ని విషయాలు చెప్పగా నేను ఎనాడూ వినలేదు. నాలో నాకు తెలియనివి, నేను విననివి విన్నా మరో రకంగా అర్థంచేసుకున్నవి అనేకం వున్నాయి. ఎన్ని రోజుల నుంచో ఆయన గుండెల్లో గుప్తంగా దాచుకున్న స్మృతులు ఒక్కసారిగా వెల్లువలా ఉధృతంగా పొంగిపొరలి బయటికి రాసాగినాయి.

5

రాత్రి నాన్నగారు చెప్పినదాన్ని బట్టి నాకు నిజంగా కమలత్తయ్య వాళ్ళని చూడటానికి చాలా హుషారుగా అన్పించింది. ఎలాటి వసతులు లేని పల్లెటూరు, పాడీపంటా పుష్కలంగా ఉండే సంసారం. మట్టి ఇంటిలో నేల మీద కిరోసిన్ లాంతరు పెట్టుకుని, దానిచుట్టూ గుండ్రంగా కూర్చుని చదువుకునే పిల్లలు, పైన కప్పులేని స్నానాల గదులు, బావినీళ్ళు. నాన్నగారు ప్రతి చిన్న విషయం వర్ణించి చెబుతుంటే శ్రద్ధగా చెవులు అప్పగించి వింటున్న నాకు ఆ ఇల్లు, ఆ పరిసరాలు కళ్ళ ముందు కదలసాగింది. అప్పటికప్పుడు వెళ్ళి ఆ పరిసరాలలో తిరగాలన్నంత ఉత్సాహం వచ్చింది.

మర్నాడు నాన్నగారు లేవగానే వెళ్ళి టెలిగ్రాం యిచ్చి వచ్చారు. ముందు ఉత్తరం వ్రాయాల్సిన అవసరం లేదన్నారు. నే నెప్పుడు వెళ్ళినా వాళ్ళు నన్ను ఆనందంగా ఆహ్వానిస్తారని చెప్పారు. సారధి వచ్చేసరికి నాతోపాటు తను కూడా లేకుండాపోతే ఇద్దరం కూడబలుక్కున్నట్టు అవుతుందేమోనని సందేహించారు కానీ, లేకపోతే తనుకూడా నాతో వచ్చేవారే.

బ్యాంక్‌లో నా పేరుమీద వున్న ఎకౌంట్‌లోంచి ఒక 500రూ. అప్పివ్వమని అడిగారు నన్ను. అప్పుడప్పుడూ అవసరానికి నా దగ్గర అప్పు తీసుకుని మళ్ళీ వడ్డీతోసహా ఇచ్చేయటం అమ్మకీ, నాన్నగార్కి ఇద్దరికీ అలవాటే.

బ్యాంక్ నుంచి డబ్బు తీసుకుని సరాసరి బజారు వెళ్ళాం.

నా దగ్గర తీసుకున్న 500రూ. పెట్టి నాన్నగారు, రాజేశ్వరికి ఒక ముత్యాలగొలుసు కొన్నారు. తన దగ్గర వున్న 200 పెట్టి మిగతా పిల్లలందరికీ బట్టలు కొన్నారు. అవి కొంటున్నంత సేపూ వాళ్ళ రూపు, స్వభావాల గురించి నాకు వర్ణించి చెబుతూనే వున్నారు.

తిరిగి తిరిగి ఇంటికి వచ్చేసరికి మధ్యాహ్నం అయింది. నేను పెట్టె సర్దుతుండగా, నాన్నగారు వచ్చి దగ్గర నిలబడ్డారు. ఎంబ్రాయిడరీ చేసిన నైలాన్ జార్జెట్ చీరెలు ఒకటి రెండు మాత్రం వుంచి మిగతావన్నీ తీసేశారు. వెంకటగిరి, వుప్పాడ జరీ చీరెలు పెట్టుకోమన్నారు. స్లీవ్‌లెస్ జాకెట్లు వద్దన్నారు. అక్కడున్నన్ని రోజులూ రెండు జడలు మానేసి ఒక జడే వేసుకోమన్నారు. సాధ్యమైనంతవరకు వాళ్ళలో ఒక పిల్లగా కలిసిపొమ్మని ఎలాంటి ఎబ్బెరికం లేకుండా చనువుగా ప్రవర్తించమని కోరారు. నాకిదంతా తమాషాగా, కలలా గమత్‌గా వుంది. నేనింత వరకూ నా వెంట అమ్మగాని నాన్నగారు గానీ లేకుండా ఎక్కడికీ వెళ్ళలేదు. నే నెన్నడూ చూడని వాళ్ళ దగ్గరికి, అందులోనూ అమ్మకి వాళ్ళపొడంటే గిట్టని వాళ్ళ దగ్గరికి సరిగ్గా సారధి వస్తున్న సమయంలో ఇక్కడ లేకుండా వెడుతున్నాను. అమ్మకి ఇదంతా తెలిస్తే, ఏమౌతుందోననే ఊహ విచిత్రంగా, కుతూహలంగా, చక్కిలిగిలి పెడుతున్నట్టుగా అన్పించసాగింది. ఆ రాత్రే ప్రయాణం. నాన్నగారు నేను ఎలా వెళ్ళాలో వివరంగా కాగితం మీద వ్రాసి ఇచ్చారు. అది ఎంత స్పష్టంగా

వుందంటే ఎలాటి కొత్తవాళ్ళయినా సరే, కళ్ళు మూసుకుని వెళ్ళి సరా
నిమ్మలూరులో ఆ ఇంటి ముందు నిలబడవచ్చు.

రాత్రి అయింది. స్టేషన్‌కి వెళ్ళాల్సిన టైమ్ దగ్గరకు పడుతున్న కొద్దీ నా
భయం భయంగా బెంగగా, అత్యద్భుతంగా, అపురూపంగా అన్పించ సాగింది

"భయం వేయడంలేదుగా మీనా?" నాన్నగారు హఠాత్తుగా అడిగారు.

"ఊహుఁ" తల అడ్డంగా తిప్పాను.

"నీకు ఏదయినా ఇబ్బంది అన్పిస్తే."

"లేదు. లేదు. అలాంటి దేమీలేదు." తెచ్చి పెట్టుకున్న ధైర్యంతో అన్నా

స్టేషన్‌కి మేం వచ్చేసరికి రైలు అప్పటికే ప్లాట్‌ఫామ్ మీదికి వచ్చి ఆగివుం
నేను లోపల ఎక్కి కూర్చున్నాను. ఐదునిముషాలలో ట్రెయిన్ కదలబోతుంది.

నాన్న గారు హఠాత్తుగా నా చెయ్యి పట్టుకుంటూ, "మీనా! ఏం భయంలే
సంకోచం ఏమాత్రం వద్దు. నీకు ఎప్పుడు వెనక్కి తిరిగి రావాలనిపిస్తే ఆ క్షణం
వచ్చేయి-ఏం" అన్నారు.

నేను అలాగే అన్నట్టు తలూపాను.

"అత్తయ్యనడిగానని చెప్పు" అన్నారు.

తలూపాను.

రైలు కూతవేసింది.

నా ఒళ్ళు ఝల్లుమంది.

"వెళ్ళిన వెంటనే టెలిగ్రాం యిప్పించు."

"అలాగే."

రైలు కదిలింది.

నాన్నగారు క్రిందకు దిగారు.

"జాగ్రత్త సుమా! మళ్ళీ నిన్ను చూసేవరకూ నాకు యెలాగో వుంటుం
చెయ్యి వూపుతూ అన్నారు.

నేను కూడా చెయ్యి వూపాను.

ప్లాట్‌ఫారమ్ మీద నిలబడి నాన్నగారు క్రమంగా వెనక్కి అయిపోయి చి
కంటికి కన్పించకుండా అదృశ్యమైపోయారు!

రైలు వేగాన్ని పుంజుకుంది.

నాకు ఒక్కసారి ఒళ్ళంతా వెచ్చటి వడగాడ్పు కొట్టినట్టుగా వేడి ఎక్కిం

గుండెల్లో మొదలైన సముద్రం హోరులాటి శబ్దం చెవులవరకూ పాకింది.

వంటరిగా వెడుతున్నాను అనే వూహ భయంగా మారి వెన్నెముక మీద జరజర పాకటంతో శరీరం అంతా గగుర్పొడిచింది.

ఒక్కక్షణం అంతా అయోమయంగా అన్పించింది.

మరుక్షణంలో గిర్రుమంటూ కళ్ళు తిరిగాయి.

స్పృహతప్పి క్రిందపడిపోతున్నాననే అనుకుంటూ రెండు కళ్ళు గట్టిగా మూసుకున్నాను.

6

మనుషుల్లో ఆత్మసంయమనశక్తి అని ఏదో వుంటుంది అంటారే, అది నాలోకూడా వున్నట్టు ట్రెయిన్ బయలుదేరిన కొద్దిసేపటికి నాకు తెలిసింది. ఎన్నడూ కనీసం రిక్షా అయినా యెక్కనివాళ్ళని, బలవంతంగా స్పుత్నిక్‌లో కుదేసి భూమిచుట్టూ ప్రదక్షిణం చేసిరమ్మంటే భయంతో వాళ్ళెలా బెదిరిపోతారో అలా బెదిరిపోయిన నా మనసు క్రమేపీ కుదుటపడసాగింది. నేను అనుకున్నట్టుగా నాకు స్పృహతప్పలేదు. చెవుల్లో హోరుమంటూ విన్పిస్తున్న శబ్దం కాస్తకాస్తగా తగ్గిపోసాగింది. ప్రపంచం యధా ప్రకారంగానే వుంది నా చుట్టూ. ఇంతక్రితం కళ్ళు, ముక్కులు గల వింత జీవాలుగా కనిపించిన జనం ఇప్పుడిప్పుడే మామూలు మనుష్యుల్లా కన్పించసాగారు.

కిటికీ దగ్గర నిలబడి నాన్నగార్కి వీడ్కోలు ఇచ్చి మళ్ళీ నా స్థానం లోకి వెళ్ళి కూర్చోబోయే యీ కాస్త సమయంలోనే నాలోయింత భూకంపం వచ్చి, మళ్ళీ శాంతించింది. రైలు ఎక్కటం అంతగా అలవాటు లేని నేను, రైలు వూపుకి లయగా వూగిపోతున్న నా శరీరాన్ని స్థిరంగా నేలబెట్టడానికి కాస్త శ్రమే పడాల్సి వచ్చింది. నేను కూర్చునే బెర్తు కెదురుగా ఒక సూటువాలా కూర్చుని వున్నాడు. బంగారు ఫ్రేమున్న కళ్ళద్దాల్లు పెట్టుకున్న అతను నావైపు తినేసేలా చూడటం నేను గమనించాను.

"అమ్మ, సారథీ ఈ జాతిపక్షులు ఈ ప్రపంచంలో చాలా వున్నాయే!" అనుకున్నాను. రైలు వూపుకి నిలదొక్కుకోవాలని ప్రయత్నిస్తూ వస్తున్న నేను సూటువాలావైపు తూలిపడబోయి, ఎలాగో నిగ్రహించుకున్నానుకానీ ఆ ప్రయత్నం పూర్తిగా సఫలం కాలేదు. ఎదురుగా వున్న ఒక అరవావిడ ఒళ్ళో వెళ్ళి పడ్డాను. రెప్పపాటు ఆవిడ నేను పడబోతున్నట్టు గ్రహించిన దానిలా, నా బరువు ఆవిడమీద పడకుండా రెండు చేతులతో నాభుజాలు పట్టుకుని గట్టిగా ఆపింది.

"సారీ అయామ్ సారీ క్షమించండి" గబగబా అనేశాను.

సమాధానంగా ఆవిడ ఏం అనలేదు.

కానీ తనేం నొచ్చుకోలేదన్నట్టు చల్లని చిరునవ్వు నవ్వింది.

నేను ఆవిడ ప్రక్కనే వున్న నా స్థానంలో కూర్చున్నాను.

ఎదురుగా వున్న సూటువాలా గోల్డెన్ ఛాన్సేదో కాస్తలో తప్పి పోయిన వాడి చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

నాకు తెలుసులే నీ వెధవ ఆలోచన అనుకున్నాను.

వంటరిగా కూర్చోవాల్సివచ్చిన నేను ఏం చెయ్యాలో తోచని నేను ఎడ చెయ్యి నోట్లో పెట్టుకుని వేళ్ళ గోళ్ళని కొరకటం ప్రారంభించాను. గో కొరుకుతున్నట్టు నటిస్తూనే ఓరకంటితో నా ప్రక్కనున్న ఆవిడని పరిశీలించా వంగపండు రంగు వరయూరు చీర కట్టుకుంది. ముక్కుకి బేసరి వుంది. చెవు రవ్వల దిద్దులున్నాయి. ఆవిడకీ నాకు మధ్య చిన్న కూజా బిందె అంత మరచెం వుంది. ఆవిడ నా ఓరచూపులు పసిగట్టినట్టుంది.

నవ్వుతూ అడిగింది.

"ఏ వూరు వెడుతున్నారు?"

"బెజవాడ."

"ఎవరున్నారు అక్కడ?"

"మా అత్తయ్య."

"అంటే మేనత్తా?"

అవునన్నట్టు తలూపాను.

తర్వాత ఆవిడేం మాట్లాడలేదు.

కొద్దిసేపయిం తర్వాత

"మీ రేవూరు వెడుతున్నారు?" నే నడిగాను.

"మెడ్రాస్."

"ఎవరున్నారక్కడ?"

"మా అమ్మాయి."

తర్వాత మా ప్రసంగం యెలా పెంచాలో నాకు తెలియలేదు. బహుశా అ మా అమ్మ అయితే మీ అల్లుడు ఏం వుద్యోగం చేస్తాడు? అతని జీతం ఎంత అవన్నీ అడిగేదేమో - నాకు అడగాలనిపించలేదు.

నా ఆలోచనలన్నీ వేరే దిశవైపు పరుగులు తీస్తున్నాయి.

అత్తయ్యా వాళ్ళు ఏం చేస్తుంటా రీపాటికి?

సరాసరి నేను వెళ్ళి గుమ్మంలో నిలబడతాను.

"కమలత్తయ్యా!" అని కేకవేస్తాను

ఏ కందిపచ్చడో చేస్తున్న అత్తయ్య రుబ్బటం మానేసి పరుగెత్తు కొస్తుంది.

పిల్లలంతా కూడా బిలబిలలాడుతూ బయటికి వస్తారు.

నన్ను చూసి వాళ్ళంతా తెల్లబోతారు.

నేను అదేదో పుస్తకాల్లోలాగా, చట్టుక్కున వంగి ఆవిడ పాదాలకి ...స్కారం చేస్తాను. "నేను మీనాక్షిని అత్తయ్యా! మీ తమ్ముడి కూతుర్ని" అంటా

"మా అమ్మే, మాతల్లే" అంటూ ఆవిడ లేవనెత్తి, నా బుగ్గలు పుణుకుతుంది. రైలు లయతో పాటు వూహల అలల మీద ఉయ్యాల లూగుతున్న నాకు "మీ నాన్నగారేం చేస్తారు" అంటూ ప్రక్కనున్న అరవావిడ కంఠం విన్పించటంతో ఈ లోకంలోకి వచ్చాను.

"లాయరు."

"పేరేమిటి?"

"హనుమంతరావు."

"ఏ హనుమంతరావు?"

చెప్పాను.

"ఏమిటీ?" అందావిడ ఆశ్చర్యంగా.

తర్వాత ఆవిడ నన్ను వూపిరి ఆడకుండా చాలా ప్రశ్నలు వేసింది.

చాలా కబుర్లు ఆడింది.

దూరంగా మఫ్లర్ చెవులు చుట్టూకట్టుకుని, వెనక్కు తలవాల్చి కునికిపాట్లు పడుతున్న ఒక ముసలాయన్ని చూపించి "వారు మావారు, వారికి మీ నాన్న గారు బాగా తెలుసు. ఒకసారి మీ నాన్న గారు మా యింటికి వచ్చారు కూడా" అంది.

"అలాగా!" అన్నాను.

నాన్నగారికి స్నేహితులు ఎవ్వరూ లేరు. కానీ పరిచయస్తులు చాలా మంది వున్నారు. పరోపకారి అయిన ఆయనకి, హితులు అసంఖ్యాకంగా వుండటంలో ఆశ్చర్యం ఏమీలేదు. మా అమ్మ ప్రమేయం లేకుండా తెలిసిన వారందరూ ఆయన్ని

దేవుడంటారు. లోకుల దృష్టిలో మంచితనంగా గుర్తింపబడిన ఆయన స్వభా
మా అమ్మ దృష్టిలో చాతకానితనంగా కనిపిస్తుంది. అంతే మరి ఈ రోజుల్
సమర్థత అంటే ఏమిటి? పరులని పీడించాలి. తెలివితేటలంటే ఏమిటి? పదవుల
సంపాయించాలి, ఈ రెండూకాని మనుష్యులు, అమ్మలాంటివాళ్ళ దృష్టిలో
వాజమ్మలు.

నేనెవరో తెలిసిన తర్వాత మామీ నాకు చాలా కబుర్లు చెప్పింది. ఆవిడస
పేరు పట్టమ్మాళట, కానీ యిరుగూ పొరుగూ అంతా మామీ అని పిలుస్తారట
ఆవిడ భర్త స్టేట్ బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియాలో క్యాషియర్‌గా చేస్తున్నాట్ట.

వాళ్ళకి ఒక్కత్తే కూతురు.

మెద్రాసులో వుంటోంది.

అల్లుడు ఏడాదికి పదిరోజులైనా భార్యని పుట్టింటికి పంపట్ట, అందుకని
ఆర్నెల్లకి ఒకసారి వీళ్ళే వెళ్ళి చూసివస్తుంటారుట.

ఆవిడ వాళ్ళ కుటుంబ చరిత్ర అంతా చెబుతోంది.

మామికి మంచి వాగ్ధాటి వుంది.

తను చెప్పే కబుర్లు ఎదుటివాళ్ళు పొల్లుపోకుండా వినేట్టు చేయటంలో భ
నేర్పుంది.

ఎంతో సుదీర్ఘంగా, భారంగా గడుస్తుందనుకున్న సమయంలో, ఆవి
పుణ్యమా అని ఆకాశంలో కారవిల్ విమానంలా రివ్వున వేగంగా పరుగెత్తింది
నిద్రలేమి అంటే ఏమిటో ఏనాడూ ఎరుగని నేను తూగటం ప్రారంభించాను.

ఆవిడ జరిగి, నన్ను కాస్త నడుం వాల్చమంది.

పడుకున్నాను.

గంటయినా కాకముందే 'బెజవాడ' వచ్చేసింది అంటూ నన్ను లేపింది.

ఉలిక్కిపడి లేచి కూర్చున్నా. రైలు ఆగింది, బయట తెలతెలవారుతోంది
నా గుండెల్లో మళ్ళీ ధన్ ధన్ టక్ టక్ మొదలైంది. అలా మొదలైనప్పుడల్లా నాకు
అతిగా వాగేయాలనిపిస్తుంది.

కానీ మామి నాకు మాట్లాడే అవకాశమే యివ్వటం లేదు. అడ్రస్ వ్రా
ఇచ్చింది. తను పదిరోజుల తర్వాత మెద్రాస్ నుంచి హైదరాబాద్ తిరిగి వచ్చేస్తాన
నన్ను తప్పకుండా వాళ్ళింటికి రమ్మనమని మరీ మరీ ఆహ్వానించింది.

అలాగే వస్తానని వాగ్దానం చేశాను.

అక్కడ ట్రెయిన్ చాలాసేపు ఆగడం వల్ల వాళ్ళతో పాటు దిగి, ముఖం అదీ కడుక్కుని యిడ్లీ తిని కాఫీ తాగారు, నా చేత తాగించారు.

అయ్యంగారు రైల్వే పోర్టర్‌ని పిలిచి నా పెట్టె బెడ్డింగ్ అతనినెత్తి కెత్తారు.

మామి దగ్గర శలవు తీసుకున్నాను.

పొడుగ్గా వున్న ప్లాట్‌ఫారం మీద చకచకా నడిచి ముందుకు వచ్చేస్తున్న నేను అప్రయత్నంగా వెనక్కు తిరిగి చూశాను. మామి అక్కడే నిలబడి యిటే చూస్తోంది. వీడ్కోలు యిస్తున్నట్టుగా చేయెత్తి గాలిలో వూపాను. ఆవిడ కూడా వూపింది. హైదరాబాద్ వెళ్ళేసరికి ఆవిడ నాకు గుర్తువుంటుందో, ఉండదో, కాని యీ క్షణం మాత్రం నా హృదయంలో చిరంజీవిగా నిల్చిపోతుంది. నేను మలుపు తిరగటంతో వాళ్ళు అదృశ్యమై పోయారు.

నా పెట్టె బెడ్డింగ్ తెచ్చిన పోర్టర్ చాలా మంచివాడులా వున్నాడు. బస్‌స్టాండ్‌కి రిక్షా తనే మాట్లాడాడు. రిక్షా అతను చెప్పిన ధరకి సగానికి సగం తగ్గించి బేరం ఆడి ఒప్పించాడు.

నేను దానికి కృతజ్ఞతగా వాడికి యివ్వాల్సినదానికి రెట్టింపు అతని చేతిలో పెట్టాను.

కళకళలాడే ముఖంతో రెండుచేతులూ జోడించి నమస్కరించి "అమ్మాయిగారిని జాగ్రత్తగా తీసుకువెళ్ళు" అని రిక్షావాడిని హెచ్చరించాడు. ఈ బెజవాడ వాళ్ళు ఎంత మంచివాళ్ళు అనుకున్నాను.

రిక్షా రివ్వు రివ్వున పరుగెత్తసాగింది. నా కదేదో ఎత్తుగా వున్న సింహాసనం మీద కూర్చుని, ప్రాతఃకాల వేళలో వాహ్యాళి వెడుతున్నట్టుగా వుంది. ఈ బెజవాడ రిక్షాలు ఎత్తుగా, విశాలంగా, ఏనుగుల్లావుంటే, మా హైదరాబాద్ రిక్షాలు పొట్టిగా, చిన్నగా, ఎలకలా వుంటాయనిపించింది. రిక్షా అతను గంట గణగణలాడిస్తూనే నోటితో "తప్పుకో-తప్పుకో"అని అరుస్తున్నాడు.

నగరం యింకా పూర్తిగా నిద్రలేవలేదు. అప్పుడే మెలకువ వచ్చి బద్ధకంగా, ఒళ్ళు విరుచుకుంటున్నట్టుగా వుంది. నాలుగయిదు గజాలు దాటగానే జేబురుమాలుతో నా కంఠంలో ఊపిరి ఆగిపోయేటంత గట్టిగా ముక్కు మూసుకున్నాను. చూడలేనంత మురికి, భరించలేనంత దుర్వాసన, జంతువుల్లో కూడా టార్జాన్లుంటాయని ఆ పందులని చూస్తే తెలిసింది. ఈ నగరం యొక్క ముఖ్య విశేషం ఏమిటంటే, యిక్కడే స్వర్గం నరకం రెండూ వున్నట్టున్నాయి.

అలా తలెత్తి పైకిచూస్తే ఎత్తయిన కొండలు, సుందరమైన ప్రకృతి, కొండలమీద అక్కడక్కడా తెల్లగా కన్పించే తమాషా అయిన యిళ్ళు, నేను తరచుగా

చూసే మార్నింగ్‌షోస్ ఇంగ్లీషు సినిమాలలో ఆంగ్లేయుల పాత పట్టణం
వుంటుంది.

తలవంచి క్రిందికి చూస్తామా!

అమ్మో! భరించలేం. నరకానికి ప్రతిరూపం. వర్ణించటానికి భాష లేదు!

మరి ఈ పరిసరాల ప్రభావం ఇక్కడుండే మనుష్యుల మీద ఉండద
వుంటుందేమో!

రిక్షా తూనీగలా బస్‌స్టాండ్ ముందు ఆగింది.

లోపలి ఆవరణలోనుంచి కూలీలు పరుగెత్తుకు వచ్చారు. వాళ్ళలో ఒకడ
నా పెట్టె బెడ్డింగ్ అందించి, నేను వెళ్ళాల్సిన వూరుపేరు చెప్పాడు రిక్షా అతను

"అదిగో! బస్ రెడీగానే వుంది రండి" అన్నాడు వాడు. రిక్షావాడి కివ్వవలసి
దానికంటే ఒక పావలా ఎక్కువే చేతిలో పెట్టాను. వాడు కూడా నమస్కారం చేశా

కానీ రైల్వే పోర్టర్‌లా వీడిముఖం మాత్రం వికసించలేదు.

ఇంకో అర్థరూపాయి యిద్దామా! మరీ పీనాసిదాన్నిగా అనుకుంటాడే
అనుకుంటుండగానే కూలీ కేకపెట్టాడు. "చప్పున రండి బస్సు కదిలేట్టుగా వుంది

నేను నా ఆలోచనమాని వాడి వెంట పరుగులాటి నడక ప్రారంభించా
నేను ఎక్కేసరికి బస్సులో జనం నిండివున్నారు. కొద్దిగా మాత్రమే సీట్లు ఖాళీ
వున్నాయి.

"అడ్డరోడ్డు నాకు తెలియదు, మీరు చెప్పాలి"అన్నాను. కండక్టరుతో.

"అలాగే" అన్నాడతను.

నేను కూర్చున్నచోట సరిగా నా ముందు సీటులో తెల్లగా, బొద్దుగా, ముఖ
విభూతి రేఖలతో, ధవళవస్త్ర కిరీటధారి అయిన ఒక బామ్మగారు కూర్చుని వు
ఆవిడని చూడగానే నా కళ్ళు తళతళలాడినాయి.

బామ్మగారిలాటి వాళ్ళతో స్వయంగా ముఖాముఖీ మాట్లాడే భాగ్
నాకింతవరకూ లభించలేదు. ఈ సువర్ణావకాశం వదులుకోదల్చుకోలేదు. నే
కూర్చున్న సీటులోంచి లేచిపోయి ఆవిడ ప్రక్కన ఖాళీగా వున్న చోట కూర్చున్నా
తిరిగిచూసింది ఆవిడ. నేను నవ్వబోయాను. ఆవిడ ముఖం చిట్లించి నేను తగి
తనెక్కడ మైలపడిపోతానో అన్నట్టు దూరంగా జరిగి కూర్చుంది. ఆశాభంగం పొం
నా మనసు చివుక్కుమంది. ముఖం తిప్పుకుని బస్సులో మిగతావాళ్ళవై
చూడసాగాను. వాళ్ళందరిలో నేను పరదేశిగా, విడిగా ప్రత్యేకంగా కన్పిస్తున్నా

అందరూ కుతూహలంగా, కొత్త వస్తువుని చూసినట్టు నా వైపు చూస్తున్నారు. బస్సు కదిలింది. కొద్ది దూరం వచ్చిందో లేదో కండక్టర్ బెల్‌కొట్టి ఆపాడు, ఎవరో ఒకతను పరుగెత్తుకొంటూ వచ్చి బస్సెక్కాడు.

"ఏంటి సార్ ఆ తొందర? క్షణంలో పట్టు అందింది. లేకపోతే కిందపడేవారు." కండక్టర్ మందలింపుగా అంటూ టికెట్ చించి యిచ్చాడు.

"ఫర్వాలేదు. నా కలవాటే" అంటూ అన్న అతను ముందుకి పోబోతున్నవాడల్లా నా దగ్గర ఆగిపోయి నావైపే చూడటం ప్రారంభించాడు.

"యధాలాపంగా తలెత్తి చూసిన నాకు ఒళ్ళు మండిపోయింది.

అతని చూపులు నన్ను తినేయటం లేదు కానీ, వాటిల్లోగల ఆశ్చర్యం కుతూహలం నాకు చిరాకుని తెప్పించాయి.

వెంటనే బ్యాగ్ తెరచి నల్లకళ్ళద్దాలుగల చలవజోడు పెట్టుకున్నాను. వీటిల్లో ఒక సుఖం వుంది. బయట వాతావరణం చల్లగా వుండటమేకాక ఎదుటివాళ్ళని నిశితంగా, నఖశిఖ పర్యంతం మనిష్టంవచ్చినంతసేపు పరిశీలించవచ్చు.

నా ఎదురుగా నిలబడివున్న అతను పైజామా, లాల్చీ వేసుకుని వున్నాడు.

ఆ బస్సులోవున్న అందరిలాగే అతనూ వున్నాడు. అతనిలో ఎలాటి ప్రత్యేకత కన్పించలేదు.

బస్సు మళ్ళీ కదిలింది. నేను ముఖం తిప్పుకుని బయటకి చూడసాగాను. ఈ వూరు ఆంధ్రదేశానికి నడిబొడ్డులాటిది, తెలుగువాళ్ళ తీరుతెన్నులు, వారి ఆచారవ్యవహారాలు గమనించాలంటే ఇక్కడ రెండు రోజులుంటే చాలు-అంతా తెలిసిపోతుంది. మగవాళ్ళంతా దాదాపు ఓ రకంగా వున్నారు. వాళ్ళకి బట్టలు ధరించే విషయంలో అట్టే శ్రద్ధవున్నట్టు కన్పించలేదు. ఆడవాళ్ళకి నగలమీద అపేక్ష చాలా వున్నట్టుంది. నగలులేని స్త్రీ శరీరమే కన్పించటంలేదు. బస్సు విజయవాడ పొలిమేరలు దాటింది. బయట వాతావరణం చాలా హాయిగా ఆహ్లాదంగా వుంది.

ఎండ వస్తోంది. కాని నిలవటంలేదు. ఎండని మబ్బు, మబ్బుని ఎండ తరుముకుంటూ, దోబూచులాడుతున్న మిశ్రమ వాతావరణం యేర్పడింది.

రాత్రి నిద్ర లేమితో ఆలోచనా భారంతో అలసివున్న నాకు ఆ చల్లటిగాలి హాయిగా సేద తీరుస్తున్నట్టు వుంది.

బయట వరిచేలు, చెరుకు, తమలపాకులు, కూరగాయల తోటలు ఒకదాని వెంట ఒకటి వేగంగా రీలులా పెరుగెత్తుతున్నాయి. ఎంతో పచ్చగా, సుందరంగా వున్న ఆ పరిసరాలు కళ్ళకెంతో హాయిని కల్పించసాగాయి.

ఎంత హాయి అన్పించినా మనసు ఎలాగో వుండనే వుంది.

పరుగు పందెం ప్రారంభించిన వాడు తను చేరాల్సిన గమ్యస్థానం దగ్గ పడిన కొద్దీ ఏలా ఆత్రుత, ఆందోళన చెందుతారో నా స్థితి కూడా అలాగే వుం

దగ్గరకు వస్తున్నా, వచ్చేస్తున్నా, చెవుల్లో ఎవరో ఊది చెబుతున్నట్టుగా వుం నేనలా వెడుతున్నట్టు అమ్మకు తెలిస్తే? తెలియనీ నే నిదివరకులా భయపడ నేనిప్పుడు కృష్ణవేణమ్మ చేతిలో కీలుబొమ్మని కాదు. లాయర్ హనుమంతరా గారి ఏకైక పుత్రిక మీనాక్షిని. నాకాసమయంలో నాకేదో దృఢమైన వ్యక్తిత్వ వచ్చినట్టయింది.

కొంచెం నిటారుగా కూర్చున్నాను, బస్సు మళ్ళీ ఆగింది. అలా అప్పటి నాలుగో సారి.

"ఇదే నండి అడ్డరోడ్డు" అన్నాడు కండక్టర్.

ఉలిక్కి పడ్డాను.

"దిగుతారా!" ఎంత మర్యాదగా అడిగాడు.

చకచకా దిగాను.

నా పెట్టె, బెట్టింగు క్రిందికి దింపాక, నేను చూస్తుండగానే బస్సు కది దుమ్ము లేపుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది. నేనలాగే చూస్తున్నాను. బస్సు క్రమేపీ దూర చిన్న చుక్కగా మారి పూర్తిగా అదృశ్యమై పోయింది.

7

నేను నిలబడిన వైపునకు అభిముఖంగానే నిమ్మలూరు 5 కి.మీ. అని క పాతిన ఒక బోర్డు వుంది. దానికి కావాలని ఆ చెక్కని బిగించారు కాబోలు. ఒ మేకు వదులై ఆ బోర్డు వ్రేలాడుతోంది. ఏం మనుష్యులు, ఇంతమంది ఈ రోడ్డుమీ తిరుగుతారు. ఒక చిన్న మేకు తెచ్చి దాన్ని సరిచేయకూడదూ – అన్పించింది.

ఒకసారి పరిసరాలన్నీ కళ్ళతోనే కలియజూశాను.

చుట్టూ దిగంతాల వరకూ వ్యాపించి వుందా అన్నట్టు పచ్చటి నున్న సిల్కులా మెరుస్తున్న ఆ ఆకుపచ్చటి వరిచేలమీద సయ్యాట లాడుతున్నట్టు చిరుగాలులు అలలుగా తేలిపోతున్నాయి. ఒక్క నిముషం నా ఆత్మ సర్వం మరి ఈ శరీరాన్ని విడిచి ఆ గాలిలో ఐక్యమైపోవాలని తపించింది.

చుట్టురా నిశ్శబ్దం, భరించలేనంత ప్రశాంతత. మనిషి ఏకాకి అనే వైరాగ్య ప్రశ్నించే మౌనం, ఆ మౌనంలో నుంచి సుందరంగా వినిపిస్తోంది. హుషారు గాలి పాడుతున్న ఈలపాట. హఠాత్తుగా గుర్తుకువచ్చింది నాకు. ఆడపిల్ల

వంటరిదాన్ని, ఒంటిమీద నగా, నట్రా వున్నదాన్ని ఇక్కడ ఎంతసేపు నిలబడాలో! ఇలాటి వాతావరణం మనిషిలో కాని బుద్ధులు ప్రకోపింప చేస్తుంది. ఈ గాలిలో యేదో మత్తు వుంది. ఎవరైనా నా కంఠం పిసికేస్తే!

నగల కోసమే అయితే అవన్నీ వలిచి మూటకట్టి చేతిలో పెట్టి నమస్కారం చేస్తాను. కాని-కాని, ఛ-ఛ కొత్తగా వ్యక్తిత్వం తెచ్చుకున్న నేను ఎంత చెత్తగా ఆలోచిస్తున్నాను. ఉహుఁ అలాంటిదేం జరగదు. ఎవరయినా వెనుకగా వచ్చి ఏ కత్తితోనైనా వెన్నులో గుచ్చితే ఆ నిముషంలో నేను కాలక్షేపం కోసం హుషారుగా చూసిన డిటెక్టివ్ సినిమాలన్నీ కళ్ళముందు గిరగిరా తిరిగినాయి. నా వెన్నులో ఎవరో పొడవటానికి సిద్ధంగా వున్నట్లు అనిపించింది. వెనక్కు తిరిగాను.

ఎందురుగా పైజామా లాల్చీ వేసుకుని వున్న వ్యక్తి కనిపించాడు.

నేను గిరుక్కున వెనక్కు తిరగటంతో అప్పటి వరకూ తదేకంగా నన్నే గమనిస్తున్న అతను వెంటనే యేమీ తెలయనివాడిలా తికమకగా చూసాడు.

నేను అతని వైపు వెర్రి దానిలా చూశాను.

ఇతను ఇక్కడెందుకు దిగాడు? నా వెనుకే ఎందుకు నిలబడ్డాడు. నావైపు అంతపరీక్షగా ఎందుకు చూస్తున్నాడు?

నా కళ్ళకి నల్లద్దాల చలువజోడు వుంది కాబట్టి కళ్ళలో నా కలవరపాటు అతనికి కన్పించలేదు. థ్యాంక్ గాడ్? లేని ధైర్యం తెచ్చిపెట్టుకుని దర్పంగా అడిగాను. "నేను నిమ్మలూరు వెళ్ళాలి. ఇక్కడ బండిలాటిదేమయినా దొరుకుతుందా?"

అతను క్షణంసేపు నా వైపు రెప్పవాల్చకుండా చూశాడు. ఆ తర్వాత చకచకా అక్కడనుంచి వెళ్ళిపోయాడు. నేనడిగింది అతనికి విన్పించలేదా? చెవిటివాడా? లేక మూగవాడా? మాట్లాడడేమిటి?

అతను వెళ్ళిన వేపే చూస్తున్న నాకు అతను సరాసరి రోడ్డుకి ఆ వైపున వున్న పాకలోకి వెళ్ళటం కన్పించింది. ఆ చుట్టుప్రక్కల ప్రదేశానికి మానవ సంచారానికి, ఆ పాక ఒక్కటే నిదర్శనంగా వుంది. రెండు నిట్టాళ్ళ మీద లేచి నిల్చున్న పాక.

అది కాఫీ హోటలో లేక కిళ్ళీకొట్టో లేక రెండూనో తెలియదు. కానీ ఆ పాక తడికలకి అంగుళం మేర కాళీ లేకుండా సినిమా పోస్టర్లు అంటించబడి వున్నాయి. వాటిలోని హీరోలు, హీరోయినులు రకరకాల ఫోజుల్లో అసహజంగా, వికృతంగా వున్నారు.

ఇక్కడెక్కడా బండిలాంటిదేదీ లేదు, నాన్నగారు తప్పకుండా దొరుకు తుందన్నారు. ఇప్పుడేం చెయ్యటం?

కర్తవ్యం కోసం సీరియస్‌గా ఆలోచిస్తున్న నా వైపు ఆ పాకలోంచి ప సంవత్సరాల కుర్రాడొకడు సోడా బాటిల్ పుచ్చుకుని రయ్ మంటూ పరుగెత్తు వచ్చాడు. నా దగ్గరగావచ్చి ఆగిపోయాడు. సోడా తాగుతారా? అంటూ సమాధా కోసం చూడకుండానే కొట్టేయబోయాడు.

నేను వెంటనే ఆపుచేస్తూ వద్దు అన్నాను.

"వద్దా? ఆయన ఇమ్మన్నారే" అన్నాడు.

"ఆయనా! ఎవరాయన?" అన్నాను.

"కృష్ణారావు గారు."

"కృష్ణారావ్! ఎవరా కృష్ణారావ్?"

కుర్రాడు నే నడగటంలోగల తీవ్రతకి కాబోలు తెల్లబోయి ఒక అడు వెనక్కివేసి నిలబడ్డాడు.

"సోడా గీడా తాగటానికి నేనేం కడుపునొప్పితో బాధపడటం లేదని చెప్పు అన్నాను.

రాస్కెల్! ఎంత ఇన్సల్టు. బస్సులో నుంచి నా వెంట దిగిందేగాక డైరెక్టు సోడా కూడా పంపిస్తున్నాడు. నే నీ దేశానికి పరదేశిననని బాగా తెలిసింది వుంది. అందుకే ఆ చొరవ, దగ్గరకురానీ చెబుదును. సోడా కుర్రాడు ఏమనుకున్నా ఏమో-మారుమాటాడకుండా వెనక్కి పరుగెత్తాడు.

"ఇదుగో-నిన్నే" వెనుక నుంచి పిలిచాను.

వాడు నిల్చి ఆశగా తిరిగి చూశాడు. సోడా కావాలంటాను అనుకున్నా కాబోలు. "ఇక్కడెక్కడా బళ్ళు లేవా?" అన్నాడు.

"లేవు. రెండెద్దుల బళ్ళున్నాయిగాని, కిరాయి మీద వెళ్ళిపోయినాయి ఇప్పు రావు" అనేసి పరిగెత్తాడు.

అక్కడ అతనితో ఏం చెప్తాడో ఏమో!"

ఆ కృష్ణారావు అన్న అతను నవ్వుతూ వెనక్కు తిరిగి నావైపు చూసి జేబులోం డబ్బు తీసి మళ్ళీ అటుతిరిగి వాళ్ళకిచ్చాడు.

ఇంతలో పాకవెనకనుంచి ఎత్తుగా రథంలా వున్న రెండెడ్ల బండి ఒక వయ్యారంగా, మెల్లగా రోడ్డుమీదకి వస్తోంది. దాన్ని చూడగానే నా మొహ విప్పారింది. బండి ఖాళీగా వుంది. నా భయం అంతరించింది. గుండెలు తేలి పడ్డాయి. బహుశా ఆ బండిలో నేను వెళ్ళవచ్చు ననుకుంటాను. తెల్లగా, బలంగ ఎత్తుగా వున్నాయి ఎద్లు. బండికి కట్టిన గుడిసె కొత్తదిగా, అందంగా వుం

లోపల చారల జంపకానా పరచి మెత్తటి పక్కవుంది. బండి ముందు నల్లగా, పొట్టిగా, లావుగా వున్న ఒకతను మోకాళ్ళమీదకి గట్టిగా కట్టిన పంచెతో, బనియనుతో, నోట్లో బారెడు చుట్టతో నిదానంగా నడిచి వస్తున్నాడతను. అదేదో పుస్తకంలో నీగ్రో నాయకుడిలా వున్నాడు. అతను తాడులాటి దానితో ఆ ఎడ్లని పట్టుకోలేదు. అయినా అవి పెంపుడు కుక్కల్లా నమ్మిన బంటుల్లా అతని వెనకే వస్తున్నాయి. నాకా దృశ్యం చూడముచ్చటగా వుంది.

"ఇదిగో నిన్నే" చప్పట్లు చరిచి పిలిచాను.

అతను నా దగ్గరగా వచ్చాడు. బండికూడా అతని వెనకాలే వచ్చి ఆగింది. "ఇదుగో తాతా! ఈ బండి ఎవరిది? యెక్కడికి వెళుతుంది.?" అని అడిగాను. అతను నోట్లో చుట్ట క్రింద పడిపోయేటంత ఆశ్చర్యంగా చూడసాగాడు.

"నిన్నే అడిగేది. నేను నిమ్మలూరు వెళ్ళాలి. ఇది అక్కడికి వెళుతుందా?"

"ఆ వెళుతుంది. మీరు నిరభ్యంతరంగా యిందులో యెక్కచ్చు" వెనుక నుంచి వినిపించింది.

తిరిగిచూశాను. ఆ విలన్ కృష్ణారావు బండి దగ్గరగా వస్తున్నాడు. అతని చెరోచేతిలో నా పెట్టె బెడ్డింగ్ వున్నాయి.

"ఈ బండీ ఆ వూరే వెడుతోంది" చేత్తో సామానుని బండిలో పెట్టి పైకి తోస్తూ అన్నాడు.

నాకు శరీరం భగ్గుమంది. ఏమిటో జబర్దస్తీ! నన్నడక్కుండా నా యిష్టాయిష్టాలతో ప్రమేయం లేకుండా నా సామాను బండిలో పెట్టే అతని చొరవకు మండిపోయింది. చేదు పదార్థం నోట్లో పెట్టుకొన్న దానిలా ముఖం పెట్టి నిలబడ్డాను.

"ఎక్కండి" అన్నాడు.

నేను బండివైపు చూశాను. అది చాలా ఎత్తుగా వుంది. ఎలా ఎక్కటం!

"నేను సాయం పట్టేదా?" ఎంతో మర్యాదగా అడిగాడు కృష్ణారావు.

"సాయమా? ఎలా?" అన్నాను.

అతను నా వెనుకగా వచ్చాడు.

అతను ఏం చేస్తాడో నేను గ్రహించగలిగేలోపలే, రెండు చేతుల్తో నా నడుం దగ్గరపట్టి పైకెత్తి బండిలోకి తోశాడు. చప్పున లోపల కమ్మీపట్టుకున్నాను లేకపోతే జారి క్రిందపడి వుండేదాన్ని. అలా కూలేసి వదిలేశాడు నన్ను.

బండిలో సరిగ్గా కూర్చున్న నేను కళ్ళజోడు తీసి, ఛర్రుమన్నట్టు వెనక్కు తిరిగి మిర్రి చూశాను. కాని ఏం లాభం! వేస్టు ప్యూర్ వేస్టు. అతను నావైపు

చూడలేదు. అప్పటికే నా కళ్ళెదుట లేకుండా పక్కకి పోయాడు. స్కౌండ్రల్, ఇడియట్ ఇంకొక్క నిమిషం నా కళ్ళెదుట వుంటే కాలి చెప్పుతో పూజచేసి వుండేదాన్ని.

"వీరయ్యా, నువ్వు నడు. నేను తొట్లో కూర్చుంటా" అన్న స్వరం వినిపించింది.

"చిత్తం దొరా" అంటున్నాడు వీరయ్య.

నేను బైటకి తొంగి చూశా. ఎవరూ కన్పించలేదు. మళ్ళీ యిటు తిరిగేసరికి కృష్ణారావు బండిచక్రం మీద నుంచి ఎక్కి ముందు కూర్చు న్నాడు. ఏమిటీ! ఇతన కూడా వస్తున్నాడా నాతో!

ఆశ్చర్యంతో కొయ్యబారిపోయాను.

అతనేదయినా అసభ్యంగా ప్రవర్తిస్తే ఏం చెయ్యటం? చూస్తాను వీరయ్య వుండగా అంత సాహసం చేయగలడా? వీరయ్య నా ప్రాణదాతలా అంగరక్షకుడిలా బండివెంట నడవసాగాడు.

దూరంగా చేలల్లో అక్కడక్కడా మనుష్యులు కన్పిస్తున్నారు. ఎరుపు,నీలం వంగపండు రంగు యిలాటి ముదురు రంగు చీరలు కట్టుకున్న ఆడవాళ్ళ కొంతమంది వంగి ఏమిటో పీకి పారేస్తున్నారు. బహుశా కలుపు తీయటం అంటే అదేనేమో అనుకున్నాను. బండి వరిచేల మధ్య తెల్లగావున్న రోడ్డుమీద యిసకలో సర్రుమని శబ్దం చేస్తూ, చక్రాల గుర్తులు గీసుకుంటూ సాగిపోయింది.

గుండెలు బిగబట్టి కూర్చున్న నాకు ఆ పరిసరాలు, ఆ ప్రకృతి సౌందర్యం ఇంత క్రితంలా అంత ఆనందంగా, అద్భుతంగా అన్పించలేదు. వరదలోపడి కొట్టుకుపోతున్న వాడికి ప్రాణభయం తప్ప నీటిలో తిరుగుతున్న సుడిగుండాల అందం వాళ్ళకేం తెలుస్తుంది.

★ ★ ★

ఓ చెంప విలన్ కృష్ణారావుని కనిపెడుతూనే, యింకోవైపు చుట్టు ప్రక్కల పరిసరాలని గమనించటం ప్రారంభించాను.

కనుచూపు మేర వరకూ అదే పచ్చదనం. అకుపచ్చటి పైరుమీద నుంచి వీస్తున్న గాలితో చెప్పలేనంత హాయి వర్ణించ నలవికానంత సుఖం కనిస్తున్నాయి. మానసికంగా కానీ శారీరకంగాగానీ అలసిపోయిన వ్యక్తి యీ చోటులో యిట్టే సేదతీరవచ్చు.

ఎంతో విశాలమైన యీ భారతదేశం అంతా యిలా సస్యశ్యామలం అయిపోతే ఎంత బాగుంటుంది! మన దేశానికి యీ ఆకలి దారిద్ర్యంనుంచి విముక్తి ఎప్పుడో

మనిషికి తిండిలేమి కంటే మించిన మహా నరకం యింకేముంది. ఎడ్లు వయ్యారంగా! నిదానంగా ఆలోచనలో పడినట్టు మెల్లగా నడుస్తున్నాయి. సిటీలో ఎల్లవేళలా కారులో రయ్‌మంటూ దూసుకుపోవటానికి అలవాటుపడిన నాకు, ఈ రెండెడ్ల బండి ప్రయాణం బొత్తిగా నత్తగుల్ల నడకలా అన్పించింది. కాలం ఏదో ఆగిపోయినట్టే వుంది. అయినా ప్రతిపనీ యింత నిదానంగా చేసుకుంటూపోతే మనిషి ప్రగతి ఏం సాధించగలుగుతాడు.

మనం నిర్వర్తించాల్సిన పనులు చకచకా ముగించేసుకుని, కాలం మిగుల్చుకున్నప్పుడే కదా కొత్త విషయాలు నేర్చుకోవటానికి, సాధించటానికి సమయం మిగిలిన అవకాశం అంటూ ఏర్పడేది. త్వరిత గమనానికి అలవాటు పడిన యీ తరానికి నిదానం బద్ధ శత్రువులా కన్పించటంలో ఆశ్చర్యం ఏమీలేదు. ప్రతీదానికీ తొందర, అర్జెంట్, రాకెట్ వేగంకావాలి. ఆ రోజుల్లో పుస్తకాలు తీసుకోండి. మొదటి పేజి మొదలు పెడితే – ఆగకుండా చకచకా చివరిపేజీ తీసేవరకూ పాఠకుణ్ణి చదివించేసేలా వుండాలి!

సినిమాలు చూడండి. ప్రేక్షకుడికి ఏదీ ఏమిటి అనే ఆలోచన్లు రాకుండా కత్తి యుద్ధాల్లో, గుర్రపుస్వారీలో, ఏడుపులో, నవ్వులో, పెడబొబ్బలో రీలు వెంట రీలు పరుగెత్తాలి. థియేటర్లలో కూర్చున్న కొద్దిసేపు వాళ్ళకి ఆలోచించేందుకు సమయం అందనివ్వకూడదు.

ఇదివరకులా రైళ్ళలో రోజుల తరబడి ప్రయాణం చేసే ఓపిక యిప్పుడెవరికి వుంది? ఆ సాహసం అంతరించటానికి కారణం ఏమిటి?

సర్రున దూసుకుపోతూ, గంటల ప్రయాణాలని, నిముషాల్లో తేల్చేసి గమ్యస్థానం చేర్చగలిగినవి విమానాలేగా? ఒకనాటికి యివికూడా పాతపడే రోజులు రావచ్చు.

ఈ ప్రపంచంలో కొత్త అనేదాని ఆయుష్షు చాలా అల్పం, ఈ రోజు ఉదయం నూతనమైన విషయం సాయంత్రానికి పాతపడిపోయే వేగంలోకి వచ్చిపడ్డాం.

వీటికంతటికీ మూలకారణం ఏమిటి?

మన తాతముత్తాతల కాలంలో నిండుగా, నూరేళ్ళపంటగా అనుభవించే జీవితం యీనాడు అనారోగ్యంతో, అడుగడుగునా ఎదురయ్యే ప్రమాదాలతో క్షణ భంగురంగా తయారైంది.

మనిషికి జీవితం బుద్బుదప్రాయం అన్న సత్యం అర్థమైనకొద్దీ దీన్ని అన్ని విధాలా అనుభవించాలనే ఆరాటం, ఆశా యెక్కువైపోయినాయి.

అసలు నా కనుమానం. భూమి తన చుట్టూ తాను తిరిగే వేగంలో కూడా ఏదయినా మార్పు వచ్చిందేమో! ఆ మార్పే మనుష్యుల మీద, వారి స్వభావాల మీద ఇలాంటి ప్రభావం చూపుతోందేమో?

ఎప్పుడూ ఇంతే ఒక్క నిముషం వూరికే కూర్చున్నానా! నా బుర్ర ఇలాగే గందరగోళంగా తయారవుతుంది. ఆలోచన్లు రాకెట్లలా ఒకదాన్ని మరోటి ఢీ కొట్టుకునేంత తీవ్రంగా దూసుకుపోతూ వుంటాయి.

కూలింగ్ గ్లాసెస్ తీసి చేత్తో పట్టుకుని వాటిని అటుయిటు ఊపుతూ ఆలోచనా జాలులోపడి వేగంగా జారిపోతున్న నేను, కృష్ణారావు తలతిప్పి ఇటు చూడటంతో నేను చివ్వున తలతిప్పి చూశాను.

అతను నవ్వుతూ ఏదో అనబోయాడు.

నేను పదును పెట్టిన జంటకత్తులు గురిచూసి ఒక్కసారి విసిరినట్టుగా చురచురా చూశాను.

అతని ముఖంలో నవ్వు ఎగిరిపోయింది. కనుబొమలు ముడిచి నా వంక విచిత్రంగా చూశాడు. ఏదో అనబోయాడు. మళ్ళీ ఏమనుకున్నాడో ఏమో, చటుక్కున ముఖం త్రిప్పేసుకున్నాడు.

నేను మాత్రం ఇంకా అతన్ని అలాగే పరీక్షగా చూడసాగాను.

వెనుక నుంచి చూస్తే అతని తల, ఆ జుట్టు దువ్వుకున్న తీరు, ఆ భుజాలు, ఆ కూర్చోవటం కాస్త అందంగానే కన్పించాయి. బాగుంది. విలన్లలో మాత్రం అందమైన వాళ్ళు లేరా? ఆ మాటకొస్తే ఆమెరికా అధ్యక్షులని హత్యచేసిన హంతకులలో ఇద్దరు ముగ్గురు చాలా అందంగా వున్నారు. సినిమాల్లో కన్పించే విలన్లలో కూడా చాలామందికి కనుముక్కు తీరు బాగానే వుండటం నేను చూశాను. ఈ విలన్లలో కూడా రెండు రకాల వాళ్ళున్నారు. వాళ్ళల్లో మొదటి రకం : వీళ్ళు గుబురుమీసాలు, వుబ్బిన బుగ్గలు, ఎర్రజీరలున్న కళ్ళు, గళ్ళలుంగీతో భీకరంగా చూడగానే ఇట్టే తెలిసిపోతారు. రెండో రకం విలన్లు; వీళ్ళు అందంగా, హుందాగా, నీట్‌గా, పక్కా పెద్ద మనుష్యుల్లా వుంటారు. వీళ్ళ బుద్ధులు విషసర్పాలే. ఈ కృష్ణారావు అందమైన విలన్ కావచ్చు.

మన సంఘంలో అసలు ఈ రెండో రకం విలన్లతోనే పెద్ద బాధ వచ్చిపడింది.

మొదటి రకాన్ని చూడగానే భయపడిపోతాం. జడుసుకుని దూరంగా పారిపోతాం. రెండో రకం వుందే - వాళ్ళనసలు గుర్తుపట్టటమే కష్టం. ఒక వేళ గుర్తుపట్టినా, వాళ్ళని విలన్లని ప్రపంచానికి ఋజువు చేయటానికి చాలా శక్తులు యుక్తులు కావాలి.

నిమ్మలూరు వెళ్ళగానే ఈ కృష్ణారావు ఉదంతం కనుక్కోవాలి.

అప్పటివరకూ పది నిమిషాలకొకసారి వాచీ చూసుకుంటున్న నేను ఇరవయ్యోసారి చూసుకున్నాను.

దూరంగా వూరి లాంటిదేదో కన్పించసాగింది.

అందమైన వరిచేలని అంతంచేస్తూ కుడివైపున పెద్ద తోటలాంటిది మొదలైంది. దాని చుట్టూ ఇనుపముళ్ళ తీగ ఫెన్సింగ్‌లా అల్లబడి వుంది. దానికి అక్కడక్కడా గుబురుగా అడవితీగలేవో అల్లుకుని వున్నాయి. మామిడితోటలా వుంది. దట్టంగా, ఎత్తుగా పెరిగివున్న మామిడి చెట్ల శిఖరాగ్రాలు కన్పిస్తున్నాయి.

లోపల ఇంకా ఏ మొక్కలున్నాయో ఏమో! తోట ప్రక్కనుంచి బండి వెళుతుంటే రకరకాల వాసనలు మిళితమైన సువాసన ఒకటి ముక్కు పుటాల్లో ప్రవేశించి పూపిరితిత్తులు విశాలంగా చేసుకుని ఇంకాస్త గాలి పీల్చేలా చేస్తోంది.

"వీరాయి, నేనిక్కడ దిగుతాను, నువ్వు అమ్మాయి గారిని యింటికి తీసుకెళ్ళు" అన్నాడు కృష్ణారావు.

"చిత్తం దొరా" వీరాయి బండి ముందుకు వెళ్ళాడు.

కృష్ణారావు బండి ఆపి, దిగేశాడు.

వీరాయి బండి ముందు నడవసాగాడు.

జోడెడ్లబండి అతని వెనక పెంపుడు కుక్కలా బైలుదేరింది. కృష్ణారావు చకచక అడుగులు వేస్తూ తోటవైపు నడక ప్రారంభించాడు. అతను ఒక్కసారి వెనక్కి తిరిగి చూస్తాడేమో కాస్త ప్రసన్నంగా, కృతజ్ఞత తెలియబరుస్తున్నట్టుగా చూద్దాం అనుకున్నా.

కానీ అతను వెనక్కు తిరగలేదు. అతని కర్మ, నాకేం. నేను మొహం యిటు తిప్పుకున్నాను.

బండి వందగజాలు దాటి, మలుపు తిరిగిందో లేదో వూరు ప్రారంభమైంది. అది బహుశా ఆ వూరిచివర అవటం వల్లనేమో ఆ చుట్టు ప్రక్కల అంతగా యిళ్ళు లేవు. ఎదురుగా రోడ్డుకి కుడివైపుగా పెద్ద బావి ఒకటి కన్పిస్తోంది. దానికి రెండు గిలకలున్నాయి. బావిచుట్టూ ఆడవాళ్ళు చాలా మంది వున్నారు. ఒకళ్ళిద్దరు గిలక మీద నుంచి బరబరా బకెట్లు లాగుతున్నారు. ఇంకా కొంతమంది బావి అంచుకి దిగువన కూర్చుని బిందెలని పరపరా తోముతున్నారు. నూతిలోంచి నీళ్లు తోడుతున్న వాళ్ళు బక్కెట్లు ఎత్తి ఆ భుజంమీద యీ భుజంమీద పోసుకుంటూ, కబుర్లు చెప్పుకుంటూ స్నానాలు చేస్తున్నారు. నేను కూర్చున్న బండి ఆ బావి ప్రక్కగానే రాసాగింది. ముందుగా, బిందె తోముతున్న ఒకావిడ ఈ బండిని, బండిలో వున్న

నన్ను చూచి ప్రక్కనున్నావిడని మోచేత్తో పొడిచింది. ఆవిడ తిరిగి చూసింది. చూడగానే యింకో ఇద్దరికి సైగచేసి పిలిచి నావైపు చూపించింది. మొత్తానికి క్షణంలో అంతా చేస్తున్న పనులు ఆపి ఇటువైపు చూడసాగారు.

నేనుకూడా చిరునవ్వుతో వాళ్ళ వైపే చూడసాగాను.

పల్లెటూరులో యిలా గుంపుగా చేరిన వ్యక్తులనే కాబోలు అమ్మలక్కలు అంటారు.

వాళ్ళందరినీ పరిశీలించే అవకాశం లేకుండా బండి ముందుకు సాగిపోయింది.

వెనక నుంచి ఒకావిడ పిల్చి కేకవేస్తూ అడిగింది.

"వీరాయి ఎవర్రా?"

"అమ్మాయి గోరు" వెనక్కు తిరగకుండానే జవాబు చెప్పాడు వీరాయి.

"ఏ వూరు?"

"పట్నం."

వాడి జవాబులుకి నాకు నవ్వొచ్చింది. నిజంగా నా పేరేమిటో ఊరేమిటో వాడికి తెలియదు. కానీ వాడి జవాబులు తెలియనట్టుగా లేకుండా గడుసుగా వున్నాయి.

బండి వూరులోకి ప్రవేశించింది. అన్నీ చిన్న చిన్న యిళ్ళు చాలా వరకు పాకలే. దాదాపు అన్ని యిళ్ళకి వీధిలో కూర్చోవటానికి అనువుగా అరుగులున్నాయి.

పశువులని పొలాలకి తోలుకుపోతున్న గొడ్లకాపర్లు కొంతమంది నా బండి వెనక ప్రొసెషన్‌గా బయలుదేరి కొంత దూరం వరకూ వచ్చి వదిలి వెళ్ళారు.

బజార్లలో అట్టే జనం లేరు. వీధుల్లో సందడేలేదు. అక్కడక్కడా కొంతమంది కూర్చుని వున్నారు. ఒకళ్ళిద్దరు అప్పుడే నిద్రలేచినట్టు సూచనగా వీధి అరుగుల ఎక్కి ముఖప్రక్షాళన చేస్తున్నారు.

ఇదేమిటి? పల్లెటూరివాళ్ళంతా వేకువఝామునే లేచి కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని తమతమపన్లకి వెళ్ళిపోతారని నాన్నగారు చెప్పగా అనేకసార్లు విన్ననేను నిజంగా విస్తుపోయాను.

బద్ధకస్తులకి పట్నవాసులు, పల్లెటూరు అనే భేదం లేదేమో!

నేను బ్యాగ్ తెరిచి నాన్నగారు వ్రాసి యిచ్చిన కాగితం చూసుకున్నాను. వీధి మధ్యగా గ్రామపంచాయితీబోర్డు అన్న ఆఫీసు కన్పించింది. దాని తర్వాత

లైబ్రరీ కెదురుగా వున్న సందులో ప్రవేశించి కొద్దిదూరం వెళ్ళిన తర్వాత కుడివైపు తిరగాలి. అక్కడ మరో చిన్న సందు వస్తుంది.

బండి ఈ సందులో ప్రవేశిస్తుండగా నేను కాగితం మడిచి బాగ్‌లో పెట్టేసి ఆత్రంగా ఆ వీధిలోకి చూడసాగాను.

నా గుండెలు గుబగుబ లాడుతున్నాయి. అంతర్యం నిండా అర్థంగాని ఆరాటం, ఏదో తొందర భయం. నా కళ్ళు ఆ వీధిలో ఎడమవైపు పెద్ద రావిచెట్టు వున్న యింటికోసం వెతకసాగాయి. కర్మ! నాన్నగారు చెప్పలేదు. ఆ వీధిలో అలా రావిచెట్టు వున్న యిళ్ళు ఒకే వరసలో రెండు వున్నాయి. అందులో ఏది? మొదట రావిచెట్టు వున్న యింటిగుమ్మం ముందు నిలబడి ఒక వయసు మళ్ళిన ఆవిడ యిటే చూస్తోంది. రెండో చెట్టు వున్న గుమ్మంలో నలుగురు స్త్రీలు నిలబడి వున్నారు. బహుశా వాళ్ళు అయివుంటారు. ఎందుకంటే నా బండిని చూడగానే నిలబడిన ఆ పిల్లల్లో ఒక చిన్న పిల్ల లోపలకి పరుగెత్తింది. బండి సరిగ్గా ఆ యింటి ముందు వచ్చి ఆగింది.

8

పిల్లలంతా బిలబిలలాడుతూ బండి ముందుకే వచ్చారు.

లోపల నుంచి దాదాపు నా వయసేవున్న ఒక అమ్మాయి గబగబ బైటికి వచ్చింది. ఆ అమ్మాయి వెనకాల తల బాగా నెరిసిపోయి బక్కపలచగా పొడుగ్గావున్న ఒకావిడ వచ్చింది. నేను వాళ్ళవైపు చూస్తున్నాను. వాళ్ళంతా నావైపే చూస్తున్నారు. నా వయసేవున్న అమ్మాయి బండికి దగ్గరగా వచ్చి చిరునవ్వుతో "దిగు" అంది.

"నువ్వు రాజువి, అవునా" అన్నాను.

రాజేశ్వరికి ఎడమచెవి దగ్గర పుట్టుమచ్చ వుందని నాన్న యెప్పుడో చెప్పగా విన్నట్టు జ్ఞాపకం.

రాజేశ్వరి కళ్ళు ఆనందంతో మిలమిల లాడుతున్నాయి. "అవును" అన్నట్టు తలూపింది.

నేను బండిలోంచి క్రిందకి దూకబోయి ఆగిపోయాను. నా చిన్నప్పుడెప్పుడో ఒకసారి మా యింట్లో పనిపిల్ల ఒక అమ్మాయి నిచ్చెన వేసుకుని సన్నజాజిపూలు కోయబోయి పట్టుదప్పి క్రిందపడి కాలు విరగకొట్టుకుంది. కుంటిదయింది. ఆ దృశ్యం చూసినప్పటినుంచీ నాకు గోడలెక్కటం అన్నా, ఏకాస్త ఎత్తునుంచి క్రిందకు దూకటం అన్నా చచ్చినంత భయం.

అందులో నా స్వభావం యేమిటో బొత్తిగా నాకే తెలియదు గానీ మనసెప్పుడు మంచికంటే చెడునే ఎక్కువగా వూహిస్తూ వుంటుంది. ఇప్పుడీ ఉత్సాహం పట్టలేక నేను బండిలోనుంచి క్రిందికి దూకాననుకో ఏ కాలో నడుమో బెణికితే.

రాజేశ్వరి నా వూహ పసిగట్టి వెనక్కు తిరిగి 10,12 సం॥ పిల్లాడిని "మధూ చప్పున వెళ్ళి కుర్చీ తీసుకురా! అని చెప్పింది. మధు బాణంలా లోపలికి పరుగెత్తి మరుక్షణంలో కుర్చీ తీసుకువచ్చి నా ముందు పెట్టాడు. నేను బండిలో నుంచి పాదం దానిమీద ఆన్చి జాగ్రత్తగా క్రిందకు దిగాను.

అయినా సరే? నేనెక్కడ పడిపోతానో, నాకు దిగటం యెక్కడ రాదో అన్నట్టు రాజేశ్వరి నా జబ్బ గట్టిగా పట్టుకుంది.

ఆత్మీయత నిండిన ఆ స్పర్శకి నా మనస్సు పులకరించింది. ఎదురుగా అత్తయ్య వుంది. చుట్టూ వరసగా-పిల్లలున్నారు. క్షణంసేపు వాళ్ళని నేను, నన్ను వాళ్ళు చూస్తూ మంత్రముగ్ధల్లా నిలబడిపోయాం. నేను ట్రెయిన్‌లో వూహించుకున్నట్లు ఏమీ చేయలేక పోయాను. నా కసలు నోట్లో నుంచి మాట రావటంలేదు. వాళ్ళందరి ముఖాల్లో ఆనందం, కుతూహలం వెల్లివిరిసి వున్నాయి.

"లోపలికిరా" అంది అత్తయ్య దారితీస్తూ.

అందరం లోపలికి నడిచాం. వీరాయి నా పెట్టె, బెడ్డింగ్ తెచ్చి లోపల పెట్టాడు.

"మీ అయ్యగార్కి నా థ్యాంక్స్ చెప్పు" అన్నాను.

అత్తయ్య, రాజేశ్వరి అర్థంకాని భాష మాట్లాడినట్టు చూశారు.

వీరాయి అసలు విన్పించుకున్నట్టే లేదు, వెనక్కి తిరిగి చూడకుండా పోయాడు.

హాలు మధ్య గదిలో కొత్తగా అల్లినట్టు తెల్లగా అల్లిన నవ్వారు మంచంమీద కూర్చున్నాను నేను.

"అమ్మానాన్నా బాగున్నారా?" గుమ్మం దగ్గర క్రింద కూర్చుంటూ అడిగింది అత్తయ్య

"ఆ! నాన్న నిన్ను అడిగినట్టు మరీ మరీ చెప్పమన్నాడు. అసలు తనుకూడా వచ్చేవాడే అర్జెంట్ కేసు ఒకటి రావటంవల్ల రాలేకపోయాడు."

అత్తయ్య జవాబు ఏమీ అనలేదు. కానీ ఆవిడ ముఖం స్వాభిమానంతో కూడిన బాధ తారట్లాడటం నేను గమనించకపోలేదు. రాజేశ్వరి లోపలకు వెళ్ళింది.

అడ్డరోడ్డు దగ్గర దిగగానే బండి ఏదీ కన్పించకపోయేసరికి నేను పడిన కష్టాలు కళ్ళగారు అత్తయ్యకి చెప్పాను.

"అదేమిటి? అబ్బాయి నీకు కన్పించలేదూ?" అంది అత్తయ్య ఆశ్చర్యంగా.

"అబ్బాయా! ఏ అబ్బాయి? ఎవరబాబ్బయి?" రెట్టింపు ఆశ్చర్యంగా ఎదురుప్రశ్న వేశాను.

"ఇంకెవరు? మా వాడు, మా పెద్దాడు."

"మీ పెద్దాడా?"

అత్తయ్య దగ్గర నుంచి ఎవరా పెద్దాడు? ఏమా కథ? అని అతని ఉదంతం తెలుసుకునే లోపల...... ఇంతలో నల్లగా, పొట్టిగా, గుమ్మటంలాగా అడ్డంగా, నిప్పుళ్ళ బస్తాలావున్న ఒకావిడ గబగబా లోపలికి వస్తూ ఏవే కమలా, హనుమంతు కూతురు వచ్చిందట, నిజమేనా? అంటూ అడుగుతూ వచ్చింది.

"నిజమే ఇదుగో" అంటూ అత్తయ్య నన్ను చూపించింది.

ఆవిడ నన్ను ఎగాదిగా చూసింది. నేనూ చూశాను. ఆవిడదృష్టిలో నేనెలా కన్పించానో నాకు తెలియదు.

నాకు మాత్రం ఆవిడ శరీరం ఈ పృథివే మోయలేనంత భారంగా కన్పించింది. అబ్బ! ఏం లావు, ఉబ్బి బుగ్గలు జారివున్న ఆ ముఖంలో కళ్ళు చింతాకుల్లా వున్నాయి. ముక్కు బలంగా, పొడుగ్గా వుంది.

ఆవిడకి అందమైన పలువరుస వుందని, దానిచుట్టూ ఇంకా ఏమాత్రం చెడలలేదని నవ్వినప్పుడు గాని తెలియదు. వయసు సుమారు 50-60 మధ్య వుంటుంది.

నన్ను పరీక్షించటం పూర్తయిన తర్వాత ఆవిడ మా అత్తయ్యవైపు తిరిగి. "కమలం! ఈ పిల్లలో నీ పోలికలు చాలా వున్నాయే!" అంది.

అత్తయ్య కళ్ళలో క్షణంసేపు సగర్వ రేఖలు తొంగిచూశాయి.

నేను మా నాన్నపోలిక. అత్తయ్యలో నాన్న పోలికలు చాలా వుండటం చూడగానే-ఆవిడని చూడగానే గ్రహించాను.

వచ్చిన ఆవిడ అంది. "ఇదుగో పిల్లా! నా పేరేమిటో తెలుసా! మంగమ్మ. మీ నాన్న నేనూ చిన్నప్పటి స్నేహితులం. అసలు కర్మలో తప్పిపోయింది కానీ మీ నాన్న నన్ను చేసుకోవాల్సిన పని!" ఆవిడ నిర్మొహమాటానికి విస్తుపోయాను.

అయ్యో! ఈవిడా నాన్నగారి భార్య! అంటే నాకు తల్లి! వద్దు బాబోయ్ ఈ మహాకాయాన్ని తల్లిగా భరించేకంటే, ఆ కర్కోటకురాలికి కూతురవటం వేయి రెట్లు నయం.

ఆవిడ మళ్ళీ నిలదీసింది. మీ నాన్న మంగ అంటూ నా పేరెప్పు ఎత్తుతారుటే? ఎందుకెత్తుతారులే గొప్పవాడయిపోయాడుగా, ఇప్పుడు గుర్తుంటామా!" సాగదీస్తూ అంది.

ఈవిడ మా అమ్మ సమాజంలోకి నేను మంగనీ, హనుమంతు స్నేహితు అంటూ వస్తే-వాళ్ళ ముఖాలు ముఖ్యంగా మా అమ్మ ముఖం ఎలావుం వూహించుకున్న నాకు ఆపుకోలేనంత నవ్వు వచ్చింది.

"రాజూ! పిన్ని కూడా వచ్చింది. ఇంకో గ్లాసుతో కాఫీ తీసుకురామ్మా" కేక వేసింది అత్తయ్య.

మంగమ్మగారు అత్తయ్య ప్రక్కనే క్రింద చతికిలపడింది. రాజేశ్వరి పెద్ద గ్లాసులతో కాఫీ తెచ్చి ఒకటి ఆవిడకి యిచ్చి రెండోది నాకు అందిం

పావుగజం పొడుగున్న ఆ గ్లాసులో నిండుగా వున్న కాఫీని చూసి ఇంత తాగలేను". అన్నాను.

"కొంచెమేగా" అంది రాజేశ్వరి.

"ఉహుం, ఒక్కసారి అంత తాగలేను."

"తాగవే పిల్లా! ఫర్వాలేదు" మంగమ్మగారు తాను తాగుతూ ఆజ్ఞాపిం

రాజేశ్వరి ఏమనుకుందో ఏమో లోపలికి వెళ్ళి సగం తగ్గించి తీసు యిచ్చింది.

రెండు నిమిషాలలో పావుగజం ఇత్తడి గ్లాసుడు కాఫీ నాలుగు గు మింగేసినట్టు తాగి గ్లాసు క్రిందపెట్టేసిన మంగమ్మగారి వైపు నేను మా అ విచిత్రంగా చూశాను.

ఒకటి మాత్రం నిజం, వీళ్ళు ఒకేసారి తాగేస్తారు. మేం కా నాలుగైదుసార్లు తాగుతాం అంతే తేడా అన్పించింది.

పిల్లలందరిలో చిన్నది మణి. తల్లి దగ్గర చేరి చెవిలో గుసగుసలా ఏదో చెబుతోంది. దాని చూపులు వచ్చినప్పటినుంచి నా మీదనే వున్నాయి

"ఏమో, నాకు తెలియదు తల్లీ! రేపు పరీక్ష వుందన్నావు. ఇవాళ మానేస్తే అన్నయ్య కోప్పడతాడు."

"ఊ, ఊ, నువ్వు చెప్పు" గునుస్తూ అంది.

విషయం గ్రహించిన నేను వెంటనే అనేశా - "ఈ పూట అంతా మానే అందరం కబుర్లు చెప్పుకుందాం."

పిల్లలందరి కళ్ళూ తళతళలాడినాయి.

"మీ అందరికీ నేనో తాయిలం తెచ్చాను" మంచం మీద కూర్చున్న నేను లేచి వెళ్ళి పెట్టె తెరిచి నాన్న ఇమ్మని ఇచ్చినవి పేరు పేరున వరసగా యిచ్చాను.

"ఎందుకమ్మా ఇప్పుడివన్నీ" అంది అత్తయ్య.

"నాకేం తెలుసు, వాళ్ళ మామయ్య వాళ్ళకి పంపించాడు" అన్నాను నవ్వుతూ.

పరికిణీ గుడ్డని జాకెట్టుగుడ్డని చంకన పెట్టుకుని గంతులేస్తున్న మణి నా దగ్గరకు వచ్చి హఠాత్తుగా అడిగింది. "మరి మా పెద్దన్నయ్యకో?"

"పెద్దన్నయ్యా! నేను తెల్లబోయాను.

"హుష్ వూరుకో" అత్తయ్య మందలించింది.

మంగమ్మగారు రాజేశ్వరికి తెచ్చిన గొలుసు అందాన్ని, సొ‌ఒబ్బాన్ని పరిశీలిస్తోంది.

"స్నానానికి వేడి నీళ్ళు పెట్టి వచ్చాను. బట్టలు తీసుకుని వస్తావా" అంది రాజేశ్వరి. నేను బట్టలు తీసుకుని బయలుదేరాను.

నాన్నగారు చెప్పిన పై కప్పులేని బాత్‌రూమ్‌లో ప్రవేశించుతూ క్రిందంతా గచ్చువేసి శుభ్రంగా వుంది. కుడివైపున గోడవారగావున్న పెద్ద సిమెంట్ తొట్టి నిండా నీళ్ళున్నాయి. ఓ ప్రక్కన బకెట్‌లో వేడినీళ్ళు ఎత్తుపీట, సబ్బు, తువాలు పెట్టివున్నాయి. ఆ స్నానాలగదికి గుమ్మంవుంది. కానీ దానికి తలుపులు లేవు.

"ఎవరన్నా వచ్చేస్తే?" అన్నాను బెరుకుగా.

"ఎవరొస్తారు? ఎవరూరారు" అంది రాజేశ్వరి నవ్వుతూ.

ఔను నిజమే యీ యింట్లో అసలు మగవాళ్ళే లేరుగా, అంతలోనే గుర్తుకు వచ్చింది.

"రాజూ! మీ అమ్మ పెద్దాడు అంది. మణి మా పెద్దన్నయ్యకి తేలేదా! అంది. నీకో అన్నయ్య వున్నాడా?" అని అడిగాను. రాజేశ్వరి క్షణం సేపు నావైపు ఆశ్చర్యంగా చూసింది.

"అదేమిటి! నీకు మా అన్నయ్య వున్నట్టు తెలియనే తెలియదా?"

నేను తల అడ్డంగా వూపాను.

"ఉహుం నాన్న ఎప్పుడు మీ విషయాలు చెప్పినా పిల్లలందరిలోకి నువ్వే పెద్దదానివని చెప్పేవారు."

"ఓ! అదా, అమ్మ సంతానంలో నేను పెద్దదాన్ని. నిజమే, కానీ అన్నయ్య మా మారుటి అమ్మకొడుకు. కానీ మాకా సంగతి ఎప్పుడూ గుర్తుకు రానే రాదు."

ఇంతలో అత్తయ్య "రాజూ" అని కేక వేయటంతో రాజేశ్వరి "వస్తు... అని వెళ్ళిపోయింది.

బాత్‌రూమ్‌లో ఒంటరిగా క్షణం సేపు పెదవి కొరుక్కుంటూ నిల... పోయాను. బకెట్‌లో నీళ్ళు వేడిగా వున్నాయి, పైన ఎండగా వుంది.

ప్రయాణంలో కలిగిన అలసటవల్ల వళ్ళంతా చికాకుగా వుంది. ఎదుర... పెద్ద తొట్టినిండా చల్లటినీళ్ళు నన్ను రమ్మని ఆహ్వానిస్తున్నట్టుగా అన్పించి... బకెట్‌లో నీళ్ళు పారబోసి పెద్ద తొట్టిలోని దాని నిండా చన్నీళ్ళు పోసి క్రిందపెట్ట... తర్వాత జుట్టు నడినెత్తిమీదకి చుట్టుకుని చెప్పులు వదిలాను.

పది నిమిషాల అనంతరం రాజేశ్వరి "వదినా? యేం చేస్తున్నావు" అం... బయటనుంచి కేక వేసింది.

"స్నానం చేస్తున్నా" తొట్టిలోకిదిగి టబ్‌బాత్ తీసుకుంటున్న... సమాధానంగా కేక వేశాను.

"స్నానం చేస్తున్నావా? పదినిమిషాలనుంచీ యిక్కడ నిలబడ్డాను. ఒక చె... నీళ్ళు పోసుకున్న చప్పుడే రాలేదు. నేను లోనికి రానా?"

"బాబోయ్ వద్దు."

"వీపు తోముతాను."

"ఊహుహు. వద్దు వచ్చావంటే ఒట్టే" కంగారుగా అరిచా.

"రానులే భయపడకు" రాజేశ్వరి నవ్వుకుంటూ వెళ్ళిపోయిన... వినిపించింది.

చల్లటి నీళ్ళలో స్నానం చేయటంతో నాకు బడలిక తీరి చాలా హా... అన్పించింది. చీర, జాకెట్లు ధరిస్తుండగా రాజేశ్వరి మళ్ళీ కేక వేసింది.

"లోపలికి రానా?"

"రా!"

"లోపలికి వచ్చిన రాజేశ్వరి సబ్బునురగలు తేలుతున్న నీళ్ళ తొట్టి వైపు... వైపు మార్చి మార్చి కళ్ళు వెడల్పు చేసుకుని చూడసాగింది.

"ఏమిటిది? ఏమైంది?" అన్నాను.

"అవి, అవి, మేం వాడుకోవటానికి పెట్టుకున్న నీళ్ళు-ఫర్వాలేదు. ... మళ్ళా తోడి పోస్తాను" కదుగుతూ అంది.

నేను స్నానం చేసిన నీళ్ళని వదిలేసి తొట్టి కడిగి, అప్పటికప్పుడు ... బావి నుంచి తోడి ఆ తొట్టిని రాజేశ్వరి నీటితో ముంచుతుంటే నా తెలివి... తనానికి నామీద కోపం, సిగ్గు వేసినాయి.

నీళ్ళ బిందెలు నేను సాయం పడతానని రాబోతే అత్తయ్యా, రాజు, మధు వద్దంటే వద్దు పొమ్మన్నారు. నిజంగా నాకెంతో సిగ్గు వేసింది. ఈ వూళ్ళో వుండగా యిలాటి తెలివితక్కువ పని యింకోసారి చేయననుకున్నాను. ఈ ఒక్క విషయం గురించే నాన్నగారు నన్ను హెచ్చరించనందుకు కోపం వచ్చింది.

ఇక్కడ వుండబోయే యీ కొద్ది రోజుల్లో యిలాటి పొరపాటు పని యేదీ జరగకుండా ఉండేందుకు మెలకువగా, తెలివిగా వుండటానికి నిశ్చయించుకున్నాను.

9

స్నానం అయిన తర్వాత రాజేశ్వరీ, నేనూ మంచంమీద కూర్చుని కబుర్లకి ఉపక్రమించబోతుండగా, ఇంతలో అత్తయ్య, "అన్నాలు పెట్టాను రండే రాజూ" అని పిలవటంతో లేచి లోపలకు వెళ్ళాం.

వంట గదిలో పిల్లలంతా బారుతీర్చినట్టుగా వరసగా కూర్చున్నారు.

అతిథి అవటం వల్లనేమో పంక్తిలో మొదటి స్థానం నాకు కేటాయించారు. వెండిపూలున్న ఎత్తుపీట వేసి, స్టీలు కంచం పెట్టారు.

నా ప్రక్కన రాజేశ్వరి కూర్చుంది.

పీటమీద కూర్చుంటున్న నేను, కంచంలోఅన్నం చూడగానే "అమ్మో! ఇంత అన్నమే!" అన్నాను. దాదాపు యిద్దరు మనుష్యులు తినేంత అన్నం వుంది.

"అదేగా! రాత్రి ఎప్పుడు తిన్నావో ఏమో?" అంది అత్తయ్య.

"ఒక పూట మానేస్తే దాన్ని భర్తీ చేసేందుకు రెండు పూటలది కలిపి ఒకేసారి తినే సత్తువ లేదత్తయ్యా" అనాలనిపించింది.

కాని భయపడ్డాను. అపరిచితులతో అందులో పెద్దవాళ్ళతో అసలు పరాచికాలు ఆడకూడదని నాన్న నాకు ఎన్నోసార్లు చెప్పారు.

"కావాలంటే అడుగుతాలే మోహమాట పడనులే, తీసేయ్" అన్నాను. అత్తయ్య ఏమనుకుందో ఏమో తీసేసింది.

వంటగది, భోజనాలగదీ రెండూ అదే కావటం వల్ల వండిన గిన్నెలన్నీ అక్కడే కన్పిస్తున్నాయి.

నాకు బుద్ధితెలిసిన తర్వాత నే నెప్పుడూ యిలా క్రింద కూర్చుని తినలేదు.

చాలా చిన్నప్పటినుంచే మా అమ్మ నన్ను డైనింగ్ టేబిల్ దగ్గర అన్నం క్రిందపడకుండా జాగ్రత్తగా తినేలా తర్ఫీదు యిచ్చింది. నా కెదురుగా మండుతున్న

పొయ్యి, దానిమీద కాగుతున్న పులుసు, పొయ్యి ప్రక్కనే మా యింట్లో నాలుగు రోజులకి సరిపడేంత ఓ పెద్ద బోండాం గిన్నెతో అన్నం, ఇంకోపక్క పళ్ళెంలో వేయించి వుంచిన అప్పడాలు, అవన్నీ కలియచూస్తూ అన్నంతినటం ప్రారంభించాను. అత్తయ్య వడ్డిస్తూ అన్నం మధ్యమధ్యలో చాలా డిప్లమేటిక్‌గా మా కుటుంబపరిస్థితులను గురించి అడిగింది.

వేడి వేడి అన్నం, కమ్మటి నెయ్యి, కందిసున్ని కలిస్తే అంత కమ్మటి రుచి వస్తుందని నా కింతవరకూ తెలియదు.

అమ్మ ఎదురుగా లేదు. కాబట్టి నాయిష్టం వచ్చినంత తినేయవచ్చునని వూహించుకున్న నాకు చాలా ఆశాభంగమే కలిగింది. అలవాటు లేని ప్లేటు అవసరానికి మించినది స్వీకరించటానికి ఏమాత్రం యిష్టపడలేదు.

ఆ పిల్లలు యింత మళ్ళీ మారు వడ్డించుకోవటం చూసిన నాకు కళ్ళు తిరిగినాయి. బాప్‌రే! వాళ్ళు గనుక పట్నవాసం వచ్చారంటే? చచ్చామన్న మాటే. రేషన్ రోజుల్లో వారం రేషన్ ఒక్క రోజుకుకూడా రాదు. అన్నం తినటం అయిన తర్వాత, నేను పెరుగు అన్నంలో కలుపుకోకుండా గిన్నెలో వేయించుకుని చెంచాతో వుత్తది తింటుంటే వాళ్ళు నన్ను వింతగా చూడటం ప్రారంభించారు.

భోజనాలు అయిన తర్వాత రాజేశ్వరి ఎంగిలి కంచాలన్నీ తీసుకొని కడుగుతుంటే నేను కూడా వెళ్ళి నిలబడ్డాను.

దొడ్లో బాదం చెట్టు క్రింద చకచకా శుభ్రంగా కడిగేసి ప్రక్కన పెట్టేస్తోంది.

"నేను కూడా కడగనా!" అన్నాను.

"ఉహుఁ వద్దు" అన్నట్టుగా తలవూపింది రాజేశ్వరి.

ఎంతో మెత్తగా, నిదానంగా కన్పించే రాజేశ్వరి పనిచేయటంలో ఒక విధమైన తొందరా, చాకచక్యం వుండటం నేను గమనించాను.

ఆ అమ్మాయికి ఇలా అతిగా పనిచేసే, చాలా మితంగా మాట్లాడే వాళ్ళంటే చాలా యిష్టం.

అమ్మ సంగతి గుర్తు రాగానే నా గుండెలు ఝల్లుమన్నాయి.

క్షణం సేపు నాకు నా చుట్టూ వున్న పరిసరాలు వింతగా, కలలా తోచాయి. ఈ బాదం చెట్టు నీడలో నేను నిలబడటం, రాజేశ్వరి కంచాలు కడగటం దూరంగా కాకులగుంపు యెంగిలి మెతుకులకోసం చుట్టుముట్టడం ఇదంతా నిజమేనా అన్పించసాగింది.

అసలు కొత్తవాళ్ళంటేనే అసాంతం బిగుసుకుపోయి, నల్లరాయిలా చలనం లేకుండా నిలబడిపోయే నేను యింత తక్కువ వ్యవధిలో వీళ్ళతో ఎలా

కలిసిపోయాను. నేను వాళ్ళలో కలిశాను-అనేకంటే వాళ్ళే నన్ను కలుపుకున్నారంటే బాగుంటుంది.

స్నేహపూరితమైన రాజేశ్వరి చూపులు, వాత్సల్యాభిమానాలు నిండిన అత్తయ్య మాటలు, నేనంటే స్వర్గంలోంచి దిగవచ్చిన దేవతలా చూస్తున్న పిల్లలు. ఇవన్నీ నాలో సహజంగా ఉండే సంకోచానుమానాలని దూరంగా, నాకు తెలియకుండానే నెట్టివేసినా రాకరాక వచ్చిన దాన్నని వీళ్ళు ఆర్భాటాలేం చేయటంలేదు. నేను ప్రతిసారీ శలవులకో, పండగలకో, ఇక్కడకు వచ్చిపోయే మనిషినన్నట్టు ప్రవర్తిస్తున్నారు. వాళ్ళ ప్రవర్తనలో నిరాడంబరత వచ్చింది. అతిశయంలేని స్వభావం నన్ను ఆకర్షించింది. అంతర్యంలో ఆదరాభిమానాలున్నా కళ్ళకు ప్రతిఫలించే తప్ప మాటల్లో బహిర్గతం చేయటం వీళ్ళకి చాతకాదు.

చేతిలో పని అయిపోయిన తర్వాత రాజేశ్వరి నాకు యిల్లు, వాకిలి అంతా తిప్పి చూపించింది.

దొడ్లో వంట ఇంటి గుమ్మం నుంచి బావి వరకూ గచ్చు వేయించి ఉండటం వల్ల కాలికి మట్టి అయ్యే అవకాశం తక్కువ, వీధి వైపు వాకిలి విశాలంగా వుంది. అక్కడక్కడా గులాబీ చెట్లు, నందివర్ధనపు చెట్లు వున్నాయి. కుడివైపున పెద్ద పారిజాతం చెట్టు వుంది. వీధివైపు వరండాలో రెండు పొడుగాటి బెంచీలు వేసి వున్నాయి. మగవాళ్ళు ఎవరయినా వస్తే అక్కడ కూర్చుని మాట్లాడి వెళతారట. ఆడవాళ్ళయితే అత్తయ్య ఎక్కడ వుంటే అక్కడికి సరాసరి లోపలకి వస్తారు.

రాజేశ్వరికి స్నేహితులనే వాళ్ళు లేనేలేరట.

ఎప్పుడూ అత్తయ్య వెనక తిరుగుతూ, దాదాపు ఇంటి పనంతా తనచేతిమీద చక్కబెట్టే రాజేశ్వరికి, స్నేహితులతో సరదాలకీ, కబుర్లకీ టైముందని నేను అనుకోను.

రాత్రంతా నిద్రలేదేమో, అందులో రాగానే చన్నీళ్ళు స్నానం చేసి వేడి వేడి భోజనం తిన్నానేమో, సట నిండిన నాకు కళ్ళు నిద్రాభారంతో మత్తుగా తూగసాగాను.

రాజేశ్వరి వెంటనే ఇది గ్రహించిన దానిలా "కాసేపు పడుకుంటావా!" అంది.

"నిద్ర రావటం లేదు. కానీ కొద్ది సేపు పడుకుంటే బాగుండునని పిస్తోంది" అన్నాను మొహమాటంగా.

నిజం చెప్పాలంటే, సుస్తీ చేసినప్పుడో, కాక చాలా బడలికగానో వుంటే తప్ప నాకు పగటినిద్ర అలవాటులేదు.

రాజేశ్వరి నన్ను వెంట తీసుకుని పెద్ద హాలులావున్న ముందు గదికి కుడివైపు ఆనుకుని వున్న మరో గది తలపు తెరుస్తూ "ఇక్కడ పడుకో. నిద్రపడుతుంది. గొడవ వుండదు" అంది.

ఆ ఇంటి మొత్తానికి అదొకటే గదిలా వుంది! చిన్నగావున్నా గాలి వెలుతు ధారాళంగా వస్తున్నాయి. పడమటి వైపున వున్న కిటికీలోంచి దూరంగా ఏ దేవాలయం కనిపిస్తోంది. గదిలో మంచంవేసి వుంది. దానిమీద ఆకుపచ్చ నలు కలిసిన గళ్ళతోనున్న చేనేత దుప్పటి పరిచివుంది. దిండుకి ఉతికి ఇస్త్రీచేసు గలీబు తొడిగి వుంది.

"నువ్వు పడుకో, నేనిప్పుడే వస్తా రాజేశ్వరి వెళ్ళిపోయింది. మంచం మీ కూర్చున్న నేను గదంతా పరిశీలించా.

నా కెదురుగావున్న గోడమీద అత్తయ్య చిన్నతనంలో ఎవరో నడివయ ఆయనతో కలిసివున్న ఫోటో వుంది. రాజేశ్వరి తండ్రి బహుశా ఆయనే అనుకుం

మంచం వైపున గూడులాంటి అల్మైరాలో రెండు వరసలు ఏవో పుస్తకా పెట్టి వున్నాయి. వాటిని చూడగానే నాకు కుతూహలం కలిగింది.

ఈ ప్రపంచంలో నాకు బొమ్మల తర్వాత మళ్ళీ అంత ఆసక్తిని కలిగించే కథల పుస్తకాలే. వీటిల్లో అద్భుతమైన సృష్టి మన కళ్ళకి కనిపిస్తుంది. మన చూడలేని, చూడాలని కలలుకన్నవి వీటిలో దొరుకుతాయి. ఈ పుస్తకాలే లేకపో మనిషి జీవితంలో వస్తున్న మార్పు మనకి అర్థం అయేది కాదు. పుస్తకాలు మాన మేధస్సు సృష్టించిన అద్భుతాల్లో మొట్టమొదటిది. ఈ పుస్తకాల సెలక్షన్ బ మనిషి వ్యక్తిత్వం నిర్ణయించవచ్చని నాకు బాగా తెలుసు. నేనింతవరకూ చూడ నాన్న నాకు చెప్పటం మర్చిపోయిన, ఈ రాజేశ్వరి పెద్దన్నగారి వ్యక్తిత్వం విలు కట్టేయటానికి నాకు మంచి అవకాశం లభించింది. మంచం మీద కూర్చున్నదాన్న నేను ఆ గూడు వైపు వెళ్ళి దాని ముందు నిలబడి ఒక్కొక్క పుస్తకం తెరిచి చూశా అందులో పై వరసలో వున్నవన్నీ హోమియోపతికి సంబంధించిన పుస్తకాలు క్రింద వరసలన్నీ ఏ చెట్టుకి, ఏ రోగం వస్తే నిర్మూలించటానికి ఏయే చర్య తీసుకోవాలో ఏఏ మందులు వాడాలో వివరాలు తెలుపుతున్న పుస్తకాలు. మొత్తాని రెండూ రోగాలు, వాటి నిర్మూలనకి సంబంధించినవే. వెగటుగా మొహం పెట్టి నేను మళ్ళీ వచ్చి మంచం మీద కూర్చున్నాను.

నాకు తెలిసిపోయింది. రాజేశ్వరి పెద్దన్నయ్య పంచెకట్టు వైద్యుడు. చి చిన్న పిలకా, మెళ్ళో రుద్రాక్షమాలలు వున్నా వుండవచ్చు. అందుకే నాన్న నాకు చెప్పి వుండరు. నాన్నగారు అతన్ని నాకు పరిచయం చేయాల్సినంత ప్రత్యేక అతనిలో ఏమీ వుండదు.

మంచం మీద పడుకున్న నాకు వెంటనే నిద్ర పట్టేసింది.

అరగంట పడుకున్నానో, గంట పడుకున్నానో, మళ్ళీ నాకు మెలకువ వచ్చి కళ్ళు తెరిచి చూసేసరికి రాజేశ్వరి ఏదో పనిమీద నేనున్న గదిలోకి వచ్చి నిశ్శబ్దంగా, అడుగులు చప్పుడు కాకుండా వెళ్ళిపోతోంది.

"రాజూ అప్రయత్నంగా వెనకనుంచి పిలిచాను."

ఉలిక్కిపడిన రాజేశ్వరి గిరుక్కున వెనక్కు తిరిగి నవ్వుతూ "మెలుకువ వచ్చేసిందా? రెండుసార్లు వచ్చి వెళ్ళాను. మంచి నిద్రలో వున్నావు, ఉండు అన్నయ్యకి వక్కపొడి యిచ్చి యిప్పుడే వస్తా." అంటూ వెళ్లిపోబోయింది.

"అన్నయ్యా, ఓహో! పంచికట్టు వైద్యులా!" అన్నాను.

"పంచికట్టు వైద్యులేమిటి?" రాజేశ్వరి వింతగా చూసింది.

"మీ అన్నయ్య మనుష్యులకి, మొక్కలకి వైద్యం చేస్తాడు కదూ?"

"ఔను, నీకెలా తెలుసు?" ఇంకా ఆశ్చర్యంగా అడిగింది.

"ఇవిగో, ఇవి చెబుతున్నాయి" అన్నాను పుస్తకాలవైపు చూస్తూ.

రాజేశ్వరి అందంగా, సుతారంగా నవ్వేసి వెళ్లిపోయింది.

"త్వరగా రా! నీకో మంచి తమాషా చెబుతా." అన్నాను.

"ఇప్పుడే ఒక్క నిమిషం."

రాజేశ్వరి వెళ్లిపోయింది.

పిల్లలంతా యింట్లో లేనట్టున్నారు. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దంగా వుంది. దూరంగా వంట యింట్లో మాటలు వినిపిస్తున్నాయి.

"మీ మేనకోడలు నన్ను గుర్తుపట్టనే లేదమ్మా?" అంటోంది పురుష కంఠం.

"దాని మొహం, దానికేం తెలుసు. ఎప్పుడైనా చూసిందా, పెట్టిందా?" అంటోంది అత్తయ్య.

తెలియకపోతే తెలియకపోయింది. పోనీ కనీసం మీరెవరు అని అయినా అడగవచ్చుగా. బాప్‌రే! ఏమిటో అనుకున్నాను కానీ ఈ మీనాక్షి మామయ్య కూతురుకాదు..... అచ్చు ఆ కృష్ణవేణమ్మగారి నోట్లోంచి వూడి పడ్డట్టుగానే వుంది.

"ఏమిటి? నేను మంచం మీదనుంచి చట్టుక్కున లేచి కూర్చున్నాను.

నా యిన్నేళ్ళ జీవితంలో ప్రప్రథమంగా, అందులోను నాకు ముక్కూమొహం తెలియని అపరిచితుడి నోటినుంచి నేను అచ్చు మా అమ్మపోలిక అన్నమాట విన్నాను. ఎవరీ ధీశాలి; ఒకసారి చూద్దాం-అని లేచివచ్చాను. వస్తూండగానే అదే కంఠం మళ్ళీ అంది.

"అమ్మా! నువ్వూ పిల్లలు మరీ గొడవ చేస్తున్నారని తప్పనిసరిగా ఒప్పుకున్నాను. కానీ, అసలు ఆ అమ్మాయి మన యింటికి రావటం నా కిష్టమేలే ఒకటి రెండు రోజుల్లో వెళ్ళిపోతానంటే నువ్వు ఉండు గిండు అంటూ బలవంత చేయకు."

నా బుగ్గలోకి వేడి రక్తం ఒక్కసారి పొంగి వచ్చింది. నా అడుగులు నే నిగ్రహించుకునే లోపలే నేను వంటయింటి గుమ్మం దగ్గరకు వచ్చేశాను.

నేను అచ్చు మా అమ్మకూతురన్న ఆ ధీశాలి. ఆ వీరుడు నన్నిక్కడి నుం త్వరగా పంపపేయమని అత్తయ్యని హెచ్చరిస్తున్న, ఆ వీరుడు అప్పుడే భోజ అయినట్టు సూచనగా భుజంమీద వేసుకున్న తువాలుకి చేయి తుడుచుకుంటు పీటమీదనుంచి లేస్తున్నాడు.

రాజేశ్వరి వక్కపొడి యిచ్చేసి అతను తిన్న కంచం తీస్తోంది. అత్తయ్య భోజ యింకా కాలేదు. మజ్జిగ అన్నం తి టోంది.

నేను గుమ్మంలోకి వచ్చి నిలబడగానే యిటువైపే రాబోతున్న అత ఆగిపోయాడు.

క్షణం మా యిద్దరి చూపులు కలుసుకున్నాయి.

అతను నవ్వబోయి మానేశాడు. నేను తెల్లబోయాను, గతుక్కు మన్న చూశాను. అతను మరెవరో కాదు. విలన్ కృష్ణారావు. నాకు నోట్లో మాటరాలేదు. చటుక్కున ముఖం తిప్పుకుని గదిలోకి వచ్చేశాను.

పదినిముషాల్లో రాజేశ్వరి వచ్చింది.

"నేను చప్పున ఎదురువెళ్లి రాజేశ్వరి చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుని "మీ అన్న ఇతనా! ఈ విలన్ కృష్ణారావా?" అన్నాను

"మా అన్నయ్యే, కానీ విలనేమిటి?" అంది రాజేశ్వరి తెల్లబోతూ.

"ఇలారా, నేను చెబుతాను" రాజేశ్వరిని చెయ్యి పట్టి లాక్కెళ్ళి మంచం మీ కూర్చోపెట్టి జరిగినదంతా క్లుప్తంగా, వినసొంపుగా అందమైన మాటల చెప్పేశాను.

రాజేశ్వరి పైటకొంగు నోటికి అడ్డం పెట్టుకుని నవ్వసాగింది. నేను కూ శృతి కలిపాను.

"తనెవరో నేను గుర్తుపట్టేందుకు అసలు-కృష్ణారావు అనే అతను ఈ ఇం వున్నట్లు తెలిస్తేనా! నా కోసం వచ్చిన పెద్దమనిషి తను ఫలానా అని పరిచ చేసుకోకూడదూ? తప్పా! పరువునష్టమా అంది."

"అన్నయ్య అలా ఎప్పుడూ చేయడే. నిన్ను ఆట పట్టించటానికి అలా తెలియనట్లు వూరుకున్నాడేమో" అంది రాజేశ్వరి.

"ఊరుకున్న వాడు ఊరుకోక అత్తయ్యతో ఫిర్యాదు చేస్తాడెందుకు? పై నుంచి నన్నిక్కడనుంచి పంపేయమని మీ అమ్మకి సలహాలు శలవిస్తున్నాడే" మధ్యలో నవ్వు ఆపేసిన నేను, సీరియస్‌గా అడిగేశాను.

రాజేశ్వరి ముఖంలో నవ్వు ప్రసన్నత వూదేసిన దీపంలా ఆరిపోయింది. క్షణంసేపు సమాధానం ఏమీ చెప్పలేని అశక్తురాలయి పోయింది.

స్పోర్టివ్‌గా నేనే మళ్ళీ అనేశా, "ఫర్వాలేదులే. నేనేమీ అనుకోనులే ఇది మా అత్తయ్య యిల్లు. నా యిష్టం వచ్చినన్నాళ్ళు వుంటాను. వెళ్ళమనటానికి, ఉండమనటానికి అతనెవరు మధ్య?" చివరి మాటలు కావాలని కాస్త బిగ్గరగానే అన్నాను.

రాజేశ్వరి కంగారుగా, భయంగా గుమ్మంవైపు చూసింది.

"నేను వచ్చింది విలన్ కృష్ణారావు యింటికి కాదని, మా నాన్న స్వంత చెల్లెలయిన మా అత్తయ్య దగ్గరకని బాగా గుర్తు పెట్టుకుంటాను."

రాజేశ్వరి నా చెయ్యి పట్టుకుంటూ ఎర్రబడిన ముఖంతో ఆదుర్దాగా "వదినా! అన్నయ్య తమాషాకి అన్నాడు. నువ్వామాటలు మనసులో పెట్టుకోకు" అంది.

"నిజంగా అన్నా, నేను లక్ష్యపెట్టనని చెబుతున్నాగా" అన్నాను నిర్లక్ష్యంగా.

రాజేశ్వరి ముఖంలో బాధ చూస్తే నాకు జాలివేసింది.

"నేను వూరికే అన్నానులే, నువ్వేమీ కంగారుపడకు."

రాజేశ్వరి ముఖం ప్రసన్నంగా అయింది.

రాజేశ్వరి తృప్తి కోసం పైకి అలా అన్నాను కానీ నేను చస్తే, ఆ మాట మర్చిపోతానా! కృష్ణారావు నిజంగా విలనే.... లేకపోతే నేను అచ్చు మా అమ్మ నోటినుంచి వూడి పడ్డానంటాడా! నా సంగతి తనకేం తెలుసునని రెండోది, నాకు తనెవరో చెప్పకుండా, చనువు ప్రదర్శించి నన్ను కంగారు పెట్టి ఆటపట్టిస్తాడూ! మిష్టర్ కృష్ణారావ్ ఐ విల్ టీచ్ ఎ లెసన్ టు యూ అనుకున్నా.

10

నేను నిమ్మలూరులో వున్నది వారం పదిరోజులే. కానీ ఈ స్వల్ప వ్యవధే నా జీవన ప్రవంతిని విభిన్న మార్గానికి తిప్పింది. నా భవిష్యత్‌కి ఒక మైలురాయిగా నిలబడిపోయింది. మనిషి మనుగడలోని మహా విచిత్రం అదే. రోజులు, వారాలు,

సంవత్సరాలు, అసంఖ్యాకంగా ఎలాంటి మార్పు లేకుండా జరిగిపోతూ వుంటాయి కానీ ఎక్కడో ఒక చోట చిన్న మెలిక ఏర్పడుతుంది. దాని నుంచి తప్పించుకోవటానికి శక్తి కొద్దీ గింజుకుంటాడు మనిషి. ఆ తర్వాత అది జీవితంలో ప్రధానాంశం అయి కూర్చుంటుంది.

దాదాపు ఇరవై సంవత్సరాలు అమ్మ సొసైటిలో నేను నేర్చుకోలేనివి గుర్తించలేనివి యిక్కడ గమనించటం జరిగింది. అవి అతిచిన్న విషయాలే కావచ్చు మామూలు జీవితంలో వాటికి అట్టే ప్రాధాన్యత లేకపోవచ్చు కానీ వాటి ప్రభావం మనమీద మనకి తెలియకుండానే అపారంగా వుంటుందని మరువకూడని సత్యం.

నేను వచ్చిన ఒకటి రెండు రోజులలో కమలత్తయ్య-రాజేశ్వరి మధ్య గల అనుబంధం ఎంత సున్నితమైందో, ఎంత విలువైనదో గ్రహించాను. నిజానికి అత్తయ్య అసలు మితభాషిణి.

ఆవిడ యింటి విషయాల గురించి పెద్ద కొడుకుతో అప్పుడప్పుడు చెప్పటం తప్ప మిగతా వేళల్లో అట్టే మాట్లాడినట్టుగాని అసలు మాట్లాడాలని ఆసక్తి వున్నట్టుగాని కన్పించలేదు."

కానీ పిల్లల్ని, రాజూ, మధూ, మణీ, అని పిలవటంలోనూ, ఆ పిలుపు లోనూ నాకు సృష్టిలోని మాతృత్వపు మమత అంతా ప్రతిధ్వనిస్తున్నట్టుగా కన్పించేది.

వాళ్ళ మధ్య అనవసరమైన అతి మర్యాదలు లేవు.

మనసులో ఒకటి వుంచుకుని పెద్దల ముందు మన్ననకోసం మరోటి మాట్లాడాల్సిన అవసరమేమీ లేదు వాళ్ళకి. పిల్లలు పిల్లలుగానే వున్నారు. తల్లి అంటే తల్లిగానే వుంది. మళ్ళీ అత్తయ్య అంత చదువుకున్న మనిసి కూడా కాదు పిల్లల పెంపకం విషయంలో ఆవిడ అట్టే శ్రద్ధ తీసుకుని, క్రమశిక్షణతో తీర్చిదిద్దినట్లు కూడా నాకు కన్పించలేదు. ఎప్పుడూ యింటి పనులతో మునిగి తేలుతూ, వంట వార్పుతో సతమతమయ్యే మనిషిలా వుంది.

అయినా సరే! పిల్లలంతా బుద్ధిమంతులుగానే వున్నారు. ఎవరిపనులు వాళ్ళు చేసుకుపోతారు. ఏ వేళప్పుడు ఎలా ప్రవర్తించాలో వాళ్ళకి క్షుణ్ణంగా తెలుసు. ఒకటి మాత్రం నిజం. మా యింట్లో నాకు జరిగినంత గారాబం యిక్కడ వీరెవ్వరికీ లేదు. అమ్మా, నాన్నగారు, నౌకర్లు అంతా నన్ను అందలం ఎక్కించి, అత్యంత వున్నతంగా చూస్తారు. ఇక్కడ వీళ్ళ అవసరాలు తీర్చటం మినహా యిక వాళ్ళ గొడవే ఎవ్వరూ పట్టించుకోరు. కానీ వాళ్ళకి ఈ ఇంట్లో వున్నంత చనువు, స్వతంత్రం నాకు మా యింట్లో వున్నాయా అనే అనుమానం రాసాగింది. నేను ఏ పని చేద్దుబోయినా లక్షవైపుల ఆలోచిస్తాను.

నేను చేయబోయే పని నాన్నగార్కి నచ్చుతుందా? అమ్మ ఏం బాధపడదు కదా? తాయారమ్మ వాళ్ళు ఏమీ అనుకోరు కదా! నేను నలుగురిలో నవ్వులపాలు అవను కదా? ఇలా నా ఆలోచనలు పరిపరివిధాలా పరుగులు పెడతాయి.

పాదరసంలా చేతినుంచి జరిపోయే ఈ ఆలోచనలు తిరిగి చేజిక్కించుకునే లోపలే ఆ పుణ్యకాలం కాస్తా గడిచిపోయిన సమయాలు, ఆ తర్వాత నాకెందుకూ పనికిరావని నాలో నేను మదనపడిన సన్నివేశాలు చాలా వున్నాయి.

ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే అచ్చు నేను వూహించి కావాలని కలలు కనే తల్లిలా వుంది కమలత్తయ్య.

రాజేశ్వరిని చూస్తే మా అమ్మ తను కోరుకునే కూతురు యిలా వుండాలని అనుకుంటుందేమో!

రాజేశ్వరి, పిల్లలు అంతా నన్ను వదినా అని పిలుస్తారు.

ఆ 'వదినా' అన్న పిలుపులో నాకు ఆప్యాయత, ఆదరణ, చనువు స్నేహం ఎన్నెన్నో కన్పిస్తున్నాయి.

పట్నంలో ఎప్పుడూ 'మిస్, మీనా' అని పిలిపించుకోవటానికి అలవాటు పడిన నాకు ఈ బంధుత్వాన్ని సూచించే పిలుపు వీనులవిందుగా వుంది.

వచ్చిన రోజు రాత్రి, కృష్ణ పడుకునే మంచం తెచ్చి నాకు విడిగా పక్కవేసే ఏర్పాటు చేస్తుంటే నేనే వద్దని తిరస్కరించాను.

పిల్లలందరి మధ్యా రాజేశ్వరి ప్రక్కన బెడ్డింగు పరుచుకుని పడుకున్నాను. కృష్ణ అవతలి గదిలో తన పక్కమీద పడుకున్నాడు.

అత్తయ్య పిల్లలకి ఆ చివరగా గుమ్మం దగ్గరగా పడుకుంది. బయట సన్నగా వాన పడుతున్న శబ్దం వినిపిస్తోంది. రాజేశ్వరి, నేనూ చీకటిలో కంఠాలు తగ్గించి ఎవరికీ నిద్రాభంగం కాకుండా చాలా సేపు మాట్లాడుకున్నాం.

రాజేశ్వరి మా అమ్మ గురించి, నాన్న గురించి, నా కాలేజీ గురించి నా స్నేహితుల గురించి ఎన్నెన్నో కబుర్లు అడిగింది.

నాకు ప్రాణ స్నేహితులంటూ ఎవరూ లేరని నేనంటే రాజేశ్వరి నమ్మలేదు.

కొంతసేపటికి రాజేశ్వరి నిద్రపోయింది.

బైట చిన్నగా శబ్దంచేస్తూ పడుతున్న వాన చప్పుడు వింటూ నిద్ర పోతున్న రాజేశ్వరి చేయి గట్టిగా పట్టుకుని పడుకుని వున్న నేను చాలా సేపు మెలకువగానే వుండిపోయాను. మాతో పోల్చిచూస్తే వీళ్ళు చాలా లేమిలో వున్నట్టే లెక్క. కానీ వీళ్ళని ఆ లేమి ఏమీ బాధిస్తున్నట్టుగా నాకూ కన్పించలేదు. వీళ్ళింట్లో ఖరీదయిన వస్తువులు లేవు. నిజమే? కానీ, వీళ్ళందరి ముఖాలలో అనిర్వచనీయమైన తృప్తి,

శాంతి స్పష్టంగా కన్పిస్తున్నాయి. ఎంత బాధాకరమూ జుగుప్సాభరితం అని చెప్ప బీదరికాన్ని వీళ్ళు తెలివిగా, యుక్తిగా, మచ్చిక చేసుకున్నట్టు కన్పించసాగింది

11

మర్నాడు.

పిల్లలంతా భోజనం చేసి స్కూలుకు వెళ్ళిపోయారు. నేనూ రాజేశ్వరీ క తినేశాం.

రాజేశ్వరి వంట యింట్లో అత్తయ్య కేదో సాయంచేస్తోంది. నేను గది కూర్చుని నాన్నగార్కి ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాను.

నాన్నగారూ!

నిమ్మలూరు వచ్చేశాను.

ఈ ఊరు, ఈ పరిసరాలు నాకు అద్భుతంగా వున్నాయి. అత్తయ్య న చాలా నచ్చింది.

రాజేశ్వరి నేనూ ఒకటి రెండు రోజులలో శరీరాలు వేరయినా ప్రా ఒకటిగా ఐక్యమైపోయాం అనటానికి ఏ మాత్రం సందేహం లేదు.

మొదటి చూపులోనే రాజేశ్వరీ, నేను ఒకరిని ఒకరం గాఢ ప్రేమించుకున్నాం.

పిల్లలంతా నాకు నచ్చారు.

మీరు చెప్పని-ఏనాడు మాటవరసకి కూడా అత్తయ్య యింట్లో కృష్ణ వ్యక్తి ఒకడున్నాడని, అతనిమీద ఈ సంసారం చాలా ఆధారపడివుందని పొరపా కూడా నాకు మీరు తెలియనీయని ఆ వ్యక్తిసంగతి నాకు అనవసరం. అయి అతని ప్రసక్తి ఈ ఉత్తరంలో స్ట్రయిక్ ఆఫ్ చేస్తున్నా! నాకు ఒక రకంగా మీ అంతులేని కోపంగా వుంది.

ఇంకోరకంగా మితిలేని కృతజ్ఞతతో చేతులు జోడిస్తున్నాను. కో ఎందుకంటారా!

ఇన్ని సంవత్సరాలు ఇంత ఆత్మీయుల నుంచి నన్ను దూరం చేసి వంచించినందుకు.

ఇన్ని రోజులకైనా ఈ అవకాశం నాకు లభింపచేసినందుకు కృతజ్ఞత

అమ్మ దగ్గర నుంచి వుత్తరం రాగానే నాకు టెలిగ్రాం యివ్వడం మర్చిపోకు

సర్వదా మీ ఆశీర్వచనములు కోరే మీ కుమార్తె

"మీనా."

ఉత్తరం కవరులో పెట్టి అంటిస్తుండగా, గదిలోకి రాజేశ్వరి వచ్చింది. వస్తూనే "వదినా! అన్నయ్యకి అన్నం తీసుకువెడుతున్నాను నువ్వు కూడా వస్తావా నాతో" అంది.

కవరుమీద అడ్రసు వ్రాయబోతున్న నేను తలెత్తి చూశాను.

ఎదురుగా నిల్చునివున్న రాజేశ్వరి చేతిలో నాలుగు గిన్నెలది జర్మన్ సిల్వర్ క్యారియర్ వుంది.

"అదేం? భోజనానికి యింటికి రాడా!" అన్నాను.

"పని చాలా వుంటే రాడు. వస్తావా నువ్వు - యిద్దరం కలిసి వెళ్ళవచ్చు. ఎక్కువ దూరం లేదు. డొంక వెంబడి వస్తుంటే మీ బస్తీవాళ్ళు షికారుకి వెళ్ళినట్టు సరదాగా వుంటుంది. నువ్వు మా తోట చూసినట్టు కూడా వుంటుంది."అంది.

"తోటా! అంటే, పూలతోట? ఏఏ పూలున్నాయి?" అన్నాను. ఉత్సాహంగా

"రాజేశ్వరి ముఖం చిన్నబుచ్చుకున్నట్టు తలదించుకుని పూలతోట కాదు కూరగాయలతోట" అంది.

"ఓస్ కూరగాయలా!" అనబోయిన నేను నాలిక చివర మాట నాపుకుని "సరే పద" అన్నాను.

నేను వెళ్ళి, మూలనున్న చెప్పులు వేసుకుంటుంటే, రాజేశ్వరి ఇబ్బందిగా చూస్తూ "చెప్పులు వదిలేస్తేనే బాగుంటుందేమో! వదినా వెళ్ళే దోవలో మధ్యమధ్యలో నీళ్ళూ, బురదా వుంటాయి అవి పాడయి పోతాయేమో?" అంది.

చెప్పులు లేకుండా నేను ఇంట్లోనే నడవను.

"చెప్పులు వదిలేసిన పాదాలతో గచ్చు నేలమీద నడిస్తేనే నాకేమిటోగా వుంటుంది. అలాంటిది - ఈ ఆరుబయలులో ఈ బురదలో పాదం పెడతానా" రాజేశ్వరి భయం నేను గ్రహించాను.

బంగారంలా మెరిసిపోతూ, సుకుమారంగా వున్న ఈ జరీ చెప్పులు బురదకి, ఆ నీళ్ళకి పాడవుతాయని భయమేమో!

ఇవిపోతే యింకోటి కొనుక్కుంటాను అంతే గాని, కాళ్ళకి అవి లేకుండా నడవటమే! అందుకే రాజేశ్వరి హెచ్చరికకి, జవాబుగా చిరునవ్వు నవ్వేసి నేను బయలు దేరాను.

బయట వాతావరణం చాలా హాయిగా వుంది. వాన పడటం లేదు గానీ యింకా దట్టంగా పట్టిన మబ్బులు విడిపోలేదు. గాలి రయ్‌మని వీస్తోంది.

మేం వెడుతున్న దారిలో అక్కడక్కడా చిన్న చిన్న కాలువలున్నాయి వాటిల్లో ఎక్కడ నుంచో వస్తున్న వాననీరు సర్రున ప్రవహిస్తూ పోతుంది. నీళ్ళు నిర్మలంగా

అడుగున యిసక కన్పిస్తూ స్వచ్ఛంగా వున్నాయి. అవి వచ్చినప్పుడల్లా, నేను రాజేశ్వ హెచ్చరికతో చెప్పులు తీసుకుని చేత్తో పట్టుకుని చీర కుచ్చెళ్ళు మరోచే మోకాళ్ళవరకు పట్టుకుని నడిచాను. రాజేశ్వరి వద్దన్నా వినకుండా నేనెక్క పడిపోతానో అన్నట్టు నా చేయి గట్టిగా పట్టుకునేది. కాలువలు దాటి, డొంకవెంబ సాగినబాట చాలా అందంగా వుంది. ఎటు చూసినా ఆకుపచ్చగా, సజీవంగా కనుల పండువుగా వుంది.

తీరా తోటదగ్గరికి వచ్చే సరికి నాకు హఠాత్తుగా జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఆరోజ నేను వచ్చేటప్పుడు కృష్ణ బండిలోంచి దిగి వెనక్కి తిరిగి చూడనైనా చూడకుండా వుడాయించింది ఈ తోటలోకే కాబోలు!

"పువ్వులు లేవన్నావు, ఇంత మంచి వాసన ఎక్కడి నుంచి వస్తోంది?" అన్నాను. తోటలో అడుగు, పెడుతుండగా అక్కడ మరీ చిత్రవిచిత్రమైన సువాసనలు గాలిలో తేలివస్తున్నవి. గుండెలనిండా అప్రయత్నంగా గాలి పీల్చుకున్నాను.

"పువ్వులున్నాయి, అసలు లేకపోలేదు" అంది రాజేశ్వరి.

ఇద్దరం తోటలోకి వచ్చాం. ఆ ప్రదేశం అంతా ఎన్నెకరాలో, దాని వైశాల్యం ఎంత వుంటుందో నాకు తెలియదు గానీ కనుచూపుమేర వరకూ అన్నీ చెట్లున్నాయి. వాటిలో పనస, జామ, నిమ్మ మొదలుకొని శీతాఫలం ములగ చెట్లవరకూ వున్నాయి.

ఆ చెట్లను జాగ్రత్తగా పహరా వేస్తూ కోటగోడలా రక్షణ కల్పిస్తు న్నట్లు 5,6 అడుగుల ఎత్తువరకూ ముళ్ళున్న ఇనుప తీగె అల్లబడి వుంది. ఆ తీగెకి, పెద్దపెద్ద సూదుల్లాటి ముళ్ళతో అడవితీగె దట్టంగా పాకివుంది.

తెలియక ఏ అమాయకుడైనా ఆ తోటలో ప్రవేశించి, ఏ పళ్ళో పువ్వులో ఎత్తుకుని కంచెమీదుగా పారిపోవాలంటే ఆ ముళ్ళతీగె వంద ఇంజక్షన్‌లు ఒకేసారి గుచ్చుతుంది. వాడి ప్రాణం హరీమనాల్సిందే. ఎదురుగా పెద్ద వేపచెట్టు వుంది. దానిచుట్టూ ఎత్తుగా గట్టులాకట్టి, గచ్చువేసి నునుపుచేశారు.

వేపచెట్టు కెదురుగా, పెద్ద పాక వుంది. ఆ పాక మీద బీర, సొర పాదులు పాకి వున్నాయి. అవేం కన్పించకుండా పూవులున్నాయి. గడ్డికప్పిన ఆ తాటాకుల పాకమీద ఆ తీగెలు వింతసోయగంతో వూగులాడుతున్నట్టుగా అన్పించింది నాకు. రాజేశ్వరి క్యారియర్ తెచ్చి వేపచెట్టు దగ్గరున్న గట్టుమీద పెట్టింది. ఆ చుట్టుప్రక్కల మరెవరూ కన్పించలేదు.

"అక్కడ వున్నట్టున్నారు, రా" అని నేను వెంటరాగా అటు వైపు వెళ్ళింది. పాకకు కుడివైపుగా కొన్ని గజాలు దాటి వెళితే అక్కడంతా కూరగాయల మొక్కలున్నాయి.

నేను క్షణం సేపు వూపిరి పీల్చటం మర్చిపోయినదానిలా అలాగే నిలబడ్డాను.

అక్కడ తోటకూరనుంచి, కాబేజి, కాలిఫ్లవర్ వరకూ అన్ని కూర గాయలు వున్నాయి. వాటన్నిటికి ఎడమవైపుగా పెద్దగా చేసిన మడిలో కృష్ణ మరో యిద్దరు కలిసి చిన్న చిన్న మొక్కలు వరసగా, క్రమపద్ధతిగా పెడుతున్నారు.

"ఏమిటా మొక్కలు." అని అడిగా రాజేశ్వరిని.

"వంగ! టమాటా" అంది.

వంగి పనిచేస్తున్నవాళ్ళు వెనకవచ్చి నిలబడిన మా ఇద్దరినీ చూడలేదు.

"అన్నయ్యా! అన్నం తెచ్చా" అంది రాజేశ్వరి.

రాజేశ్వరి గొంతు అసలే మృదువుగా వుంటుంది. దానికితోడు [illegible]రితో మాట్లాడేటప్పుడు వుండే అణకువా, నమ్రత ఇంకో వింత మాధుర్యాన్ని తెచ్చి పెట్టాయి. కృష్ణతో మాట్లాడేటప్పుడు రాజేశ్వరి మాటల్లో ఒక విధమైన గారాబం ప్రతిధ్వనించటం కూడా నేను గమనించకపోలేదు. చేతుల నిండా మట్టితో వున్న కృష్ణ వెనక్కు తిరిగి చూశాడు. ఆపేక్షగా చెల్లెలివైపు చూసిన ఆ కళ్ళు ప్రక్కన నిలబడివున్న నన్ను గమనించగానే చిట్లించినట్లు వెంటనే అవతలికి తిరగేసినాయి.

"వస్తున్నా అక్కడ పెట్టు" అన్నాడు.

రాజేశ్వరి, నేను తిరిగి వేపచెట్టు దగ్గరికి వచ్చాం. నేను ఆ గట్టు మీదనే, క్యారియర్ ప్రక్కగా కూర్చున్నా, రాజేశ్వరి వెళ్ళి లేతగా వున్న అరిటాకు ఒకటి తీసి, కడిగి తెచ్చి కారియర్ దగ్గర పెట్టింది.

పాకలోకి వెళ్ళి గ్లాసుతో నీళ్ళు తెచ్చింది. ఈ లోపల కృష్ణ కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కుని వచ్చాడు.

ఎంత నిర్లక్ష్యంగా కూర్చోవాలని అనుకున్నా, నేనక్కడ కూర్చో లేకపోయాను.

లేచి వెళ్ళి రాజేశ్వరి దగ్గరగా నిలబడ్డా. కానీ రాజేశ్వరి నేను నిల్చునట్టు నా ప్రక్కన నిలబడలేదు. వెళ్ళి క్యారియర్ విప్పి అతనికి వడ్డించింది. కృష్ణ భోంచేస్తున్నంతసేపూ అక్కడే నిలబడింది.

కృష్ణకి కొద్దిగా వెనకగా నిలబడి వున్న నేను అతన్ని పరీక్షగా చూడసాగాను. వెనక నుంచి చూస్తే అతని భుజాలు, ఆ వంపు చాలా అందంగా వుంటాయి. ఎంత నిర్లక్ష్యంగా, ఎంత గబగబా భోజనం చేసేస్తున్నాడో!

అతనికి కావాల్సింది అన్నం. అది ఎందులో తింటున్నాను, ఎక్కడ కూర్చుని తింటున్నాను అనే ధ్యాసే వున్నట్టు లేదు.

డైనింగ్ టేబుల్ లేదు. కుర్చీలు లేవు, తళతళ మెరిసే గాజుపళ్ళాలు మా కవి భోజనంలో ఒక భాగంగా కన్పిస్తాయి. డైనింగ్ టేబిల్ మీద గుడ్డ ప వుంచకుండా మాకు డిన్నర్ సర్వ్‌చేస్తాడని ఒక వంట వాడిని మా ఉద్యోగంలోంచి తీసిపారేసిన సన్నివేశం నాకు గుర్తుకు వచ్చింది.

"ఇక వెడదామా?" పరధ్యానంగా ఆలోచిస్తున్న నా దగ్గరకి వస్తూ రాజేశ్వరి.

ఉలిక్కిపడి చుట్టూ చూశాను.

కృష్ణ భోజనం ముగించుకుని వెళ్ళిపోతున్నాడు. తోటలోకి ఇంతసేపయింది. అతను కన్నెత్తి నావైపు చూడలేదు, పన్నెత్తి పలకరించ అసలు నా ఉనికినే గుర్తించనివాడిలా వూరుకుండిపోయాడు. యిది గు వచ్చేసరికి నాకు ఒళ్ళు మండింది. ఇంకెవరైనా అయినట్టయితే ఎంత తోటంతా తిప్పి చూపించేవాళ్లేమో!

రాజేశ్వరి అరె మర్చిపోయా, ఇప్పుడే వస్తాను వుండు వదినా అంటూ వెళ్ళిన వైపు పరుగెత్తింది.

పదినిమిషాల తర్వాత చెంగులో ఏమిటో మూటకట్టుకొని వచ్చింది.

"ఏమిటవి? అన్నాను.

"సన్నజాజి మొగ్గలు" అంది.

ఇద్దరం కలిసి బయటికి వచ్చాం.

రాజేశ్వరి దోవ పొడుగునా ఏదో అడుగుతూనే వుంది. నేను వచ్చే టప్పు చెప్పినంత ఉత్సాహంగా జవాబులు చెప్పలేదు.

"అదిగో కాలవ వస్తోంది. విప్పు విప్పు నీ పాదరక్షలు" అంది రాజే నవ్వుతూ. నేను నవ్వలేదు. చెప్పులు విప్పి చేతపట్టుకున్నా-చీర కుచ్చిళ్ళ పైకి పట్టుకున్నా కాలవ దాటుతుండగా హఠాత్తుగా అడిగా, "రాజూ! మీ అన్న నేను రావటం ఇష్టంలేదా? నిజం చెప్పు!" అన్నా, నడుస్తున్న రాజేశ్వరి హఠా ఆగిపోతూ.

"అదేమిటి?" అంది.

"నేను వచ్చినప్పటినుంచి చూస్తూనే వున్నా, మీరంతా ఇంత ఆప్యాయ మాట్లాడుతున్నారు. నేను మీకు కొత్తగాని, నాకు మీరుకొత్తనిగాని అన్పించ లేదు. ఇప్పుడు చూడు నేను తోటకి వచ్చినా కనీసం మర్యాదకైనా ఒక మాట మాట్లాడలేదు. మాలో ఎంత కోపంగాని, ద్వేషంగాని వుంటే తప్ప మాట్లాడ్డం మానెయ్యం."

"వదినా!"రాజేశ్వరి నా చెయ్యి పట్టుకుంది.

నేను కూడా ఆగిపోయాను. ఇద్దరం గలగలమని పారుతున్న ఆ నీళ్ళ కాలవలో ముఖాముఖి నిలబడ్డాం. రాజేశ్వరి ముఖం ఎఱ్ఱబడింది! దెబ్బతిన్న దానిలా చూస్తూ అంది. "అదేం కాదు వదినా? అన్నయ్యకి మొహమాటం చాలా ఎక్కువ, అంతకంటే ఇంకేం లేదు."

"మొహమాటమా? లేక గర్వపోతుతనమా!" అన్నాను మధ్యలోనే.

"నువ్వు రెండు రోజులుండు. మా అందరికంటే వాడే బాగా మాట్లాడతాడని నువ్వే ఒప్పుకుంటావు" కంగారుగా గబగబా అంది.

"అవసరంలేదు. నన్ను ఒకసారి నిర్లక్ష్యపరచిన వాళ్ళని నేను ఈ జీవితంలో కన్నెత్తి చూడను. రాజూ! నువ్వు నా బలహీనత అను యింకేదయినా అను! నాకు చాలా మంది విషయంలో మొదటి చూపుతోనే స్థిరమైన అభిప్రాయం ఏర్పడుతుంది. అది ఓ పట్టాన మారటం అంటూ జరగదు. నిజం చెప్పాలంటే మీ అన్నయ్య నాకు నచ్చలేదు. పద వెడదాం, ఇక ఈ మాట మనం ఎత్తొద్దు" అనేశాను.

12

ఆ రోజు ఉదయం పదిగంటల వేళ.

రాజేశ్వరి, నేనూ స్నానాలవీ ముగించుకుని, భోజనాలకి కూర్చోబోతుండగా, కమలమ్మా, ఉన్నావుటమ్మా యింట్లో?! అంటూ వాకిట్లోంచి కేక విన్పించింది.

అత్తయ్యా, రాజేశ్వరి లోపల వున్నారు. ముందు గదిలో వున్న నేను బయటికి తొంగి చూశాను.

వచ్చినావిడకి - దాదాపు 50-60 సంవత్సరాలుంటాయి. జుట్టంతా నెరిసి వెండిలా తళతళా మెరుస్తోంది. మధ్యపాపిడి తీసుకుని నుదురు మీద క్రిందికి దువ్వుకుని చెవులవెనుకనుంచి గట్టిగా, బిఱ్ఱుబిళ్ళచుట్ట చుట్టకుంది. ఒక ముక్కుకి పెద్ద అడ్డబేసరి వుంది,-ముక్కుకింద ముత్యంలా మెరుస్తున్న వంటిరాయితో బులాకీ వుంది. మెడలో పేర్చినట్లున్న 5 వరసల చంద్రహారం, ఇంకా ఓ రెండు మూడు గొలుసులు పచ్చటిరంగులో వున్న ఆవిడ వంటి ఛాయలో కలిసిపోతున్నాయి. వంగపండురంగు పట్టుచీర కాసీబోసీ కట్టుకుని వెడల్పాటి జరీ అంచున్న పయిట కొంగు విశదంగా, వెడల్పుగా కన్పించేలా ముందుకు తిప్పి దోపుకుంది. పండు ముత్తయిదువులా, కథలో కవులు వర్ణించేలా లక్ష్మీదేవిలా వున్న ఆవిడని నేను తనివిదీరా, తదేకంగా కుతూహలంగా రెప్పవాల్చకుండా చూస్తూ అలాగే నిలబడిపోయాను.

"హనుమంతరావు కూతురివి నువ్వేనా? మీ అత్తయ్య వుందిటే
అని అడుగుతూనే ఆవిడ లోపలకు వచ్చింది.

"ఉంది రండి, కూర్చోండి" అంటూ ఎంతో మర్యాదగా ఆవిడని
లోపలివైపుకి తిరిగి "అత్తయ్యా! ఎవరో వచ్చారు" అన్నాను.

"ఎవరది? వస్తున్నా కూర్చోమను"అత్తయ్య విసుగు ధ్వనిస్తున్న
కేక పెట్టింది. సరిగ్గా భోజనాల టైమ్‌లో ఎవరయినా వస్తే కూర్చోమన
వీలుండదు. వెళ్ళమనటం బాగుండదు. పనివేళప్పుడెవరైనా వస్తే అత్తయ్యకి
కలగటం ఇప్పటికే నేను ఒకటి రెండుసార్లు చూశాను.

వచ్చినావిడ నన్ను చూస్తూ పట్టెమంచం అంచున కూర్చుంటూ "మీ
నాన్నా, అంతా బాగున్నారుటే అమ్మాయి!" అని యెన్నో రోజుల నుంచి
వున్న దానిలా నన్ను అడిగింది.

నేను బాగానే వున్నారన్నట్టు తలూపాను.

"ఎవరు వదినా వచ్చింది?" అంటూ రాజూ, వెనక అత్తయ్య
వచ్చారు.

"అయ్యో మీరా! నేనింకా ఎవరో అనుకున్నాను" ఆవిడని చూడగానే
కంగారుగా దగ్గరగా వస్తూ నమ్రతగా, మర్యాదగా "మీరని అనుకోలేదు
అంది తను ఆలస్యం చేసినదానికి చాలా నొచ్చుకుంటున్న దానిలా

"నే నేనే అమ్మాయి. సాయంత్రం అమ్మడుకి పసుపు కుంకుమ
వూరంతా పిల్లలు వెళ్ళారు. మన హనుమంతు కూతురు వచ్చిందని
చూసినట్టూ వుంటుంది, పిలిచినట్టూ వుంటుందని బొట్టు పుచ్చుకుని నేనే
వచ్చాను, సాయంత్రం పేరంటానికి రాజుతో పాటు ఆ అమ్మాయిని కూడా
అంది.

అత్తయ్య అలాగే అన్నట్టు తలూపింది. ఆవిడ ఎక్కువ సేపు
కూర్చున్న కొద్ది సేపటిలోనే ప్రసంగం అంతా ఎక్కువ రాజేశ్వరి పెళ్లి
జరిగింది.

"చూస్తున్నారా ఎక్కడైనా సంబంధాలు" అంది ఆవిడ.

"చూడకేం పిన్నీ! మనలాటివాళ్ళ యిళ్ళలో పిల్ల మెడలో ముడిపడా
మాటలా?" అంది అత్తయ్య.

పెళ్ళి ప్రసంగం వచ్చేసరికి రాజు మెల్లగా అక్కడ నుంచి జారుకుంది.

అత్తయ్య ముఖంలో ఆవేదన బాధ, దిగులు గూడుకట్టుకోవటం గమనిం
కానీ ఆవిడ వెళ్ళిపోయిన తర్వాత రాజేశ్వరీ, నేను భోజనాలు చేస్తుండగా

చెప్పింది, ఇంతక్రితం వచ్చిన మహలక్ష్మమ్మగారు అనబడే ఈవిడ భర్తకి నాన్నగారికి గురుశిష్యుల సంబంధంలాటిది ఉండేదిట. ఇద్దరి మధ్యా వయసు తేడా చాలా వున్నా, ఎంతో స్నేహంగా ఉండేవారట. ఈవిడని వదినా అని, ఆయన్ని అన్నా అని పించేవారుట. ఈవిడ దగ్గర నాన్నగార్కి చాలా చనువు ఉండేది.

అత్తయ్య చెప్పినవన్నీ ఓ చెవితో శ్రద్ధగానే వింటున్న నేను మధ్యలో రాజేశ్వరిని "రాజూ నేను ఆవిడ ఫోటో తీసుకుంటానికి వీలవుతుందా?" అని అడిగాను.

"ఫోటోనా? ఆవిడదా? ఏం చేసుకుంటావు?" అంది రాజు ఆశ్చర్యంగా.

"ఏం చేసుకోవటమేమిటి? దగ్గరుంచుకుంటాను. ఎక్కడ ఏ కాస్త అందంగా, అద్భుతంగా, తమాషాగా ఏది కన్పించినా దానిని మంచి యాంగిల్‌లో ఫోటో తీసుకోవటం నాకు చాలా యిష్టం, అలవాటు కూడా, అదీకాకుండా యీవిడ ఫోటో దేనికైనా పోటీకి పంపవచ్చు" అన్నాను.

"పోటీకా? ఏం పోటీ?"

"ఇలస్ట్రేటెడ్ వీక్లీ లాటి మాగజైన్స్ అప్పుడప్పుడూ ఫోటో పోటీలు నిర్వహిస్తూ వుంటాయి. అలాటి పోటీలలో పాల్గొనడమే గాకుండా మామూలుగా కూడా అందమైన దృశ్యాలు తీసి వాటి క్రింద అద్భుతమైన భావం స్ఫురించేలా ఒకటి రెండు లైన్లు వ్రాసి పత్రికలకి పంపటం నాకు సరదా, ఈ సరదా నాన్నే నేర్పారు నాకు" అన్నాను.

ఒకసారి ఒక పత్రిక నిర్వహించిన పోటీలో సుర్యాస్థమయం అన్న నా ఫోటోకి ప్రథమ బహుమతి వచ్చినవైనం విశ్వాసం అన్న విషయం మీద కుక్కలతో తీసిన దానికి ప్రత్యేక బహుమతి వచ్చిన సందర్భం నేను అత్తయ్యకి, రాజుకి వివరంగా చెప్పాను.

సాయంత్రం అయింది. చిన్నపిల్లలంతా. మూడు గంటల నుంచే ముస్తాబు కావటం ప్రారంభించారు. రాజేశ్వరి వాళ్లకి తలలు దువ్వి, ముఖాలు కడిగి బట్టలు వేసి తయారు చేసిరది.

5 గంటలు అవుతుండగా నేను కూడా ముఖం కడుక్కుని చకచకా తయారయాను. జడవేసుకుని, బొట్టు కాటుక తీర్చిదిద్దినట్టు పెట్టుకున్న నేను పెట్టె తెరిచి రెండు చీరెలు తీశాను.

ఒకటి గోధుమ రంగుమీద నల్లటి చుక్కలున్న మెత్తటి కాశ్మీర్ సిల్క్ చీర, రెండోది పింక్ కలర్ ఫారెన్ నైలాన్ జార్జెట్‌మీద చెమ్కీతో అందంగా కుట్టుపూలు కుట్టబడి వున్న చీర.

రెండూ తీసుకుని చేతిమీద వేసుకుని రాజేశ్వరి దగ్గరికి వెళ్లి "నీకేది కావా తీసుకో" అన్నాను.

"రాజేశ్వరి విస్మయంగా చూసింది. కళ్ళు పెద్దవి చేసి చూస్తూ "ఎందుక అంది.

"ఎందుకేమిటి? పేరంటానికి వెళ్ళటానికి. ఒకటి నువ్వు తీసుకుంటే రెం నేను కట్టుకుంటా."

"నువ్వు వస్తున్నావా పేరంటానికి?"

ఈ సారి ఆశ్చర్యపోవటం నావంతయింది.

వెనక్కి తగ్గుతూ, "ఔను, ఏం? రాకూడదా నేను" అన్నాను సందేహ రాజేశ్వరి కళ్ళు ఉత్సాహంతో మెరిశాయి.

"ఎందుకు రాకూడదు! నువ్వు రావేమో-యిలాటివి నీకు నచ్చవే అనుకున్నాను. ఉండు- ఒక్క ఐదునిమిషాల్లో నేను తయారయి వస్తాను." మెరుప అక్కడి నుంచి పరుగెత్తబోయిన రాజేశ్వరిని నేను జబ్బ పట్టుకుని ఆపేస్తూ "ము వీటిల్లో ఏది కావాలో చెప్పు మరి" అన్నాను.

రాజేశ్వరి ఆసక్తిగా వాటివైపు మార్చి మార్చి చూస్తూ.,, "ఎందుకు వది నావి వున్నాయిగా" అంది.

"ఉన్నాయిలే, లేవని ఉద్దేశ్యంతో నేనివ్వటం లేదుగా" అన్నాను. రాజే రెండింటిని పరిశీలించి, చివరికి నేను ఊహించినట్టుగానే కాశ్మీర్ శిల్క్ తీసుకుంది.

అరగంటలో యిద్దరం తయారయాం. నేను రాజేశ్వరిని బలవంత నాలాగా వదులుగా జడవేసి ఒక ప్రక్క గులాబీ పెట్టా. నేను రోజూ పెట్టు రింగులు తీసి, రాజేశ్వరి వద్దని గోల పెడుతున్నా వినకుండా చెవులకి పెట్ట

మెత్తటి కాశ్మీర్ సిల్క్ చీరతో, చెవులకి రింగులతో, వదులుగా వున్న జడ ఒక ప్రక్కనున్న గులాబీతో రాజేశ్వరి రూపమే మారిపోయింది. ఆరోగ్య యవ్వనంతో మిసమిసలాడుతూ, పుష్టిగా, బిగువుగా వున్న రాజేశ్వరి చెక్కిన బొమ్మ వుందనటానికి సందేహమేమీ లేదు. చిన్న చిన్న మార్పులతో కొత్త అంద సంతరించుకున్న రాజేశ్వరిని చూడగా నాకు చాలా సంతోషం వేసింది. చేయ లాక్కెళ్ళి అత్తయ్య ముందు నిలబెట్టి "చూసుకో, మీ అమ్మాయిని" అన్నాను. రాజే సిగ్గుపడిపోయింది.

అత్తయ్య కళ్లల్లో వాత్సల్యం, తృప్తీ తొణికిసలాడటం గమనించిన నేను ఘనకార్యం చేసినంత ఆనందం వేసింది.

మా అమ్మ చెప్పిన మాట ఎంత నిజం! కాస్త జాగరూకత వహిస్తే మనం అందం పొందలేకపోయినా ఆకర్షణ తెచ్చుకోవచ్చు అంటూ అమ్మ క్లబ్ మెంబర్స్‌తో పదే పదే ఎందుకు అంటూ వుండేదో యిప్పుడు నాకు అర్థమయింది.

రాజేశ్వరి విషయంలో ఈ మాట అక్షరాలా నిజమవటం కళ్ళారా చూశాను నేను. మేం యిద్దరం ఇంచుమించు ఒకే వయసు వాళ్ళం. రాజేశ్వరి నాకంటే బాగా బొద్దుగా, కాస్త పొట్టిగా వుండటం వల్ల పిసరంత నాకంటే పెద్దదానిలా కన్పిస్తుందేమో.

ఈ రోజు యిద్దరం కావాలని నా పట్టుదల మీద ఒకేరకంగా తయారయాం. మేము ఇల్లుదాటి బైటికి రాబోతుండగా, మా కెదురుగా కృష్ణ వచ్చాడు. అతను తోట నుంచి వస్తున్నట్టున్నాడు. చేతిలోని బుట్టనిండా తాజాగా నవనవలాడుతున్న కూరగాయలున్నాయి. అతని కెదురుగా ముఖాముఖీ వచ్చిన మా యిద్దర్నీ చూస్తూ క్షణంసేపు అలాగే నిలబడిపోయాడు. అతని కళ్ళలో సంభ్రమాశ్చర్యాలు స్పష్టంగా కన్పించాయి. అతని చూపులు నా మీద రెప్పపాటుకంటే ఎక్కువసేపు నిలవనేలేదు. చెల్లెల్ని ఆసాంతం చూసుకోవటంలో సర్వం మర్చిపోయినట్టుగా నిలబడ్డాడు. నాకు ఒళ్ళు మండింది. మోచేత్తో రాజేశ్వరిని తాకుతూ "పద" అన్నాను.

నామాటతో తెప్పరిల్లినట్లయిన కృష్ణ "ఎక్కడికే రాజూ" అన్నాడు.

"కర్ణంగారింటికి పేరంటానికి అన్నయ్యా."

వెనకనుంచి వచ్చిన అత్తయ్య "యింకెక్కడికీ వెళ్ళకుండా సరాసరి యింటికి వచ్చేయండే రాజూ! సుబ్బమ్మా వాళ్ళు వదినని వాళ్లింటికి తీసుకురమ్మని పిలుస్తారేమో, పిచ్చి మొహంలా వెళ్ళకు. 'మీరే రండి మా యింటికి" అని చెప్పు" అంటూ హెచ్చరించింది.

మేం ముందుకు వస్తుంటే వెనుక నుంచి కృష్ణ స్వరం మెల్లగా విన్పించింది. "అమ్మా! మంచిబట్టలు, కాస్తో కూస్తో ఆడపిల్లకి ఎంత అవసరమో ఇప్పుడు తెలుస్తోంది." ఆ మాటలు పలకటంలో, మృదు గంభీరంగా వున్న ఆ స్వరంలో ఏదో బాధ, నిస్సహాయత్వం అంతర్లీనమైనట్టు అన్పించిన నేను అనుకోకుండా తల తిప్పి వెనక్కు చూశాను.

కృష్ణ కళ్ళు సర్వం మరిచి రాజునే తనివితీరా చూస్తున్నాయి. ఆ చూపుల్లో తొంగిచూస్తున్న ఆపేక్ష నేను గమనించకపోలేదు. ఎందుకో చెప్పలేను. నా ఒంటినిండా కారం రాచుకున్నట్టుగా అయింది. రాజేశ్వరి బాగుంది – ఆ విషయం అందరికంటే ముందుగా నేనే ఒప్పుకుంటా, దాని మీద నాకెలాటి ఈర్ష్యా లేదు. కానీ నేను ఇప్పుడు కట్టుకున్న చీర చాలా అందమైంది.

ఆ చీర కట్టుకున్నప్పుడు నా అందం పదింతలు ఇనుమడిస్తుం
సాధారణంగా ఎలాంటి చీర అయినా నేను కట్టుకోవటంతో దానికి అందం వ
కానీ యీ చీ ర నాకే ఓ విధమైన అందం తెచ్చి పెట్టిందని చాలా మంది ఎన్నో
అనగా విన్నా ను.

ఏనాడ చీర విషయం పట్టించుకోని నాన్నగారు కూడా ఆ
కట్టుకున్నప్పుడు "ఇది నీకు చాలా బాగుందమ్మా" అని కాంప్లిమెంటు యి

అందరి దృష్టిని అలా ఆకట్టుకున్న అపురూపమైన యీ చీర కృష్ణ
కాస్త కూడా కదిలించకపోవటంతో నాకు ఒళ్లు మండింది.

నాకు తెలియకుండానే మనసు రోషంతో కరకరలాడింది.

"అసలయినా ఈ పల్లెటూరి వెర్రిబాగులవాడికి ఏం తెలుసులే.....
మొహం" అని విసురుగా తలతిప్పుకుని నన్ను నేను మనసులో నిర్ల
తీసిపారేస్తున్నట్టుగా ఈసడించుకుని నన్ను నేనే వూరడించుకున్నాను.

13

మేం వెళ్ళేసరికి పేరంటం మొదలైపోయింది. అక్కడ కూర్చున్న ఆడ
చూస్తే దాదాపు ఈ ఊళ్ళో వున్న ఆడ జనాభా అంతా అక్కడే వున్నట్టు తో
నాకు. అందరూ గోలగా, బిగ్గరగా మాట్లాడుకుంటున్నారు. కూర్చోవటానికి
లేనందువల్ల కొంత మంది నిలబడి వున్నారు. నడవలా వున్న ఆ జాగా యిరు
వుండటం వల్ల ఆడవాళ్లంతా యిరుక్కుని కూర్చోవటం వల్ల కదిలే
లేకపోవటంతో పిల్లలు కొంత మంది చిరాకుపడి ఏడుపులు లంకించుకు
పెద్దవాళ్ళు సముదాయించాలని చూస్తున్నారు. కానీ సాధ్యం కావటంలేదు.
యేడుపులు వాళ్ళవిగానే వున్నాయి. వీళ్ళ మాటల ధోరణి వీళ్లదిగానే వుంది

గర్భవతి అయిన కర్ణంగారి అమ్మాయి కొత్తచీర కట్టుకుని తల
పూలుపెట్టుకుని, ఒంటినిండా మోయలేకుండా వుందా అన్పించేటన్ని రాళ్ళ
పెట్టుకుని ధగధగా కాంతులీనుతూ కుర్చీలో కూర్చుని వుంది.

ముగ్గురు వయసు మళ్ళిన ముత్తయిదువులు హారతి పళ్ళెం పట్టుకుని
కెదురుగా నిలబడ్డారు. ఆ ముగ్గురిలో సన్నగా, బక్క పలచగా పేదరాలులా,
చీర కట్టుకుని వున్న ఒకావిడ మంగళహారతి కాబోలు పాట ఎత్తుకుంది.

ఆవిడ పాట విన్పించగానే ఒకే ఒకనిమిషం సూది క్రిందపడినా విన్పించే
నిశ్శబ్దం అయింది. అంతే మరో రెండు నిముషాల్లో మళ్ళీ మాటలు, క
పలకరింపులు, పిల్లల ఏడుపులు, సముదాయింపులు ప్రారంభమైనాయి.

అంతవరకూ ఆవిడని పాటపాడమని కోరి, పాడితేగాని వీల్లేదని బలవంతం చేసిన వాళ్ళెవరూ ఆవిడ పాటని వినడం లేదని నేను గమనించాను. అదే నాలాటిది అయితే చురచుర చూసి ముఖం మాడ్చుకుని, ముక్కుమీదకి కోపం తెచ్చుకుని, టక్కున పాట ఆపేసి వుండేది.

కానీ ఆ పాటపాడే ఆవిడ మహా ఓపికమంతురాలుగా వుంది. ఏదయినా పని మొదలు పెడితే దాని చివరికంటా సాధించి. నరంలా సాగే స్వభావం కలదేమో, ఎవరూ వినకపోయినా అందరూ వింటున్నంత శ్రద్ధగా కంఠంయెత్తి తన మానాన తను పాడుకుంటూనే వుంది.

చోటులేక గుమ్మందగ్గిరే నిలబడిపోయిన మమ్మల్ని చూడగానే కర్ణం గారి భార్య కాళ్ళకడియాలూ, గొణ్ణెపు గొలుసులూ కణకణ లాడించుకుంటూ వచ్చి- "అదేమిటే రాజూ! పరాయిపిల్లలా అక్కడెక్కడో నిలబడిపోతావు యింత మోహమాటం గలదానివి రేపు పెళ్ళయితే ఎలాగే తల్లీ - ఇలా రండి- అంటూ మమ్మల్ని తన వెంట తీసుకువెళ్ళి కుర్చీ దగ్గరగా కూర్చుని వున్న యిద్దరు ఆడపిల్లల్ని భుజం తట్టి, "మీరు కాస్త అటు సర్దుకోండి కోడలు పిల్లలూ" అంటూ వాళ్ళని లేపి మమ్మల్ని కూర్చో పెట్టింది.

పేరంటానికి వచ్చిన వాళ్ళల్లో చాలా మంది కళ్ళు నా మీదనే కేంద్రీకృతమై వున్నట్టు నేను కనిపెట్టకపోలేదు. కానీ అదేం గమనించని ముగ్ధరాలిలా రాజేశ్వరితో మాట్లాడటం ప్రారంభించాను.

ఒక పిల్ల మా కాళ్ళకి పసుపు రాసింది. మరో అమ్మాయి నుదుట బొట్టుపెట్టి, కంఠానికి గంధం పూసింది. ఒక వయసులో వున్నావిడ అదేదో ఘాటు వాసనగల సెంటుకలిపిన పన్నీరు జోరుగా మామీద చిలకరించింది.

ఎవరో రాజేశ్వరిని పాటపాడమని కేకపెట్టారు. ఇంకో యిద్దరు బలపరిచారు. రాజేశ్వరి మొహమాటంగా, అయిష్టంగా, అభ్యంతరంగా తల వూపింది.

"పాడవే రాజూ ఏమిటి మరీ బ్రతిమాలించుకుంటున్నావు?" కర్ణం గారి భార్య ఆజ్ఞాపించింది.

"వచ్చా నీకు? అన్నాను రాజేశ్వరి వైపు చూస్తూ.

"అంత బాగా రాదు!" నసిగింది రాజు.

చివరికి అందరూ పట్టుపడితే, తప్పనిసరిగా రాజు గొంతు సవరించుకుంది. నాకు దానిమీద భలే జాలివేసింది. పాపం! చిట్టి గంగిగోవులాటి మనిషికదా, నలుగురుకలిసి ఏ పనిచేయమన్నా చేసేస్తుంది. కాదనే సాహసం దానికి లేనేలేదు. ఇప్పుడు వీళ్ళంతా పాడమన్నారు కదా అని వచ్చినా, రాకపోయినా, గొంతు వణికినా,

ఏదో పాడాననిపించుకుంటుందే తప్ప, మానదు. ఇలాటి గంగిగోవుల్లాంటి వాళ్ల జీవితంలో ఎంత కష్టం! బలహీనతని ఆధారంగా చేసుకుని నలుగురూ నెత్తి ఎక్కాలని చూస్తారు.

మరోసారి గొంతు సవరించుకున్న రాజేశ్వరి "సావిరహే తవదీనా" అంటూ ఎత్తుకుంది.

నేను ఉలిక్కి పడ్డాను, అందరూ మాటలు ఆపేసి వింటున్నారు. నే ఆశ్చర్యంతో కళ్ళు పెద్దవి చేసి మోకాలిమీద గడ్డం ఆన్చుకుని క్రిందికి చూస్తూ పాడుతున్న రాజేశ్వరినే చూస్తున్నా!

ఎంత కమ్మటి కంఠం! తీగెలా వుంది. మృదువుగా, మధురంగా వున్న స్వరములో ఆ మాటలు పలకటంలో భావస్ఫూర్తి నిండుగా వుంది.

క్షణంసేపు నేను సర్వం మరచి రాజేశ్వరి పాటలో లీనమయి పోయాను. పాట అయిపోయింది. నేను చప్పట్లు కొట్టబోయాను. రాజేశ్వరి చప్పున నా చేయి పట్టుకుని ఆపేసింది. ఇద్దరం ఒకళ్ళముఖంలోకి మరొకరం చూసుకున్నాం.

"ఇంత బాగా పాడతావని నేను కలలో కూడా అనుకోలేదు" అన్నాను ఆశ్చర్యం దాచుకోలేని కంఠంతో.

రాజేశ్వరి నా చేయి నాకు వదిలేసింది.

పేరంటం అయిపోయింది.

అందరికీ చలిమిడి వుండలూ, లడ్డూలు, శనగలు, తమలపాకులు పంచిపెట్టారు.

"నాకు పెట్టరా? మాకు పెట్టండీ ఏమండీ మా చెల్లెలికండీ" అని అరుస్తూ లడ్డూలు పంచిపెడుతున్న కర్ణంగారి భార్యని పిల్లలంతా ఎగిరెగిరి పీకినంత ప చేశారు. నాకు నవ్వు వచ్చింది. విచిత్రంగా కన్పించింది కూడా. నావి, తన కలిపి రాజేశ్వరి వెంట తెచ్చుకున్న గజం గుడ్డలాటి జేబురుమాలులో మూటకట్టుకుంది.

చాలా మంది నా చుట్టూ, రాజేశ్వరి చుట్టూ గుమిగూడారు.

కొంతమంది రాజేశ్వరిని, "మీ వదినటగా" అని అడిగారు. "ఈ చీర ఆ అమ్మాయిదా?" రాజేశ్వరి చీర పరీక్షిస్తూ అడిగారు.

రాజేశ్వరి సగర్వంగా ఔను అన్నట్టు తలూపింది.

కొంత మంది నా చీర కూడా పరీక్షచేసి "ధర యెంత?" అన్నారు. నా తెలియదన్నాను. నిజంగానే నాకు తెలియదు. చాలా వుంటుందనుకున్నారు. ఎం

వుంటుందో అంచనా వేశారు. మరి కొంతమంది "ఉంటారా పదిరోజులు" అంటూ పలకరించారు. ఇంకా కొందరు, "మా ఇంటికి రండి" అంటూ ఆహ్వానించారు. చాలా ప్రశ్నలకి నా తరపున రాజేశ్వరి జవాబు యిచ్చింది.

కర్ణంగారి భార్య నా జబ్బ పట్టుకుని, నలుగురైదుగురు పెద్దవాళ్ళ దగ్గరకు తీసుకెళ్లి "మన హనుమంతు కూతురు" అంటూ చూపించింది.

నా మనసు పురివిప్పిన నెమలిలా అయింది. ఇన్ని సంవత్సరాలకి మొట్టమొదటిసారిగా నాకెంతో ప్రియమైన మా నాన్నగారి కూతురుగా నేను నలుగురిలోనూ చెప్పుకోబడ్డాను, గుర్తించబడ్డాను. నాకు చాలా ఆనందం వేసింది తీరని కోరికేమో అని భయపడ్డ నాకు ఆ కోరిక తీరింది.

చాలా సేపయింది. పేరంటానికి వచ్చిన వాళ్ళలో చాలామంది వెళ్ళిపోయారు.

రాజేశ్వరి, నేను వచ్చేస్తుంటే, కరణంగారి భార్య రాజుని వెనక్కు పిలిచి, యింకా కొన్ని లడ్డూలు, చలిమిడి వుండలు, అరటిపళ్ళు ఇచ్చి "కృష్ణుడికి పెట్టవే రాజూ! వాడీ మధ్య ఆ తోట హడావుడిలో పడి మరీ బొత్తిగా మా యింటికి రావటం మానేశాడు. అమ్మమ్మకి కోపం వచ్చిందని చెప్పు" అంది. రాజేశ్వరి అవికూడా మూటకట్టుకుని అలాగే అన్నట్టు తూలూపింది.

"వెళ్ళేలోపల ఈ అమ్మాయి, నువ్వు ఒకసారి మా యింటికి భోజనానికి రండి. నేను మళ్ళీ కబురుచేస్తాలే" అంది.

రాజేశ్వరి మళ్ళీ తలూపింది.

ఆవిడ వీధి వాకిలివరకూ వచ్చి మమ్మల్ని సాగనంపింది.

మేం యింటికి వస్తుండగా దోవలో యిద్దరు ముగ్గురు వాళ్ళ యిళ్ళకి రమ్మని పిల్చారు.

రాజేశ్వరి ఆగకుండానే, నడకని మరింత వేగం చేస్తూ "యిప్పుడు కాదు, రేపు వస్తాం" అని నమ్రతగా మర్యాదగా జవాబు యిచ్చింది.

ఇంటి గుమ్మంలో అడుగు పెడుతుండగా – నేను కావాలనే కాస్త వ్యంగ్యంగా, హేళనగా, రాజూ! మీ అన్నయ్య పని భలే బావుందే, చీరా, జాకెట్టు కట్టుకుని, పేరంటానికి వచ్చే ప్రయాస లేకుండానే లడ్డూలు కొట్టేశాడు" అన్నాను.

రాజేశ్వరి అదిరిపడిన దానిలా నావైపు తిరిగింది, అర్ధంగాని దానిలా చూసింది. నామాటలతో రాజేశ్వరి చివుక్కుమన్న మనసు కళ్ళలో స్పష్టంగా ప్రతిఫలించింది.

నేను కొంటెతనం తెచ్చి పెట్టుకుంటూ, "నాకు తెలుసులే-కర్ణంగారి భార్య మీ అన్నయ్యకి వాయినం యివ్వడం నేను చూశాలే" అన్నాను.

రాజేశ్వరి చిన్న బుచ్చుకున్న ముఖంతో అంది.

"ఛ ఛ అదేం కాదు, వాళ్ళకి అన్నయ్య కొడుకుతో సమానం. క్రింద సంవత్సరం వాళ్ళ ఇంట్లో అందరికీ అమ్మవారు అయితే అన్నయ్య యెంత చే తెలుసా? ఏ బంధువులు, ఏ స్నేహితులూ చెయ్యనంత సాయం చేశాడు. ఆవి ఆ కృతజ్ఞత చాలా వుంది. అదే కాదు, పూరి విషయాల్లో కూడా కర్ణంగా అన్నయ్య చాలా సాయంగా వుంటాడు. వాళ్ళింట్లో ఏం చేస్తున్నా ఆవిడ అన్న ప్రత్యేకంగా పంపిస్తుంది." ఇద్దరం ఇంట్లోకి వచ్చేయడం వల్ల నాకు ఎలాటి కామె చేయడానికి అవకాశం చిక్కలేదు.

మేం యింట్లో అడుగు పెట్టేసరికి ముందు గదిలో అత్తయ్య గుమ్మం దగ్గ కూర్చుని అరటికాయలు తరుగుతోంది.

కృష్ణ ఆవిడ కెదురుగావున్న మంచం మీద వెల్లకిలా పడుకుని, తల క్రి చేతులు పెట్టుకుని, పై కప్పుకేసి చూస్తూ దీర్ఘంగా ఏదో ఆలోచిస్తున్నాడు. క తరుగుతున్న అత్తయ్య కూడా సీరియస్‌గా వుంది.

వాళ్ళ ధోరణి చూస్తే తల్లీ కొడుకులు యిద్దరూ అప్పటివరకూ ఏదో చా సీరియస్‌గా అయిన విషయం చర్చించుకుని, పరిష్కార మార్గం తోచని వాళ్ళ గంభీరంగా ముభావంగా వున్నారు.

మా అడుగుల చప్పుడు విని అత్తయ్య తలెత్తి చూసింది.

కృష్ణ తలతిప్పి చూశాడు.

ఈ సారి అతని చూపులు క్షణంలో సగంసేపు నా మీద స్థిరంగా నిల్చాయి మళ్ళీ అంతలోనే అది నిజమా లేక భ్రమా అన్పించేటంత వేగంగా అంతలో మళ్ళీ రాజేశ్వరి మీదకి తిరిగిపోయినాయి.

అత్తయ్య మాతో ఏం మాట్లాడలేదు.

పేరంటం గురించి విశేషాలేమీ అడగలేదు.

మమ్మల్ని చూడగానే ముక్కలు తరిగిన గిన్నె కత్తిపీట తీసుకుని లేచి లోపల వెళ్ళిపోయింది.

కృష్ణ లేచి కూర్చున్నాడు.

రాజేశ్వరి వెళ్ళి అతను కూర్చున్న మంచం మీదనే జేబురుమాలు మూట కర్ణంగారి భార్య అన్న మాటలు చెప్పి ఆవిడ యిమ్మన్నవి యిచ్చింది. కృష్ణ లడ్డూ మాత్రం తీసుకుని మిగతావి వద్దని తిరస్కరించాడు.

నేను బట్టలు మార్చుకోటానికి గదిలోకి వచ్చాను.

14

ముక్కాలిపీటమీద పెట్టివున్న లాంతరు తీసుకుని పెట్టెలోంచి. వాయిల్ చీర తీసుకుందామని వెళ్ళిన నేను పెట్టెమీద నా వెంట తెచ్చుకున్న ఉమెన్ అండ్ హోమ్ మాగ్‌జైన్ వుండటంతో అది తీసి యధాలాపంగా ప్రక్కన మంచంమీద పడేసి పెట్టె తెరవబోయాను.

మంచంమీద విసిరేసినట్టుపడిన ఆ మాగజైన్ తెరిచినట్టుగా, పరిచినట్టుగా పడింది. అది మధ్యపేజీ, ఆ పేజీలో సీరియల్ వుంది. ఈ మాగజైన్ సరిగ్గా నేను వూరు బయలుదేరబోతుండగా ఆ రోజే వచ్చింది. అందులో రెండు మంచి ప్రేమకథలు సీరియల్స్‌గా పడుతున్నాయి. వాటిని చదవటానికి వ్యవధి లేకపోవటంవల్ల నేను పెట్టెలోపెట్టి వెంట తెచ్చుకున్నాను.

అవి ఈ మధ్యాహ్నం చదువుదామని పెట్టెలోంచి తీశాను. కాని వీలు పడనేలేదు. పేరంటానికి వెళ్ళేటప్పుడు పెట్టెమీద పడేసి వెళ్ళిపోయాను.

ఆ పత్రికవాళ్ళు ఆ సీరియల్స్‌కి మంచి ఆర్టిస్టుచేత నిజమైన ఫోటోలా అన్నంత సహజంగా బొమ్మలు వేయిస్తారు. పురుషులు, ముఖ్యంగా ప్రేమికులు ఒకరి చేరువగా మరొకరు గుండెలమీద ముఖం దాచుకున్నట్టు ఒకరి భుజం మీద ఇంకొకరు తల ఆనించుకున్నట్టు ఈలాటి బొమ్మలు వుంటాయి. ఈ సీరియల్ పడిన భాగంలో సరిగ్గా ఆ బొమ్మలు వున్నంత మేరా ఎవరో జాగ్రత్తగా కత్తిరించి పారేశారు. నేను మాగజైన్ చేతిలోకి తీసుకుని చూశాను. ఆ పుస్తకంలో అలా స్త్రీ పురుషులు సన్నిహితంగా వున్నట్టున్న నాలుగు పెద్ద బొమ్మలూ లేవు. నాకు ఏడుపు వచ్చినంత పనైంది. అసలు నిజం చెప్పాలంటే ఆ కథలకంటే ఆ బొమ్మలు నాకెంతో యిష్టం. ఎంతో అందంగా వుంటారు వాళ్ళు! వాళ్ళ ముఖాల్లో భావం చెప్పలేనంత అపురూపంగా వుంటుంది. ఎవరు చేసివుంటారీపని! క్రిందపెదవి గట్టిగా పళ్ళతో నొక్కిపట్టి ఆలోచించాను. ఎవరై వుంటారు? నాకు వెంటనే తోచలేదు. ఈ బొమ్మలవల్ల ఎవరికి నష్టం కలిగింది? ఏం బాధ వచ్చింది వాళ్ళకి.

హఠాత్తుగా నాకు గుర్తుకు వచ్చింది.

అత్తయ్యకి ఇంగ్లీషు రాదు.

పిల్లలు, రాజేశ్వరీ నాతో పేరంటానికి వచ్చేశారు.

ఇక మిగిలిందెవరు.

కృష్ణ!

నా మొహం జేవురించింది.

నాకు చాలా రోషం వచ్చింది.

ఎందుకు చేశాడీపని? బ్రూట్, ఇప్పుడే తేల్చుకోవాలి.

లాంతరు ఆ పుస్తకం చెరో చేత్తో పుచ్చుకుని వెనక్కి తిరిగిన నా బయటనుంచి "వదినా! బట్టలు మార్చుకున్నావా? నేను రానా? లోపలకి..... అన్న రాజేశ్వరి కంఠం వినిపించింది..

"రా!" అన్నాను. దగ్గరగా వేసి వున్న తలుపులని తోసుకొని రాజేశ్వరి లోప వచ్చింది.

లోపల అడుగు పెడుతూనే అదోలా నిలబడిన నన్ను చూసి "అదేమి అలా వున్నావేం? ఏమైంది?" అంది.

"ఇలా రా నా దగ్గరకి" పిల్చాను.

దగ్గరగా వచ్చింది.

"చూడు మీ అన్నయ్య చేసిన పని?" అన్నాను పుస్తకం చూపిస్తూ.

రాజేశ్వరికి అర్థంగాలేదు.

నేను వివరంగా చెప్పా.

"అరె! యిదేమిటి? అన్నయ్య ఎప్పుడూ అలా చేయడే" అంది అపనమ్మకం చూస్తూ.

"చేస్తాడనటానికి ఇంతకంటే మంచి నిదర్శనం ఏం కావాలి అన్నాను.

"అన్నయ్య కారణం లేందే ఏ పనీ చేయడే" ఇంకా నమ్మనట్టు అంది.

"కారణం లేకపోవటమేం? ఉందిగా" అన్నాను.

"ఏమిటది?"

"నేను యిక్కడికి రావటం యిష్టం లేదని మొదటి రోజునే నా కనిపించి

"ఛ, ఛ అదేం కాదు. ఉండు నేనిప్పుడే అడిగివస్తా" రాజేశ్వరి వేగం వెళ్ళబోయింది.

నేను చెయ్యిపట్టుకుని ఆపేశాను. "ఆగు నువ్వెందుకు? నువ్వవద్దు నే అడుగుతా. అసలతని ఉద్దేశ్యం యేమిటో నేనే తెల్చుకుంటా. మూర్ఖులకి భయ అమాయకురాలిని కాదు, నేను" అన్నా.

రాజేశ్వరి నాలాగే పెదవి కొరుక్కుంటూ నిలబడిపోయింది. నేను వి చీర భద్రంగా మడతపెట్టి పెట్టెలో వేశాను. రాజేశ్వరి కూడా బట్టలు మార్చుకు ఇద్దరం బయటికి వచ్చాం, నేను చేత్తో పుస్తకం పట్టుకునే యివతలకి వచ్చా

కృష్ణ ముందు గదిలో లేడు, వాకిట్లోనూ లేడు, వంట యింట్లోనూ కన్పించలేదు.

"ఏడీ? అన్నా, నాకు ఇప్పటికిప్పుడు అదేదో తేల్చుకుంటేగాని వూపిరి సరిగ్గా ఆడనంత ఆవేశంగా వుంది.

"అమ్మా! అన్నయ్యేడి?" రాజేశ్వరి తల్లిని అడిగింది.

"దాగ్గీ ఆవుని చూసిరావటానికి వెళ్లాడు. ఏం? ఎందుకు?" అంది రాజేశ్వరి మాట్లాడలేదు.

అత్తయ్య కూర వేయించే పనిలోవుంది.

నేను దొడ్లోకి వచ్చాను. రాజేశ్వరి నా వెనకే రాబోయింది. నేను వద్దని వారించాను. దొడ్డంతా చీకటిగా వుంది. గొడ్లపాకలో కృష్ణ పెట్టిన లాంతరు కొద్దిగా ఇటువైపుకి కాంతిని ప్రసరింపచేస్తూ మార్గం కన్పించేలా చేస్తోంది.

నేను మెల్లగా పాక దగ్గరకు వెళ్ళాను. కృష్ణ ఆవుకి, గేదెలకి గడ్డి వేస్తున్నాడు. నేను అక్కడే నిలబడ్డాను. నేను వచ్చినట్టు అతనికి తెలియనే తెలియదు. గడ్డి వేయటం అయింతర్వాత రేపోమాపో ఈనటానికి సిద్ధంగా బరువుగా, భారంగా వున్నట్టున్న ఆవుని గంగడోలు నిమిరాడు. చివరికి వెళ్ళటానికి ఉద్యుక్తుడవుతూ, లాంతరు తీసుకుని యిటు తిరిగిన వాడల్లా చీకట్లో కన్పించీ కన్పించనట్టు తెల్లచీరతో నిలబడివున్న నన్ను చూసి ఉలిక్కిపడి 'ఎవరు'? అన్నాడు.

"నేనే" అన్నాను. నాలో కోపం, అతిశయం, అహంకారం అంతా ఆ నేనే అనటంలో చూపిస్తూ.

నా కంఠస్వరం వినగానే అతను కొంచెం వెనక్కి తగ్గాడు. "చీకట్లో యిక్కడి కెందుకు వచ్చావ్?"

"దీని ఉద్దేశ్యమేమిటో కనుక్కుందామని" చేతిలో పుస్తకం చించిన చోట తెరచి అతనికి కన్పించేలా ముందుకు పెట్టాను. లాంతరు ఎత్తి పట్టుకోవటం వల్ల కృష్ణ ముఖం నాకు స్పష్టంగా కన్పిస్తూనే వుంది. నేను ముందుకు పట్టుకున్న పుస్తకం చూడగానే అతని ముఖంలో చిత్రవిచిత్రమైన భావాలు కదిలినాయి. అది రెప్పపాటుమాత్రమే. ఆ తర్వాత ఆ ముఖం ఎలాటి భావం లేకుండా నిర్లిప్తంగా వుండిపోయింది.

చాలా నిదానంగా, మృదువుగా, గంభీరంగావున్న స్వరంతో పలికాడు. "చూడు మీనా, నువ్విక్కడ నాలుగురోజులపాటు సరదాగా గడపటానికి వచ్చావని నాకు తెలుసు. దానికి మాకెవరికీ అభ్యంతరమూలేదు పై నుంచి మేమంతా ఎంతో

ఆనందించాం కూడా. నువ్వు సరదాకి, కాలక్షేపానికి వచ్చి వెళ్ళిన ఈ సమ మాలో ఒక్కరి మనసుమీదా ఎలాటి విపరీతమైన ముద్ర వేయకూడదు. ఆ పు ఇంత క్రితం గదిలో చూడగానే నా కెలాగో అన్పించింది. అది చదవకూడ కాదు. అవి అసభ్యంగా జుగుప్సాకరంగా వున్నాయనీ నేను అనటం లేదు."

"మరి ఎందుకు చించావ్?"

"రాజు గుర్తుకు వచ్చింది. వయసులోవున్నపిల్ల. దాని వూహలకి ఆలోచ ఆ బొమ్మలు ఎలా రెచ్చగొడతాయో కాస్త వూహించేసరికి నాకు చెప్పలేనంత చిరా వేసింది. నీ సంగతి వేరు. చిన్నప్పటినుంచీ అంతో యింతో అలాంటిపుస్తకా చూడటానికి అలవాటుపడిన నీకు అంతగా ఏమీ అన్పించకపోవచ్చు. నా చెల్లె వేరు, పిల్లలకి వయసువచ్చినా ఇబ్బందుల్లోపడి పెళ్ళి చేయలేని పెద్దవాళ్ళ వయసు వాళ్ళలో యెలాంటి వికారం రేకెత్తించకుండా జాగరూకత వహించే బాధ్య కూడా తీసుకోవాలి. నేను చేసినది పొరపాటే, ఆ పుస్తకం ఖరీదు నాకు తెలు ఇచ్చేస్తాను, నువ్వు హైదరాబాద్ వెళ్ళగానే మరోటి కొనుక్కో. దీన్ని గురిం యింకెలాటి గొడవా చేయవద్దు దయయుంచి."

నేను అలాగే నిలబడ్డాను. అంతో యింతో విచక్షణాజ్ఞానం గల నా బుద్ధి అతను చెప్పింది సబబుగానే తోచింది కానీ అతను చెప్పింది మారు మాట్లాడకు ఒప్పుకోవాలంటే అవమానంగా కూడా తోచింది.

అందుకే వెక్కిరింతగా అన్నాను. "రాజుకి ఏమైనా అన్పిస్తుందనా? బొమ్మలు చూడగానే ఆ వికారంలాటిదేదో నీకే కలిగిందా?"

వెళ్ళబోతున్న కృష్ణ చటుక్కున ఆగి నావైపు చూశాడు. అతని ముఖం కఠిన మారింది. ఎర్రబడింది కూడా.

క్షణంసేపు సూటిగా, రెప్పవాల్చకుండా నా కళ్ళలోకి చూసి "నీ యిష్ట ఎలాగయినా అనుకో" అన్నాడు.

ఆ అనటంలో నిర్లక్ష్యం, లెక్కలేని తనం నా అహంకారాన్ని, అతిశయా కాటువేశాయని వేరే చెప్పనవసరం లేదనుకుంటాను.

కృష్ణ నా సమాధానం కోసం ఆశించకుండా లాంతరు అక్కడ పె వెళ్ళిపోయాడు.

చీకట్లో అదృశ్యమైపోతున్న అతనివైపు పరీక్షగా చూస్తూ నేను అక్క నిలబడిపోయాను.

పరధ్యానంగా నిలబడిన నా దగ్గరికి రాజేశ్వరి గబగబా వచ్చింది.

నా చెయ్యి పట్టుకుంటూ, "వదినా? అన్నయ్య ఏమన్నాడు?" అంది.

"ఏమీ అనలేదు" అన్నాను.

రాజేశ్వరి లాంతరు తీసుకుంది.

ఇద్దరం బయటకి వచ్చేస్తుండగా రాజేశ్వరి అడిగింది "అడిగావా నువ్వు!"

"పుస్తకం చూడగానే అతనికి ఏదో వికారం లాటిది కలిగిందట."

"వికారమా?" అంది రాజేశ్వరి.

"ఔను వికారమే."

రాజేశ్వరి నావైపు చూసింది.

రాజేశ్వరి ముఖం చూడగానే నేను ఫక్కున నవ్వాను. రాజేశ్వరి కూడా బలవంతంగా నవ్వింది. ఇద్దరం లోపలికి వచ్చాం.

పెరటి గుమ్మం దగ్గర మా కెదురైన కృష్ణని చూడగానే నేను నవ్వు ఆపేసి ముఖం సీరియస్‌గా పెట్టుకున్నాను.

15

మేం భోజనానికి కూర్చోబోతూండగా, కృష్ణ "అమ్మా! రాజుకి దిష్టి తీయమని చెప్పాను, తీశావా!" అని అడగటం విన్పించింది.

"లేదురా! మర్చిపోయాను" అంటూ అత్తయ్య మా యిద్దర్నీ పిలిచి ముందు నాకు తీసి, తర్వాత రాజేశ్వరికి తీసింది.

లాంతరు వెలుగులో ఆవిడ ముఖం దుఃఖాన్ని అణుచుకుంటున్నట్టుగా బాధని దిగమింగుతున్నట్టుగా కన్పించటం గమనించిన నేను చకితురాలిని అయాను.

పిల్లలందరం భోజనం చేశాం.

కృష్ణ మాతో యెప్పుడూ రాడు. అతను, అత్తయ్య కలిసి తినటం అలవాటు.

భోజనాలు కాగానే ముందుగదిలో పక్కలు పరుచుకున్నాం. పగలంతా ఆడి అలిసిపోయిన పిల్లలు అంతలోనే నిద్రపోయారు. రాజేశ్వరి యింకా పడుకోవటానికి రాలేదు.

నిద్రపట్టని నేను అలాగే చూస్తూ పడుకున్నాను.

వంటగదిలోంచి అత్తయ్య స్వరం దిగులుగా, మెల్లగా, బాధగా ఏదో అనటం విన్పించింది.

కృష్ణ కంఠం దానికి జవాబుగా స్థిరంగా, నిశ్చయంగా పలికింది.

"ఆ అమ్మాయి వున్న నాలుగురోజులూ నువ్వు ఇలాంటి విషయ ఎత్తవద్దమ్మా. అయినా దిగులు పడినంత మాత్రాన జరిగేది ఏముంది నున్నానుగా ఆ విషయం నాకు వదిలేసి నువ్వు మర్చిపో, నువ్వు నిశ్చింతగా

నేను చెవులురిక్కించి విన్నాను.

ఆ తర్వాత వాళ్ళు ఆ సంభాషణ అట్టే పొడిగించలేదు.

నేను చాలాసేపు ఆలోచించాను.

ఏమైంది? అత్తయ్య ఎందుకు దిగులుపడుతోంది? ఏమిటా విషయ

ఏదై వుంటుంది? రాజుని అడిగితే చెబుతుంది నిజమే. కానీ తెలు నేనేం చేయగలను? నాలుగు రోజుల్లో సరదాగా గడిపి వెళ్ళటానికి వచ్చా విషయం నేను మర్చిపోకూడదు.

ఆలోచన్లు బలవంతంగా వదిలించుకుని నిద్రకి ఉపక్రమిస్తూ మూసుకున్నాను.

మెల్లగా నాకు నిద్రపట్టేసింది.

రాజేశ్వరి ఎప్పుడు వచ్చి నా పక్కన పడుకుందో నాకు తెలియనే తెలియ

16

గాఢనిద్రలో వున్న నాకు ఎవరో తట్టి లేపినట్టే మెలకువ వచ్చింది. ఉ పడి కళ్ళు తెరిచి చుట్టూ చూశాను. క్షణంసేపు నేను అపరిచితంగా వు పరిసరాలలో ఎందుకు వున్నానో నాకు అర్థంగాలేదు. తర్వాత మె తెలిసింది.-నేను వున్నది నిమ్మలూరు అని. యిది అత్తయ్య యిల్లని! తల్ల గుండె చల్లబడింది. నిదానంగా మళ్ళీ చుట్టూ చూశాను అందరూ మంచి ని వున్నారు.

ఒక్కోసారి యిలా నిద్రలో చటుక్కున లేచి కూర్చోవటం నాకు అలవా చేతికి వాచీ లేకపోవటం వల్ల టైమెంతయిందో తెలియలేదు. ఇదే మా ఇ అయితే తలతిప్పి కుడివైపుచూస్తే నా మంచం ప్రక్కనే వున్న రోజ్‌వుడ్ టేబిల్ రెండు పిట్టలు చెరోవైపూ నిలబడి ముక్కులతో పట్టుకున్నట్టున్న అందమైన గడియా రేడియం డయల్‌తో నేను కళ్ళు తెరవగానే టైమ్ చెప్పటానికి సిద్ధంగా నిలబడి టిక్ టిక్ మంటూ వుండేది. అదీ గాకుండా నైట్ గౌనుతో నిద్రపోవటానికి అలవా పడిన నాకు ఈ నూలు చీర ఎంత మెత్తగావున్నా, ఏమిటో గుడ్డలమధ్య చుట్టేసి యిబ్బందిగానే వుంది.

ఓ ప్రక్కకి తిరిగి చెంపకి చేయి ఆనించుకుని పడుకుని నా ఆలోచనల సుడిగుండంలోకి మెల్లమెల్లగా జారుతున్న నాకు హఠాత్తుగా, నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుంటూ దూరంనుంచి "అంబా" అని ఆవు అరవటం విన్పించింది.

ఆ అరుపు మామూలు అరుపులా లేదు.

ఆక్రందనంలా వుంది.

ఆపదలో నిలబడి ఆప్తులకోసం ఎలుగెత్తి అరుస్తూ పిలిచిన పిలుపులా వుంది. రాత్రివేళ నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుంటూ వచ్చిన అరుపుకి నా గుండెలు ఎ గో అయినాయి.

మరోసారి, వెంటవెంట రెండుసార్లు విన్పించింది.

అవతలిగదిలో గాఢనిద్రలో వున్న కృష్ణ మంచం మీద అటూయిటూ కదిలిన చప్పుడు విన్పించింది.

మరోసారి ఆవు అరుపు విన్పించింది.

కృష్ణ చప్పున లేచి యివతలికి వచ్చాడు. మేం పడుకున్న గదిలో మూలగా పెట్టివున్న లాంతరు తీసి, దాని వత్తి ఎక్కించి పరుగులాటి నడకతో బయటికి వెళ్ళిపోయాడు.

నేను కళ్ళు తెరిచి అతన్ని గమనిస్తున్నానన్న సంగతి అతనికి తెలియదు.

దొడ్లోకి వెళ్ళిన పదినిమిషాలకి కృష్ణ "అమ్మా-రాజూ" అని బిగ్గరగా పిలవటం విన్పించింది.

నేను చటుక్కున లేచి కుర్చున్నాను.

అత్తయ్య కదులుతూ లేచి కూర్చుని వున్న నన్ను రాజేశ్వరి అనుకుని "రాజూ! అన్నయ్య పిలిచినట్టుందేమిటమ్మా? పిలిచాడా నన్ను" అంది.

"అవునత్తయ్యా, ఆవు అరుస్తోంది, కృష్ణ లేచాడు, పిలుస్తున్నాడు మిమ్మల్ని" అన్నాను.

"అవునా! అయ్యో ఆవు యీనిందేమో" అంటూ అత్తయ్య కూడా లేచి దొడ్లోకి వెళ్ళింది.

నాకిక పడుకోబుద్ధి కాలేదు.

రాజేశ్వరిని తట్టి లేపాను.

మా మాటలకి మధూ కూడా లేచాడు. ముగ్గురం కలిసి దొడ్లోకి వెళ్ళాం. బయట తెలతెలవారుతోంది. పిట్టలు కిచకిచ లాడుతున్నాయి. తూర్పునంతా

కుంకుమ అద్దినట్టు ఎర్రటి ఎరుపు అలుముకుని వుంది. వెలుగు నీడల్లో ఏ
కాని ఆ మిశ్రమ వాతావరణం నా కళ్ళకి ఆహ్లాదంగా, అద్భుతంగా, సర్వం
తేదేకంగా అటువైపే చూడాలన్నంత విచిత్రంగా వుంది.

"అక్కయ్యా ఆవు ఈనింది." మాతో నడుస్తున్నవాడల్లా మధు
ముందుకు పరుగెత్తాడు.

"ఏ దూడో అడగరా అన్నయ్యని" రాజేశ్వరి కూడా పరుగెత్తింది. నెమ్మ
మెల్లగా, ప్రాగ్దిశనుంచి కళ్ళు తిప్పుకోలేనిదానిలా నడుస్తూ వచ్చిన నేను
కొద్ది దూరంలో ఆగిపోయి పాక లోపలికి చూశాను.

కృష్ణ అప్పుడే పుట్టిన దూడని పొదివిపట్టుకుని గోళ్ళు గిల్లివేస్తున్నాడు.
సంతానాన్ని ఆత్రంగా చూసుకుంటున్న దానిలా ఆవు దూడని నాకుతోంది.

మధు వెళ్ళి కృష్ణ వీపు మీదపడి రెండు చేతులూ అతని మెడ
పెనవేసి ఉత్సాహం ఆపుకోలేని వాడిలా ముందుకి వెనక్కి వేగంగా వూగు
"అన్నయ్యా మన కొత్త దూడకి 'మల్లీ' అని పేరు పెడదామా!" అంటున్నాడు

మధు వూపుకి ఆగలేని కృష్ణ తనుకూడా ముందుకి వెనక్కి వూగుతూ "
బాబూ" ఇన్నేళ్ళకి మనింటిలో కోడెదూడ పుట్టింది' అన్నాడు.

"నిజంగా నా అన్నయ్యా" అంది రాజేశ్వరి పట్టలేని సంతోషంతో.

ఔనే రాజూ, అంది అత్తయ్య.

అందరి ముఖాలు వరుసగా పరిశీలించిన నాకు కోడె దూడ అనే ఆ
వాళ్ళలో చూసేసరికి ఒళ్ళు మండింది.

ఈ సృష్టికి స్త్రీ పురుషులిద్దరూ సమానమే, ఆడామగా భేదం దానికే
ఈ ఆధిక్యతలు, అల్పత్వం కేవలం మనుష్యులు కల్పించుకున్నవే.
కుటుంబాలలో ఆడపిల్ల పుట్టిందనగానే అయ్యో అని వుసూరుమనటం, మగపి
అనగానే ఆc! ఇలాగే అని సంతోషంతో ఎగిరి గంతులేయడం చాలాసార్లు చూ

స్త్రీ పురుషులలో ఎవరి ప్రత్యేకత వాళ్ళది. ఒకరికి మరొకరికి సామ్యం
ఒక విధంగా ఆలోచిస్తే స్త్రీకే బాధ్యత, బరువు ఎక్కువేమోనని నాకు అనిపి

యింతలో కృష్ణ నవ్వుతూ అమ్మా! ఇదంతా నీ మేనకోడలు కాలుపె
వేళా విశేషం. ఎన్నడూ రానివారు వస్తే ఎప్పుడూ జరగనిది జరిగింది అన్నా

అత్తయ్యా, రాజేశ్వరి, మధు నావైపు చూసి ఒక్కసారి నవ్వేశారు.

అత్తయ్య ఔనన్నట్టు తలూపింది. రాజేశ్వరి నావైపు ఆపేక్షగా చూసి
నేను గంటుపెట్టుకున్న ముఖంతో అన్నాను.

"అత్తయ్యా! నా రాకవల్ల మీ యింటిలో కోడెదూడ పుట్టే భాగ్యం లభించిందని నీ కొడుకు అంటే నేనేం సంబరపడి మురిసిపోను, ఈ సృష్టి కోసం స్త్రీ యెంత యాతనపడుతుందో, ఆ బాధ్యత యెంత భయంకరమైందో, గుర్తించని మనుష్యులంటే నాకు మహామంట, చెప్పలేనంత చిరాకు. నిజంగా ఆలోచిస్తే మగజాతిలో గొప్పతనం ఏమిటో నాకర్థం కానే కాదు."

అత్తయ్య నేనేం మాట్లాడుతున్నానో అర్థంగానట్టు అయోమయంగా చూసింది. రాజేశ్వరి నవ్వుతూ అన్నగారివైపు "నువ్వేమంటావ్!" అన్నట్టు చూసింది.

కృష్ణ ముఖం గంభీరంగా మారింది.

స్వరం కూడా గంభీరంగానే పల్కింది.

"స్త్రీ సృష్టిని కల్పిస్తుంది నిజమే, కానీ ఆ సృష్టికి పురుషుడు చరిత్రని కల్పిస్తాడు కాబట్టి ఆధిక్యత ఎంత లేదన్నా మగజాతిదే."

యధాలాపంగా ఆవువైపు తిరిగిన నాకు హఠాత్తుగా కృష్ణమాటలు విన్పించటం మానేసినాయి, ఉలిక్కి పడ్డట్టుగా చూశాను.

నేను పుట్టి యిన్ని సంవత్సరాలు అయింది. నేను పొరపాటుగా కూడా ఆడవాళ్ళు ప్రసవించడం గాని, జంతువులు ఈనటంగాని చూడలేదు.

అలాటిది ఈనాడు హఠాత్తుగా ఈ ప్రాతఃకాలవేళ, బైట ప్రకృతి యెంత అందంగా రంగులు సంతరించుకుంటూ, చెప్పలేనంత అద్భుతంగా వర్ణించలేనంత ఆహ్లాదంగా వుందని అనుకుంటున్న యీ సమయంలో అప్పుడే యీనిన ఆవుని చూడగానే నాకు భయం వేసింది. కడుపులో వికారం పెట్టింది. మనసంతా జుగుప్సతో ఉండచుట్టుకు పోయినట్టయింది. ఈ సృష్టి అనేది యింత భయంకరమా! ఇంత అసహ్యమైన పరిస్థితులలో ప్రాణి ఉద్భవిస్తుందా! ఎంత వికృతం! ఎంత అసహ్యం! ఎలాటి బాధ! నాకక్కడనుంచి మైళ్ళ దూరానికి పారిపోవాలని అన్పించింది. నేను జన్మ జన్మలకి యెంత ప్రయత్నించినా మరిచిపోలేనంత గాఢంగా ఈ దృశ్యం నా హృదయఫలకం మీద హత్తుకుపోయింది.

అత్తయ్యా, రాజూ ఎలాంటి వికారం లేకుండా, అదంతా యెంతో సహజమైనట్టు నిలబడి వున్నారు. వాళ్ళ దృష్టి అంతా అప్పుడే పుట్టిన ప్రాణి మీద కేంద్రీకరించి వుంది.

కృష్ణ అయితే మరీను.

వెనక నుంచి మీదపడి మధు వూగుతుండగా, ఒళ్ళో పొదివి పట్టుకుని వున్న దూడని ఎలాటి అసహ్యం లేకుండా, ఎంతో ఆపేక్షగా, శుభ్రంగా తుడుస్తున్న అతను నాకు విచిత్రంగా కనిపించాడు.

ఆ తుడవడంలో ఆప్యాయత, ఆ పట్టుకోవడంలో ఒక విధమైన మమ... అతని చూపుల్లో కరుణ స్పష్టంగా కన్పిస్తున్నాయి. ఓహ్! ఎంత మంచి భావ... ఎంత మంచి యాంగిల్? నేను గిరుక్కున తిరిగి, గబగబా లోపలికి పరుగెత్తి... పెట్టె తెరిచి కెమెరా తీసుకుని దొడ్లోకి వచ్చాను.

మెడల మీద మధు, ఒళ్ళో వెన్నముద్దలాటి ఆవుదూడతో వున్న కృష్ణ... మంచి యాంగిల్‌లో ఫోటో తీశాను.

"ఏయ్, ఏయ్. ఏమిటిది?" కెమేరాతో వున్న నన్ను చూడగానే దూ... జాగ్రత్తగా క్రింద దింపి, గడ్డితో చేతులు తుడుచుకుంటూ, పాక బైటకు వ... అన్నాడు.

"ఫోటో" అన్నా. యీసారి అతన్ని ఒక్కడిని యాంగిల్ చూస్తూ. కృష్ణ క్రింద... వంగి చిన్న రాయి ఒకటి తీసి చేయి చాచి విసరబోతున్న వాడిలా పట్టుకు... "మర్యాదగా చెబుతున్నా ఫోటోలు గిటోలు యేం పనికిరావు నువ్విక్కడ నుం... ఏం జ్ఞాపకం తీసుకెళ్ళటానికి వీల్లేదు" అన్నాడు.

"నువ్వెవరు నన్ను ఆజ్ఞాపించటానికి?" నోరుమూసుకో మన్నంత గట్టి... అన్నాను.

కృష్ణ రాయి విసరబోయాడు. విసిరాడనే అనుకున్నాను, అతని ముఖ... అంత సీరియస్‌గా వుంది.

నేను దెబ్బ తగులుతుందేమోనని భయంతో కాస్త పక్కకి తగ్గాను.

కృష్ణ విసరలేదు. రాయి క్రింద విడిచి పకపకా నవ్వాడు.

కెమేరాలో యాంగిల్ చూచుకుంటున్న నాకు ఆ నవ్వు చక్కిలిగింత పెట్టినట్టయింది. టక్కున మీటనొక్కి ఎర్రని చిగుళ్ళు కొద్దిగా కన్పిస్తుం... దంతాలన్నీ కన్పించేట్టు, విరగబడి నవ్వుతున్న కృష్ణ ముఖాన్ని శాశ్వతంగా... కెమేరాలో బంధించుకున్నాను. అతను అంతలా నవ్వటం నే నెప్పుడూ చూడలే...

కృష్ణ అంతలోనే నవ్వడం మానేసి సీరియస్‌గా వెనక్కి తిరిగి, "అమ్మా... అన్నయ్య కూతురు నాలుగు రోజులు యిక్కడ వుండదల్చుకుంటే యిలాటి పి... పనులు చేయవద్దని గట్టిగా చెప్పు. ఇంకోసారి యెప్పుడైనా యీ ప్రదేశంగా... ఇక్కడ మనుషుల్నిగాని ఫోటో తీయాలని చూస్తే తక్షణం బండెక్కిస్తానని చెప్పు... తర్వాత నువ్వు తిట్టినాసరే" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

అతను వెళ్ళినవైపే చూసిన నేను పెదవులు ముడిచి మూతితిప్పాను.

అదేమిటో కానీ, వెనకనుంచి అతని విగ్రహాన్ని యెన్ని సార్లు చూసి... తనివితీరక, యింకా చూడాలనే అన్పించటం ఒక విశేషమే.

మర్నాడు ఆవుపాలు జున్ను వండుకుని అందరూ ఆనందంగా, అమృతం తింటున్నట్టు తిన్నారు. అత్తయ్య నాక్కూడా పెట్టింది. నేను తినలేదు. దానివైపు చూడగానే, నాకు అప్పుడే యీనిన ఆవు గుర్తుకు వచ్చింది. కడుపంతా చేయిపెట్టి దేవినట్టు వికారం పెట్టింది. వద్దని తిరస్కరించాను.

17

సాయంత్రం అవుతుండగా మంగమ్మగారు వచ్చింది. ఆవిడ వచ్చినప్పటినుంచీ నా దగ్గరే కూర్చుని నాతో కబుర్లకి దిగింది. రాజేశ్వరి నేనూ చాపమీద కూర్చుని సన్నజాజులు, కనకాంబరాలు, మరువం కలిపి అందంగా మాల గుచ్చుతున్నాం. ఈ రోజు శుక్రవారం. ప్రతిశుక్రవారం సాయంత్రం వేణుగోపాలస్వామి ఆలయానికి తోటలోవున్న పూలన్నీ కోసి పెద్ద దండగుచ్చి కానుకగా పంపటం అత్తయ్యావాళ్ళకి అలవాటుట. మంగమ్మగారు నేను కట్టుకున్న చీర, నా చేతులకున్న గాజులు, నా మెళ్ళో గొలుసు వీటన్నిటినీ పరీక్షగా చూస్తూ మా యింటి వివరాలు అడగటం ప్రారంభించింది.

"మీ నాన్న పెద్ద ఇల్లు కట్టాడటగా! ఎంత ఖరీదయిందే అమ్మడూ?"

"మా నాన్న కట్టలేదు. మా తాతగారు కట్టించి మా అమ్మకిచ్చారు" అన్నాను.

"మీ తాతగారు నీకు గుర్తున్నారా?"

లేదన్నట్టు తలూపాను.

ఆవిడ ఆసక్తిగా నావైపుకి వంగి మరీ అడిగింది.

"పట్నంలో గొప్పవాళ్ళ యిళ్ళలో స్నానానికి అవేవో పెద్దపెద్ద తొట్లు వుంటాయటగా? మీ యింట్లో వుందా?"

ఉన్నట్టు తలూపాను.

అప్రయత్నంగా రాజేశ్వరి నేను నవ్వుముఖాలతో ఒకరివైపు మరొకరు చూసుకున్నాం. మా ఇద్దరి మనసులో నేను ఇక్కడికి వచ్చిన రోజున జరిగిన సంఘటన మెదిలింది.

"మీ హైదరాబాదులో మా ఆడబడుచుకి పిన్నత్తగారి మేనల్లుడు అక్కడే వున్నాడు. మాకు బాగా తెలుసులే. ఎప్పుడూ రమ్మని వ్రాస్తూ వుంటాడు. అదేదో గీకటిపల్లిలో వుంటాడట. ఆ పేటలో 50 రూ. పెట్టినా ఒక గది దొరకదుట. వెళ్ళాలి ఒకసారి యెప్పుడో వస్తాను. వచ్చినప్పుడు తప్పకుండా మీ యింటికి కూడా వస్తాను. మీనాన్నకి చెప్పు."

అలాగే అన్నట్టు తలూపా. కానీ గుండెలు భయంతో పీచుపీచు
ఈవిడ అన్నంత పని చేసి ఓ శుభముహుర్తాన మా యింట్లో అడుగుపెట్టి

"నీకు వంట వచ్చుటే పిల్లా!" మళ్ళీ అడిగింది ఆవిడ.

"రాదు" అన్నట్టు కళ్ళతోనే సూచించా. నా సమాధానం విని ఆవిడ వేలేసుకుంది.

"రాదూ! ఇంత వయసువచ్చి వంట రాకపోతే యింకేమొస్తుందే నీకు! రేపు పెళ్ళయితే మొగుడికి ఏం వండిపెడతావ్? వంటరాదని వాడు తగిలేస్తే."

అత్తయ్య కల్పించుకుంది. "ఏమిటండీ మంగమ్మగారూ, మీ చా మాటలూ మీరూను. వంట చేయటానికి ఆ అమ్మాయికేం కర్మండీ!"

ఎట్టెట్టా - అన్నట్టు చూసింది మంగమ్మగారు.

"కర్మా! వంట చేయటం ఆడదాని కర్మయితే మనమంతా కర్మ వాళ్లమన్న మాటేగా. ఏమిటి కమలమ్మా! నువ్వు మరీ సోద్యంగా చెబు మన రాజుకి వంటరాదూ? పట్నవాసపు పిల్ల అంటే యింకా రకరకాలుగా కొత్తకొత్త పోకడలతో చేస్తుందనుకుని అడిగాను."

"బాగుందండీ యింట్లో వంటమనిషి వుంది. వాళ్లమ్మ వుంది. అమ్మాయికి వంటింట్లోకి వెళ్ళాల్సిన అవసరం యేముందో చెప్పండి." అ నన్ను సమర్థిస్తూ అంది.

"పోనీ వీళ్లమ్మకైనా వచ్చునా అని" ఆవిడ నన్ను సందేహంగా చూస్తూ

"అబ్బ, హుష్. కాస్త నెమ్మదిగా మాట్లాడండి అన్నయ్య పడుకున్నాడు" రాజేశ్వరి.

కృష్ణ అంతక్రితమే చాలా ఆలస్యంగా వచ్చి భోజనం చేసి పడుకున్నా అన్నం తినగానే ఒక్క పదినిమిషాలు అలా పక్కమీద వాలి ఏ పుస్తకమో, తిరగవేస్తూ విశ్రాంతి తీసుకోవటం అతని అలవాటు. అతను యింట్లో లేన ఆ గదిలోకి స్వతంత్రంగా వెళ్ళే నేను అతను అక్కడుంటే ఆ ఛాయలకి పోను. అతను కూడా అంతే! నేను ఆ గదిలో వున్నట్టు తెలిస్తే అసలావైపుకే

కృష్ణ యింట్లోనే వున్నాడా యేమిటి?" అంది ఆవిడ గొంతు ఏమా తగ్గించకుండానే.

మళ్ళీ నావైపు తిరిగి "సరే నీకు పనిపాటలు వస్తే నా కెందుకు రాకపో కెందుకు గానీ - ఇంతకూ మాకు పప్పన్నం ఎప్పుడు పెడతావ్ చెప్పు" అం

నా కర్థం కాలేదు. పప్పన్నం అంటే? రాజేశ్వరి వైపు ఏమిటన్నట్టు చూచాను. రాజేశ్వరి తలవంచుకుని పూలుగుచ్చుతూ, నవ్వాపుకుంటూ "ఆవిడనే అడుగు" అంది.

ఈ సారి మంగమ్మగారు చెప్పలేనంతగా ఆశ్చర్యపోతూ, రెండు దవడలూ నొక్కుకుని "అయ్యో రామా, నే నడిగింది తెలియనేలేదా నీకు? మీ యింట్లో అసలు తెలుగు మాట్లాడుకుంటారా?" అంది.

"మాట్లాడుకుంటాం" నిస్సహాయంగా అన్నాను.

ఆ క్షణంలో నాకు రాజేశ్వరి మీద చిరుకోపం వచ్చింది. చేయి జాచి ఆవిడకి కన్పించకుండా రాజేశ్వరి తొడమీద గిల్లి, మంగమ్మగారితో మర్యాద వుట్టిపడుతున్న కంఠంతో, అతి వినయంగా, "పప్పన్నానికేం భాగ్యం! మీరు ఎప్పుడు మా యింటికి వస్తే అప్పుడే. ఒకసారి కాదు, వందసార్లు మీకు విసుగొచ్చేటన్నిసార్లు పెడతాను. మీరు రావాలేగానీ" అన్నాను. పప్పన్నం అంటే విందుభోజనం అయి వుంటుందని వూహిస్తూ.

రాజేశ్వరి ఫక్కుమని నవ్వింది. అత్తయ్య పెదవులమీద చిరునవ్వు కదిలింది. ఆశ్చర్యంగా చూసిన మంగమ్మగారు కూడా ఘొల్లుమని పైకప్పు ఎగిరిపోయేలా నవ్వింది. వాళ్ళు ముగ్గురూ అలా ఒక్కసారిగా ఎందుకు నవ్వారో నాకర్థం కాలేదు. అయినా నేనూ నవ్వాను.

"కమలమ్మా! మీ అన్నయ్యకి ఉత్తరం వ్రాయలేకపోయావా?" అంది మంగమ్మగారు నవ్వు సర్దుమణిగిన కొద్దిసేపటికి.

"ఏమని?"

"మీ కృష్ణుడికి యీడేగా యీ అమ్మాయి. చిలకా గోరింకల్లా వుంటారు, అయిన సంబంధం"

నేను తెల్లబోయి చూశాను. రాజేశ్వరి కోపంగా తలెత్తింది. అత్తయ్య ముఖం పాలిపోయినట్టుగా అయింది.

కాస్త కోపంగా, "చాల్లే వూరుకోండి. మీరు మరీను, ఏది మాట్లాడొచ్చో ఏది మాట్లాడకూడదో బొత్తిగా తెలియదు" మందలింపుగా అంటూ లేచి వంటింట్లోకి వెళ్లిపోయింది.

"నేను కానిమాట ఏమన్నానే కమలమ్మా! మీ అన్నయ్య తన కూతురికి యింతకంటే మంచి సంబంధం తెస్తాడా? అయినా మన కృష్ణుడికి అసలు ఏం తక్కువని-"

"ఛీస్!" వెనక నుంచి వున్నట్టుండి కఠినంగా, వారిస్తున్నట్టుగా వినిపించింది.

ఉలిక్కిపడిన నేను తిరిగిచూశాను.

గది గుమ్మంలో నిటారుగా నిలబడి వున్నాడు కృష్ణ.

పడుకుని చదువుకుంటున్న వాడల్లా, హఠాత్తుగా, ఆ పేపరు అలాగే పట్టు
లేచి వచ్చినట్టుగా వున్నాడు. ఎందుకో అతని ముఖం జేవురించి వుంది. కళ్ళ
ఎర్రజీరలు తొంగిచూస్తున్నాయి, కఠినమైన స్వరంతో అన్నాడు.

"చూడు పిన్నీ, నీ క్కావలసింది కాఫీయే అయితే అమ్మ ఇచ్చే వర
మెదలకుండా కూర్చుని తాగి వెళ్ళు. లేదు తోచటం లేదంటావా యింకె
యింటికైనా వెళ్లి నీ భారతం విప్పు. అంతేగాని యీ యింట్లో కూర్చు
అధికప్రసంగం చేస్తే మాత్రం నేను వూరుకోను, నాకు నచ్చదు."

అతని నిర్మొహమాటానికి, అ ఖచ్చితమైన తిరస్కారానికి, తెల్లబోయిన నే
కంగారుగా మంగమ్మగారి వైపు తిరిగి చూశాను.

ఆవిడ కనుబొమ్మలు ముడిచి ముఖం ముడ్చుకుంది.

చాపమీద పోసిన పూలు చేతిలోకి తీసుకుని గుచ్చుతున్నట్టుగా దారం లాక్కు
"నే నిప్పుడంత కానిమాట ఏమన్నానురా? ఏదో మీరూ మీరూ అయినవాళ్
కాబట్టి వరస కలిసినవాళ్లు కాబట్టి అన్నాను కానీ." అంటూ నసిగింది.

కృష్ణ వెనకకు తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు.

మంగమ్మగారి కెంత కోపం వస్తుందో అనుకున్నాను నేను. అదేయింకో
అయినట్టయితే ఆ క్షణంలోనే రుసురుసలాడుతూ అక్కడ నుంచి లేచిపోయేవాళ్ళేమో
కానీ మంగమ్మగారు లేవలేదు. అత్తయ్య కాఫీ తెచ్చే వరకూ మాతో అవీ యి
మాట్లాడుతూ, కాఫీ ఇవ్వగానే గ్లాసు అందుకుని ఆవురావురు మన్నట్టుగా నాలు
గుక్కల్లో తాగేసి లేచి నిలబడుతూ, వచ్చిన పని అయిపోయినదానిలా వెళ్ళబోతు
"నా మాటలు కృష్ణుడికి కోపం తెప్పించాయో ఏమిటో! పెద్దదాన్ని చాదస్తంగా
ఏదో అన్నాను. ఏమీ అనుకోవద్దని చెప్పు కమలం. రేపు వీలయితే కూరకి కాస్
వంకాయలు పంపించు" అంటూ వెళ్లిపోయింది.

ఆవిడవెళ్ళిపోయిన తర్వాత రాజేశ్వరి చెప్పింది. ఆవిడ ఆ వూళ్ళో వెళ్ళ
యిల్లు లేదట. పనీ పాటా లేని యీవిడ అందరిళ్ళకి వెళ్లి వాళ్లకి ఆప్తురాలిగా
నటిస్తూ, ఆ ఇళ్ళలో విషయాలన్నీ తెలుసుకుని, ఒకటికి నాలుగు కల్పించి అందరి
చెబుతుంది. ఆవిడ విషయం తెలిసికూడా ఎవరూ ఏమీ అనలేరు. ఇంటికి
రానివ్వకుండా చేయలేరు, ఎందుకంటే ఆవిడ నోరు మహాచెడ్డది. అందుకే
సాధ్యమైనంతవరకూ అంతా ఆవిడతో సామరస్యంగా ఉండాలనే
ప్రయత్నిస్తుంటారుట. రోజూ మధ్యాహ్నం అయేసరికి కాఫీ కోసం అత్తయ్య

వాళ్లింటికి చేరుతుంది. ఆ గుక్కెడు కాఫీ దొరికే వరకూ ఇరుగమ్మ పొరుగమ్మ కబుర్లు వద్దన్నా వినిపిస్తూ వుంటుంది. ఒకసారి ఎవరిని గురించో అసహ్యంగా మాట్లాడుతోంటే విన్న కృష్ణ ఆవిడ ముఖం వాచేట్లు చీవాట్లువేసి, ఇలాంటి కబుర్లు చెప్పేట్టయితే అసలు మా యింటి గుమ్మమే ఎక్కద్దు అన్నాట్ట. దాంతో కోపం వచ్చి కొద్ది రోజులు రాలేదు. రాకపోవటంవల్ల ఆవిడకే నష్టం. ఆవిడకి 'అత్తయ్యలా' జాలిలే పాపం పెద్దది, అంటూ జాలితో ప్రతిరోజూ కాఫీ ఇచ్చే వాళ్ళు ఎవరూ లేరు.

ఈ మధ్య మళ్ళీ రావటం ప్రారంభించింది.

"ఇదిగో యిది జరిగింది. మళ్లీ ఓ వారం రోజులు మా ఇంటివైపు కూడా చూడదనుకొంటా" అంది రాజు.

మంగమ్మగారి గురించి అన్ని విషయాలు ఆసక్తిగా విన్న నాకు, ఊరంతా ఝడిసే ఆ మహాకాయానికి కృష్ణ ఏమాత్రం భయపడడు అని తెలియగానే అతడంటే నాకు గౌరవంలాంటిది కలిగింది. మగవాళ్ళలో కానీ ఆడవాళ్ళలో కానీ అలాటి ధైర్యం నాకు నచ్చుతుంది.

పూలు గుచ్చటం అయిపోయింది.

రాజేశ్వరి కాఫీ గ్లాసు కడగటానికని వంట యింట్లోకి వెళ్ళింది.

నేను తయారైన దండని రెండు చేతుల్తోను కాస్త దూరంగా పట్టుకుని దేవుడి మెళ్ళో వేస్తే ఎలా వుంటుందో ఊహించి చూస్తున్నాను.

ఉన్నట్టుండి దొడ్లోంచి వీరాయి గొంతు గావుకేకలా విన్పించింది.

"రాజమ్మా! అన్నయ్యని చప్పున పిలువు, మన కొత్త ఎద్దు మళ్లీ తాడు తెంచుకున్నది. నాకు అందటంలేదు. దొడ్డినపడి వంగ నారంతా తొక్కుతోంది."

"అన్నయ్యా,-అన్నయ్యా!" రాజేశ్వరి కంగారుగా అన్నయ్యగారిని పిలుస్తూ దొడ్లోకి పరుగెత్తింది.

నేను మాల అలాగే పుచ్చుకుని పరుగులాటి నడకతో దొడ్డి గుమ్మం లోకి వచ్చి నిలబడ్డాను.

బలిష్టంగా పొంకంగా, పొగరుగావున్న ఎద్దు దొడ్డినపడి వీరాయికి అందకుండా పరుగెత్తుతోంది. దాని మెళ్ళో కట్టుకొయ్యనుంచి తెంచుకున్న సగంతాడు తెంచుకున్న బంధంలా వేళ్ళాడుతోంది. వీరాయి ఆ తాడు కొన అందుకోటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాడు. కానీ దొరకలేదు. ఎద్దు అతన్ని చూడగానే బుసలు కొడుతూ, మీదకి వచ్చింది.

వీరాయి భయంతో వెనక్కి పరుగెత్తబోయి వెల్లికిలా పడ్డాడు.

అదృష్టవశాత్తు ఆ ఎద్దు అతని మీదకి రాకుండా యింకో వైపుకి వెళ్ళిపో

ఇంతలో వెనకనుంచి ఎప్పుడు వచ్చాడో కృష్ణ నా వెనుకగా వచ్చి అడ్డంగా నిలబడిన నన్ను "ఉండు, లే" అంటూ జబ్బ పుచ్చుకుని ప్రక్క దొడ్లోకి పరుగెత్తాడు.

"దీనికి మళ్ళీ ఇవాళ తిక్క రేగింది దొరా. కట్టుకొయ్యకి నిలవటం అన్నాడు వీరాయి లేస్తూ.

కృష్ణ ఎద్దు వైపుకి వెల్లాడు. "ఆ! ఆ!" గర్జిస్తున్నట్టుగా, వారిస్తున్నట్టుగా అతని కంఠం.

"దా, దా! క్స్ క్స్" పిలుస్తున్నట్టుగా, ఆజ్ఞాపిస్తున్నట్టుగా, అంటూ దగ్గరగా వెడుతున్న కృష్ణని చూసి నేను రాజేశ్వరి చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకున్నా

తన కెదురుగా, బాగా దగ్గరగా వస్తున్న యజమానిని చూసి ఎద్దు కొ విసిరింది.

కృష్ణ ఒడుపుగా ఒక చేత్తో దాని వీపు మీద ఆ కొమ్ముని గట్టిగా ప యెడం చేత్తో దాని వీపు మీద అదమాయిస్తున్నట్టుగా గట్టిగా రెండు మూడు చరిచాడు.

అంత వరకూ బుసలు కొడుతూ, పోట్లగిత్తలా దొడ్డినపడి పరుగెత్తు యెద్దు, కోపం తెచ్చుకున్న తల్లిని చూసి భయపడుతూ మారాం తగ్గించిన పిల్లలా అయింది.

కృష్ణ తాడు తీసుకుని పాక వైపు లాగాడు. రెండు మూడు అడు మామూలుగానే వేసిన అది అంతలోనే తల ముందుకు చాచి ఒక్కసారిగా కొమ్ము కృష్ణని కుమ్మటానికి సిద్ధమైంది. కానీ కృష్ణ చటుక్కున మెరుపులా వెనక్కు దూ వెళ్ళిపోయాడు. అతని ముఖం కోపంతో అసహనంతో కఠినంగా మారింది. బిగపట్టినట్లు దవడ ఎముకలు పైకి లేచి కన్పించాయి. పాక లోపలికి వెళ్ళి చూ పెట్టిన చర్నాకోల్ తెచ్చి ఝుళిపించి ఛెళ్ ఛెళ్‌ని బలం అంతా ఉపయోగించి సాగాడు.

ఆ దెబ్బలు నాకే తగినట్టుగా భయపడ్డ నేను. చూడలేనట్టుగా కళ్ళు గట్టి మూసుకున్నాను. అబ్బ! నోరులేని జంతువుని అంత నిర్దాక్షిణ్యంగా బాదట

"ఇలా తెంచుకోవటం యిది రెండోసారి" అంది నా వెనక వచ్చి నిలబ అత్తయ్య.

నేను మెల్లిగా కళ్ళు తెరిచాను. చర్నాకోల్ ఓ చేత్తో పట్టుకుని, కృష్ణ ఎద్దు తాడు పుచ్చుకుని లాక్కెళ్ళి కట్టుకొయ్యకి కట్టేశాడు.

అంతవరకూ ఆంబోతులా అందరినీ భయపెడుతూ గంతులు పెట్టిన ఎద్దు పిల్లిలా కృష్ణని చూసి భయపడినదానిలా వెనక్కి వెనక్కి బెదురుతూ వెళ్ళటం చూడగానే నాకు చెప్పలేనంత ఆశ్చర్యం వేసింది.

"వీరాయి! యీ తాడు దానికి పనికిరాదు. ఇనుప గొలుసు తేవాలి." అంటూ కృష్ణ బైటకి వచ్చాడు. అతని నుదుట చెమటలు పట్టాయి. మనిషి కొద్దిగా ఆయాసపడటం కూడా కన్పించింది నాకు.

నేను సంభ్రమాశ్చర్యాలతో అలాగే నిలబడి అతనివైపు నిస్సంకోచంగా చూస్తున్నాను.

ఎంత మామూలుగా కన్పిస్తాడీ మనిషి? ఎంత సేపు తనేదో తన పనేదో తప్ప యింకో గొడవేదీ పట్టించుకోనట్టుండే కృష్ణ యీ రోజు నాకు వింతగా, కొత్తగా కన్పించాడు. అంటీ ముట్టనట్టుండే అతని స్వభావం దేనిమీదా ఆసక్తిగా లేనట్టు నిర్లిప్తంగా వుండే అతని మనస్తత్వం గమనించిన నేను చాలాసార్లు అతన్ని జడుడుగాను, మందమతిగానూ భావించుకున్నాను.

కానీ - ఈ రోజు - సన్నగా, పొడుగ్గా రివటలా వుండే అతనిలో అజ్ఞాతంగా ఇంత అద్భుతమైన శక్తి దాగి వుందని కళ్ళారా చూసిన యీ క్షణంలో నిజంగా చకితురాలినే అయాను.

నోరు చెడ్డదని వూరంతా భయపడే మంగమ్మ అంటే అతనికి లక్ష్యం లేదు. పొగరుమోతు గొడ్డంటే బెదురు ఏ మాత్రం లేకపోగా అలాటి దాన్ని వడుపుగా వశం చేసుకునే నేర్పు, సాహసం వున్నాయి.

సహజంగా మృదు మధురంగా వుండే అతని స్వరం అవసరం అయితే ఎదుటివారిని నిశ్చేష్టులను చేసేటంత భీకరంగా గర్జించగలదు అని యింతక్రితం ఎద్దుని పిలవటంలోనే చూశాను. తమ్ముడిని, చెల్లెళ్ళని చూసినప్పుడు ప్రేమని, అనురాగాన్ని వర్షించే ఆ కళ్ళు ఒక్కోసారి ఆగ్రహావేశాలు వస్తే నిప్పులు కురిపించగలవు.

తనకి అయిష్టమైనదాన్ని ఖచ్చితంగా, స్పష్టంగా, నిర్మొహమాటంగా తిరస్కరించగల మొండితనం కూడా వుంది అతనిలో.

క్షణం క్రితం మంగమ్మని మందలిస్తున్నప్పుడు అతనిపట్ల నాకు ఏర్పడిన గౌరవం ఈ క్షణంలో రెట్టింపు అయినట్లుగా అన్పించింది.

దాదాపు గంట తర్వాత, అంత క్రూరంగా బాదిన ఆ ఎద్దుకి అతను
తనచేత్తో తవుడు, ఉలవలూ కలిపిన దాణా ఆప్యాయంగా తినిపించటం
నేను మరీ తెల్లబోయాను. అతని స్వభావం నాకు చిత్రంగా కన్పించింది.
లేగదూడని పట్టుకోవటంలో అతను చూపించిన ఆప్యాయత, ఇంత క్రి
తెంచుకుని, దొడ్డినపడి మొక్కలు నాశనం చేసిందని కొత్త ఎద్దుని నిర్దా
అతను శిక్షించిన్న తీరు, మళ్ళీ ఇప్పుడు పసిపాపకి కన్నతల్లి వెన్ను
అన్నం తినిపించినట్టుగా దానికి ఆహారం పెట్టే తీరుకి నేను ముగ్దురాలుని
వింతచెందాను కూడా.

ఈ యింట్లో పిల్లలందరూ యింత క్రమశిక్షణగా ప్రవర్తించటానికి
కారణం ఏమిటో హఠాత్తుగా నాకిప్పుడు అర్థమైంది. పిల్లల్లో ఎవరూ అ
అజ్ఞాతంగా వున్న యీ ఉగ్ర నరసింహమూర్తిని చూడటానకి ఇష్టపడరే

పిల్లలే కాదు, చివరికి మంగమ్మకూడా అంతే. ఊరందరినీ
మంగమ్మ కృష్ణుడి మనసు నొప్పించానేమోననే భయంతోనే వెళ్ళేటప్పుడు
ఏమీ అనుకోవద్దను అంటూ సగం క్షమార్పణ కోరుకుని వెళ్ళింది.

ఎంత మామూలు వ్యక్తి అతను! కానీ యెంత అసాధారణమైన
మరుగునపడ్డ మాణిక్యం అంటే యేమిటో నా కిప్పుడు తెలిసి వచ్చింది.

18

మర్నాడు కాకుండా, ఆ మూడోరోజు.

ఆ రోజు ఉదయం లేవగానే రాజేశ్వరి మామూలుగా ఇంట్లో తిర
నాకు కాఫీ అత్తయ్య తెచ్చి యిచ్చింది.

"రాజు ఏమైందత్తయ్యా!" అన్నాను లేచి యెదురెళ్ళి కాఫీ గ్లాసు తీసుకు

"దొడ్లో వుంది" అనేసి అత్తయ్య వెళ్ళిపోయింది.

నేను కాఫీ తాగుతూనే వంటయింటివైపు వచ్చాను. అక్కడ అత్తయ్య
పనితో సతమతమౌతోంది. అత్తయ్యకు సాయం చేయకుండా రాజేశ్వరి
పనివేళ దొడ్లో అరుగుమీద జేబురుమాలూ మీద ఎంబ్రాయిడరీ చేసు
తీరికగా కూర్చోవటం చూసేసరికి నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది.

"ఇదేమిటి అమ్మాయిగారు యీ రోజు యింత తీరికగా యిక్కడ కూర్చు
ఎవరిమీదనైనా అలుక వహించారా?" అంటూ కాఫీ తాగుతూనే వెళ్ళి రా
ప్రక్కగా కూర్చోబోయాను.

రాజేశ్వరి దూరంగా జరిగి కంగారుగా, ఆ! ఆ! దూరం" అంది. నేను నిలబడినచోటే అలాగే ఆగిపోయి ప్రశ్నార్థకంగా చూశాను.

"నేను మూడు రోజుల సత్యాగ్రహంలోకి దిగానివాళ?" అంది నవ్వుతూ.

నా కర్థమయింది.

కానీ రాజేశ్వరి అలా అంటుకోటానికి వీల్లేకుండా దూరంగా ఎందుకుండాలో మాత్రం అర్థంకాలేదు. ఇందులో తాకరానిది ఏముంది? ప్రకృతి సిద్ధంగా, స్త్రీకి ఎంతో సహజమైన యీ ఋతు కార్యక్రమం యిలా ఎడంగా కూర్చుని ఫలానా అంటూ నలుగురికి, చాటిచెప్పటం ఏం బాగుంది? ఛీ - ఛీ - అసహ్యం కదూ? నాకయితే సిగ్గుకూడా వేసింది. పల్లెటూళ్ళలో, సనాతన కుటుంబాల్లో ఈ ఆచారం వుంటుందని వినటమేతప్ప నే నింతవరకూ చూడలేదు. ఈ రోజు స్వయంగా చూశాను. ఎందుకోగానీ నాకీ ఆచారం నచ్చలేదు. ఈ రోజుల్లో పల్లెటూళ్ళు మాత్రం సామాన్యంగా వున్నాయా! పట్నవాసాలకి అవి ఎందులో తీసిపోతున్నాయి? విద్యుద్దీపాలు వాడుతున్నారు. రేడియోలు పెట్టుకుంటున్నారు, సినిమాలు చూస్తున్నారు. వ్యవసాయ పద్ధతుల్లో కొత్త కొత్త పద్ధతులు నేర్చుకుంటున్నారు. మగాళ్ళు, ఆడవాళ్ళు క్లబ్‌లు అవీ పెట్టుకుంటున్నారు. ఏ విషయంలో వీళ్ళు వెనకబడి వున్నారు? నిజానికి? అలాంటిది ఎంతో ముఖ్యమైన ఇలాటి చిన్న విషయంలో ఎందుకు మారరు? ఇన్ని విధాల కొత్త అలవాట్లకి లోనయిన వీళ్ళు ఈ పాత విషయానికి స్వస్తి ఎందుకు చెప్పలేదో నాకర్థం కాలేదు. అయినా మన దేశంలో మనుష్యులు కాస్త విచిత్రమైన వాళ్ళని చెప్పవచ్చు. కొత్త విధానాలకి ఓ పట్టాన యెవరూ అలవాటు పడటానికి ముందుకు రారు. నూటికీ, కోటికీ ఏ ఒక్కరో కాస్త తెగువచూపి, ధైర్యం వహించి ముందుకు వస్తే వాళ్ళని వేలుపెట్టి చూపించి, వెక్కిరించి నోటినిండా తూర్పారపట్టి ఈటెల్లాంటి మాటలతో విమర్శించి, చంపి చివరికి ఓ శుభముహుర్తాన వీళ్ళూ ఆ పని చేయటం ప్రారంభిస్తారు. ఈ సంస్కారం, తెలివిహీనతతో కూడిన అమాయకత్వం నేను మా పట్నవాసంలో గమనించాను.

రాజేశ్వరి కడుపునొప్పితో బాధపడటం గమనించిన నేను అత్తయ్య దగ్గరికి వెళ్ళి "రాజుకి మందేమీ ఇప్పించలేదా అత్తయ్యా" అని అడిగాను.

"మందేమీ లేదుటమ్మా, పెళ్ళయితేగాని పోదుట" అంది అత్తయ్య. ఆ మూడు రోజులూ రాజేశ్వరి భోజనం కూడా సరిగా చేయదు, ముఖం అంతా వాడిపోయి, మనిషి నీరసంగా, బద్ధకంగా ఎలాగో వుంటుంది.

మధ్యాహ్నం అయింది. మా అందరి భోజనాలు అయినాయి. కృష్ణ కోసం చూసి చూసి అత్తయ్య కూడా తినేసింది. కృష్ణ యింకా రాలేదు. వీరాయి పనిమీద పొరుగూరు వెళ్ళాడు. రాజేశ్వరి యింట్లోకి రావటానికి వీల్లేదు. మధూ వాళ్ళంతా

స్కూలుకు వెళ్ళిపోయారు. రెండు గంటలు కావస్తోంది. కృష్ణ జాడలేదు. అత్త
యింట్లోకి బైటికి కాలు కాలిన పిల్లిలా తిరుగుతోంది.

"ఏం చెయ్యనే రాజూ! మన కావయ్యగారి గోపాలం కూడా లేడు, ఎక్క
వెళ్ళేట్ట. ఇప్పుడొస్తాడో రాడో చెప్పి వెళ్ళలేదు అన్నది సీత పిన్ని. అయినా
మరీ బొత్తిగా ఇంత జ్ఞానం లేకుండా పోతోందే! నువ్వు యింట్లోకి రావ
వీల్లేదని తెలుసుకదా, వేళ పట్టున వచ్చి నాలుగు మెతుకులు తినిపోకూ
ఏం మనిషి ఆ పనిలో పడ్డాడంటే ఇంకా ఒళ్ళే తెలియదు" అత్తయ్య సగం బా
సగం విసుగ్గా అంది. ఆవిడ బాధ చూస్తుంటే నా కెలాగో అన్పించింది.
ఆవిడకి సవతి కొడుకు అంటే ఎవరూ నమ్మరు. నేను వచ్చినప్పటినుంచీ గమని
వున్నాను. ఆవిడకి నా పిల్లలు అనే పక్షపాతం లేకపోగా, గట్టిగా పరిశీలిస్తే
కృష్ణమీదనే అభిమానం జాస్తేమో అన్పిస్తుంది. రాజేశ్వరి మాటల ద్వారా
తెలుసుకున్నది ఏమంటే ఆవిడ పెళ్ళయి వచ్చేరికి కృష్ణ చాలా పసివాడు. కాపు
వచ్చిన నాలుగయిదు సంవత్సరాలకి కాని రాజేశ్వరి పుట్టలేదు. అందు
కనకపోయినా ఆవిడకి కృష్ణ ప్రథమ సంతానం క్రింద లెక్క. అందుకే అన్నా
కన్న ప్రేమకంటే పెంచిన ప్రేమ గొప్పదని. ఆ మాట కొస్తే అసలు పెం
కన్నవాళ్ళకి గూడా ఆ అనురాగం కలుగుతుందేమో!

కృష్ణ రానేలేదు. ఆలస్యం అయిన కొద్దీ అత్తయ్య మనసు విల
లాడిపోతోంది.

చివరికి నిరాశతో వుస్సురంటున్నట్టుగా, విరక్తిగా, "ఈ పూట వీడికి భో
ప్రాప్తి లేనట్టేవుంది. ఛీ-ఛీ- ఏం మనిషి. అమ్మ ఎదురు చూస్తుందనే తెలివ
లేదే? అయ్యో రామా? ఇవాళ కొబ్బరి పెరుగు పచ్చడి కూడా చేశాను" అం

ఆవిడ బాధ నాకు చూడలేనిదిగానే తోచింది ఆ క్షణంలో.

రాజేశ్వరితో చింతగింజలు ఆడటం నేర్చుకుంటున్న నేను, అవి వది
లేచి నిలబడుతూ, అత్తయ్యా! క్యారియర్ సర్దు, నేను వెళ్ళి ఇచ్చి వస్తాను" అన్నా

"నూవ్వా!" అంది అత్తయ్య.

"ఏం? వెళ్ళకూడదా నేను? నేను తీసుకువెడితే తినడా మీ అబ్బాయి!"

"అయ్యో అదేం మాటమ్మా!" తినడని కాదు. కాని, నువ్వెందుకులే
వస్తే వాడే వస్తాడు? లేకపోతే పోనీలే" అయిష్టంగా అంది అత్తయ్య.

"ఫర్వాలేదులే అత్తయ్యా. యింట్లో కూర్చుని కూర్చుని నాకు బోర
వుంది. ఏం తోచడం లేదు. అలా సరదాగా వెళ్ళి వస్తాను. కాస్త నడిచినట్టు
వుంటుంది?"

అత్తయ్య అయిష్టంగానే క్యారియర్ సర్దింది.

"దోవ గుర్తుందా నీకు?" అంది అనుమానంగా చూస్తూ.

"భలే దానివత్తయ్యా రాజేశ్వరితో మొన్న వెళ్ళ లేదూ నేను! దోవ గుర్తులేక
పోవటానికి యిదేమైనా మహాపట్నమా? మహానగరంలో మెలికలు గల దోవనే
ఒకసారి చూస్తే నేను మర్చిపోను. అలాటిది డొంక వెంబడి సరాసరి సూటిగా
వెళ్ళే ఈ దోవ గుర్తుండదా?"

"వాడే మంటాడో ఏమో!" జంకుగా అంది అత్తయ్య.

"ఏమీ అనడు. పస్తుపడుకోకుండా అన్నం తీసికెళ్ళినందుకు నాకు ...లు
చెబుతాడు. చెప్పకపోయినా ఫర్వాలేదు. నేను లెక్క చెయ్యను"

"రాజూ! పోనీ నువ్వుకూడా వెళ్తావటే వదినతో!"

"వూరుకో అత్తయ్యా, పొద్దుటనుంచీ అదలా కూర్చునే శక్తి లేక
బాధపడుతుంటేను,. నాకేం ఫర్వాలేదులే. నన్నెవరూ ఎత్తుకుపోరులే, భయపడకు"
అంటూ అత్తయ్య చేతిలో క్యారియర్ తీసుకున్నాను.

"జాగ్రత్త వదినా? నీ కాళ్ళకి చెప్పులు కూడా లేవు. ముళ్ళవీ ఏంటాయి
గుచ్చుకుంటాయేమో చూసుకుని నడిచి వెళ్ళు."

రాజేశ్వరి నన్ను హెచ్చరించింది. రాజేశ్వరి మాటలు లక్ష్యపెట్టకుండా నేను
నీళ్ళలో, బురదలో అవి వేసుకుని తిరిగేసరికి నా జలతారు చెప్పులు అలిసిపోయి
వాడిపోయినట్టు పుట్టుక్కున తెగి వూరుకున్నాయి. నిన్నటినుంచీ నేను కాలికి చెప్పులు
లేకుండానే నడుస్తున్నాను. అవి కుట్టి బాగుచేయటానికి అత్తయ్య గూడెంలో ఎవరికో
కబురు చేసింది. కానీ ఆ మనిషి రానేరాలేదు.

క్యారియర్ తీసుకుని బయలు దేరాను.

ఆ సత్తు క్యారియర్ పట్టుకుని కాళ్ళకి చెప్పులు లేకుండా డొంక వెంబడి
నడుస్తుంటే నాకు విచిత్రంగా గమత్‌గా అన్పించింది. ఎక్కడుందో మా అమ్మ!
ఒక్కసారయినా నన్ను గురించి జ్ఞాపకం చేసుకుంటుందో లేదో, నేనిలా వున్నానని
కలలోకూడా వూహించలేదని గ్యారంటీగా నాకు తెలుసు. మా అమ్మ వూహకందని
పని నేను చేస్తున్నాననే జ్ఞాపకం నాకు గర్వంగా చక్కిలిగింతలు పెట్టినట్టుగా వుంది.
పైరుగాలి పీల్చుకుంటూ ఆకాశంలో తేలిపోతున్న తెల్ల మబ్బుల్ని తలెత్తి మధ్య
మధ్యలో పరీక్షగా చూసుకుంటూ, ఎంతో అందంగా వున్న పరిసరాలని కనుల
విందుగా గమనిస్తూ, సాధ్యమైనంత తాత్సారం చేసుకుంటూ నడవసాగాను.
ఔనుమరి! అత్తయ్య బాధపడుతుంటే చూడలేక తెచ్చాను గాని, కృష్ణ ఆకలితో
వుంటే నాకేం?

నేను వెళ్ళేసరికి కృష్ణ అరటి చెట్లకి బోదెలు చేస్తున్నాడు. అతనితో ప
పనిచేసే మిగతావాళ్ళు ఎవరూ లేరు. వాళ్ళు భోజనానికి వెళ్ళారేమో! పాక
కూరగాయలు నింపిన గంపలు వరుసగా పెట్టి వున్నాయి.

"ఇదిగో అన్నం తెచ్చా" బిగ్గరగా అన్న నేను క్యారియర్‌ని గట్టు మీద
పెట్టా.

ఉలిక్కిపడ్డట్టుగా కృష్ణ చటుక్కున తిరిగి చూశాడు.

అతని కళ్ళల్లో ఆశ్చర్యంలాటిది కన్పించింది.

"నువ్వెందుకు వచ్చావ్?"

"చిత్తం తమరు ఆ ప్రశ్న వేస్తారని నాకు ముందే తెలుసు. మీ
తేలేదు. అత్తయ్య తన సుపుత్రుడు అన్నం తినలేదని బాధపడుతుంటే చూ
తీసుకుని వచ్చా."

కృష్ణ క్షణం సేపు రెప్పవాల్చకుండా నా వైపు చూశాడు. తర్వాత
పార క్రిందపెడతూ, సీరియస్‌గా "చాలా శ్రమపడ్డావు. మా అమ్మ కోసం
కష్టపడ్డ మనిషిగా నేనింతవరకూ చూడలేదు. మంచిది అక్కడ పెట్టి వెళ్ళు" అ
నాకు ఒళ్ళు మండింది. వూరకేకాదు, కిరసనాయిలు వేసి నిప్పుపుల్ల గీసి పె
భగ్గుమంది.

"నేను నీకు అన్నం తీసుకువచ్చాను. కానీ నీ ఆజ్ఞలు శిరసావహించ
రాలేదు. వెళ్ళాలనుకున్నప్పుడు నేను వెళ్ళగలను. నువ్వు నాకు చెప్పన
లేదు" - అంటూ గట్టుమీద కూర్చున్నాను.

కృష్ణ నా మాటలకి పెదవుల మీద కదలబోయిన చిరునవ్వుని అణుచుకో
ముఖం తిప్పుకోవటం నేను గమనించకపోలేదు. ఏమనుకున్నాడో ఏమో!
మాట్లాడకుండా కాళ్ళూ, చేతులూ కడుక్కుని అరిటాకు తెచ్చుకుని వచ్చి, కూ
క్యారియర్‌ని విప్పాడు.

నేను అతనివైపు చూడలేదు. నా దృష్టి అంతా తోట అందం పరిశీలించ
పూర్తిగా నిమగ్నమైనట్టు కూర్చున్నాను.

అతనూ నా వైపు చూడలేదు. అన్నం తినటమే ఆ క్షణంలో అతని జీవిత
అన్నట్టుగా ఆకులో శ్రద్ధగా వడ్డించుకోసాగాడు.

అతడు అన్నం కలుపుకుంటుండగా అన్నాను. "నువ్వింత మాన
బ్రూట్ వని నేను కల్లోకూడా అనుకోలేదు."

అన్నం నోట్లో పెట్టుకోబోతున్న కృష్ణ ఆగిపోయి తలెత్తి కళ్ళు పెద్ద
కనుబొమ్మలెత్తి ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. కాలుమీద కాలు వేసుకుని మోకాలిమ

రెండు చేతులు పెనవేసుకుని ముందుకి, కొంచెం వూగుతూ కూర్చున్న నేను ఎదురుగా వున్న పాకమీద అందంగా విచ్చుకుని వున్న బీర పూలని వుద్దేశించి అన్నట్టుగా, వాటివైపు తదేకంగా చూస్తూ అన్నాను. "లేకపోతే ఏమిటి? యింత ఎండలో కాళ్ళు పీక్కుపోయేలా నడుస్తూ, చెయ్యి తిమ్మిరెక్కేలా ఆ క్యారియర్ మోసుకుని తెచ్చాను. కనీసం నువ్వు థ్యాంక్స్ అయినా చెప్పలేదు నాకు."

కృష్ణ చుట్టూ చూశాడు, ఓ సారి తలెత్తి మబ్బుబట్టి ఆహ్లాదంగా వున్న ఆకాశంవైపు చూశాడు "యింత ఎండా! యింటి నుంచి యిక్కడికి అదో దూరమా! యీ క్యారియర్ మోయటానికి నీ చేతులు నొప్పి పుట్టాయా!" ఆశ్చర్యపడుతున్నట్టుగా అడిగాడు.

"అంటే నీ ఉద్దేశ్యం" నేనతని వైపు సూటిగా తిరిగాను.

కృష్ణ మళ్ళీ క్షణంలో సగంసేపు నా వైపు సూటిగా చూశాడు. తర్వాత కొద్దిగా భుజాలెగరేసి "ఐయామ్ సారీ. నేను ఈ పల్లెటూరు వచ్చి స్థిరపడిపోయిన తర్వాత బస్తీ మర్యాదలు పూర్తిగా మర్చిపోయాను. ఐయామ్ రియల్లీ వెరీ వెరీ సారీ, థాంక్ యూ" అన్నాడు.

నా కతని కళ్ళల్లో కొంటెతనం కన్పించింది. కంఠంలో వెక్కిరింపు కూడా వుంది. గంటుపెట్టుకున్న ముఖంతో అన్నాను.

"నువ్వా థ్యాంక్స్ చెప్పే కన్నా అసలు చెప్పకపోవడమే బాగుంది."

"అదేమిటి?"

"థ్యాంక్స్ చెప్పమంటే వెక్కిరించమని కాదు."

"నేను వెక్కిరించానా! నిన్ను!"

ఈ సారి నవ్వు అతని కళ్ళల్లోనే కాదు, పెదవులమీద దొంగతనంగా తొంగిచూస్తోంది.

అతని ముఖం చూసేసరికి నాక్కూడా నవ్వు రాబోయింది. కానీ మొహం తిప్పేసుకుంటూ, "కాదామరి, అలాగేనా చెప్పేది? ఒకమాట చెప్పటంలో, దాని పలికే తీరును బట్టి ఎలాటి అర్థం తెప్పించవచ్చో తెలియదా నీకు?" అన్నాను.

"చచ్చాం పో" కృష్ణ నిస్సహాయంగా అని అన్నం తినడం ప్రారంభించాడు.

నేను మళ్ళీ చుట్టూ చూడసాగాను.

కృష్ణ ఎప్పటిలాగానే చకచకా తినేశాడు.

భోజనం చివరిలో పెరుగు వేసుకుంటూ హఠాత్తుగా, "తమరి మకాం యింకా ఎన్నాళ్ళిక్కడ?" అన్నాడు.

ఈ సారి ఉలిక్కి పడటం నావంతు అయింది.

"ఏమిటి?" అంటూ అతనివైపు తిరిగాను.

"ఇంకా యెన్నాళ్ళు వుండదల్చుకున్నారిక్కడ అని అడుగుతున్నాను" ముఖం ఈ సారి చాలా సీరియస్‌గా వుంది.

నా ముఖంలో వెచ్చటి రక్తం ఒక్కసారిగా పొంగి వచ్చింది.

కోపంలాంటిదో రోషంలాటిదో ఏదో తీవ్రంగా కలిగింది. అ నిగ్రహించుకుంటూ "నీకు మరీ అంత బాధగా వుంటే యీ సాయం వెళ్ళిపోతాను" అన్నాను.

"బంగారు తల్లివి ఆ పని చేశావంటే యీ సారి మనస్ఫూర్తిగా కృత అర్పించుకుంటాను. జరీ అంచు తెల్ల చీర కానుకగా యిచ్చి రాజారాణీవి అ ఆశీర్వదిస్తాను కూడా."

నేను అతని ముఖంలోకి పరీక్షగా చూశాను. ఇతను నన్ను వెళ్లిపో సూటిగా చెబుతున్నాడు. ఇది పరిహాసమా? లేక నిజమేనా? కానీ కృష్ణ ఉప్పు క్యారియర్‌లో వెతుకుతున్నట్లు శ్రద్ధగా క్రిందికి చూస్తుండటం వల్ల అతని ముఖ ఏ భావం వుందో నా కర్థం కాలేదు. కానీ నా చూపుల్తో తన చూపులు కలవకు జాగ్రత్త పడ్డాడని మాత్రం స్పష్టంగా తెలిసింది.

నేను అతనివేపు చూస్తూ చాలా నిష్ఠూరంగా అన్నాను.

"నేను వచ్చినప్పటినుంచీ చూస్తూనే వున్నాను. ఎందుకో నాకు తెలియ కానీ నువ్వు మాత్రం నన్ను చూసినప్పటినుంచీ ముళ్ళమీద వున్నట్టుగా బాధపడుతున్నావు. నా రాకవల్ల నీకేం నష్టం కలిగిందో కాస్త వివరిస్తే సంతోషించి, ఈ సాయంత్రమే బండి ఎక్కుతాను నేను."

"నష్టం నాకేం లేదు. నష్టంగాని, బాధగాని ఏదయినా కలిగితే అది కలగాలి."

"నాకా?"

"ఔను."

"అంటే నీ ఉద్దేశ్యం?" పూర్తిగా అతనివైపు తిరిగి నిందిస్తున్నట్టుగా దూకు అడిగాను.

"నువ్విక్కడికి వచ్చినట్లు ఏ పరిస్థితుల్లోనూ మీ అమ్మకి తెలియటం మాకూ ఎవరికీ అంత క్షేమం కాదని నా ఉద్దేశ్యం."

"ఏమిటీ!" నివ్వెరపోయాను నేను.

"మీ అమ్మ డార్జిలింగ్ వెళ్ళటం వల్ల, సారథిని తప్పించుకోటానికి ఇక్కడికి పారిపోయి వచ్చావని నాకు తెలుసు. సారథి నువ్వు వూహించినట్లుగా హైదరాబాదు రావటంలేదు. అతని ప్రయాణం కాన్సిల్ అయింది. నువ్వు సాధ్యమైనంత తొందరలో ఇక్కడినుంచి వెళ్ళిపొమ్మని నా సలహా, హెచ్చరిక కూడా".

నిరుత్తరురాలిని అయ్యాను నేను! నిశ్చేష్టురాలిని కూడా అయాను. నోట మాట రాకుండా, రెప్ప వాల్చటం మర్చిపోయి అతనివైపు వింత మృగాన్ని చూసినట్టు చూడసాగాను. ఏమిటి యితను మాట్లాడేది? ఎలా మాట్లాడుతున్నాడో! ఇంతకంటే మహా అవమానం యింకేమైనా వుందా? అసలిదంతా ఇతనికెలా తెలుసు? తెలిస్తే తెలిసింది. తెలిసినంతమాత్రాన జంకూ గొంకూ లేకుండా ముఖాన అనేయటమేనా? లావాలా కుతకుత లాడుతూ, భళ్ళున బద్దలయిపోతున్న అగ్ని పర్వతంలా అయిన నేను కర్కశంగా అడిగాను. "మా అమ్మకి తెలియకుండా వచ్చానని నువ్వెలా అనుకున్నావ్! సారథి వస్తున్నందువల్ల నేనిలా పారిపోయి వచ్చానని ఎవరు చెప్పారు నీకు?"

భోజనం ముగించి క్యారియర్ సర్దిపెట్టేస్తున్న కృష్ణ క్షణం సేపు చేస్తున్న పని ఆపేసి తలెత్తి నా వైపు చూశాడు.

అతని కళ్ళు నా కళ్ళలోకి లోతుగా, సూటిగా చూసినాయి.

సమాధానం వెంటనే ఏదో అనబోయి నిగ్రహించుకొన్నవాడిలా ఆగిపోయాడు. తర్వాత కొద్దిగా ఆగి మృదుస్వరంతో అన్నాడు. "నువ్వు అబద్ధం చెప్పదల్చుకుంటే నాకేమీ అభ్యంతరంలేదు. కానీ మనల్ని గురించి అన్ని విషయాలు క్షుణ్ణంగా తెలిసినవాళ్ళ దగ్గర అబద్దాలు చెప్పటం, దబాయించాలనుకోవటం కేవలం హాస్యాస్పదమే అవుతుంది."

చేష్టలుడిగిన నేను సమాధానం చెప్పలేని అశక్తురాలిలా చూడసాగాను.

అతని స్వరం మళ్ళీ నిర్వికారంగా, నిశ్చలంగా పలికింది. "మా గురించి నీకేం తెలియదని నాకు తెలుసు. కాని నీ గురించి నాకు అన్నీ తెలుసుననే సంగతి నీకు తెలియదని నా కిప్పుడే తెలుస్తోంది. ఎలా తెలుసు నీకు అని నన్నడక్కు. నాకన్నీ తెలుసు. నీ వయసు పెరిగినకొద్దీ మీ అమ్మ మధ్యా, నీ మధ్యా పెరిగి పెద్దదవుతున్న అఘాతం నే నెరగనిది కాదు. మీ ఇద్దరి మధ్యా ఒక్కోసారి ఎటూ చెప్పలేక మామయ్య నలిగిపోయిన సంఘటనలు కూడా నాకు తెలుసు."

అతని నోటి నుంచి వెలువడుతున్న ఒక్కొక్క వాక్యం వింటున్న కొద్దీ నేను నిటారుగా కూర్చుని, పాలిపోయిన ముఖంతో నా జీవితంలో అతి ముఖ్యమైన రహస్యాల్ని తెలుసుకుని నన్ను బ్లాక్‌మెయిల్ చేస్తున్న మనిషివైపు చూస్తున్నట్లుగా

చూడటం ప్రారంభించాను. ఎంతో మామూలు వాడు ఎలాటి ప్రత్యేకత అతిసాధారణమైన మనిషి అని నేను తీసి పారేసినట్టు నిశ్చయించుకున్న మని ఈ కృష్ణ అన్పించింది.

అతను మాట్లాడుతున్న వాడల్లా నాముఖం చూసి హఠాత్తుగా ఆగి పోయ అతని చేయి నా చేయి పట్టుకోబోయినట్టు అప్రయత్నంగా ముందుకువచ్చి అంత మళ్ళీ నిగ్రహించుకున్నట్టుగా వెనక్కి వెళ్ళి పోయింది.

రవంత బాధని స్ఫురించే స్వరంతో క్షమార్పణ కోరుకుంటున్నట్టుగా అన్నా

"సారీ మీనా! నేనివన్నీ నీతో చెప్పాలని అనుకోలేదు. నువ్విక్కడ ఆ రోజులుండటం, మా దగ్గరికి వచ్చావని మీ అమ్మకి తెలియటం అంత మం కాదనే వుద్దేశ్యంతో నిన్ను హెచ్చరించాలనుకున్నానే తప్ప."

నేను చటుక్కున లేచి నిలబడ్డాను.

నా గురించిన విషయాలు అన్నీ అతనికి తెలుసునన్న సత్యం నన్ను పిచ్చి చేసింది, వెర్రెక్కించింది.

ఏమనాలో తోచని నేను నోటికి వచ్చింది అనేశాను.

"నువ్వు-నువ్వు ఇలాటి మనిషివని కల్లోకూడా అనుకోలేదు నేను. నే అపురూపంగా భావించుకుంటున్న ఈ ప్రయాణంలో అపశృతిలా అయ్యా

"మీనా!"

"నాకిప్పుడు తెలిసింది. నువ్వు కావాలనే అన్నానికి యింటికి రా రాజేశ్వరి యింట్లోకి రావటానికి వీల్లేదు, అత్తయ్య యిల్లు వదిలి బైటికి రా వీరాయి వూళ్ళో లేదు, నేను తప్పకుండా అన్నం తీసుకుని వస్తానని నీకు తెలు నాకీ మాటలు చెప్పటానికీ, ఈ అవకాశం నీవు చిక్కించుకోటానికీ యిం రాకుండా యిక్కడ కూర్చున్నావు. నువ్వు చాలా తెలివి కలవాడివి. తెలివి కల యోచన ఎప్పుడూ గురి తప్పదు. చూడు నువ్వు ఊహించినట్టుగానే వెర్రి మొహ నేను రానే వచ్చాను."

"మీనా" వారిస్తున్నట్టుగా పిల్చాడు.

నే నతని వారింపు అసలు లక్ష్యపెట్టలేదు.

మండిపడుతున్నట్టుగా అన్నాను.

"అసలిదంతా ఎందుకు? ఒక్కమాటలో సూటిగా చెప్పేస్తే సరి అమ్మాయి! మీ యింటికి మమ్మల్నెవరినీ రానివ్వలేదు. మా యింటికి సిగ్గు లే ఏ మొహం పెట్టుకుని వచ్చావని ఒక్కమాట నా మొహం పట్టుకుని అ

పోయేదిగా, పైగా యివన్నీ నాకు చెప్పదల్చుకోలేదుట. ఏం నటన! పాపం, ఎంత పెద్దమనిషి. అబద్ధాలు ఆడేది ఎవరు? నువ్వా నేనా?"

కృష్ణ మధ్యలో నన్ను ఆపటానికి విశ్వప్రయత్నం చేస్తున్నవాడిలా ఏదో అనబోయాడు.

నేను వినిపించుకోకుండా అనేశాను.

"మా విషయాలన్నీ నీకు తెలిసినంత మాత్రాన నువ్వు నన్ను అవమానించాలని వుందా? మా అమ్మకు తెలియకుండా వచ్చానే అనుకో! కానీ ఆ విషయం ఎత్తి వెక్కిరించటానికి నువ్వెవరు మధ్య?"

"మీనా! నేనా? వెక్కిరించానా! అలా అర్థంచేసుకున్నావా నా మాటలు కృష్ణ చాలా విస్మయంగా, వెనక్కి తగ్గినట్టుగా అన్నాడు.

నన్నందుకు ప్రతీకారంగా అతన్నికూడా మాటల్తో గాయపరిస్తే తప్ప నాకు శాంతి వుండదనిపించింది ఆ క్షణంలో. అందుకే ఆఖరి అస్త్రం తీసి విసురుతూ, ఎంతో వ్యంగ్యంగా అన్నాను. "జానులే మా అత్తయ్య చేతిలో పెరిగినంత మాత్రాన ఆవిడ మంచి బుద్ధులు నీకెలా వస్తాయి? పెంచినంత మాత్రాన రక్తం ఒకటి అవుతుందా! ఎంత కూడదనుకున్నా వాళ్ళందరిలో నువ్వు పరాయివాడివిగా వేలు పెట్టి చూపించినట్టు కనిపిస్తూనే వున్నావు?

నా కసి తీరింది. కృష్ణ అతి సున్నితమైన చోట బాధ తగిలిన వాడిలా చూశాడు. క్షణం సేపు విలవిలలాడుతున్న అతని హృదయం, చురుకైన ఆ కళ్ళలో రెపరెపలాడుతూ ప్రతిఫలించింది. మరుక్షణంలో అతని ముఖం చిదిపితే రక్తం చిందేటంతగా ఎర్రబడింది. అప్రతిభుడైనవాడిలా రెప్ప వాల్చకుండా అలాగే నా వైపు చూడసాగాడు. నేను వెళ్ళబోతూ ఒక్క నిముషం ఆగి అతనివైపు చూస్తూ అన్నాను.

"నీ వార్నింగ్‌లకి నా థ్యాంక్స్! నా యిష్టం మీదనే నేను వచ్చాను. మా అమ్మకి తెలియకుండా వచ్చిన మాట నిజమే. కానీ దానికి నే నేమీ సిగ్గు పడటం లేదు. అసలు యిదేమీ దాచాల్సినంత రహస్యం కానేకాదు. నేను వెళ్ళగానే చెబుతాను. నే నిక్కడ వుండదల్చుకున్నాన్నాళ్ళు వుంటాను. నేను నీయింటికి రాలేదు. నీ హెచ్చరికలు నాకేమీ అవసరం లేదు. ఇక ముందెప్పుడైనా నాతో మాట్లాడ దల్చుకుంటే మర్యాదగా మాట్లాడు, లేకపోతే అసలు మానేసేయి." చటుక్కున వెనక్కు తిరిగి సుడిగాలిలా అక్కడినుంచి పారిపోయి వచ్చాను.

వెనుక నుంచి అతను 'మీనా-మీనా' అని పిలవటం నాకు విన్పిస్తూనే ఉంది. కాని నేను లక్ష్యపెట్టలేదు, వెనక్కి తిరిగిచూడలేదు.

కానీ-యింటికి తిరిగి వస్తోంటే నా మనసు పరిపరి విధాలపోయింది ఆలోచన్లు నన్ను ఒక్కసారిగా చుట్టుముట్టినాయి. మా కుటుంబంలో నిగూఢమైన (ూ సంగతులు యితని కెలా తెలిసినాయి? ఎవరు చెప్పి వుం నాకు చెప్పలేన ంత ఆశ్చర్యంగా వుంది.

మా అవ] మధ్యా నా మధ్యా అఖాతం వుందిట!

అది నా వయసు పెరిగినకొద్దీ పెద్దదవుతోందిట!!

నిజంగా నాకు చెప్పరాని మంటగా వుంది. భరించరాని కసిగా అతన్ని ఒక్కసారి నమిలి మింగేయాలన్నంత ఆవేశంగా వుంది.

ఎలా తెలిసి వుంటాయి? ఎవరు చెప్పి వుంటారు? ఎంత ఆలోచించినా వూహకి అందలేదు.

చివరికి ఓ నిశ్చయానికి వచ్చాను.

ఇలాటి విషయాలు తెలియడం పెద్ద బ్రహ్మవిద్య ఏమీకాదు. కుటుంబాల్లో అభిప్రాయభేదాలుంటే అవి నౌకర్లు, చాకర్లు ద్వారా గోరంత కొండంతలుగా మార్చబడి బైట ప్రపంచంలోకి రవాణా అవటంలో అబ్బురం లేదు. అంటే నాకిప్పుడు అర్థమైంది. వీళ్ళు మా యింటికి రాకపోయినా ఎప్పటికప్పుడు మా విషయాలన్నీ తెలుసుకుంటూనే వున్నారన్నమాట.

ఛ-ఛ వీళ్ళు అందరినీ కలుపుతానేం నేను. రాజేశ్వరికి తెలిసి వుండ అత్తయ్యకి తెలిసినా తెలిసినట్టే కన్పించటంలేదు. అందరిలోకి యీ కృష్ణే హఠాత్తుగా అంతా తేటతెల్లంగా కన్పించసాగింది. నేను వచ్చినప్పటినుంచి ఎందుకు ముభావంగా వుంటున్నాడో యిప్పుడర్థమైంది. అంటే తెలుసునన్నమాట "నువ్వు మా యింటికి వచ్చింది మా మీద ప్రేమవల్ల కా మమ్మల్ని చూడాలనే ఆపేక్షవల్లా కాదు, కొద్ది రోజులు ఎక్కడికైనా పారిపోవాల స్వార్థంతో వచ్చావు. నాకు తెలుసులే, నీ సంగతి" అన్నట్టు ప్రవర్తించాడు. నా కా సంగతే తెలియదు.

రోషావమానాలతో నాకు మళ్ళీ ఒక్కసారి భగ్గుమని మండింది. కోపం పరధ్యాసగా వేగంగా నడుస్తున్న నేను వున్నట్టుండి కెవ్వుమని చటుక్కు ఆగిపోయాను. నా పాదంలో కసిక్కిన ఏదో దిగింది. అది వాడిగా వుండటం ఎప్పుడూ చెప్పులు విడవని నా మెత్తని పాదంలోకి లోతుగానే దిగిపోయింది.

కాలు ఎత్తి పాదంచూసుకున్నాను. నల్లటిముల్లు. కృష్ణారావు మొహం వుంది. నే నెంత జాగ్రత్తగా తీయబోయినా అది మధ్యలో విరిగిపోయింది. పాదం లోపలికి వెళ్ళిన భాగం రానేలేదు. పాదం అడుగు భాగం కాస్త నొప్పిగా అన్పించినా నడవలేనంత బాధగా ఏమీ అన్పించలేదు. కానీ మామూలుగా నవడలేక పోయాను

"అదేమిటి! ఏమైంది కాలికి?" వీధి గుమ్మంలోనే నిలబడి నా రాక కోసం ఎదురుచూస్తున్న అత్తయ్య, రాజేశ్వరి ఒక్కేసారి అడిగారు.

"ముల్లు గుచ్చుకుంది, వచ్చేసిందిలే తీసేశాను" అన్నాను గొప్పగా.

"బాగానే వుంది. పంపానన్న మాటేగాని నాకు భయంగానే వుంది" అంది అత్తయ్య.

నేను ముభావంగా లోపలకు వచ్చేశాను.

"వదినా! అలా వున్నావేం?" నా ముఖంలో మార్పు వెంటనే పసిగట్టేసిన రాజేశ్వరి నా వెనకే వస్తూ అంది.

"ఎలా వున్నాను? బాగానే వున్నానుగా" అన్నాను.

నా కెందుకో యిక్కడ ఒక్కక్షణం వుండబుద్ధి కావటంలేదు. అప్పటికప్పుడు అక్కడి నుంచి వెళ్ళిపోవాలనిపిస్తోంది. నా ఒంటినిండా తేళ్ళూ జెర్రులూ పాకినట్టుగా వుంది.

నా బట్టలన్నీ సర్దుకుంటూ "రాజూ! రేపు ఉదయం నేను వెళతాను" అన్నా.

"నిజం చెప్పు అసలేమైంది? అన్నయ్య ఏమన్నాడు నిన్ను?" అంది రాజేశ్వరి.

నేను తెచ్చి పెట్టుకున్న ఆశ్చర్యంతో రాజేశ్వరివైపు తిరిగాను.

"బాగుంది నువ్వనేది, ఏమంటాడు మీ అన్నయ్య నన్ను? ఏమీ అనలేదు. అంటే నేను వూరుకుంటానా?" ఎంత మామూలుగా చెప్పాలను కున్నా నా కంఠం ఎలాగో అయింది.

రాజేశ్వరి అనుమానంగా చూస్తూ "నువ్వు చెప్పకపోయినా నాకు తెలుస్తూనే వుంది, ఏదో అయింది. నువ్వు వెళ్ళినప్పటిలా హుషారుగా లేవు. అన్నయ్యని ఇంటికి రానీ. నేను అడుగుతాను" అంది.

"మంచిదానివే, నీకు పుణ్యం వుంటుంది. ఆ పనిమాత్రం చేయకు" అన్నాను.

కృష్ణ ఆ రాత్రి చాలా పొద్దుపోయిన తర్వాత గానీ యింటికి రాలేదు. భోజనాల దగ్గర అత్తయ్యకి నా ప్రయాణం సంగతి చెప్పాను.

అత్తయ్య కూడా తెల్లబోయింది.

"అదేమిటమ్మా! ఇంకో వారం పదిరోజులు వుంటానన్నావుగా, అప్పుడే విసుగు వచ్చేసిందా ఈ పల్లెటూరు నీకు?" అమాయకంగా అడుగుతున్న అత్తయ్యమాటలకి మనసు ఆర్ద్రమైంది.

"లేదమ్మా, వదినకి కోపం వచ్చింది" అంది రాజేశ్వరి.

"కోపమా? ఎందుకు?" అంది అత్తయ్య కంగారుగా.

నేను రాజేశ్వరిని తంతాను అన్నట్టు వేలితో బెదిరించాను.

అత్తయ్యవైపు తిరిగి "ఛ-ఛ అదేం లేదత్తయ్యా, అమ్మని, నాన్నని వ
నేనెప్పుడూ యిలా రాలేదు. ఏమిటో బెంగగా వుంది అంతే" అన్నాను.

అత్తయ్య నా మాటలు నమ్మింది.

భోజనం అయింతర్వాత కామేశ్వరి, మణి, మధు అంతా నా చుట్టూ చే

"వద్దు వదినా, వెళ్ళద్దు ఇంకా కొన్ని రోజులుండవూ" అని బ్రతిమిలాడు
వాళ్ళకి యేం చెప్పాలో నాకు తోచలేదు. అందరం పడుకున్నాం.

నేను కూడా నిద్రపోవటానికి సిద్ధపడుతుండగా కృష్ణ యింటికి వ
నేను నిద్రపోయినట్టే పడుకున్నాను.

పిల్లలందరూ భోజనాలు చేశారా అని అడుగుతూ, కృష్ణ ప్రత్యేకంగా
తిన్నానా లేదా అని అడిగి తెలుసుకున్నాడు.

తర్వాత ఏమిటమ్మా నువ్వు ఒక్కరోజు భోజనం లేకపోతే నేనేమైపో
కూరలు బుట్టలు నిండా నింపారు. వెంకటేశు బండి తీసుకురాలేదు. ప
వాళ్ళంతా అన్నాలకి యింటికి వెళ్ళారు. అక్కడెవరూ లేరని నేను వుండిపో
ఆ అమ్మాయిచేత భోజనం పంపించటం ఏమిటమ్మా, నీకు మతిపోయిం
సగం విసుగ్గా, సగం కోపంగా కృష్ణ అనటం నాకు విన్పిస్తూనే వుంది.

"ఏమిటోరా! పెరుగుపచ్చడి చేశాను. నువ్వు అన్నానికి రాకపోయేసరికి
కెలాగో అన్పించింది. అక్కడికీ నేను వద్దని చెబుతూనే వున్నాను. అయినా విన
ఇంట్లో కూర్చుని విసుగ్గా వుంది. ఇలా వెళ్లి వచ్చినట్టుగా వుంటుందిలే అత్త
అని ఇమ్మంటే ఇచ్చాను. ఏమిటో అనుకున్నాను. కానీ పిల్ల
బుద్ధిమంతురాలురా. ఇలా వుంటుందని కల్లోకూడా అనుకోలేదు నేను."

"ఆకలి వేస్తోంది అన్నం పెట్టమ్మా" కృష్ణ ఆ సంగతి మార్చివేశాడు. వా
భోజనాలుచేసి యెప్పుడు లేచారో నాకు తెలియదు. నాకు నిద్ర పట్టేసింది.

19

మర్నాడు నేను నిజంగా ప్రయాణానికి సిద్ధం అవటం చూసిన అత్త
తెల్లబోతూ, కొడుకుతో "కృష్ణా! మీనా ఈ పూట వెడతానంటోందిరా" అంది.

కృష్ణ ఆ పూట తోటకి వెళ్ళలేదు. ఇంట్లోనే వున్నాడు. ఈ సంభా
వంటయింట్లో జరుగుతోంది. నేను ముందుగదిలో జడ వేసుకుంటున్నాను.

"అదేమిటి? ఇంకో వారం వుంటానందిగా, ఇంతలో ఏ మొచ్చిందిట?" ఏం తెలియనట్టుగా అడుగుతున్నాడు కృష్ణ.

"నువ్వేదో అని వుంటావు" అంది రాజేశ్వరి.

నేను ప్రయాణం మానుకోనని, ఇవాళ వెళ్లి తీరుతానని లేవగానే చెప్పాను. రాజేశ్వరి ముఖం చిన్నబుచ్చుకుంది. నాతో ఆ విషయం గురించి ఇంకేమీ తర్కించకుండా అవతలకి వెళ్ళిపోయింది.

నేను వెళ్లిపోతాననటానికి వాళ్ళ అన్నయ్య కారణం అయివుంటాడనే అనుమానం రాజేశ్వరిలో కలగటం నేను గమనించాను.

"నేనా?" అన్నాడు కృష్ణ.

"నువ్వే, లేకపోతే యింకెవరుంటారు! నిన్న అన్నం తెచ్చినప్పుడు తన మనసుకి బాధ కలిగేలా ఏదో అని వుంటావు?"

నేను క్షణం సేపు రాజేశ్వరి నిర్భయత్వానికి విస్తుపోయాను. కృష్ణకి కూడా వెంటనే నోటి నుంచి మాట రాలేదులా వుంది.

కొద్దిసేపాగి తర్వాత, "విన్నావమ్మా రాజు మాటలు?" అంటూ అత్తయ్యతో ఫిర్యాదు చేశాడు.

"ఏమిటే రాజూ! నీ మొహం, కాకపోతే యేమిటా మాటలు. అన్నయ్య ఎందుకంటాడు? వాడికేం పని?" అంది అత్తయ్య మందలింపుగా.

"నీకు తెలియదమ్మా, వచ్చినప్పటినుంచీ చూస్తూనే వున్నాను. వదినతో అసలు సరిగా మాట్లాడనే మాట్లాడడు. అన్నయ్యా! తనెంత బాధపడిందో తెలుసా! తను యిక్కడికి రావటం మనకి యిష్టం లేదేమో అని కూడా అనుకుంటోంది".

నేను మెల్లగా ముందు గదిలోంచి కృష్ణ గదిలోకి జారుకున్నాను. నా గురించి వాళ్ళ తర్కవితర్కాల్లు. జరుపుకుంటున్నప్పుడు నేను అక్కడుండటం బాగుండదు. ఎంతో మెత్తగా, మేకలా అమాయకంగా కన్పించే రాజేశ్వరి, అందులో అన్నగారితో అలా గట్టిగా మాట్లాడటం చూడగానే నాకు కాస్త ఆశ్చర్యమే వేసింది. అమ్మో, అమ్మో ఫర్వాలేదు. అవసరం వస్తే బాగానే డబాయించగలదు.

నేనలా కాదు, ఉత్తప్పుడల్లా గట్టిగా మాట్లాడి, తీరా అవసరం వచ్చే సరికి తెగ సంకోచిస్తాను. ఒకటే గుంజాటన పడతాను, చివరికి యెదుటివారు ఏమనుకుంటారోనని నీళ్ళు కారిపోతాను.

నేను వెళ్ళాలని నిశ్చయించుకోటానికి కారణం నిన్న కృష్ణ ఆ మాటలు అన్నాడని కానేకాదు. నాలో ఒక బలహీనత వుంది. అంతలో కోపం తాటాకుల

మంటలా భగ్గున వస్తుంది. మళ్ళీ అంతలోనే ఆరిపోతుంది. కోపం వచ్చిన నేనేం మాట్లాడుతానో నాకే తెలియదు. తర్వాత నా అంత పశ్చాత్తాపపడే వ ఇంకెవరూ ఉండరేయో.

★ ★ ★

కృష్ణ మీద నా కిపుడు ఏం కోపంలేదు. తెల్లవారుఝామున మెలకువ మళ్లీ నిద్రపట్టని సమయంలో నేనే నిదానంగా బాగా ఆలోచించుకున్నాను.

అత్తయ్య పాత విషయాలేవీ గుర్తయినా పెట్టుకోకుండా నన్నింత ఆదర చూస్తోంది. రాజేశ్వరి స్వంత చెల్లెలికంటే మిన్నగా ఆప్తమిత్రురాలి కంటే అధిక ఆత్మీయత పంచియిస్తోంది. పిల్లలంతా నన్నో దేవతలా అపురూపంగా చూస్తున్నా ఈ విధంగా యీ యింట్లో యిన్ని రకాలుగా ఆతిధ్యం పొందుతున్న నేను వీళ్ళ ఏ ఒక్కరికైనా, ఏ రూపంగానైనా, ఇం ులో వేయోవంతయినా ఎదురు యివ్వగల ఇన్ని రోజులు ఇక్కడ వున్న నేను ఒక్కసారి ఒక్కపూటయినా రాజేశ్వరిని నా వచ్చి మా యింట్లో వుండమని కోరగలనా? అసంభవం! ఇవ్వటానికి శక్తి వాళ్ళకి తీసుకునే అర్హత మాత్రం ఎక్కడనుంచి వస్తుంది? ఒకవేళ తీసుకున్నా దృష్టిలో అది దానం స్వీకరించటమే. నాకేమిటో చెప్పలేనంత బాధగా వుం నేను నిర్భయంగా, నిక్కచ్చిగా, నిర్మొహమాటంగా అమ్మముందు వీళ్ళ ప్రస ఎత్తి, వీళ్ళంటే నాకు ఇష్టం అని నేను తెగేసి చెప్పగలిగిన నాడు నేను మళ్ళీ యింటికి వస్తాను. అత్తయ్యతో ధైర్యంగా, ఎలాటి దాపరికం లేకుండా అ నాకూ మధ్యగల అభిప్రాయభేదం వివరించి చెప్పగలిగిన రోజున నా యి వచ్చినన్ని రోజులు ఉండగలుగుతాను. అంతేకానీ యిప్పుడు వుండలేను. నాకేదో దొంగతనం చేసినట్టుగా వుంది. అర్హత లేనట్టుగా అన్పించసాగింది.

జడ అల్లుకుంటూ గదిలో కిటికీ దగ్గర నిలబడి బైటికి చూస్తూ, ఇదం మరోసారి ఆలోచిస్తున్న నాకు వెనక యెవరో గదిలో వచ్చి నట్టు పాదాల స విన్పించటంతో వెనక్కి తిరిగిచూశాను. కృష్ణ గదిలోకి వచ్చాడు. క్షణంసేపు యిద్దరి చూపులూ కలుసుకున్నాయి.

"ఏమిటీ నామీద రాజుతో ఫిర్యాదు చేస్తున్నావుట!" అన్నాడు.

అతని ముఖం ప్రసన్నంగా వుంది. స్వరం కూడా ఎంతో మామూలు వుంది. చిరునవ్వుతో వున్న అతన్ని చూడగానే నాతో పోట్లాడటానికి రాలే స్పష్టంగా తెలుస్తూనే వుంది. అంతేకాదు, ఆ మాటలు పలకటంలో ఓ విధమై చనువు కూడా కన్పించింది నాకు.

నేను సమాధానం చెప్పలేదు. ముఖం తిప్పేసుకుని జడ వేసుకోవటం ప్రారంభించాను. కృష్ణ నానుంచి సమాధానం ఆశించినవాడిలా నా పెట్టె దగ్గిరగా వెళ్ళాడు.

"అన్నీ సర్దుకోవటం అయిందా? ఇంకేమైనా మిగిలిందా?" పెట్టెని పరీక్షిస్తూ అడిగాడు. నేను దానిక్కూడా సమాధానం చెప్పలేదు. నన్ను కాదన్నట్టు ఊరుకున్నాను. కానీ నా వాలుచూపులు అతని ప్రతి కదలికనీ జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తూనే వున్నాయి.

నేను ఈ వూరు వచ్చినప్పటినుంచీ తాళం చెవులు ఎక్కడైనా పారవేస్తానేమో నే భయంతో పెట్టెకే పెట్టి వుంచుతూ వచ్చాను.

పెట్టె దగ్గరగా వెళ్ళిన కృష్ణ ఆ తాళం చెవులు చేతిలోకి తీసుకున్నాడు. నా వైపు తలతిప్పి చూస్తూ "పెట్టెకి తాళం వేయటం ఒక్కటేనా తరువాయి?" అన్నాడు.

ఔనన్నట్లు తలూపాను.

కృష్ణ తాళం వేసేశాడు.

తాళం చెవులు చేత్తోపట్టుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టుగా క్షణం సేపు అలాగే నిలబడిపోయాడు. తర్వాత మెల్లగా వెనక్కి తిరిగి నావైపు చూస్తూ నిలబడ్డాడు. అతని వరస చూస్తే ఇదే సమయం అని నన్ను ఈ క్షణంలోనే బండి ఎక్కించేట్టుగా కన్పించాడు.

నేను అతని నోటినుంచి రాబోయే మాటలకి ఒళ్ళంతా చెవులు చేసుకుని ఎదురుచూస్తూ నిలబడ్డాను. పెట్టెని ఆనుకుని నిలబడిన అతను నే నేమైనా చెబుతానేమో నన్నట్టు చూడసాగాడు. నాకక్కడ అలా మాటా పలుకూ లేకుండా నిలబడటానికి యిబ్బందిగా వుంది. కొద్దిసేపు చూసి గదిలోంచి మెల్లిగా బైటకి వెళ్ళిపోబోయాను.

"మీనా!" వెనకనుంచే వున్నట్టుండి హఠాత్తుగా పిల్చాడు.

ఆగిపోయాను, నేను.

"నిన్న నా మాటలు నీకేమైనా బాధ కలిగిస్తే నన్ను క్షమించు."

అతని మాటల్లో పశ్చాత్తాపం లేదు. తొందర పడ్డానేమోననే బాధ అసలే లేదు. ఎంతో కష్టపడి కంఠతాపట్టిన పాఠం ముక్కున పెట్టుకుని అప్పచెప్పి బరువు తీర్చుకున్నట్టుగా ఎవరో బలవంతం పెడితే గత్యంతరం లేక తప్పని సరిగా చెప్పి నట్టుగా వుంది. కేవలం రాజేశ్వరి తృప్తికోసం అతని నాలిక చివరనుంచి ఈ మాటలు వచ్చాయని నాకు తెలుస్తూనే వుంది.

అందుకే సమాధానం యివ్వకుండా, వినీవిననట్టుగా నిలబడిపోయాను.

"నువ్వివాళ యింత హఠాత్తుగా వెళ్ళటానికి వీల్లేదు" అన్నాడు.

నేను చివుక్కున వెనక్కు తిరిగాను "ఎందుకని? నేను వెడతాను, వెళ్ళి ఇవాళ నేను వెళ్ళదల్చుకుంటే నన్నెవరూ ఆపలేరు?" అన్నాను మొండిగా.

నా వైపు సీరియస్‌గా చూస్తున్న అతను చటుక్కున నవ్వేశాడు. అన్నాడు. "ఒక్కళ్లుగా పుట్టి, అమిత గారాబంతో పెరిగిన వాళ్ళతో యిదే వాళ్ళ గొడవే తప్పు, యెదుటివాళ్ళ యిబ్బంది అర్థంకాదు.

"నేను వెళ్ళటంవల్ల యిప్పుడెవరికీ యెలాటి యిబ్బందీ లేదని నాకు తెలు ఒకవేళవున్నా లక్ష్య పెట్టను."

"నీ స్వభావం చాలా చిత్రమైంది. నువ్వు యెదుటివాళ్ళతో యెంతో రెచ్చగొడుతున్నట్టుగా మాట్లాడుతావు. తీరా ఆ యెదుటివాళ్ళు కాస్త సమాధానం యిస్తే నువ్వు భరించలేవు. నిన్ను చిన్నబుచ్చారనుకుంటావు జరిగింది కూడా అంతే. మామూలుగా వచ్చి అన్నం తెచ్చి అక్కడపెట్టి వెళ్ళి యేమీ వుండేది కాదు. నీ మాటలతో నువ్వు చూపించిన చనువుతో, తీసుకుని నేనేదో చెప్పబోతే నువ్వింకేదో వూహించుకుని, ఏదేదో వచ్చేశావు."

నేను మాట్లాడలేదు.

మృదుమధురమైన స్వరంతో గంభీరంగా అన్నాడతను. "ఒకటి మీనా, నేను నీకు పరాయిగా అన్పిస్తున్నానేమోగానీ, నువ్వు నాకు అలా అన్పించటంలేదు. దానికి కారణం నీ గురించి నాకు బాగా తెలియటమే ఆ చనువుతోనే నిన్న అలా అనేశాను".

నేను కస్సుమన్నట్టు చూశాను. మళ్ళీ అదేమాట అంటాడే! నా గురించి తెలుసని ఈ పెద్దమనిషికి?

చేతిలో తాళంచెవులు అటు యిటూ తిప్పుతూ, ఈ సారి వాటివైపు అన్నాడతను. మళ్ళీ "నువ్విక్కడికి రాకముందు మేమంతా, ముఖ్యంగా నేను గురించి చాలా వేరుగా వూహించుకున్న మాట నిజమే. కానీ నువ్వు వచ్చి కొద్ది రోజుల్లో, నువ్వు నా చెల్లెతో, అమ్మతో కలిసిపోయిన తీరుని చూసిన నా అభిప్రాయం పూర్తిగా మారింది. మీ అమ్మ అంత జాగ్రత్తగా నిన్ను పెం ఆవిడ అంశలేవీ నీకు వంటబట్టకపోవటం విచిత్రంగానే వుంది నాకు."

నేను అతని మాటలు విననట్టుగా, దువ్వుతున్న జుట్టునే యింకా దువ్వుకోసాగాను.

కొద్దిసేపాగి మళ్ళీ అన్నాడతను. ఈ సారి తలెత్తి సూటిగా నా వైపు చూస్తూ చెప్పాడు. "నేను యీ ప్రపంచంలో అమ్మకంటే యెక్కువగా గౌరవించి మన్నించే ఒక వ్యక్తి వున్నారు. ఆ వ్యక్తి మీ నాన్నేనంటే నన్ను నమ్ముతావా నువ్వు! నువ్విక్కడి నుంచి కోపంతో అలిగి వెళ్ళి పోవటానికి వీల్లేదు. ఆయన మరోలా అనుకోవచ్చు. ఆ అవకాశం రానివ్వను నేను."

"ఏం చేస్తావు రానివ్వక?" రెచ్చగొడుతున్నట్టుగానే అన్నాను.

"నిన్నీ రోజున వెళ్ళనివ్వను. వెళతానన్నా పంపను నేను."

"పంపకపోవటానికి నువ్వెవరు మధ్య? నన్ను నువ్వు ఆహ్వానించ లేదు. నేను నీ ఇంటికి రాలేదు" తిరస్కారంగా అన్నాను.

కృష్ణ కళ్ళలో గంభీరత మాయమై మళ్ళీ కొంటెతనం కన్పించింది. చిరునవ్వు రాచుకుంటూ అన్నాడు.

"నువ్వు ఎవరింటికి వచ్చావనేది అప్రస్తుతం. కానీ ఈ యింట్లో నే నెవరినో, పేటలో అమ్మని అడుగు, లేకపోతే పిల్లల్ని గానీ వీరాయిని గానీ యిరుగూ, పొరుగూ యెవర్నయినా అడుగు నే నెవరో చెబుతారు. నీకు. నేను ఒప్పుకుని అంగీకరించబట్టే నువ్విక్కడకి వచ్చావు. నా అనుమతి లేకుండా వెళ్ళలేవు" అంటూ తాళం చెవులు లాల్చీ జేబులో వేసుకుని బైటికి వెళ్ళిపోయాడు. నాకు మరో మాట మాట్లాడేందుకు అవకాశమే లేకపోయింది.

తన అభిప్రాయం నాకు విన్పించింది. అది అక్షరాలా ఆచరించి తీరాలి అన్నట్టు ఆజ్ఞాపించి వెళ్ళిపోయినట్టుగా వుంది ఆ ధోరణి.

నిశ్చేష్టురాలినై నిలబడిపోయిన నాకు బైట అతని స్వరం విన్పించింది.

"దిగులుపడకే రాజూ, మీ వదిన యివ్వాళ వెళ్ళటం లేదు. నేను క్షమార్పణ కోరుకున్నాను."

కోపంతో, అవమానంతో, రోషంతో కుతకుతలాడుతూ నిలబడి పోయాను నేను. ఆ రోజు నా ప్రయాణం సాగలేదు చివరికి.

నన్నింతవరకూ మా అమ్మతప్ప యింకెవరూ ఆజ్ఞాపించినవాళ్ళు లేరు. మా అమ్మయినాసరే ఆజ్ఞాపించినట్టు మాట్లాడితే నాకు చెడ్డకోపం వస్తుంది. వాళ్ళు కాదన్న పనిచేసి తీరాలనే వెర్రి పట్టుదల వస్తుంది. కానీ చిత్రం! గమత్ ఏమిటంటే నా మనసు రోషంతో మండిపోయినమాట నిజమే. కానీ కృష్ణ చెప్పినదానికి వ్యతిరేకంగా చేసి తీరాలని పట్టుదలగా మాత్రం అన్పించలేదు. నా అంతరాంతరాలల్లో ఎక్కడో ఈ రోజు యింత హఠాత్తుగా నేను వెళ్ళిపోతే, తనెక్కడ

దోషిగా మా నాన్న ముందు నిలబడి రావాల్సివస్తుందోనని కృష్ణ భయ జాలివేసింది. అదీ కాకుంగా అతనికి మా నాన్న గౌరవనీయుడు. మా నా అభిమానించి, గౌరవించిన వ్యక్తిని నేను నొప్పించలేను, బాధపెట్టలేను. అ బలహీనతేనని చెప్పుకోవాలి.

ఉదయం నా పెట్టె తాళం చెవులు జేబులో వేసుకుని వెళ్ళిపోయిన మధ్యాహ్నం ఒంటిగంట అవుతుండగా యింటికి తిరిగి వచ్చాడు. అప్పటి భోజనం కాలేదు. అత్తయ్య నాలుగయిదుసార్లు పిలిచినా ఆకలి లేదని తిరస్కరించటంతో వూరుకుంది.

కృష్ణ వస్తూనే నేను తిన్నానా లేదానని అడిగాడు. అత్తయ్య లేదని చెప్ప మా ఇద్దరికీ కలిపి వడ్డించమని చెప్పి నేనున్న గదిలోకి వచ్చాడు.

"ఏం సత్యభామగారూ! మా యింట్లో కోపగృహం లేదు. కాబట్టి అలుక వహించినా బాగుండదు. రండి భోజనానికి" అన్నాడు ఎంతో వినయ

నేను చదువుతున్న పుస్తకం చటుక్కున మూసేసి చప్పుడయ్యేలా పెట్టె పడేస్తూ తీక్షణంగా చూస్తూ. "నాపేరు సత్యభామ కాదు, మీనాక్షి. కోపగించి గృహంలో చేరాలన్న కోరిక నాకసలే లేదు. నాకు ఆకలి కాక తినలేదు. నా బలవంతంగా ఎవరూ తినిపించలేరు". అన్నాను మొండిగా.

నవ్వుతున్న కృష్ణ ముఖం హఠాత్తుగా గంభీరమైంది. "అదుగో! మళ్ళీ రెచ్చగొడుతున్నావు. నువ్వు కాదంటే ఆ పనిచేసి తీరాలని నాకు అన్పిస్తోంది యింట్లో నేనేదైనా చేయాలనుకుంటే అడ్డుపెట్టే వాళ్ళు గాని, అన చూపేవాళ్ళుగానీ ఎవరూలేరు. నువ్వు తిననంటే నేను బలవంతంగా తినిపించ వస్తుంది. నీ కోరిక అదే అయితే భోజనానికి వంట యింట్లోకి రాకుండా కూర్చో, ఐదునిముషాల టైమిస్తున్నాను" అని వెళ్ళిపోయాడు.

నాకు నవ్వు వచ్చింది, కోపం వచ్చింది కూడా. మాటలు రాని ము అనుకున్న కృష్ణేనా యితను.

ఐదు నిముషాల గడిచినాయి. కృష్ణ పెట్టిన గడువు అయిపోయింది. గదిలో కూర్చుని అలాగే చూస్తున్నాను. ఏం చేస్తాడో చూడాలనే ఆసక్తితో.

కృష్ణ ముందు గదిలోంచి గట్టిగా కేక పెట్టాడు. "అమ్మా నీ మేనకోడ యివాళ నన్నోకోరిక కోరింది. నా చేత్తో నేను తనకి అన్నం తినిపించాలట. రాక వచ్చిన మనిషి మక్కువపడిన కోరిక కాబట్టి తప్పదు. అందుకే ఇంతసే అన్నానికి రాకుండా కూర్చుంది. ఏం చేస్తాం గిన్నెలో అన్నం కలుపు. తప్పుతుం కోరి తెచ్చుకున్న తర్వాత....." అన్నాడు.

అత్తయ్య నిజంగా గిన్నెలో పట్టుకు వస్తున్నదేమో నని భయం వేసింది. కంగారుగా లేచి వంట యింట్లోకి పరుగెత్తాను. అక్కడ వాల్చివున్న పీటమీద కూర్చుంటూ "అత్తయ్యా! నీ కొడుకు అసాధ్యుడు సుమా? ఏమో అనుకున్నాను" అన్నాను కోపంగా.

అత్తయ్య నవ్వింది. నేను వచ్చిన యిన్నాళ్ళికి కృష్ణ హఠాత్తుగా యిప్పుడు చనువుగా, ఆ ఇంట్లో మిగతా అందరిలా మాట్లాడటం ప్రారంభించాడు. ఆ రోజు మొదటిసారిగా నేను, అతను ప్రక్క ప్రక్కన కూర్చుని భోజనాలు చేశాం.

20

ఆ రోజంతా పాదం కొద్దిగా ఎత్తివేస్తూ నడిచిన నాకు మర్నాడు సాయంత్రం అయేసరికి పాదం బాగా వాచి భారం అయింది. కాలు క్రిందపెట్టగానే పోటు, సలుపు ప్రారంభమైంది. రాజేశ్వరి దూరం నుంచే నా పాదం చూచి "ముల్లు యింకా లోపల వుండిపోయి వుంటుంది. అందుకే అంత నొప్పి చేసింది" అంది.

రాజేశ్వరి తను అంటుకుని ముల్లు తీస్తాను దగ్గరకు రమ్మంది, కానీ అత్తయ్య ఒప్పుకోలేదు.

"ఈ మాత్రం దానికి నువ్వు అంటుకోవాలా? ఇలా రమ్మను నేనే చూస్తాను" అంది. అత్తయ్య ఆదేశం ప్రకారం నేను దొడ్లో అరుగుమీద కూర్చున్నాను. అత్తయ్య ముక్కాలిపీట తెచ్చి నా ముందు వేసుకుని కూర్చుని "ఏదీ చూడనీ" అంటూ పాదం తీసుకుంది. "ముల్లు వున్నట్టుంది" అంటూ ఆవిడ పిన్నీసు తీసుకుని వాచిన చోట గుచ్చగానే నేను కెవ్వుమన్నాను. ఆవిడ చేతుల్లోంచి చటుక్కున నా కాలు లాగేసుకుని భయంగా చూస్తూ, "వద్దులే అత్తయ్యా, వుంటే వుందిలే" అన్నాను.

"ఏమిటి వదినా, మరీ చిన్న పిల్లలా చేస్తావు? అది తప్పకుండా తుమ్మముల్లు అయివుంటుంది. రేపటికి విరిగినచోట వుంటుందో, ఇంకా లోపలకు పోతుందో? ఇప్పటికే చెప్పకుండా అశ్రద్ధ చేశావు. కేకలు పెడితే పెట్టిందిలే, నువ్వు తీసేయమ్మా" అంది రాజేశ్వరి తల్లితో.

అత్తయ్య మళ్ళీ నా పాదం చేతుల్లోకి తీసుకుంది. ఆవిడ ముట్టుకోక ముందే నేను కెవ్వుమన్నాను. నా అరుపులు విని కాబోలు కృష్ణ దొడ్లోకి వచ్చాడు. అతను ఈ రోజు మధ్యాహ్నంకూడా తోటకి వెళ్ళలేదు. ఎవరో ఆచార్లుగారట, ఆయన రాజేశ్వరికి సంబంధం వుంది, వివరాలు చెప్పటానికి వస్తాను. కృష్ణుడిని యింట్లో వుండమని కోరుతూ కబురుచేశారు. మూడు గంటల నుంచి ఆయన కోసం కృష్ణ, అత్తయ్య ఎదురుచూస్తున్నారు. మూడు దాటింది. నాలుగైంది, అయిదు కూడా

కావస్తోంది. మధుని పిల్చి ఆచార్లుగారిని పిలుచుకురమ్మనమని కృష్ణ వీధి
ఎదురు చూస్తున్నాడు.

"ఏమిటిది? ఏమైంది కాలికి?" నేను పెడ్తున్న కేకలకి కంగారుపడి పరు
వచ్చినవాడిలా గబగబా అడిగాడు.

"ఏం లేదురా, కాలిలో ముల్లు విరిగింది. అది యే ముల్లో ఏమో, తీ
చూస్తుంటే పాదం ముట్టుకోనివ్వటం లేదు." అంది అత్తయ్య.

"ముల్లా! ఎప్పుడు విరిగింది?" ఈ మహారాణి చెప్పులు లేకు
నడిచిందెప్పుడు అన్నట్టుగా చూస్తూ అడిగాడు.

"నిన్న నీకు అన్నం యిచ్చి వస్తుంటే విరిగిందట" నా తరపున రాజే
సమాధానం చెప్పింది.

"ఓ!" కృష్ణ అర్థమైంది అన్నట్టుగా చూశాడు.

ఈ మాటల సందడిలో మళ్ళీ అత్తయ్య ప్రయత్నించబోయింది. విలవిల
అత్తయ్యని తోసినంత పనిచేసి కాలు లాగేసుకున్నాను. కామేశ్వరి, మణీ ఆస
వినోదంగా చూస్తున్నారు.

"అబ్బ! నేనింకా ఏమిటో అనుకున్నాను. ఈ కాస్తదానికే యింత కంగా
నువ్వు లేమ్మా, నేనూ చూస్తాను" అన్నాడు కృష్ణ.

"వద్దు వద్దు" పాదాల చివర్ల వరకూ చీర కుచ్చెళ్ళు కప్పేసుకుంటూ
తిప్పుతూ అన్నాను. ఛీ-ఛీ అతను నా పాదం పట్టుకోవటం ఏమిటి? అన్పించిం
క్షణంలో నాకు.

"ఏమోరా! ఆ అమ్మాయి కేకలకి ముల్లుమాట ఎలా వున్నా ముందు నా
గుండెదడ వచ్చేట్టుంది" అంటూ అత్తయ్య పీట మీద నుంచి లేచింది. కృష్ణ అత్త
లేచినచోట వచ్చి కూర్చున్నాడు.

"చూపించుకో వదినా, అన్నయ్య తీస్తే అస్సలు నొప్పే తెలియదు. చా
చురుగ్గా తీస్తాడు. రెప్పపాటులో లాగేస్తాడు. ఒకసారి నాకు తీశాడు" రాజే
ధైర్యం చెబుతున్నట్టుగా! సగం బ్రతిమిలాడుతున్నటుగా లాలిస్తూ అంది.

నేను ససేమిరా ఒప్పుకోలేదు.

కృష్ణ నా అభ్యంతరాన్ని లక్ష్యపెట్టలేదు. నా అంగీకారం కోసం చూడలే
నా పాదం తన చేతుల్లోకి తీసుకుని అత్తయ్యని పిన్ను ఇవ్వమని అడిగాడు.

అతను నన్ను తాకగానే నా శరీరం అంతా విద్యుత్ ప్రసరించినట్టు ఒక్కసా
నుంది. అతనిస్పర్శ చక్కలిగింతలు పెట్టినట్టుగా అయింది. అతనివై

చూడటానికి ఇష్టపడని దానిలా ముఖం తిప్పుకుని రాజేశ్వరివైపు చూశాను. రాజు
నాకు ధైర్యం యిస్తున్నట్టుగా చూసింది. కృష్ణ పిన్నుతో నొప్పిగా వున్న భాగాన్ని
నొక్కాడు. గట్టిగా అరచిన నేను కాలు లాక్కోబోయాను. ఇంతక్రితం నేనలా
అరవగానే అత్తయ్య బెదిరిపోయినదానిలా చటుక్కున వదిలేసింది. కానీ కృష్ణ అలా
వదలకపోగా ఎడంచేత్తో కదలటానికి వీలులేనంత గట్టిగా నొక్కి పట్టాడు.
ముల్లుకోసం చూడటం ప్రారంభించాడు. నా ప్రాణం పోతున్నట్టే అనిపించింది ఆ
బాధకి.

చేపలా గిలగిలలాడాను.

అత్తయ్యా, రాజేశ్వరి ఏదో చెబుతున్నారు. మణి, కామేశ్వరి హం
చేసుకుని నా వైపు జాలిగా చూస్తున్నారు.

"ఈ మాత్రానికే, ఇంత చిన్న బాధకే-" అంటూ కృష్ణ నన్ను వెక్కిరిస్తూ
నాకు రోషం తెప్పించాలని రెచ్చగొడుతూ, తన పని తాను చేస్తూనే వున్నాడు.

ఆ బాధ భరించడం నాకు అసాధ్యమయింది.

చేతుల్తో అతన్ని గట్టిగా తోసేయబోయాను, ఫలించలేదు- నా పాదం బలంగా
లాక్కోవాలని చూశాను రాలేదు.

చివరికి అతని భుజాల్ని చేత్తో నా గోళ్ళు అతని చర్మం మీద గాట్లు పడేంత
గట్టిగా గుచ్చిపట్టుకుని కూర్చున్నాను. నా నుదుట చిరుచెమటలు అలుముకున్నాయి.

రెండు నిముషాల్లో నేను ఊహించినదానికంటే పొడుగ్గానే వున్న రాక్షసి
లాటి ముల్లు బయటికి వచ్చింది.

"ఇదిగో! ఎంత పొడుగ్గా వుందో" కృష్ణ అందరికీ చూపించాడు.

"ఏదీ? ఏదీ?" అంతా చూశారు. ఇంతలో మధు "అన్నయ్యా, ఆచార్లుగారు
వచ్చారు" అంటూ పరుగెత్తుకు వచ్చాడు.

"ఏమిటమ్మా కమలమ్మా యీ గలభా" అంటూ మధు వెనకే నామాలు
పెట్టుకుని నడినెత్తిన పిలకముడితో ఏకాక్షిలా ఒక కంటితో, ఆచార్లుగారు కూడా
దొడ్లోకి వచ్చారు.

"ఏం లేదులెండి" అనేసి కృష్ణ మధుని పిలిచి తన గదిలో అల్మేరాలో రెండో
అరలోవున్న ఒక మందు పేరు చెప్పి పట్టుకు రమ్మనమని, నా పాదం వదలకుండా
అలా పట్టుకునే ఆచార్లుగారితో సంభాషణకి ఉపక్రమించాడు.

అత్తయ్య లోపలికి వెళ్లి గబగబా ఒక కుర్చీ తెచ్చి ఆయనకు వేసి ఎంతో
మర్యాదగా, "కూర్చోండి బాబాయిగారూ" అంది.

నాకు కొద్ది దూరంలో కూర్చునివున్న ఆయన ఒకసారి ముక్కుపొడు సంబంధం వివరాలు చెప్పడం ప్రారంభించాడు.

ఆయన మాటల్ని బట్టి ముఖ్యంగా తెలిసిన సంగతులివి.

"పిల్లాడు పాసయింది స్కూలు ఫైనలేగానీ ప్రయివేట్ కంపెనీలో నెలకి వందలు తెచ్చుకుంటున్నాడు. ఇంటికి యీ అబ్బాయి పెద్ద కొడుకు. అతని నలుగురు ఆడపిల్లలు, ఘుగ్గురు మగపిల్లలూ వున్నారు. తండ్రి హెడ్మా రిటైర్ అయిపోయాడు."

"కట్నం ఎంతలో వున్నారు?" అన్నాడు కృష్ణ.

"కట్నం మీద పెద్ద ఆశలేదు. పెళ్ళి ముచ్చటగా, వేడుకగా, అన్ని లాంఛ జరిగితే చాలుట."

"లాంఛనాలంటే?" కృష్ణ కనుబొమ్మలు ముడుస్తూ అడిగాడు.

"ముందు వాళ్ళు పిల్లని చూడనీవయ్యా. పిల్ల నచ్చిందంటే తర్వాత మాట్లాడుకుందాం. మనకి తెలిసినవాళ్ళే. ఫర్వాలేదు. పిల్ల వాళ్ళకి నచ్చు నమ్మకంతోనే వాళ్ళకి చెప్పాను నేను?"

"చూడటానికి ఎప్పుడు వస్తారు?"

"మీ కభ్యంతరం లేకపోతే ఎల్లుండి తిథి వారం అన్నీ బాగున్నాయి రేపు బందరు పనిమీద వెడుతున్నాను. ఎల్లుండి నువ్వు తీసుకు రమ్మ వెంటపెట్టుకుని తీసుకు వస్తాను" మరోసారి ముక్కుపొడుం పట్టిస్తూ అన్నారు

కృష్ణ వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు.

మధు తెచ్చిన తెల్లటి పౌడర్ లాటి మందు నాకాలికి పెట్టి కట్టుకట్టాడు.

ముల్లు గుచ్చుకున్న చోట దాన్ని తీస్తుంటే కొద్దిగా చీము, రక్తం వచ్చిం నా కాలికి కట్టు కడుతున్నప్పుడు అతని చేతివేళ్ళని నేను పరీక్షగా చూ సన్నగా, పొడుగ్గా పలచగా వున్న ఆ వేళ్ళ కదలికలో ఒక విధమైన చురుకు వుంది.

"వాడిని అడిగేదేముంది, తీసుకురండి" అంటోంది అత్తయ్య.

ఆచార్లుగారు ఏదో అంటున్నారు. కానీ ఆ మాటలు నా చెవులకి ఎక్క నా దృష్టి అంతా నా ఎదురుగా ముక్కాలిపీటమీద కూర్చుని నా పాదం పెట్టుకుని, కొద్దిగా తలవంచుకుని కట్టుకడుతున్న కృష్ణ మీదనే కేంద్రీకృతమై ప్రక్కనుంచి చూస్తే అతని చెంప ఆ నుదురు ముక్కు చెక్కినట్టుగా తీరుగా అం

న్నాయి. సీరియస్‌గా ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్టు బిగపట్టిన అతని దవడ ఎముక పైకి తేలి కన్పించడం కూడా ఓ అందంగానే వుంది. నేను వచ్చినప్పటినుంచీ చూస్తూనే న్నాను. అతను బట్టల విషయంలోగాని జుట్టు దువ్వుకోవటంలోగాని ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధ ఏదీ తీసుకున్నట్టు నాకు కన్పించలేదు. అయినా సరే, ఎలాటి శ్రద్ధా తీసుకోకపోయినా అతని జుట్టులో ఒక విధమైన తీరు వుంది. అందులో యీ సాయంత్రం నీరెండ అతనిమీద పడి ప్రతిఫలిస్తుండగా, అత్తయ్య వాళ్ళు సీరియస్‌గా, రాజేశ్వరి పెళ్ళి గురించి చర్చిస్తూ, దాదాపు నేను అనేదాన్ని అక్కడ వున్నట్టే మర్చిపోయిన ఆ సమయంలో నేను సర్వం మరచి, క్షణం సేపు కృష్ణ వైపు తదేకంగా చూస్తూ కూర్చుండిపోయాను. ఎందుకో తెలియదు. ఆ క్షణంలో నా కతను కొత్త మనిషిలా వింతగా, ఆసక్తిగా మరీ మరీ చూడాలనిపించేలా కన్పించాడు.

పెళ్ళి ప్రసంగం రాగానే రాజేశ్వరి అక్కడనుంచి మెల్లగా జారుకుంది. కొద్ది సేపయింతర్వాత నేనుకూడా కుంటుతూ అక్కడనుంచి లేచివచ్చేశాను.

నేను అతని భుజం గుచ్చి పట్టుకున్నప్పుడు నా పాదం అతను చేతిలోకి తీసుకున్నప్పుడు ఏర్పడిన అతని స్పర్శ నేను చాలా సేపటివరకూ మర్చిపోదామన్నా మర్చిపోలేకపోయాను.

21

రాజేశ్వరి పెళ్ళివారు చూడటానికి వచ్చేది ఆ రోజునే. ఆచార్లుగారు బందురు వెళ్ళినప్పుడు అత్తయ్య కోరిక ప్రకారం వాళ్ళని వెంటబెట్టుకుని వచ్చారు. పరాయి వూరు అవటం వ్లల ఆచార్లుగారికి బాగా తెలిసినవాళ్ళు అవటంవల్ల ఆ రాత్రికి వాళ్ళయింట్లో వున్నారు. మర్నాడు ఉదయం వర్జం ఉందిట, వేళ బాగాలేదు. మధ్యాహ్నం మూడు గంటల తర్వాత ముహూర్తం దివ్యంగా వుందని, ఆ సమయంలో చూసేటట్టుగా ఏర్పాట్లు చేశారాయన.

రాత్రి వాళ్ళు చాలా పొద్దుపోయి రావటం వల్ల కృష్ణ వెళ్ళి మాట్లాడటానికి వీలుకాలేదు. ఉదయం తొమ్మిది గంటలవేళ అచార్లుగారు కృష్ణని తీసుకువెళ్ళటానికి వచ్చారు. కృష్ణ అప్పుడే వ్యాయామం చేసి, స్నానం చేసి పాలు తాగుతున్నాడు.

వాళ్ళంతా వంటయింట్లో కూర్చుని మాట్లాడుకుంటున్నారు. నేను స్నానం చేద్దామని బట్టలవీ తీసుకుని దొడ్లోకి రాబోతున్నదాన్నల్లా వంట యింట్లో సంభాషణ విని చటుక్కున ఆగిపోయాను. వాళ్ళ మాటల్లో ఏదో నా గురించే చర్చ సాగుతున్నదని చురుగ్గా పసిగట్టేసిన నా మెదడు "ఆగు వెళ్ళకు అదేమిటో విను" అంటూ ఆజ్ఞాపించింది.

ఏకాక్షి అయిన ఆచార్లుగారు అంటున్నారు. "ఇద్దరూ ఒక వయసు... మీ మేనకోడలిని ఆ సమయంలో కాస్త ఏ కర్ణంగారింటికైనా......" ఆచా... నసుగుతున్నట్టుగా అన్నారు.

"ఎలా చెబుతామండీ! బుద్ధి తెలిసిన పిల్ల, ఏమనుకుంటుందో ... మీరు చెప్పింది కూడా నిజమే, ఈ సంగతి నాకు రాత్రే అన్పించింది" ... అంటోంది అత్తయ్య.

"ఏమిటమ్మా నువ్వనేది" మందలింపుగా అన్నాడు కృష్ణ.

అతని కంఠం విసుగ్గా, నిష్కర్షగా యిలా పలికింది. "చూడండి ఆచార్లు... మీనా ఎక్కడికీ వెళ్ళదు, ఇక్కడే వుంటుంది. అంతేకాదు ఆ సమయంలో ... కావాల్సిన కాఫీలు, ఫలహారాలు ఆ అమ్మాయిచేతనే యిప్పిస్తాను. స్కూల... పాసుకాని మనిషి, వెనక దుమ్మిడీ ఎత్తులేనివాళ్ళు ఆ అమ్మాయిని చూస్తే ... కావాలని ఎలా అంటారు. కానివ్వండి! ఇది కూడా ఒకందుకు మంచిదే ... అత్యాశలేమైనా వుంటే, నా చెల్లెల్ని అసలు యివ్వనే యివ్వను. వ్యక్తిత్వం గుర్తి... వాళ్ళు తాము వచ్చిన పనేమిటో మర్చిపోయే వాళ్ళంటే నాకు మహా ... దీంతో ఆ అబ్బాయి అసలు రూపం కూడా నాకు తెలుస్తుంది".

"మీ యిష్టం. నాదేముంది!" అన్నాడు ఆచార్లుగారు. ఆయన ఆ ... అని పలకటంలోనే మొహం మాడ్చుకున్నాడని తెలుస్తూనే వుంది.

"బాగానే వుంది, రాకరాక వచ్చిన సంబంధం, అన్నివిధాలా ... అందుబాటులో వున్నట్టుంది అని అగపడుతున్నది. ఇది ఇప్పుడే రావాలా ... వచ్చినా ఆ అమ్మాయి ఇప్పుడే ఉండాలా, మా రాతకాకపోతే...."

అత్తయ్య స్వరంలో గూడుకట్టుకున్న వేదన, దిగులు నా మ... అంబుమొనలా తాకినాయి.

నేను చటుక్కున వెనక్కి తిరిగి వచ్చేశాను. నేను మాత్రం ఇంగిత... లేనిదాన్ని కాదు. నేనా మాటలు వినటం చాలా మంచిది అయింది. ... నిర్మొహమాటం నాకు నచ్చింది. కానీ అత్తయ్య బాధ కూడా నాకర్థమైంది.

స్నానానికి వెళ్ళటానికి సిద్ధమై బట్టలు తీసుకున్న నేను, ఆ ప్రయత్నం మా... జడ వేసుకుని, బట్టలు మార్చుకుని కృష్ణ పడుకునే మంచం మీద పడుకున్నా...

వ్యక్తిత్వం గుర్తించలేనివాళ్ళు, వచ్చినపని మర్చిపోయే వాళ్ళంటే నాకు ... మంట! కృష్ణ నోటి నుండి వెలువడిన వాక్యాలు నా చెవుల్లో ... గింగురుమంటున్నాయి. అతని కెంత ఖచ్చితమయిన అభిప్రాయాలున్నా...

వాటిని అమలుపరుచుకోవటంలో ఎంత నిర్మొహమాటం అవలంభిస్తాడు. అమ్మ కూడా అంతే!

కానీ అమ్మకీ కృష్ణకీ ఒక తేడా వుంది. కృష్ణ అమ్మలా ప్రతి చిన్న విషయం ఎదుటివారి నెత్తిమీద రుద్దాలని చూడడు. ఎదుటివారి విషయాలను తన దృష్టితో కాక, అవతలివాళ్ళ మంచి చెడ్డలతో తూచి యోచిస్తాడు.

నా కెందుకో ఒక్కొక్క రోజు గడిచినకొద్దీ కృష్ణలో ఒక్కొక్క కొత్తదనం కన్పిస్తున్నట్టుగా అన్పించసాగింది.

నా కన్నె మనసులో నాకు తెలియకుండానే అతని గురించి అస్పష్టంగా ఒక తియ్యటి కల రూపొందసాగింది. నాన్న తర్వాత నాకు నచ్చిన మొట్టమొదటి మగవాడు ఇతనేనన్న విషయం నాకు బాగా గుర్తుకు రాసాగింది.

ఆచార్లు గారితో వాళ్ళింటికి వెళ్ళబోతున్న కృష్ణ ఎందుకో నా గదిలోకి వచ్చాడు.

నేను ఎప్పుడూ లేంది పగలు తన మంచంమీద పడుకుని వుండటం చూసి అతని కళ్ళలో లీలగా ఆశ్చర్యం కన్పించింది.

పడుకునివున్న నన్ను చూడగానే మొహమాటంగా వెళ్ళిపోబోయాడు.

"ఫర్వాలేదులే రా!" అన్నాను.

కృష్ణ వెనక్కు తిరిగి లోపలికి వచ్చి నా తలవైపున వున్న అల్మారా లోంచి పర్స్, జేబురుమాలు తీసి లాల్చీ జేబులో పెట్టుకొంటూ, "పడుకున్నావేం?" అన్నాడు.

"తల నొప్పిగా వుంది" అన్నాను కణతలు నొక్కుకుంటూ.

"లేచి స్నానం చే... ...సి వేడి కాఫీ తాగు అదే పోతుంది" చెప్పేసి బైటికి వెళ్ళిపోయాడు.

నేను మంచానికి ...టుకుపోయిన దానిలా మళ్ళీ లేవనే లేదు. భోజనం కూడా తిరస్కరించాను. భోజనం యెందుకు వద్దన్నానంటే ఒక్కపూట భోజనం మానేసినా, ఎక్కువగా ఆలోచించినా నా ముఖం సాయంత్రం అయేసరికి వాడిపోయి, సుస్తీపడిన దానిలా అవుతుందని నాకు తెలుసు.

మధ్యాహ్నం అవుతోంది. అత్తయ్య వంటయిట్లో రాబోయే పెళ్ళి వారికి టిఫిన్ చేసి ఉంచటంలో హడావుడి పడుతోంది. ఆవిడకి సాయపడటానికి మంగమ్మగారు కూడా వచ్చింది.

నేను రాజుని తయారుచేయడం ప్రారంభించాను. ఇదివరకు లాగానే వదులుగా జడవేసి ఓ పక్కగా పువ్వు పెట్టాను. చెవులకి పొట్టిగా వున్న ముత్యాల

జూకాలు పెట్టాను. మెళ్ళో పైకి పయిటమీద కన్పించేలా జంట హ అందమైన పతకం వున్న ముత్యాల గొలుసు వేశాను. కుడి చేతికి ముత్యా ఒకే ఒకటి వేసి, ఎడం చేతికి నా రిస్ట్‌వాచీ పెట్టాను.

ఆకుపచ్చ, నలుపులో అర్ధరూపాయంత డాట్స్‌వున్న తెల్లటి ఫుల్ వా చీరలో - మెడకి చేతులకి నల్లటి గోటువున్న తెల్లటి జాకెట్‌తో రాజేశ్వరి అప్స వుంది. ఆడపిల్లనయిన నేనే కళ్ళు మరల్చుకోలేక పోయాను. రాబోయే ఎవరో గానీ చాలా అదృష్టవంతుడు. రాజేశ్వరి అందంగా వుంది. కానీ అంద మించిన మరో సుగుణం, నిదానం వుంది. మగవాళ్ళు ఆడవాళ్ళలో కో వినయ విధేయతలున్నాయి. ఎలాటి వాడి జీవితంలోనైనా మూగగా, నిశ్శబ్ అంతర్వాహినిలా ఐక్యమైపోయే స్వభావం కలది. ఎవరి జీవి అడుగుపెడుతుందో, అతను అదృష్టవంతుడు. ఎందుకంటే, అతని జీ నందనవనం అవుతుంది.

కృష్ణ పెళ్ళివారిని తీసుకువచ్చాడు. అతను వెళ్ళే సరికి రాజేశ్వరి జడ వే కాటుకా, బొట్టూ పెట్టుకుంది గానీ యీ అలంకరణ అంతా మొదలవలేదు చేతులతో నేను స్వయంగా, శ్రద్ధగా అలంకరించిన రాజేశ్వరిని పూర్తి అ తర్వాత అత్తయ్యని, మంగమ్మగారిని పిలిచి చూపించాను. రాజేశ్వరిని చూ అత్తయ్య సంతృప్తిగా తలూపి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది. "లక్ష్మీదేవిలా వున్నా ఆప్యాయంగా మెటికలు విరుస్తూ అంది మంగమ్మగారు.

కృష్ణ యింటికి రాగానే పెళ్ళివారిని ముందు హాల్లో కూర్చోపెట్టి రాజేశ్ చూడటానికి మేమున్న గదిలోకి వచ్చాడు.

"అయిందా రాజూ!"

సమాధానంగా నాతోపాటు మంచం మీద కూర్చుని వున్న రాజేశ్వరి నిలబడింది.

ఒక్కక్షణం కళ్ళు చురుగ్గా రాజేశ్వరిని ఆసాంతం పరీక్షించినాయి. ఆ కళ్ళ ఆనందం ఆశ్చర్యం సంతృప్తి కదలాడటం నేను గమనించక పోలేదు. కానీ వెంట ముఖం చిట్లించాడు కనుబొమలు ముడుచుకున్నాయి. చిరచిరలాడుతున్నట్లు చూస్తూ -

" ఈ అలంకారం అంతా యేమిటి? ఇదంతా చేసుకోమని యెవరు చెప్పా నీకు" అన్నాడు.

నేను తెల్లబోయాను.

రాజేశ్వరి పిడుగుపడినదానిలా చూసింది.

"తీయ్, తీయ్, ఆ లోలకులూ, గాజులూ, గొలుసూ అన్నీ తీసేయి ఆ చీర కూడా విప్పు అన్నాడు.

అతని నోటినుంచి ప్రశంసావాక్యాలు వస్తాయని ఎదురు చూస్తున్న నేను హఠాత్తుగా అతనలా చిరాకుపడటం చూసి యేమనాలో తోచనిదానిలా నిలబడిపోయాను.

ఇంతలో అత్తయ్య గదిలోకి వచ్చింది. ఆవిడ వెంట మంగమ్మగారు కూడా వుంది.

కృష్ణ గిరుక్కున అత్తయ్యవైపు తిరిగి కోపంగా అన్నాడు. "ఏమిటమ్మా, ఇదంతా తప్పు చేశావా?" ఇంత చిన్న విషయం కూడా నేను మీకు చెప్పాలన్నమాట. ఎలా దాన్ని తయారుచేయాలో కూడా తెలియదా నీకు!

అత్తయ్య తెల్లబోయినదానిలా మాట్లాడలేదు.

కానీ మంగమ్మగారు ఊరుకోలేదు. ఆవిడ అందుకుంది. "అమ్మాయి కేమయిందిరా? అచ్చు లక్ష్మీదేవిలా వుంటే!"

"ఆఁ! ఉంటుంది, కానీ కట్నం యివ్వలేమని బేరాలాడుతున్న మనం పిల్లని యిన్ని నగలతో చూపిస్తే యెంతయినా బాగుంటుంది. అసలయినా యింత అలంకారం దేనికి? ఇదేమయినా బ్యూటీ కంటెస్టా? పిల్ల యింట్లో యెలా వుంటుందో అలా చూపాలి గాని, రాజూ! ఎవరికో మతిలేదనుకో, నీకెలా లేకపోయిందే!" అంటూ గబగబా పిల్లలందరూ బట్టలు పెట్టుకొనే పెట్టె దగ్గరికి వెళ్ళి, దాన్ని తెరిచి అందులో రాజుకున్న ఒకే ఒక మంచిది - తెలుపు చీర చిన్న చిన్న పూలున్న తెల్లచీర తీసి మంచంమీద గిరాటేస్తూ, రెండు నిముషాల్లో తయారవాలి. ఆ నగలన్నీ తీసేయి. చేతులకి నీ ఎర్ర మట్టి గాజులు వేసుకో. నేను మళ్ళీ ఈ గదిలోకి వచ్చేసరికి నువ్వు సిద్ధంగా వుండాలి అని ఆజ్ఞాపించి, "రా అమ్మా, ఈ లోపల వాళ్ళకి - కాఫీ ఫలహారాలు యిచ్చేద్దాం" అన్నాడు.

అత్తయ్య, మంగమ్మగారు, కృష్ణ వెనక వెళ్ళి పోయారు.

నేను రాజేశ్వరివైపు చూశాను. రాజేశ్వరి యేడుపు ఆపుకుంటున్నట్టుగా క్రింద పెదవి పళ్ళతో నొక్కిపట్టి గబగబా గొలుసూ, గాజులూ అన్నీ తీసేసింది. చకచకా యెర్రరంగు మట్టి గాజులు నాలుగేసి రెండు చేతులకి వేసుకుంది. నేను కట్టిన చీర, శాటిన్ లంగా విప్పి, తన లంగామీద కృష్ణ పడేసిన చీర కట్టేసుకుంది. జడలో గులాబీ కూడా పీకి మంచంమీద పడేసింది.

టైమ్ లేకపోయింది. లేకపోతే జడవిప్పి బిగువుగా వేసుకునేదేమో! ఓడిపోయినట్టున్న నాకు ఈ అవమానం రాజేశ్వరిదా, నాదా అన్పించసాగింది.